

Kungl Utrikesdepartementet

Avd: 5

Grupp: 2

Mål: En^I

Efterforskning av

Raoul Wallenberg

1955, jan. - mars

22.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

5/1
Wien den 3 januari 1955.

Personligt och strängt förtroligt.

HEMLIGST.
Jarring/DS a + b
19/1 Danielsson f.k.
u.Jarring

1 bil.
(i 2 ex.)

exp. 19/1-55
93.

AK

Broder,

4

./.
Härmed får jag översända en av Lorentzon upprättad
promemoria över de sista händelserna i Hellman-ärendet.

Sven Allard
Sven Allard

Utrikesrådet G. Jarring,
Utrikesdepartementet.

60

Personligt och strängt förtroligt.

P. M.

Den 29 innevarande månad utlöpte Hellmans senaste uppehållsfrist i Österrike och denna dag synes han även hava lämnat Wien i riktning mot Salzburg och sannolikt München. Redan den 24 dennes lät Hellman enligt i avskrift bifogade promemoria från polisen avhämta av hans "hustru" hos spediti-
./.
tionsfirman Kosmos inlämnat resgods (5 koffertar). Detta skedde genom en annan spediti-
onsfirma, vilken förvarade resgodset till den 29.12., då det med en ytterligare Hellman tillhörande koffert skickades som normalt fraktgods från Wien Westbahnhof till Salzburg Hauptbahnhof, "bahnlagernd für Alexander Balcar". Detta torde innebära, att Hellmans "hustru" - eventuellt med fru Stangenbergs kännedom - lämnat Hellman Kosmos' kvitto å de fem koffertarna.

Strängt förtroligt har polismyndigheten meddelat, att efterforskningarna av Hellmans svenska främlingspass skett i form av husundersökning på de olika ställen, där Hellman bott eller brukat vistas. Dessa husundersökningar hava emellertid skett utan Hellmans kännedom och utan att denne kunnat misstänka någonting. Anledningen härtill har varit, att det icke förelegat något österrikiskt domstolsbeslut på att en husundersökning i vanlig ordning finge verkställas. Tyvärr var såsom tidigare meddelats resultatet negativt. En beskickningens framställning, om att Hellman skulle uppkallas till polisen och uppmanas avlämna sitt svenska främlingspass, strandade tydligen på att Hellman lyckades hålla sig undan polisen i en ny bostad. Enligt vad som överenskommits med polispresidenten, skulle därvid Hell-

man få taga del av i avskrift bifogade skrivelse till Hellman om passets indragning, varefter såväl passet som skrivelsen skulle återtagas. Polispresidenten höll det för utsiktslöst, att någon beskickningens tjänsteman på egen hand skulle kunna få kontakt med Hellman och förmå denne att utlämna passet. Det återstår emellertid en möjlighet att få Hellman personligen visiterad och hans bagage genom- sökt, och detta är, då Hellman lämnar Österrike - förutsatt att han gör detta över en österrikisk gränsstation. Inrikes- ministeriet har nämligen instruerat samtliga tänkbara tull- stationer att, därest Hellman skulle visa sig, underkasta denne och hans resgods en noggrann tullvisitering och, därest ett svenskt främlingspass skulle påträffas, främtaga honom detta. ./. (

Trots att fru Stangenberg vid sitt besök på be- skickningen (se promemoria den 18 december 1954) uttryck- ligen förklarade, att hon icke vidare ville ha med Hellman att göra, kan det icke helt uteslutas, att fru Stangenberg alltjämt hyser vissa sympatier för Hellman. Hon befarade visserligen, att denne skulle söka utöva utpressning i någon form mot henne och hennes dotter eller att hon skulle bliva tvungen att "underhålla" Hellman, men vid fru Stangenbergs sista besök på beskickningen omedelbart före avresan fällde hon en del yttranden, som måste tolkas såsom sympatibevis eller åtminstone såsom medlidande med Hellman. Detta förhål- lande, i kombination med att dottern, enligt vad fru Stangen- berg sade, alltjämt är fäst vid Hellman, kan giva anledning till att misstänka, att fru Stangenberg och hennes dotter på något sätt försöka bistå Hellman även i fortsättningen. Såsom framgår av i avskrift bifogade skrivelse från fru Stangen- berg till mig av den 29.12., erhöll fru Stangenbergs dotter ett telegram från Hellman dagen efter deras återkomst till Stockholm från Wien. Vidare synes dottern ha telefonerat till Hellman i Wien, varför paret således alltjämt uppehåller kontakt. Härpå tyder ju även det förhållandet, att Hellman synes medföra fem koffertar, vilka av allt att döma tillhöra hans "hustru". ./.

Polismyndigheten i Wien säger sig vara övertygad

Avskrift.

Königl.

Schwedische Gesandtschaft

Wien, den 23. Dezember 1954.

Herrn Jaromir Alexander B a l c a r ,
W i e n .

Erhaltenem Auftrage gemäss beehre ich mich, Ihnen hierdurch mitzuteilen, dass die Staatl. Fremdenkommission (Utlänningskommissionen) in Stockholm den für Sie ausgefertigten schwedischen Fremdenpass Nr. 649/54 zurückgezogen und für ungültig erklärt hat. Ich ersuche Sie deshalb den obenerwähnten Pass unverzüglich dem Ueberbringer dieses Schreibens auszuhändigen.

Im Auftrage:

(u.) Kurt Kalhorn
V:Konsul.

Avskrift.

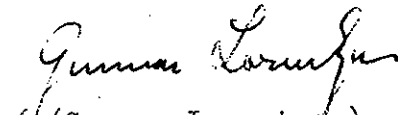
Das für "Dr. Marcel Rohan" von dessen Gattin vor ihrer Abreise nach Schweden bei der Spedition "Kosmos" hinterlegte Gepäck (bestehend aus 5 Koffern) wurde dort am 24.12. vom Schnellfuhrwerksunternehmer Franz Peterka, Wien VII., Westbahnstrasse 32 etabl., abgeholt, bei sich verwahrt und am 29.12. mit einem weiteren Koffer Balcars um 14 Uhr auf dem Westbahnhofe als normale Fracht aufgegeben, und zwar nach "Salzburg Hptbhf. bahnlagernd für Alexander Balcar". Balcar selbst erschien bei Peterka noch um 17 Uhr 30, um sich ein Restgeld von 18.-S zu holen. Dabei erklärte er, mit einem Kraftwagen sogleich nach München abzureisen. Er trug eine Aktentasche bei sich.

Da der Genannte auch bisher bei seinem h. bekannten Personenkreis nicht mehr in Erscheinung getreten ist, ist anzunehmen, dass er Wien tatsächlich am gestrigen Tage verlassen hat.

- 3 -

om att Hellman snarast kommer att begiva sig till Sverige.
Dessa misstankar synes man här grunda på yttranden, som
Hellman fällt under förhören i Wien.

Wien den 31 december 1954.


(Gunnar Lorentzen)

Avskrift av brev från
fru Gertrud Stangenberg;
Stockholm, till legations-
sekreterare Gunnar Lorentzon,
Wien, daterat Stockholm den
29.12.54.

Varje dag har jag velat tillskriva Eder, men tyvärr har jag haft så oerhört mycket att ordna med att tiden ej räckt till.

Först och främst ett innerligt varmt tack för all den oersättliga hjälpen jag fick genom Eder i Wien - även för Er förståelse och uppmärksamhet.

Tyvärr måste jag besvara Er om ännu en tjänst. Som jag talade om för Er skulle jag direkt från legationen åka för att "hämta ut" pälsjackan. Till råga på alla motigheter var där stängt kl. 1/2 1. Eftersom jag hade biljetter ordnade till söndagen och ej heller hann till SAS för att cancellera dem, beslöt jag mig att ändå resa. Jag förstod ju även på Dr P. att han ville vi skulle komma i väg så fort som möjligt. Jag vore därför mycket tacksam att så småningom genom legationens hjälp kunna få jackan till Stockholm och ifall Ni ville ringa fru Hertha Moltke, Schottenfeldgasse 63, tel. B. 32-1-90 Z. och bedja henne lämna ned den på legationen. Det är en brunfärgad hermelinsjacka. Inga pengar skall utbetalas och de övriga "sakerna" ordnade jag därnere. Men det skulle ej förvåna mig, ifall det "trasslar" till sig igen. Den tragiska historien rullar vidare: Dagen efter vår ankomst hit kom telegram från "M.R.", som tydligen är fri igen - till trots vad dr P. anförtrödde mig vid vårt sista samtal. Jag vet även, att min dotter talat med "M.R." i telefon. Vad skall min dotter tro? Något mystiskt och oförklarligt vilar över fallet "M.R." och jag kommer att försöka reda ut härvan - om det nu kan lända till något gott. Jag var i går hos intendent Thulin och talade om mina upplevelser i Wien. Några klara besked får jag ju ej. Det

var nog dumt av mig att ej rådfråga en advokat i Wien, som
Ni föreslog.

Till sist ber jag få önska Er och Eder familj
ett Gott Nytt År och hoppas jag få se Er här i Stockholm
under betydligt angenämare former.

Stockholm den 5.1. 1955

31.

Utrikesrådet Gunnar Jarring
K Utrikesdepartementet
Stockholm

Danielsson har givit
fotografi av Vaci Thi
Palu med anmärkan att
man i Trieste undersöker
om denne är identisk
med Hadobas.

Broder,

Omkring den 20 okt 1954 fick jag ett papper av vilket bilagda är en kopia.
Det skickades av mig antingen till Dig eller till Thulin. Rumänen heter
Hadobas och finns nu i Trieste. Nu frågar mina meddelare

- 1/ Ha vi intresse av att fråga ut Hadobas?
- 2/ Om vi inte vill göra det själva, skall mina vänner fråga?
- 3/ Och i så fall vad?
- 4/ Vi ha väl inget emot att italienska polisen får veta, att denna utfrågning
sker?

Vad skall jag svara?

Öing. Broder.

The following information has been given by
a Roumanian refugee who left Roumania end of
February 1953:

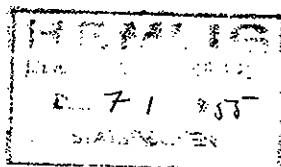
"In April 1952 while serving as a guard on the Danube Black Sea Canal, I met and talked with a forced labour worker who claimed to be a Swede who had been in the Swedish Embassy Budapest until 1945, helping Jews to escape. In 1945 when the Russians entered the Embassy and began to loot it he went to the Russian H.Q. to complain. He was put in prison by the Russians and sent to Gradea. From there he went to a prison on Ardeal and finally arrived at the Canal. He was a cultured man and asked me if I managed to escape, to make contact with the Swedish Embassy and try to get him out.

"I cannot remember his name but the following is his physical description:

Aged	40/44 years
Face	long, pale
Height	180 cms.
Weight	70 kgs.
Hair	dark going grey, bald from forehead to back of head.
Eyes	dark
Dist.	scar on side of jaw. May
Marks	have been a Jew.

"He said he had been in Israel before the war and was in Budapest during the German occupation. I believe I could recognise him from a photograph."

19/1 Kumlin, Bonn



3 ex.

Ex.nr 1

P.M.

Beträffande de senaste från Köln erhållna uppgifterna om återvändande tyska krigsfångar från Ryssland, är det närmast den under punkt 4 omnämnde Genz, som tillsvidare är aktuell. Emellertid torde man här behöva avvakta de tyska myndigheternas fortsatta undersökning, huruvida den av Bergemann i P.M. av den 26/7 1954 sidan 3 omnämnde journalisten Gentz verkligen är identisk med den Willi Gentz som omnämnes av Willy Dielenschneider. Skulle det visa sig, att Willy Gentz från Berlin, Neu-Köln, verkligen är identisk med Genz från Berlin, Schlachtensee, så bör han höras.

I detta sammanhang skulle jag vilja omnämna, att den i Bergemanns berättelse av den 5/7 1954 omnämnde Erich eller Ewald Thiede, som då angavs vara boende i Kiel under adress Wrangelsstrasse 21, c/o Schubert, måhända borde höras. Bergemann uppger, att under den tid han satt i cell n:r 165 i Lefortovskaja, d.v.s. 25.4. 1944 - 1/9 1945 hade han och hans kamrater, vilka utgjordes av Hans Joachim Rösstel, och Helmuth Stühler, "knackförbindelser" med de i cell n:r 164 inhysta, nämligen tre man från Sofia, Koch, Paul Lorke och Erich eller Ewald Thiede. Dessa tre sistnämnda sutto i cell n:r 164 intill den 17/6 1945. Som bekant nämner Bergemann, att hans cellkamrat Stühler samtalat genom vattenledningen med Wallenberg. Måhända förelåg samma möjlighet för fångarna i granncellen och med hänsyn härtill bör ett samtal komma till stånd med denne Thiede. Konsul Reinius har ju talat med Thiedes cellkamrat Koch, vilken ju dock på grund av undernäring under 1945 hade ett mycket svagt minne av vad som passerat. Måhända har Thiede en starkare fysik och att det därför kan vara möjligt att han skall kunna ytterligare bestyrka de tidigare erhållna uppgifterna om Wallenbergs vistelse i Lefortovskaja. Anledningen till att jag icke tidigare tryckte på Thiedes hörande, var den, att jag ansåg den

4916

framkomna bevisningen övertygande och efterforskningarna
riktades då i sista hand på Stühler och Gentz.

Stockholm den 7 januari 1955.

Otto Reich

LÉGATION ROYALE DE SUÈDE

Bryssel den 5 januari 1955.

Strängt förtroligt. 1 bil. (i 2 ex.).

P 95.

Med kurir.

HENLIG.

Jarring/DS a + b
10/1 Danielsson, f.k.
u.Jarring

exp. 10/1-55
Fr.

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 23 december 1954 angående J.Lajos HORVATH, Joseph BELAFALVI, Joseph LAPATI, Joseph HORVATH och Gabor KOVACS ber jag få i avskrift överlämna säkerhetspolisens skrivelse den 4 januari 1955. Därav framgår bl.a., att polisen icke hittills kunnat fastställa vederbörandes verkliga identitet. Vi ha bett polisen lämna oss alla de ytterligare upplysningar om honom, som må kunna framkomma.

God fortsättning!
Siv Hilgione
Hilgione

Utrikesrådet Jarring,
Utrikesdepartementet.

391

86

Avskrift..

Strängt förtroligt.

Ministère de la Justice.
Police des Etrangers.

Bruxelles, le 4 janvier 1955.

Monsieur Sture Johanson,
Premier Secrétaire de la Légation de Suède,
Bruxelles.

Monsieur le Premier Secrétaire,

Par sa lettre du 8 février 1954, votre prédécesseur Monsieur Åkerrén a manifesté le désir d'être tenu au courant du retour éventuel en Belgique d'un certain HORVATH J. Lajos, alias BELAFALVI, Joseph, alias LAPATI, Joseph, alias KOVACS, Gabor, alias HORVATH, Joseph.

J'ai l'honneur de vous faire savoir que l'intéressé est détenu depuis le 27 novembre 1954 à la prison d'Anvers sous le nom de OCEKAY, Johan, Joseph, né à Budapest, le 22 mars 1924.

L'intéressé est, en outre, connu sous les identités suivantes sans qu'il ait été possible jusqu'à présent de l'identifier avec exactitude:

MOLNAR, Josef, né à Tatabanya, le 22 mars 1929;
SZABO, Josef, né à New York, le 22 mai 1918;
KOVACS, Karoly, né à Budapest, le 8 décembre 1921;
LAPATI, Josef, né à Tatabanya, le 22 mars 1929;
HORVATH, Gaber, Josef, né à Budapest, le 19 mars 1929;
HORVATH, Josef, Iaszlo, né à Tatabanya, le 22 mars 1923;
BELAFALVI, Josef, né à Budapest, le 22 mars 1925;
MURAY, Jozsef, né à Bridgeport, le 22 mars 1929.

Veuillez agréer, Monsieur le Premier Secrétaire, l'assurance de ma parfaite considération.

Pour l'Administrateur-Directeur Général:

Le Directeur,

(signé.) Bodart.

No.251.

(G. J.)

LÉGATION ROYALE DE SUÈDE
uppgifter från A.I. Georgiades om svensk medborgare.

10/1

Athén den 5 januari 1955.
Strängt förtroligt.

3 611

Hbr. Jarring - Sohlman 22. 2. 55
Hbr. Jarring - Bonde — " —

AL

Herr Utrikesråd,

✓

✓

Under återopande av Eder skrivelse den 18 december och i anslutning till beskickningens meddelanden i särskild ordning angående den svensk, med vilken grekiske medborgaren Alexis Ioannos Georgiades sagt sig ha sammanträffat i ett koncentrationsläger i Inta i Sovjetunionen, ber jag nu, sedan jag idag haft tillfälle samtala med Georgiades i dennes bostad, få meddela följande.

De uppgifter Georgiades lämnade mig överensstämman i stort sett med dem ambassadsekreteraren Hammarskjöld erhållit och redovisat för i sitt handbrev till byråchefen ^{Brunnström} Brunnström den 8 december. I ett avseende gjorde emellertid Georgiades en precisering: Svensken hade ej blott brevledes sökt komma i kontakt med beskickningen i Moskva utan faktiskt, med hjälp av den i sekreterare Hammarskjölds skrivelse nämnde frigivne medfången av judisk börd, lyckats få en skrivelse med hemställan om bistånd överlämnad till beskickningen. Enligt Georgiades skulle beskickningen sedan besvarat brevet; dess skrivelse kom emellertid ej svensken tillhanda utan stoppades av lägermyndigheterna. Korrespondensen skulle ha ägt rum strax innan Georgiades den 7 april 1948 lämnade lägret i Inta, troligen under loppet av år 1947. Georgiades framhöll vid flera tillfällen att svenskens namn måste vara känt för beskickningen i

Herr Utrikesrådet m.m. G. Jarring,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

Moskva till följd av denna korrespondens, varav han sade sig ha en mycket tydlig minnesbild.

Georgiades synade länge och noggrant de till Eder skrivelse fogade kartorna med fotografier av olika personer. Han uppgav att signalementet på den svensk han träffat ej väl överensstämde med något av fotografierna; när han slutligen efter lång tvekan pekade på det fotografi, vid vars vänstra kant ett X skrivits, skedde det med reservationen att denna bild möjligen företedde vissa drag som kunde tyda på identitet. Han påpekade att, eftersom han lämnade Inta-lägre på våren 1948, sammanträffandet med svensken låg sju år eller mer tillbaka i tiden och att den klara bild av dennes utseende han en gång haft sedermera blivit allt otydligare. - Vederbörande borde, fortsatte Georgiades, ha varit ungefär 175 cm lång; hårfärgen var snarast cendré. Han hade, såsom Georgiades även uppgivit för sekreterare Hammarskjöld, varit ingenjör men hade även haft artistiska intressen och sysslat en del med teckning (jfr uppgiften i intervjuen i Dagens Nyheter den 5 december: "Han var konstnär, den här svensken."); vid ett tillfälle använde Georgiades uttrycket "geometriska figurer" på tal om teckningarna.

Med utmärkt höghet

Leif Leifland

Leif Leifland

Jarring/DS
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

Strängt förtroligt.

12/1-55

kes. sek
logit sek

P.M.

Jag lämnade i dag följande meddelande till Direktör Biörnstad och fru Stangenberg, som genom polisintendenten Thulin uppmanats besöka mig på tjänsterummet.

Jag började med att omtala, att jag av herr Thulin erfarit, att fru Stangenberg varit förvånad över att Rohan-Balcar innehåft ett svenskt pass, vilket tydligen var äkta. Jag hade nu kallat upp dem till mig för att klargöra vad som låg bakom detta. Jag bad dem att betrakta det som jag komme att säga som konfidentiell information och tillade, att jag var övertygad om, att de skulle komma att lojalt villfara min begäran, när de finge höra vad det gällde. Jag sade vidare, att polisintendenten Thulin under alla förhållanden icke kunde ha avgivit denna förklaring, men att jag ansåg att vi borde ge dem en uppfattning om vad som låg bakom det hela.

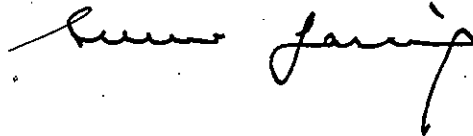
Jag berättade så, att orsaken till att Rohan fått ett svenskt pass var, att han till oss lämnat uppgifter angående Raoul Wallenberg, vilka var av den karaktär att vi - med hänsyn till att uppgifterna föreföll trovärdiga och plausibla - helt enkelt ansåg oss tvungna att omedelbart sända honom till Wien för att taga kontakt med en av Rohan uppgiven person, vilken han påstod sitta inne med reella uppgifter om R.W. Med hänsyn till ärendets brådskande karaktär och med hänsyn till att Rohan vid denna tid inte kunde misstänkas vara någon annan än den han utgav sig för, erhöll han tillfälligt ett svenskt pass, vilket därefter indrogs och ersattes med ett främlingspass. Efter hand började vi emellertid tvivla på att Rohans upplysningar om olika ting vore sanningsenliga. Så småningom blev det helt klart för oss att de uppgifter Rohan lämnat både om Wallenberg och om sin egen person icke kunde

stämman. Definitivt fingo vi klart för oss att Rohans verkliga namn vore Balcar efter det att hans f.d. fru, vilken vi lyckats kontakta i New York, med ledning av ett fotografi identifierat honom.

Direktör Biörnstad medförde en fotostatkopier av en födelseattest på tjeckiska för Rohan, enligt vilken denne tillhörde furstliga familjen Schwartzenberg. Han var emellertid på det klara med att urkunden var förfälskad och att Rohan var en "Hochstapler". Fru Stangenberg sade sig liksom vara övertygad om att han var en äventyrare. Dåda beklagade sig emellertid över att säkerhetspolisen icke på ett tidigare stadium än vad som skett kunnat upplysa härom. Härtill sade jag, att denna sak finge de avhandla med säkerhetspolisen. Jag tillade, att så vitt jag visste hade det emellertid tagit lång tid, innan säkerhetspolisen kommit till visshet om Rohans identitet.

På min fråga, om dottern icke hade tyckt det vara egenomligt, att R. suttit häktad i Danmark, svarade fru Stangenberg, "Nej, min dotter sade att eftersom han sysslade med politisk verksamhet, så är det ju inte konstigt om han får hoppa i kurran då och då".

Stockholm den 12 januari 1955.



JAN 1955
10 11 12 1 2 3 4 5 6 7 8 9

ledningsartikel om Wallenberg

Den Rättshandling



INX UTRIKES DEPT		
Dnr 9:1716		
13 JAN. 1955		
AVD.	GR.	ML.
P	2	h

ORIGINALTELEGRAM

Kopia till: SCHULZE
1 - JARINW.

k

cabinet sthlm
svensk ldn

svensk ldn
svensk ldn

Kalser: MK

cabinet sthlm
svensk koeln

13. jan 17.10

cabinet sthlm

svensk koeln

152 13/1 1955.

cabinet stockholm

6. die welt innehaaller idag under rubriken der fall wallenberg. - schwedens "partisan der humanitaet" noch immer in sowjethaft ett av michael salzer signerat telegram daterat stockholm 12 januari av foeljande lydelse: "den zehnten jahrestag der gefangennahme des schwedischen diplomaten raoul wallenberg durch sowjetische truppen in budapest im januar 1945 nimmt die schwedische presse zum anlass, diesen einzigartigen fall erneut zu diskutieren. in der groessten zeitschrift skandinaviens, dem organ der schwedischen kooperativen "vi", legt der schriftsteller rudolph philipp, der seit neun jahren den kampf fuer die befreiung wallenbergs fuehrt, in einem fuenfseitigen bericht die wichtigsten tatsachen dar.

im september 1944 sandte die schwedische regierung raoul wallenberg als ersten legationsrat nach budapest um etwa 250000 noch ueberlebende juden zu retten. es gelang ihm, die anerkennung eines "schutzpases" zu erwirken, der die inhaber bis zur "repatriierung nach schweden" von den folgen der rassegesetze befreite. obgleich am 15. oktober die regierungsmacht an die pfeilkreuzler uebergang, konnte wallenberg den groessten teil der juden vor der vernichtung bewahren. am 24. dezember verliessen die vertreter hitlers und himmlers und die pfeilkreuzregierung budapest, und die macht ging an die strasse ueber. da begann nun raoul wallenberg heroischer kampf eines einsamen diplomaten als "partisan der humanitaet", der unter gefaehrdung seines eigenen lebens seine schuetzlinge verteidigte - ein kampf, der spaeter von der stadt budapest mit der errichtung eines denkmals gewuerdigt wurde.

am 10. januar 1945 eroeffnete wallenberg die "schwedische gesandtschaft fuer das befreite ungarn" und drei tage spaeter praesentierete er sich fuerstlich der ersten sowjetpatrouille als repraesentant schwedens. an diesem 13. januar kam er in die gewalt der politischen polizei berijas. seither befindet er sich, wie durch zahlreiche voneinanderunabhaengige und unwiderlegbare zeugenaussagen bewiesen ist, in sowjetischer gefangenschaft.

bis 1952 hatte sich die schwedische regierung damit begnuegt, moskau um nachforschungen zu ersuchen. inzwischen hatsich aber die schwedische regierung den standpunkt des untersuchungsausschusses (dass eben wallenberg sich in sowjetischem gewahrsam befindet) zu eigen gemacht und wiederholt moskau um seine heim sendung ersucht. damit duerfte auch die viel diskutierte moskaureise des schwedischen aussenministers osten undens im vorigen sommer eine teilweise erklaerung gefunden haben.

trotz unwiderlegbarer beweise, dass wallenberg noch lebt, sind alle schritte der stockholmer regierung bisher erfolglos geblieben. um so deutlicher betont man heute, dass der fall wallenberg ein pruefstein dafuer sei, ob man in kreml schwedens neutralitaets- und entspannungspolitik richtig einzuschaetzen wisse.

kumlin

cabinet sthlm
svensk koeln

KOPIA

incom 13/1 Kl. 17¹⁰.

Q

nm

thlm

svensk koeln

13. jan 17.10

cabinet sthlm

svensk koeln

152 13/1 1955.

cabinet stockholm

S-h.

6. die welt innehaaller idag under rubriken der fall wallenberg. - schwedens "partisan der humanitaet" noch immer in sowjethaft ett av michael salzer signerat telegram daterat stockholm 12 januari av foeljande lydelse: "den zehnten jahrestag der gefangennahme des schwedischen diplomaten raoul wallenberg durch sowjetische truppen in budapest im januar 1945 nimmt die schwedische presse zum anlass, diesen einzigartigen fall erneut zu diskutieren. in der groessten zeitschrift skandinaviens, dem organ der schwedischen kooperativen "vi", legt der schriftsteller rudolph philipp, der seit neun jahren den kampf fuer die befreiung wallenbergs fuehrt, in einem fuenfseitigen bericht die wichtigsten tatsachen dar.

im september 1944 sandte die schwedische regierung raoul wallenberg als ersten legationsrat nach budapest um etwa 250000 noch ueberlebende juden zu retten. es gelang ihm, die anerkennung eines "schutzpases" zu erwirken, der die inhaber bis zur "repatriierung nach schweden" von den folgen der rassegesetze befreite. obgleich am 15. oktober die regierungsmacht an die pfeilkreuzler uebergang, konnte wallenberg den groessten teil der juden vor der vernichtung bewahren. am 24. dezember verliessen die vertreter hitlers und himmlers und die pfeilkreuzregierung budapest, und die macht ging an die strasse ueber. da begann nun raoul wallenberg heroischer kampf eines einsamen diplomaten als "partisan der humanitaet", der unter gefaehrung seines eigenen lebens seine schuetzlinge verteidigte - ein kampf, der spaeter von der stadt budapest mit der errichtung eines denkmals gewuerdigt wurde.

am 10. januar 1945 eroeffnete wallenberg die ''schwedische gesandtschaft fuer das befreite ungarn'' und drei tage spaeter praesentiert er sich fuerstlich der ersten sowjetpatrouille als repraesentant schwedens. an diesem 13. januar kam er in die gewalt der politischen polizei berijast. seither befindet er sich, wie durch zahlreiche voneinanderunabhaengige und unwiderlegbare zeugenaussagen bewiesen ist, in sowjetischer gefangenschaft.

bis 1952 hatte sich die schwedische regierung damit begnuegt, moskau um nachforschungen zu ersuchen. inzwischen hatsich aber die schwedische regierung den standpunkt des untersuchungsausschusses (dass eben wallenberg sich in sowjetischem gewahrsam befindet) zu eigen gemacht und wiederholt moskau um seine heimsendung ersucht. damit duerfte auch die viel diskutierte moskareise des schwedischen ausseministers osten undens im vorigen sommer eine teilweise erklaerung gefunden haben.

trotz unwiderlegbarer beweise, dass wallenberg noch lebt, sind alle schritte der stockholmer regierung bisher erfolglos geblieben. um so deutlicher betont man heute, dass der fall wallenberg ein pruefstein dafuer sei, ob man in kreml schwedens neutralitaets- und entspannungspolitik richtig einzuschaetzen wisse.

kumlin

cabinet sth

13.
1

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN
ytterligare upplysning-
ar av de från Sovjet-
unionen repatrierade
spanska krigsfångarna

Madrid den 7 januari 1955.
Hp 1 1 bil.
Strängt förtroligt.

Jarring/DS
19/1

HEMLIG.
a + b
Danielsson, m. anhållan om
uppgift huruvida ytterl. efter-
forskning bör göras.
u. Jarring

exp. 19/1-55
T.

Broder,

S.h.

I anslutning till min skrivelse den 21 december 1954 rö-
rande utfrågning av de från Sovjetunionen repatrierade spanska
krigsfångarna ber jag få inberätta, att jag idag från chefen
för spanska utrikesministeriets europeiska avdelning, hr. Aniel-
Quiroga, mottagit ett den 5 dennes dagtecknat handbrev i ären-
det. Han meddelar däri, att han enligt min önskan verkställt
en kompletterande undersökning, varav framginge, att en grupp
svenska fångar enligt vad det förefallit, befunnit sig i kon-
centrationslägret nr. 158 i Makarino och levat tillsammans med
de spanska fångarna där från år 1943 till år 1947. Detta stäm-
mer ju inte riktigt överens med vad som anfördes i den i min
skrivelse den 21 december omnämnda promemorian men meddelandet
torde kunna tas till utgångspunkt för en ytterligare undersök-
ning från de spanska myndigheternas sida. Det vore därför bra
om Du ville precisera Edra önskemål i det avseendet. Kanske
skulle Du kunna sända mig ett fotografi av W., som kunde visas
för ifrågakommande spanska krigsfångar med förfrågan om de
träffat samman med eller sett en person med det utseendet i
fånglägret i Makarino. Detta kan säkerligen ske utan att något
namn behöver nämnas.

./..

Såsom framgår av skiss nr. 1, publicerad i Arriba för
den 4 april 1954, är Makarino beläget nordost om sjön Rybinsk.
Jag närsluter i översättning ett utdrag av artikeln i nämnda
tidningsnummer, vari lägret i Makarino omnämnes.

God fortsättning på det Nya Året!

Utrikesrådet Jarring,
Utrikesdepartementet.

Min Tillgivne
W. Winther

83

Utdrag.

ARRIBA den 4 april 1954.

- " - " - " -

Om läsaren låter blicken löpa något åt öster på kartskissen, finner han sjön Rybinsk, en gigantisk naturlig damm till Volga-Moskva-kanalen, runt vars stränder befinner sig många av de koncentrationsläger, som vid olika tillfällen mottog spanska fångar. Norr om insjön ligger Tcheropovetsområdet med åtskilliga läger under den sammanfattande benämningen "Avdelning Vologda", och något längre söderut de som tillhörde "Avdelning Makarino", dit det hemliga lägret Chagoda räknades, där spanjorerna utstod så många hemska lidanden. Det betraktas av ryssarna själva som ett särskilt strängt läger, och är ett av dem som går under den dramatiska benämningen "Strogo Regim", där bestraffningssystemen, redan i och för sig fruktansvärt grymma, ytterligare många gånger skärpts på ett sätt, som trotsar varje beskrivning. "De Sjuttios Ö" - en annan mycket bitter episod - tillhör Tsjeropovetsområdet.

- " - " - " -

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Wien den 10 januari 1955.

1 bil.

Personligt och strängt förtroligt.

aa
Ärade Broder,

./.
Härmed ber jag få översända det av Dig begärda
fotografiet av Hellmans pass HK 9994.

Min tillgivne.
Gunnar Lorentzon
Gunnar Lorentzon.

Utrikesrådet G.Jarring,
Utrikesdepartementet.

Nr HK9994

SVERIGE

Suède Sweden Schweden



Pass
Passeport Passport Reisepass

för
pour
for
für
Marcel Rohan

och hans hustru
et son épouse
and his wife
und seine Ehefrau

samt
et
and
und
barn under 16 år.
enfant(s) au-dessous de 16 ans.
child(ren) under 16 years.
Kinder unter 16 Jahren.

Medborgerskap: Svenska.
Nationalité: Suédoise.
Nationality: Swedish.
Staatsangehörigkeit: Schwedische.

Detta pass, som innehåller 32 anmärkade eller och
var giltighetstid 12 månader, gäller till den
31 december 1954.
Ce passeport, qui contient 32 pages numérotées et
qui est en vigueur jusqu'au 31 décembre 1954.
This passport, which contains 32 numbered pages and
which cannot be renewed, is valid until
December 31, 1954. After this date the passport
Gültigkeitsdauer nicht verlängert werden kann, gilt bis
zum 31. 12. 1954.

10 IX 1954

Detta är en sällst handling och bör förvaras omsorgsfullt.
Detta är ett pass som skall användas till närmaste svenska
konsulat eller till den svenska ambassaden i Stockholm.
Detta är ett pass som skall användas till närmaste svenska
konsulat eller till den svenska ambassaden i Stockholm.

Förklarar innehavaren av detta pass sitt svenska medborgar-
skap, för han vill återvända till Sverige, om han vistas
inom landet, till närmaste passmyndighet eller till Kungl.
Maj:ts beordring i det land där han vistas eller till närmaste
svenska konsulat.

Söker innehavaren av detta pass, innan giltighetstiden för
passet utgår, erhålla nytt pass, tillger det honom att i samband
med ansökan därtill till passmyndigheten överlämna det gamla
passet.

Signalement
Description
Personenbeschreibung

Yrke Skriftställare

Profession *ca. 1919*

Profession *authan*

Beruf *Schriftsteller*

Född den 26 VI 1919

Born on 26 VI 1919

Ceboren am 26 VI 1919

Födelseort *Prague*

Lieu de naissance *Prague*

Place of birth *Prague*

Ceburtsort *Stockholm*

Hemvist *Stockholm*

Domicile *Stockholm*

Wohnort *Stockholm*

Längd (utan skor) *184* cm.

Taille (sans chaussures) *184* cm.

Height (without shoes) *184* cm.

Größe (ohne Schuhe) *184* cm.

Hår
Cheveux
Hair
Haare
Ogon
Yeux
Eyes
Augen

Hår	Cheveux	Hair	Haare
Ljusblond	Blond clair	Light blond	Hellblond
Mellanblond	Blond moyen	Blood	B blond
Mörkblond	Blond foncé	Dark blond	Dunkelblond
Brun	Châtain	Brown	Braun
Svart	Noir	Black	Schwarz
Röd	Roux	Red	Rot
Gråsig	Grisonnant	Mixed grey	Graugrünlich
Grå	Grey	Grey	Grün
Vitt	Blanc	White	Weiss
Skallig	Choué	Bald	Kahlköpfig

Ogon	Yeux	Eyes	Augen
Blå	Blue	Blue	Blau
Grå	Grey	Grey	Grün
Ljusbrun	Marron clair	Light brown	Hellbraun
Mörkbrun	Marron foncé	Dark brown	Dunkelbraun

Barn Barn Children Kinder

Namn Name Names Nomen

Född den 26 VI 1919

Född den 26 VI 1919

Född den 26 VI 1919

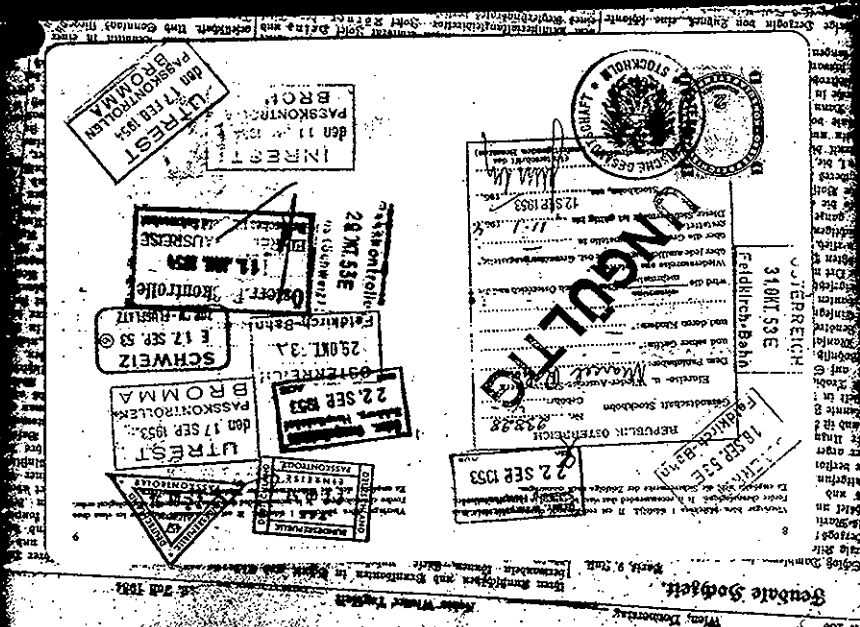
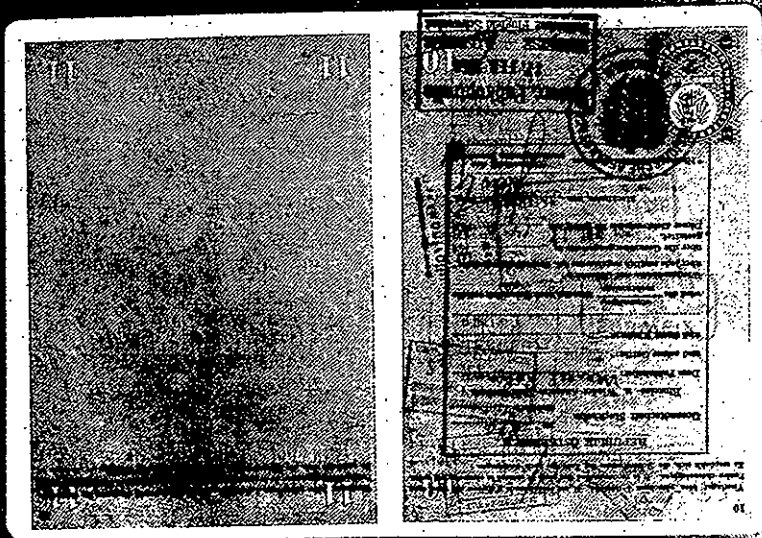
Född den 26 VI 1919

Född den 26 VI 1919

Född den 26 VI 1919

	5
<i>M. H. H.</i>	
Königl. Utrikesdepartementet Ministeriet för Utrikesärendena	
5	

6 Utsäkt i Dokument Inom Anställd i <i>Stockholm</i>	5
Königl. Utrikesdepartementet Ministeriet för Utrikesärendena	
5	



KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Lidén/IR

översändande av tid-
skrift.



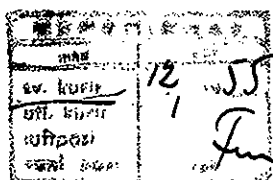
STOCKHOLM		19
Nr 11 N:o		1 bil. BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

./.

By

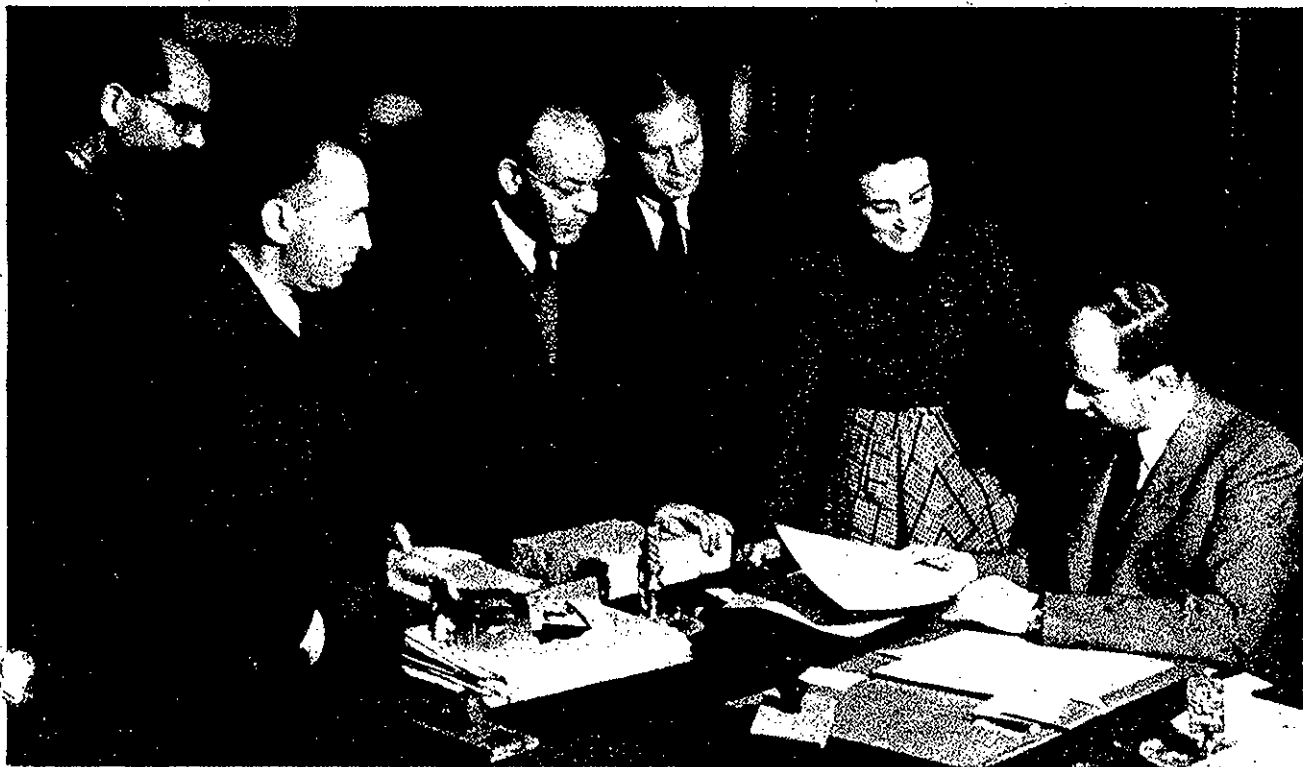
Utrikesdepartementets pressbyrå har äran härmed
översända tidskriften Vi nr 2/1955, innehållande en ar-
tikel om Raoul Wallenberg -saken, författad av Rudolph
Philipp.

Stockholm den 12 januari 1955.



Till Ambassaden, M o s k v a.

del 22 "Vi" 14/1-55



Raoul Wallenberg med sina närmaste medarbetare i sitt hemliga högkvarter i en storbanks källare. (Bilden tagen den 26 november 1944.)

Raoul Wallenberg lever, ej glömd, ej förrådd Sveriges regering arbetar för hans befrielse

● Varför häktades just Raoul Wallenberg av Berijas politiska polis för tio år sedan, den 13 januari 1945? ● Varför har Sovjets nya regeringskollektiv ännu inte släppt Raoul? ● Varför har Raouls närmaste och författaren Rudolph Philipp under de senaste tre åren vägrat lämna konkreta informationer till pressen och riksdagsledamöterna?

Efter samråd med Raouls mor fru Maj von Dardel, Raouls styvfar och förmyndare Fredrik von Dardel och Raoul Wallenberg-aktionens ordförande fru Birgitta de Vylder-Bellander, besvaras dessa frågor här av

Rudolph Philipp

Redan sommaren 1947 beslöt de organisationer som slutit sig samman för att arbeta för Raouls befrielse — bland dem även KF representerat av Albin Johansson — på förslag av svenska pressens representanter att tillsätta en undersökningskommitté, som skulle pröva det bevismaterial jag samlat och det strängt konfidentiella material från utrikesdepartementet som stått till mitt förfogande. — Kabinettssekreteraren friherre Hans

Beck-Friis gav sitt tillstånd för kommittén att ta del av det nämnda konfidentiella materialet. — Denna kommitté, vars ordförande var Anders Örne och juridiske expert adv. Yngve Schartau, konstaterade den 19 oktober 1947: »Efter att ha genomgått och övervägt det sålunda föreliggande materialet få vi uttala följande:

Det är klarlagt, att Raoul Wallenberg från den 13 januari 1945 stått under effektivt be-

skydd av sovjetrisk militär myndighet, i enlighet med vad också meddelats från Sovjetunionens utrikesministerium; vidare är det övertygande utrett, att han efter nämnda tidpunkt — och i varje fall intill tämligen nära tid — befunnit sig i livet i ryskt förvar på skilda platser såväl utom som inom sovjetiskt område.»

Under de senaste åren har Sveriges regering och utrikesledning gjort Örnekommitténs kon-

Atergivande av innehållet i denna artikel helt eller delvis får icke ske utan angivande av källan

klusion till sin på grund av strängt saklig prövning av det då föreliggande och sedermera rikligt utökade bevismaterialet.

Denna ståndpunkt har upprepade gånger skriftligen och muntligen — nyligen på högsta plan — meddelats de ansvariga sovjetryska instanserna.

Publicitet — men ej som självändamål

Publicitet har för oss aldrig varit ett självändamål.

Ännu fyra veckor före publiceringen av min bok »Raoul Wallenberg — diplomat, kämpe, samarit» meddelade jag Berijas representanter att boken inte skulle komma ut om Raoul anlände till Sverige eller överlämnades till vår legation i Moskva senast den 31 oktober 1946. Inför en svensk notarius publicus undertecknade vi en oåterkallelig förklaring att vi inte skulle utnyttja Raouls hemkomst i antisovjetiskt syfte.

En liknande förklaring överlämnade vi 1952 till vårt UD för vidarebefordran till Moskva.

Denna frivilligt åtagna förpliktelse för vår egen och Raouls räkning håller vi alltså fast vid.

Att vi menade allvar med detta bevisades av det faktum att ingen av Raouls frivilliga olyckskamrater, som vi hört som vittnen, lät sig missbrukas till sensationsjournalistik — med ett undantag: italienske diplomaten Claudio de Mohr, med vars »sensationsella vittnesmål» Sveriges största dagstidning i februari 1953 under nästan en hel vecka fyllde löpsedlar och dussintals textspalter. Redan fjorton månader tidigare hade jag i svensk press publicerat alla fakta som de Mohr berättat om Raoul — han hade suttit i samma Moskvafångelse — men givenvis undvikit att publicera sådant som kunde skada Raoul och hans medfångar. På 58 rader hade jag sagt vad som fanns att säga. Från Dagens Nyheters stort uppslagna sensationsmakeri med de Mohr tog Raouls familj och jag omedelbart avstånd i klara ordalag. Typiskt för detta reportage var att den tandvård som tillkom diplomaterna i Lefortovskafängelset som ett speciellt privilegium (och också av alla de fångna diplomaterna uppskattades som ett sådant) nu skildrades som en särskilt utpekulerad tortyr. Behandlingen skedde nämligen utan lokalbedövning. Jag har själv frivilligt och i Stockholm behandlats enligt denna ryska metod — av en svenskfödd i Kiev utbildad tandläkare — som lärt sig att borra lagom med ledning av patientens smärtförminnelse och därför aldrig tog till injektionssprutan. Det gjorde ont, men dessa »ryska» fyllningar och kronor är efter 16 år alltså hela.

Vi är tacksamma mot den svenska pressen för det levande intresse den visar för Raouls befrielse. Detta gäller också DN, framförallt dess ledareavdelning. Men storreportaget kring de Mohr har varken tidningen eller dess Romkorrespondent Agne Hamrin, eljest utan tvivel en tidningsman av världsklass, någon heder av.

Varför går jag så utförligt in på detta? Därför att detta journalistiska missgrepp är viktigt för besvarandet av Vi:s frågor efter tänkbara motiv för att Raoul alltså hålles kvar i SSSR, medan under tiden dussinvis av hans medfångar — tyskar, italienare och andra — blivit frigivna.

DN:s artikelserie publicerades första veckan i februari 1953. Några dagar senare visste

man hur stor skada detta reportage gjort Raouls sak hos de maktavande i Moskva.

Varför vägrade jag svenska och utländska tidningar och tidskrifter under flera år artiklar om den aktuella situationen i kampen för Raouls frihet?

Varför vägrade vi även att hjälpa de svenska riksdagsmän och -kvinnor som vände sig till oss för att få informationer för planerade interpellationer i riksdagen och bad dem att i Raouls intresse inte ta upp frågan i riksdagen?

Varför bad jag internationella organisationer som ville resa ett monument i Genève över Raoul Wallenbergs gärning att skrinlägga denna tanke?

Varför undanbad sig Raouls anhöriga energiskt den mötes- och presskampanj som planerades av amerikanska organisationer med anledning av 10-årsdagen?

Och varför begränsade jag till några få personer kretsen av dem som jag informerade om nya vittnesmål från 1951 till 1954 och om demarcherna för Raouls hemsändande?

Det var inte lätt för Raouls mor att vara förtegen t.o.m. mot Raouls släkt på fädernet. Det var inte lätt för mig att låta mig kallas för kverulant i arbetarpressen och av funktionärer i arbetarpartiet som jag tillhör som medlem. Det var inte lätt för fru Bellander när hon som ordförande i Raoul Wallenberg-aktionen måste ge undvikande svar när organisationernas representanter frågade henne varför vi var så överksamla. Också vårt stillatigande var ett slags aktivitet, kanske den svåraste.

Vi räknade med att de myndigheter i SSSR, vars misstroende väckts genom de Mohr-reportaget, äntligen skulle förstå att vi menar allvar med vårt löfte att inte använda Raouls befrielse som bricka i maktstriden mellan öst och väst.

Kanske vi räknade fel.

Den allra närmaste framtiden kommer att ge besked.

Gottgörelse ökar regeringens prestige

Huvudmotivet för att Raoul alltså inte repatrierats torde vara — den enligt vår mening felaktiga — uppfattningen hos de Sovjetmyndigheter som bestämmer över hans öde att

status quo skulle vara bättre för Sovjets prestige än frigivandet av Raoul.

I våra ansträngningar att övertyga Sovjets regering om motsatsen är även denna Vi-artikel en länge och noga övervägd faktor. Ett experiment till vars framgång också den svenska opinionen kan bidra.

Jag är övertygad om att alla som med oss i Raouls befrielse ser en ovillkorlig förutsättning för goda relationer mellan det lilla Sverige och den stora Sovjetunionen med glädje tar fasta på att vår regering och utrikesledning efter mångårig tvekan låtit sig övertygas genom fakta och gjort befrielsen av en svensk medborgare till sin egen sak. Också Osten Undéns motståndare kommer inte att tyda denna omvändelse som en svaghet utan som tecken på att vi här i Norden har en äkta demokrati, en demokrati vars fel det lönar sig att påvisa utan rädsla för överheten.

Om de män som i sina händer har Raoul Wallenbergs liv och frihet ser att vår regerings och utrikeslednings prestige inte lider av denna min öppna framställning av Tage Erlanders och Osten Undéns ändrade uppfattning, då kommer, hoppas jag, de maktavande i Moskva att dra denna analoga slutsats: att Raouls hemsändande endast kan gagna Sovjets prestige.

För mig gäller inga andra inskränkningar friheten att tala och skriva än de som sekretesslagen stadgar för alla medborgare. Därför har jag inhämtat endast mina närmaste medarbeters medgivande att publicera detta. Att UD säkerligen är mot varje publicitet i Raouls sak, kan inte vara avgörande för mig, om mina medarbetare tillsammans med mig hyser motsatt uppfattning. Vår lojalitet är den fria medborgarens, ej tjänstemännens. Och lojalitet mot regering och parti slutar där den kolliderar med lojalitet mot humanitet och människorätt. Och illojalt skulle det vara av oss att helt i tysthet låta 10-årsdagen för Raoul Wallenbergs frihetsförlost gå förbi, desto mera som vi ju sätte munlås på dem, som ville tala på eget initiativ. Att helt tåga still skulle troligtvis vantroas i Moskva, ses som bevis på att svensk opinion har glömt denne humanitet förkämpe och att familjen och författaren i detta har resignerat. Och det skulle säkert inte vara till Raouls fördel.

Raouls legationsbyggnad efter bombningen.



Vi är övertygade att Malenkov, Molotov och Krusjtjov — om de inte visste det förut — nu inser det naturliga i att det numera råder samförstånd mellan Raouls familj och UD, som ju själv hade skickat ut honom till Budapest som förste legationssekreterare, med det svåraste uppdraget en svensk diplomat fått under kriget.

Vi är slutligen också övertygade om att detta samarbete av Sveriges opinion kommer att betraktas som en naturlig sak och mer meningsfullt än vår mångåriga polemik mot den mängd UD-kommunikéer som jag alltför lätt kunde påvisa vara intetsägande eller direkt felaktiga.

Varför häktades just Raoul Wallenberg av Berijas polis i Pest?

Budapest består av två städer, det urgamla Buda (jämförbart med Gamla stan i Stockholm) och den nyare miljonstaden Pest. Mellan Buda och Pest flyter Donau i 2 km bred. Kungaborgen och legationerna låg i Buda, i de »fina» kvarteren uppe på kullarna. Budapests många judar bodde på andra sidan floden, i Pest. Här fanns i januari 1945 nära 100 000 dödsdömda sammanförda i ett ghetto på ett litet område kring synagogan, var tidigare på sin höjd ett tusental familjer hade bott. Avspärrat av ett högt plank och under veckor i sträck utan tillförsel av vatten och livsmedel blev ghetton skådeplatsen för bottenlöst elände. Inom »internationella ghetton» som Raoul hade organiserat vid Phönixgatan — 1946 fick den i stället namnet Raoul Wallenbergsgatan — levde omkring 13 000 judar under mera människovärdiga förhållanden och något säkrare i de s.k. svenskhusen med Tre Kronor som sköld mot pilkorsnazisterna. Buda — på Donaus västra strand — hölls ännu i januari 1945 besatt av tyskarnas Wehrmacht, vilket inte hindrade, att också de neutrala legationerna blev plundrade av lössläppta pilkorsgangsters, men dock innebar ett visst skydd för diplomaternas säkerhet till liv och lem. Sedan både den svenska legationsbyggnaden och andra hus i diplomatstaden, som vår legation hade tillsyn över som skyddsmakt, blivit utplundrade och delvis bombskadade hade de svenska legationstjänstemännen dragit sig undan och höll sig under många veckor gömda på olika håll, under långa perioder utan kontakt med varandra. Något speciellt intresse för dem hade de ungerska pilkorsbanditerna dock inte; den svenske diplomat de ville få tag i och vars foto de hade fått med order att mörda honom, det var Raoul. Han hade som ende neutralt diplomat stannat kvar bland sina dödsdömda skyddslingar på andra sidan Donau i Pest, som var utlämnat till terroristerna sedan Wehrmacht, pilkorsregeringen och nazistledarna flytt västerut.

Medan Buda var omringat av marskalk Tolbuchins armé var det marskalk Malinovsky som ryckte fram öster om Donau och stod utanför Pest. Raoul hade många avdelningar i Pest som han utrustat med legationsskölden som skydd. Omkring 400 medarbetare hade han försett med papper som visade att de var anställda hos svenska legationen. Det var f.d. direktörer i industri- och bankföretag, läkare, jurister, ingenjörer o.s.v. som Raoul hade räddat undan deporteringen och som nu arbetade som tjänstemän i hans organisation. Deras lönbested av chansen att överleva och av matrännsonerna ur det stora läger livsmedel som Raoul

— till största delen på kredit! — hade låtit lagra för sina skyddslingar. Raouls hemliga högkvarter befann sig i källaren till en av stadens storbanker.

Sveriges minister i Budapest envoyén Danielsson hade vid den tiden sökt sin tillflykt till en av Budaborgens djupa källare tillsammans med kanslibiträden fil. mag. Margareta Bauer och Rädda Barnens delegat Asta Nilsson. Tolv meter höga, skrangliga stegar fick de klättra uppför, om de någon gång ville få se en glimt dagsljus. Från de nakna klippväggarna dröp fukten ned på sängarna. Minister Danielsson hade fått veta att pilkorsledningen hade givit order om att Raoul skulle lönsmördas och bad nu genom budbärare Raoul sätta sig i säkerhet hos honom i Buda. Men Raoul var väl medveten om faran sedan veckor tillbaka och hade inte en tanke på att dra sig undan. Han hade hemliga medarbetare även i statspolisen och pilkorspartiet. Dagligen sammanträffade han med dem och övertalade allt fler av dem att genom att hjälpa judarna köpa »returbiljet till livet» för sig och sina familjer. Med polisbefälets hjälp lyckades Raoul upprepade gånger hindra mobben att spränga ghetton i luften. På hemliga vägar forslade Raouls organisation vatten, bröd och medicin till ghetton, och om och om igen räddade Raoul grupper av judar som av unga ligister med pilkorsarmbindel drevs ned till Donau för att där mejas ned med kulprutor. I dessa dagar var floden röd av de mördades blod. Rädda Barnens barnhem tömdes, och varken Sveriges Tre Kronor, Röda Korset eller påvens sigill respekterades längre.

Nu var Raoul inte längre diplomat. Han var en humanitetens partisan bland en kvarts miljon dödsdömda, av vilka han under dessa dagar trots allt lyckades rädda omkring hälften. Så, och endast så, kan man förstå att ortodoxa judar har kallat honom sin Messias, sin frälsare. Unga judar, i går ännu fridsamma skribordsmänniskor eller metallarbetare, följde i dessa dagar Raouls exempel och blev orädda och hänsynslösa kämpar. Utklädda till poliser eller pilkorsmän — uniformerna hade Raouls bundsförvanter bland polisbefälet och i pilkorspartiet skaffat fram, liksom också automatvapen — susade de i »lånade» bilar genom Pests brinnande gator och sköt ned bödlarna, där det var möjligt, och befriade dödsdömda judar på väg ned till Donau.

En dylik judisk partisanavdelning höll till på Benzurgatan 16, camouflerad som »Röda Korsets transportavdelning». I detta »T-avdelningens» hus inrättade Raoul den 10 januari 1945 »Sveriges legation för det av Röda armén befriade Ungern». Raoul hade kort dessförinnan skickat en judisk partisan över Donau till minister Danielsson med anhållan att få lämna den ännu av pilkorsarna hållna delen av Pest och flytta till T-avdelningen för att där möta Röda armén. Ryska ingenjörstrupper hade nämligen vid den tidpunkten redan nått utkanten av ghetton. Ministern hade gett Raoul »fria händer».

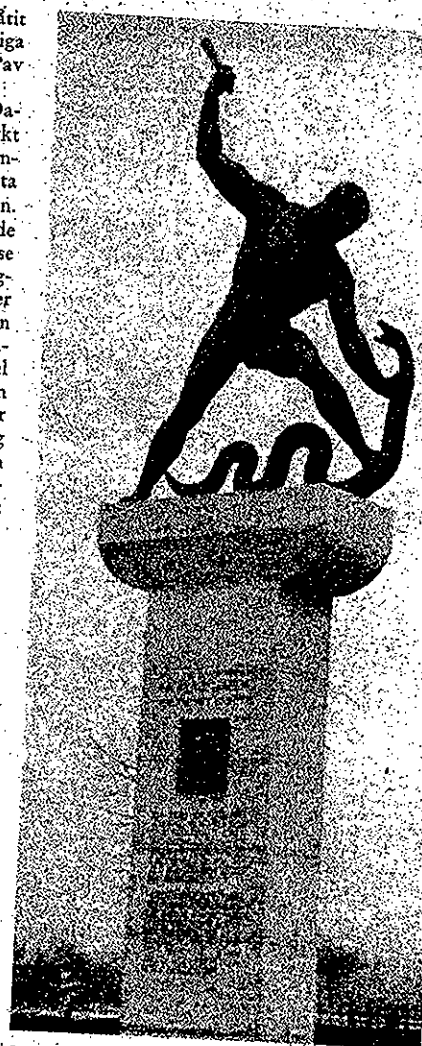
Raoul hos NKVD

Den 13 januari kom de första ryska patrullerna till Sveriges nya legation. Särskilda legationssköldar med rysk text och Svenska flaggan hade Raoul sedan månader fört med sig i sin Studebaker. Raoul presenterade sig som chargé d'affaires för Sverige, som ju var SSSR:s skyddsmakt i Ungern. En rysk löjtnant och två

I en park i Pest nära Donau, där pilkorsarna brukade fösa ihop judar före deporteringen, avsåg den tacksamma staden Budapest den 10 april 1949 — när kommunisterna sålunda redan hade makten — detta monument för att hedra Raoul Wallenbergs gärning. Raouls kamp mot nazistterror symboliserar av en naken yngling i strid med en orm med hakkor på hjässan — en modern S:t Göran. På sockeln Raoul i bronsrelief och en inskrift.

soldater avdelades till skydd för den svenska legationen och av en major Demtsjinkov fördes Raoul tillsammans med sin chaufför, livvakt och handsekreterare, civilingenjören Langfelder, till högkvarteret för kommenderande generalen i Pest Tjernisjov, som i sin nästa dagsrapport meddelade att han omhändertagit Sveriges chargé d'affaires. Judiska vittnen meddelade oss senare att de den 14 januari sett Raoul i ghetton i upprörd diskussion med ryska officerare. Han kom till ghetton och åkte därifrån i en rysk bil med Langfelder vid ratten och eskorterad av ryska officerare.

Inte förrän den 17 januari kom Raoul — med NKVD-eskort — tillbaka till legationen vid Benzurgatan 16. Han hämtade där en del av sina väskor och fortsatte sedan till sitt huvudkontor vid Tatrargatan som under tiden befriats av ryssarna. Raoul fick dock inte gå in i huset, utan den judiska vakten fick kalla ned byråföreståndaren Müller och kassören Büro. Bekämd av en rysk major och två militärpoliser (vars namn är kända för oss) berättade Raoul för sina medarbetare att han sedan den 13:e



Name: Dr. Paul Högödlus
 Wohnort: Budapest
 Geburtsdatum: 31. Mai 1905
 Gebursort: Pécs
 Körpergröße: 175 cm
 Haarfarbe: braun Augenfarbe: blau
 Unterschrift: 



SCHWEDEN

SVÉDORSZÁG

Die Kgl. Schwedische Gesandtschaft in Budapest bestätigt, dass der Obengenannte im Rahmen der — von dem Kgl. Schwedischen Auswärtigen Ministerium autorisierten — Repatriierung nach Schweden reisen wird. Der Betreffende ist auch in einen Kollektivpass eingetragen.

Die Abreise steht der Obengenannten und seiner Wohnung unter dem Schutz der Kgl. Schwedischen Gesandtschaft in Budapest.

Gültigkeit erlischt 14 Tage nach Einreise nach Schweden.

A Budapesti Svéd-Követség igazolja, hogy fennnevezett — a Svéd Kir. Követségi Titkárságtól jóváhagyott — repatriálás keretében Svédországra utazik.

Nevéhez a kollektív útlevélben is szerepel.

Ellátandó fennnevezett lakóhelyén Budapesti Svéd Kir. Követség általa áll.

Ez a dokumentum 14 napig érvényes a beutazás után.

Reiseberechtigung aus gemeinsamen mit dem Kollektivpass. Einreisevisum wird nur in dem Kollektivpass eingetragen.

Budapest, den 20. August.

1944



KÖNIGLICH SCHWEDISCHE GESANDTSCHAFT

SVÉD KIRÁLYI KÖVETSEG

Schwedischer Gesandte

W
 (Signature)

Raouls största uppspinning: Skyddspasset. Genom detta »dokument», som saknade allt stöd i internationell rätt, undandrog Raoul tiotusentals ungerska medborgare av judisk härkomst följderna av den judenfientliga lagstiftningen. Först när pilkorsregeringen inte längre trodde på Raouls löften att Sverige skulle återuppta de diplomatiska förbindelserna förklarade dessa skyddspass sin trolldrift.

januari uppehållit sig i olika av NKVD — Berijas politiska polis — bevakade hus, att han och Langfelder behandlades väl men ej fick röra sig fritt. — Nu skulle han resa till marskalk Malinovskis högkvarter i Debrecen, 20 mil öster om Pest, »om som gäst eller fänge vet jag inte». Eskorterad av de motorcyklade militärpoliserna fortsatte Raoul Wallenberg sedan mot Pests utkanter.

Den 16 januari underrättade ryske vice utrikesministern Dekanosov vår Moskva-minister Staffan Söderblom om att Raoul och hans egendom i Budapest ställts under ryskt beskydd.

Fyra veckor senare försäkrade SSSR: dåvarande stockholmsambassadör Madame Kollontay Raouls mor att hennes son befann sig välbehållen i ryskt förvar.

Tre veckor senare: Madame Kollontay blev sjuk och fick söka vård på ett sjukhem i Saltsjöbaden. Kort före sin hemresa bad hon i telefon dåvarande utrikesexcellensen Günthers maka att söka upp henne. Hon hade ett viktigt meddelande från Moskva till Günther personligen, vilken hon dock tyvärr inte kunde söka upp. Madame Kollontay hade fått order att underrätta Günther om att Raoul befann sig välbehållen på ryskt område och att han skulle komma hem desto snabbare, ju mindre man bråkade i Sverige.

I mitten på september 1946 förklarade en medlem av sovjetbeskickningen i Stockholm i ryske militärattachés närvaro: »Raoul Wallenberg lever och har det bra. Han är inte

direkt häktad, men man måste omhänderta honom, eftersom han gjorde några dumheter efter Pests befrielse. Men det skrivs så mycket smörja om honom, och det försvårar lösningen av problemet. Hölle man tyst, så skulle han en dag dyka upp i Stockholm.»

Det är intressant och betydelsefullt att både vice utrikesminister Dekanosov, som lämnade det första officiella kvittot på Raouls frihetsförlost, och även den ryske ambassadtjänstemannen, som gjorde nyssnämnda uttalande för en person som enligt vad han mycket väl visste stod i kontakt med oss, båda var Berija-funktionärer. Dekanosov var den som för den nära nog allsmäktige Berijas räkning kontrollerade Moskvans UD.

Varför misstänkte ryssarna Raoul?

Berijas militärpolisbefäl i Pest var förbryllade. Ett dylikt »fall» hade de aldrig förut träffat på under 44 månaders fronttjänst. I de hittills erövrade huvudstäderna hade de ingenstans träffat på några neutrala diploma-

ter. Och här kommer en ung svensk till dem i solig trenchcoat, betar sig ingalunda undfallande utan ställer frimodigt en rad krav: Man skulle sörja för att beskjutningen av legationskvarteren i Buda, där neutrala diplomater befann sig, omedelbart inställdes! Att både de stora allmänna och det internationella judeghettot genast ställdes under militärt skydd, så att det blev ett slut på marodörernas övergrepp mot hans skyddslingar! Att alla jude-skyddspass genast skulle erkännas som giltiga och att judarna inte skulle drivas från ghettot och gatorna till fronten som tvångsarbetsare.

NKVD-cheferna förklarade för Raoul att större delen av hans »krav» var oantagbara, och beträffande det begärda skyddet för diplomaterna i Buda, så sträckte sig deras kompetens inte väster om Donau, där marskalk Tolbuchin var högste chefen. Var hade Raoul f.ö. dokumentariska underlag med sovjetiska stämplat för att han var officiell representant för Sovjets skyddsmakt i Ungern? Så frågade Berijas ombud och tillade att de under de senaste dagarna hade träffat på hundratals »svenska diplomater», ja t.o.m. stött på nazistförbrytare och högställda fascistfunktionärer som kunde visa fram svenska dokument. Allt detta föreföll dem synnerligen misstänkt.

Günthers omdömeslöshet

Svensk opinion har hittills inte blivit informerad om två svåra missgrepp, begångna av

krigstidens samlingsregering, vilka är av stor betydelse för Raouls öde. Endast genom att diskutera dem kan man lära av begångna fel. Demokrati betyder framförallt diskussion, som T. G. Masaryk sade.

Den 15 oktober 1944 överfölls den ungerske riksföreståndaren Horthys son och »kronprins» av nazisterna. Han blev svårt skadad och fördes bort av banditerna. Då tappade Horthy fattningen och förkunnade i ett radiotal ungersk separatfred med Sovjet. Det var just detta nazisterna hade velat provocera fram. Nu okuperade de — på en söndag — alla regeringsbyggnader, radio, post, telegraf, trängde in på kungaborgen och häktade avfällingen. Pilkorshövdingen, quislingen Szálasi, upphöjdes till regeringschef. I Stockholm ledde regimskiftet i Budapest till att hittillsvarande ungerske biträdande militärattachén utnämndes till Szálasis chargé d'affaires. Som diplomater ackrediterade banditer fanns det ju vid den tiden gott om i Stockholm, där det vimlade av nazistdiplomater av olika nationaliteter. Också denna nazist hade sålunda gott kunnat behandlas med artighet några veckor till, om man nu menade allvar med försöket att rädda de ännu överlevande ungerska judarna undan total förintelse. Både USA, vars president ju tagit initiativet till Raoul Wallenbergs räddningsmission, och Sovjet, vars skyddsmakt i Ungern ju var just Sverige, hade säkerligen haft största förståelse för en dylik tolerans. Men just mot de ungerska fascisterna gick excellens Günther till aktion: Szálasis ombud förpassades ur Sverige!

Att kasta ut ett annat lands chargé d'affaires är ett ganska klart besked om att man inte önskar några »diplomatiska förbindelser» med det andra landet. Andä gjorde vårt UD ingen ansats till att själv hemkalla Raoul och vår beskickning i övrigt trots att den genom sin bryska åtgärd ryckt undan den juridiska grundvalen både för Raouls räddningsmission som neutral diplomat och för beskickningens verksamhet som skyddsmakt för allierade och ryska medborgare. UD:s åtgärd och den därpå följande passiviteten utnämnde de svenska diplomaterna som privatmän helt åt den ungerska pilkorsregimens godtycke!

Det var den första »omdömeslösheten». Mer ytterligare en följde strax därpå. Varje normalbegåvad svensk tidningsläsare visste vid den tiden att Röda armén var på segerrik framryckning västerut. Efter befrielsen av Rumänien, Bulgarien, Jugoslavien och största delen av Ungern stod ryssarna nu utanför Buda och Pest, och det var en fråga om veckor, kanske dagar, när dubbelstaden skulle falla. Men fram till mitten på december 1944 reste svenska diplomatiska kurirer fram och tillbaka mellan Arvfurstens palats och Budapestbeskickningen. Att Günther hade ringt upp Sovjetambassadören Kollontay, det hade kanske varit tillräckligt för att samtliga medlemmar i vår Buda-

Civilingenjör Vilmos Langfelder, en av de av Raoul från fronten räddade judiska arbetssoldaterna, blev Raouls chaufför och under de sista dagarna i Pest hans livvakt och handsekreterare. Han omhändertogs tillsammans med sin chef den 13 januari 1945 och skildes först i Moskvans rannsökningsfängelse från Raoul.



pestbeskickning, speciellt kvinnorna, hade fått en sovjetrisk legitimation såsom funktionärer av SSSR:s skyddsmakt i Ungern. Dylka dokument hade med säkerhet besparat de svenska diplomaterna i Buda interneringen genom marskalk Tolbuchins NKVD, och Berija hade knappast vågat sig på att låta Raoul föras till Moskva.

Inte ond vilja utan UD:s slarv är en av huvudorsakerna till Raouls öde.

Medan nu vice utrikesminister Dekanosov och madame Kollontay via excellens Günther sökte lugna ned Raouls familj och svensk opinion, arbetade Berijas ombud i Pest med största energi på att konstruera några bevis för att Raoul stått i nazistspionagens tjänst. Hundratals av Raouls ungerska medarbetare häktades och förhöordes. De flesta av dem släpptes snart igen, några av dem försvann för alltid. I februari 1945 utsattes också attaché Lars Berg — chefen för beskickningens B-avdelning (skyddsmaktsuppdrag) — för ett regelrätt förhör i Pest dit han hade flytt och ställdes under NKVD-bevakning i lektor Valdemar Langlets hus. Också vid detta förhör sökte Berijas ombud pressa fram att Raoul (tillsammans med Berg) varit ledare för spionageverksamhet.

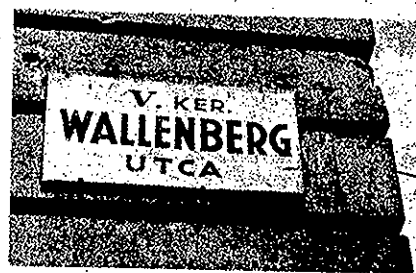
Tämligen snart insåg emellertid Berija, att det var omöjligt att hitta ens det minsta bevis för att Raoul och beskickningen i övrigt bedrivit spionage. Därför gav Berija nu också order om att de svenska legationstjänstemän,

vit klok på vilka avsikter Berija hade med att hålla kvar Raoul och hans chaufför. Det troligaste är kanske att NKVD överhuvud inte hade någon bestämd avsikt. Det var bara det att man inte hade någon anledning att släppa dem, när det officiella Sverige upprepade gånger genom UD-kommunikéer och i riksdagsdeklarationer hade förklarat: inte det ringaste bevis förelåg för att Raoul överhuvud taget blivit häktad av Sovjetmyndigheterna, och ännu mindre för att han förts till SSSR och 'kastats i fängelse!'

Så sent som 1951 meddelades detta »i strängt förtroende» för flera chefredaktörer av envoyé Sjöborg, som under sekretessplikt av excellensen Undén hade fått arvodesuppdraget att gå igenom och ordna UD:s dossié om Raoul.

Att Günther hemlighöll Madame Kollontays officiella meddelande om att Raoul befann sig välbehållen på ryskt område t.o.m. för regeringschefen. Per Albin Hansson, för sina närmaste medarbetare i UD och Raouls familj, det var en tredje ödesdigra omdömeslöshet.

Utän betydelse kan det väl inte heller ha varit, att vår moskvaminister Söderblom alldeles på egen hand hittade på hypotesen att Raoul skulle ha mördats av nazisterna på vägen mellan Pest och Debrecen. Eller att UD i en kommuniké förklarade »Raoul hade varken UD:s eller minister Danielssons tillstånd att bege sig till general Tjernisjov som chargé d'affaires, han hade sålunda handlat egenmäktigt».



På Phönixgatan i Pest hade Raoul hyrt 32 fastigheter och ställt dem under svenskt beskydd, och så uppstod bredvid det allmänna stora ghetton ett mera skyddat »internationellt ghetton». Efter kriget upphävlades Phönixgatan efter Raoul Wallenberg.

finns många utrikesministrar som skulle kunna uppträda med mer pondus i Moskva än Östen Undén. Alla Moskvakännare är ense om att vår nuvarande Moskvaambassadör Sohlman — inte bara som den diplomatiska kårens doyen (talesman) — är den som har de intimaste förbindelserna av alla Moskvas beskickningschefer med just dem, som genom ett telefonbesked skulle kunna återge Raoul friheten. Vår utrikesledning bör helt enkelt inte kunna misslyckas med att göra det klart för Moskva hur allvarligt Sveriges regering och folk ser på denna fråga. Vi kommer aldrig att resignera. Raouls sak kan inte längre sigas ihjäl. Och det finns endast en lösning: hans hemkomst.

För kort tid sedan förklarade Undén inför Oslostudenterna att hans utrikespolitik främst går ut på att minska friktionen mellan öst och väst. Är det då inte en hedersplikt för honom och regeringen att göra allt för att den anledning till friktion antingen skaffas ur världen som utgöres av en svensk diplomats tioåriga isolering?

Raouls befrielse är en provosten för frågan hur Sveriges konsekventa vänskapspolitik uppfattas i Moskva. Ser man överhuvud taget något positivt däri eller tolkar man den endast som en reaktion under nödsvång? Inte bara enskilda människor emellan är vänskap en mycket ömtålig sak, som båda parterna måste värda sig om och ständigt förvärva på nytt, alltid redo att frimodigt erkänna och gottgöra varje oförrätt man råkar tillfoga den andre. Detta gäller i ännu högre grad stater emellan, även när den ena är det lilla Sverige och den andra den stora Sovjetunionen.

På kungens 70-årsdag dekorerades Raoul Wallenberg på UD:s förslag med Illis quorum merbere labores såsom erkänsla för hans gärning i Budapest. På pressens förfrågan förklarade UD den gången, att denna hedersbevisning *icke var postum*. Vilket betydde: Icke en död man, utan en av Sveriges bästa levande söner, Raoul Wallenberg, som en dag åter skall leva som en fri man, hade sent — men inte för sent — fått ett officiellt tack för sin hjältemodiga insats.

Vi har utan att fästa oss vid bakdanteri och insinuationer under mer än tre år visat lojalitet intill självutplåning. Vi har därmed bevisat att det från vår sida inte var fråga om taktik utan om uppriktig tacksamhet för utrikesledningens helomvändning. Men för oss kan démarcher, ens på allra högsta plan, inte te sig som den sista utvägen, om de trots överväldigande och ovedersägligt bevismaterial förblir resultatlösa. Det måste för vårt demokratiska lands diplomati finnas en väg ut ur denna återvändsgränd.

Annu lever Raoul Wallenberg!

Låt honom inte en enda dag för länge kanna sig förgäten och förrädd av oss alla.



Philipps medarbetarestab: Gunnar Lagergren, hovrättsjurist, numera svensk ledamot av 'internationella domstolen i Tanger, spårade vintern 1945-46 i Budapests ruiner upp ögonvittnen. Hans fru Nina Lagergren, Raouls syster, hjälpte oss få reda på »hemliga» dokument beträffande Raoul som UD hade delat till och med till utländska medborgare. Denna vår kvinnliga mästardetektiv har vi också att tacka för sådana bevis, som excellens Günther hade hållit hemliga till och med för sin egen regeringschef. — Guy von Dardel, 'docent, Raouls halvbror, arbetade 1946-51 på båda sidor om järnridån för att skaffa fram bevismaterial. — Birgitta de Vyllder-Bellander organiserade 1947 mer än 1 miljon demokratiska svenska kvinnor och män i Raoul Wallenberg-aktionen, vars ordförande hon är sedan starten.

som i mitten på februari 1945 hade tagits om hand i Buda av marskalk Tolbuchins militärpolis och sedan hållits internerade i Dunavecse, skulle skickas hem via Moskva. De nådde Sverige i april 1945.

Att Raouls häktning varit ett missgrepp var Berija tyngen att inse. NKVD:s undersökning var mycket grundlig. T.o.m. Gestapo-officerare, som ryssarna tillfångatagit i Finland och Tyskland, förhöordes i Moskva om de visste något om Raoul Wallenberg. En Gestapoman, som under några år varit tilldelad tyska legationen i Stockholm och som »händelsevis» flera gånger hade bott i ett pensionat på Strandvägen i samma hus där Raouls kontor var beläget (det var innan han utnämndes till förste legationssekreterare i Budapest), förhöordes i Moskva ingående om Raouls person och hans eventuella spionageaktivitet till Hitlers förmån.

Jag är alldeles övertygad om att alla förfrågningar, som vårt UD riktade till Moskva beträffande Raoul, skickades vidare till Berija och besvarades av honom — negativt.

Annu den dag som idag är har jag inte bli-

Allt detta skulle emellertid för länge sedan vara glömt och förlåtet, om inte det fortsatta dröjsmålet med Raouls befrielse tvingar oss tro att dessa tidigare officiella svenska missgrepp alltför hindrar Moskva att ta Undéns démarcher på allvar.

Vi har anledning att vara tacksamma mot vår regering och utrikesledning för att Undén och hans närmaste man sedan 1952 till den dag i dag är gjort mycket för att skaffa fram allt aktuellt, ovedersägliga bevis genom att utnyttja den bästa expertisen Sverige förfogar över. UD har visat sinne för fair play. Tyvärr hade jag under många år varit tvungen att utsetta vår utrikesledning för besk kritik. Men utan avoghet på grund av vad som varit gjorde utrikesledningen sitt bästa för att gottgöra begångna fel: sitt bästa, som inte räckte till.

Ty det kvarstår som faktum att Sverige intill denna dag misslyckats med att för en bevisligen aktivt antinazistisk diplomat uppnå vad andra regeringar lyckats med till förmån för sovjetfientliga nazist- och fascistdiplomater. Det står utom all diskussion att det inte

"Frane-Tisser" 12 Januari 1955

Överlämnas utan missiv av Beskickningen i Paris till Utrikesdepartementet.

Paris den 12 januari 1955.

psl.

STOCKHOLM. — Le héros suédois du ghetto est détenu en U.R.S.S. — Des négociations « à l'échelon le plus élevé » seraient en cours entre les autorités suédoises et soviétiques pour la libération de Raoul Wallenberg, le « héros suédois du ghetto de Budapest ». Raoul Wallenberg, homme d'affaires suédois, de nationalité suédoise, se présenta aux autorités soviétiques en janvier 1945 et disparut. Des preuves existent qu'il est prisonnier en Russie.

personligt tog sig af Sagen.
Men der skete ikke yderligere.

★ Havde han Forbindelse med

Wallenberg?

Hvad blev da Raoul Wallenbergs Skæbne. Ingen ved det — maaske er han død — men forskellige Kilder har hævdet, at han befinder sig i et russisk Fængsel. En italiensk Diplomat, der vendte hjem fra russisk Fangenskab for et Par Aar siden, erklærer saaledes at have været i Bankeforbindelse med ham i et NKVD Fængsel i Moskva. Rigtigt er det ligeledes, at Sovjetregeringen paa en iøjnefaldende Maade har afholdt sig fra at erklære ham død, og da Kong Gustav VI Adolf fyldte 70 Aar i 1953, tildeltes Raoul Wallenberg den fornemme svenske



Saadan saa den høje unge Svensker ud, der uden Frygt skældte Nazistadterne ud, saa de maabende gav efter, naar det var nødvendigt, hvis Jøder skulde reddes. Han var en moderne Pimpernel.

Orden Illis Quorum for sit Arbejde i Budapest. Paa Forespørgsler svarede det svenske Udenrigsdepartement, at denne Hædersbevisning ikke var »Post mortem«. Altsaa en Bekræftelse paa, at Udenrigsdepartementet endnu paa dette Tidspunkt ansaa Raoul Wallenberg for at være i Live.

★ Vennerne arbejder for hans

Befrielse

Det er nu snart 10 Aar siden, Wallenberg forsvandt, men efter NKVD Chefen Laurentij Berias Henrettelse er adskillige Vesteuropæere og Amerikanere blevet løsladt fra russiske Fængsler. Derfor nærer en Kreds af Wallenbergs Venner ogsaa Haab om, at det svenske Udenrigsministerium nu vil have Mulighed for at faa ham fri, hvis han ikke er død — og at man i hvert Fald kan skaffe Klarhed for hans Skæbne. Drivkraften bag den Organisation i Sverige, der nu arbejder for at faa Wallenberg fri, er den ungarske Forfatter Rudolph Philipp, som nu bor i Sverige. Wallenbergs Mor, Fru Maj von Dardel, hans Stedfar Frederik von Dardel og Wallenberg-Aktionens Formand Fru Birgitte de Vylder-Bellander.

kunde han tale Kussisk, Spansk, Tysk, Fransk og Engelsk. Efter at have studeret nogle Aar ved et fransk Universitet lod han sig indskrive ved et Universitet i USA og tog Arkitekteksamen i 1935. Før Krigen arbejdede han bl. a. i Haifa og fik der Øjnene op for Jødernes ulykkelige Skæbne. I 1941 oprettede han i Stockholm sammen med en Ungarer et mellemeuropæisk Handelsselskab, hvis Forretninger skaffede ham mange ungarske Forbindelser og Venner. Da den svenske Gesandt i Budapest efterhaanden udvikledes i et Kæmpearbejde for at hjælpe de forfulgte Jøder, der søgte svenske Papirer og svensk Opholdstilladelse, bad han om at faa en Hjelper. Samtidigt fik Wallenberg en Henvendelse fra den amerikanske Flygtningekomite's Formand Herschend Johnsson, der bad ham rejse derned — officielt som svensk Diplomat — men for amerikanske Pengemidler.

★ 500,000 ungarske Jøder i

Gaskamre, eller Koncentrationslejre

Indtil Begyndelsen af 1944 havde Ungarns 800.000 Jøder faaet saa nogenlunde Lov til at leve i Fred, men i Marts Maaned satte Tyskerne den ungarske Regering ud af Spillet, og Jødeforfølgelserne tog snart Fart. 500.000 Jøder var allerede sendt til Tysklands Gaskamre og Koncentrationslejre, da Wallenberg i Juli ankom til Budapest. Den nye Legationssekretær ved den svenske Ambassade havde tidligere vist, han var en dygtig Forretningsmand og Organisator. Nu viste han ogsaa, at han var en Helt — en »rød Pimpernel«. Han opdagede til sin Forfærdelse, at de Jøder, Legationen havde haft Held til at redde, ikke overskred tusinde, og han gik straks i Aktion.

Han oplevede et halvt Aar mere indholdsrigt og spændende end de fleste menneskelige Tilværelser — og han udrettede saa meget, at Byen Budapest har givet ham et Monument og opkaldt en Gade efter ham. Wallenberg maatte improvisere sit Hjelpearbejde, men det gik straalende, og i Løbet af kort Tid havde han faaet omkring 300 Hjælpere og omdannet et helt Kvarter af Budapest til en frivillig »Ghetto« for de Jøder, han tog under Beskyttelse og forsynede med imponerende svenske Stempler og Skilte med svenske Vaaben. Han ordnede Forsyninger til Titusinder af mere eller mindre medtagne Mennesker og udstedte Interimspas til højre og venstre. Da han ikke havde flere med hjemmefra, skabte han nye ved Hjælp af illegale Trykkerier.

★ Skældte Nazimyndighederne ud

Der syntes ikke at være den Vanskelighed, den høje energiske Svensker ikke kunde overvinde, og hvis det var nødvendigt, skældte han Nazisterne Hæder og Ære fra, saa de tilsidst veg overfor saa megen Autoritet. Han opildnede Portugals, Schweiz' og Tyrkiets Gesandtskaber til at følge Trop, og han bestak højstaaende ungarske Embeds-

ners Torden stadig syntes nærmere, og stadige russiske Luftangreb satte ind. Tusinder af Jøder og Ikke-Jøder myrdedes. Nu var den svenske Krone eller Røde Kors ikke længere Værn nok. Nazisterne drev deres Ofre ned til Donau og skød dem ned med Maskingeværer. I disse Dage var Flodens Vand farvet rødt af de Ulykkeliges Blod. Alligevel lykkedes det Wallenberg at redde Halvdelen af

TORS DAG 13. Januar 1955

DAGENS NYHEDER

Lever den svenske Pimpernel, der reddede 200.000 Jøder?

10 Aars siden den unge svenske
Diplomat Raoul Wallenberg,
der blev de ungarske Jøders
Redningsmand, forsvandt



Forlod i de bevægede Dage i
1945 Budapest sammen med
russiske Officerer og vendte
aldrig tilbage

MEDENS Flammerne slog op fra Budapests brændende
Huse, og Marskallerne Tolbuchins og Malinovskys
røde Hære med uimodstaaelig Kraft trængte frem gen-
nem den ungarske Hovedstads gamle Ga-
der, og Nazistyrkerne og deres Haandlan-
gere, Pilekorsfolkene, forberedte sig til de-
sperat Kamp, gennemførte en 32-aarig Sven-
sker en Redningsdaad, der gør ham for-
tjent til at nævnes sammen med sin store
Landsmand, Grev Folke Bernadotte. Uden
nogen større officiel Støtte, kun ved Hjælp

**Aktuelt
i Dag!**

af nogle for Ungarerne uforstaaelige svenske Papirer og
sin egen tøjlesløse Energi, bragte han mange Tusinde Jø-
der bort fra Død og Elendighed. Naar 180.000 Jøder i
Budapest og 70.000 i det øvrige Land overlevede, var det
hovedsagelig hans Skyld. Svenskeren hed Raoul Wallen-
berg — og han er den Dag i Dag et uløst internationalt
Mysterium. Da hans Indsats var sluttet i 1945, forsvandt
han.

★ Jeg rejser bort — som

Hædersgæst eller Fange

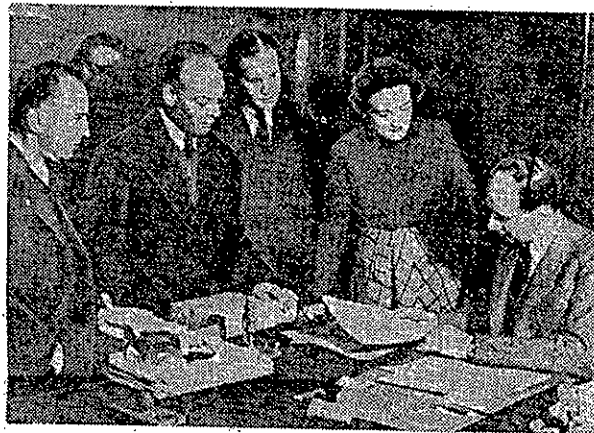
Den sidste, der saa Raoul Wal-
lenberg, var den svenske Minister
Langlet. Wallenberg meddelte ham
den 17. Januar 1945, at en Bil med
et Par russiske Officerer var kom-
met for at hente ham. »Jeg rejser
bort«, sagde han til Ministeren, »om
det er som Hædersgæst eller som
Fange, ved jeg ikke. Men jeg rejser
i hvert Fald. Samme Dag af-
leverede den russiske Viceuden-
rigsminister Dekanosov til den
svenske Minister i Moskva en Note,
hvori det hed, at de russiske Mi-
litarmyndigheder havde taget Wal-
lenberg og hans Ejendom under de-
res Beskyttelse.

Siden har Raoul Wallenberg væ-
ret sporløst forsvundet — men det
blev bekræftet fra Moskva den 3.
Februar 1945, at han var i Live, og
nogle Dage senere meddelte den
russiske Stockholmgesandt Madame
Kollontay Raoul Wallenbergs Mor
det samme. 8. Marts erklærede
imidlertid den sovjetkontrollerede
Radio i Budapest, at han var myr-
det af Gestapo og kastet i Donau —
senere meddelte Ungarns Stock-
holmminister, at han var myrdet
paa Vej fra Budapest til Debrecen.
Nye Rygter op, at han var set i
Ungarn og Rusland vekslede med
Rygter om hans Død — paa et vist
Tidspunkt meddeltes det, at Stalin
personligt tog sig af Sagen.
Men der skete ikke yderligere.

★ Voksede op som

Kosmopolit

Hvem var egentlig Raoul Wallen-
berg, denne Pimpernel, som red-
dede Tyskernes Ofre lige for Næsen
af dem uden stort andre Hjelpe-
midler end Penge og sin grænseløse
Frækhed. Han tilhører en kendt



Raoul Wallenberg fik mange Hjælpere. Her er han fotograferet sammen
med nogle af sine nærmeste Medarbejdere i November 1944. Billedet er ta-
get i en af hans hemmelige Mødecentraler.

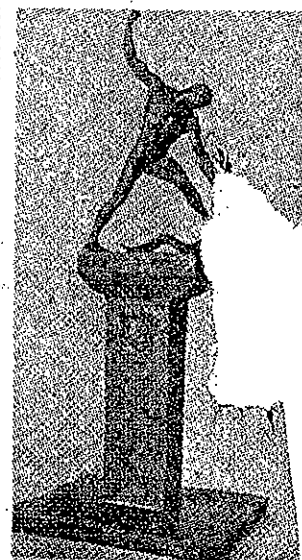
svensk Bankierfamilie, og voksede
op som Kosmopolit og en Slags
»Wonderboy«. Han havde let ved
at lære Sprog, og efterhaanden
kunde han tale Russisk, Spansk,
Tysk, Fransk og Engelsk. Efter at
have studeret nogle Aar ved et

mænd, der godt kunde se, hvilken
Vej det nu gik.

Disse Aktioner gjorde naturligvis
Gestapo rasende. Men det var ikke
let saadan uden videre at slippe af
med en neutral Diplomat, navnlig
ikke en svensk. Tyskland ønskede
ingen Vanskeligheder med Sverige
paa det Tidspunkt. Men man gene-
rede Wallenberg, saa meget man
kunde, og de ungarske Pilekorsfolk,
Ungarns Tyskerhaandlangere, for-
søgte flere Gange at snigmyrde
ham. Hans Bil blev konfiskeret —
men saa trak Wallenberg i Vind-
jakke og eskorterede sine Jøder paa
Cykle, naar han frelst dem fra
Konvojlerne med Fanger gennem
Byen.

★ Han maatte dø for de andre

Engang maatte Wallenberg træffe
et vanskeligt Valg. Hans farligste
Modspiller var den tyske Ambas-
sades Ekspert i Jødespørgsmaal, Dr.
Greil. Denne foreviste ham et
svensk Pas, der fremvistes af en
Dr. Kende, og spurgte, om det var
ægte eller falsk. Forfalsknings-
var saa grov, at Wallenberg straks
anede en Fælde og med Sorg maat-
te meddele, at Passet var falsk.
Dr. Kende maatte dø, for at Wal-
lenberg kunde redde de 120.000 Jø-
der, han paa det Tidspunkt havde
Ansaret for.



Mindesmærket, som Ungarerne har
rejst over Raoul Wallenberg.

den kvarte Million Jøder, der
tilbage.

★ Udstyrede Jøderne med

Vaaben

Han udstyrede dem med Vaaben
og Politik og Pilekorsfolkene, ligesom
han skaffede dem Mad og Vaaben.
I laante. En Gang gennem Budapests
Gader, hvor de Jøder, der havde
Bødlerne ned, hvor de Jøder, der
og befriede dødsdømte, og
Vej til Donau.

Den 10. Januar oprettede Raoul
Wallenberg »Sveriges Røde Kors« for
det af den røde Hær borte i Un-
garn, og den 13. Januar skaffede
de første russiske Paser og
ind i det Omraade, hvor han og
hans Mænd holdt til.

Nogle faa Dage senere sluttede
Raoul Wallenbergs Saga. Han var
svandt sporløst. Alle Søger har
imidlertid i Retning af, at han
har antaget ham for at have en
Forbindelse med Tyskerne, og
man ikke senere har villet frigive
ham og miste Prestige. Måske le-
ver han og vil dukke op en skøn-
ne Dag.

Sidste Kapitel af Romanen
Raoul Wallenberg er næppe skrevet.
Hans Familie og hans Til-
sinder af Venner i Ungarn haaber
at den vil faa en lykkelig Udgang.
Allerede nu kan det siges at være
vor Tids forunderligste Beretning
om Offervilje og Dramatik, svensk
Handlekraft og russisk Mystik.

E-sep.

Raoul Wallenberg lever, ej glömd, ej förrådd

Sveriges regering arbetar för hans befrielse

● Varför häktades just Raoul Wallenberg av Berijas politiska polis för tio år sedan, den 13 januari 1945? ● Varför har Sovjets nya regeringskollektiv ännu inte släppt Raoul? ● Varför har Raouls närmaste och författaren Rudolph Philipp under de senaste tre åren vägrat lämna konkreta informationer till pressen och riksdagsledamöterna?

Efter samråd med Raouls mor fru Maj von Dardel, Raouls styvfar och förmyndare Fredrik von Dardel och Raoul Wallenberg-aktionens ordförande fru Birgitta de Vylder-Bellander besvaras dessa frågor här av

Rudolph Philipp

Kampen för Raoul Wallenbergs frihet

Rödan sommaren 1947 beslöt de organisationer som slutit sig samman för att arbeta för Raouls befrielse — bland dem även KF-representat av Albin Johansson — på förslag av svenska pressens representanter att tillsätta en undersökningskommitté, som skulle pröva det bevismaterial jag samlat och det strängt konfidentiella material från utrikesdepartementet som stätt till mitt förfogande. — Kabinetssekreteraren friherre Hans Beck-Friis gav sitt tillstånd för kommittén att ta del av det nämnda konfidentiella materialet. — Denna kommitté, vars ordförande var Anders Örne och juridiske expert adv. Yngve Schartau, konstaterade den 19 oktober 1947: »Efter att ha genomgått och övervägt det sålunda föreliggande materialet få vi uttala följande:

Det är klarlagt, att Raoul Wallenberg från den 13 januari 1945 ståt under effektivt beskydd av sovjetrysk militär myndighet, i enlighet med vad också meddelats från Sovjetunionens utrikesministerium; vidare är det övertygande utrett, att han efter nämnda tidpunkt — och i varje fall intill tämligen nära tid — befunnit sig i livet i ryskt förvar på skilda platser såväl utom som inom sovjetryskt område.»

Under de senaste åren har Sveriges regering och utrikesledning gjort Örnekommitténs konklusion till sin på grund av strängt saklig prövning av det då föreliggande och sedermera rikligt utökade bevismaterialet.

Denna ståndpunkt har upprepade gånger skriftligen och muntligen — nyligen på högsta plan — meddelats de ansvariga sovjetryska instanserna.

Publicitet — men ej som självändamål

Publicitet har för oss aldrig varit ett självändamål.

Ännu fyra veckor före publiceringen av min bok »Raoul Wallenberg — diplomat, kämpa, samarit» meddelade jag Berijas representanter att boken inte skulle komma ut om Raoul anlände till Sverige eller överlämnades till vår legation i Moskva senast den 31 oktober 1946. Inför en svensk notarius publicus undertecknade vi en oåterkallelig förklaring att vi inte

för besvarandet av Vis frågor efter tänkbara motiv för att Raoul alltså hålles kvar i SSSR, medan under tiden dussinvis av hans medfångar — tyskar, italienare och andra — blivit frigivna.

DN:s artikelserie publicerades första veckan i februari 1953. Några dagar senare visste man hur stor skada detta reportage gjort Raouls sak hos de maktbävande i Moskva.

Varför vägrade jag svenska och utländska tidningar och tidskrifter under flera år artikkel om den aktuella situationen i kampen för Raouls frihet?

Varför vägrade vi även att hjälpa de svenska riksdagsmän och -kvinnor som vände sig till oss för att få informationer för planerade representationer i riksdagen och bad dem att i Raouls intresse inte ta upp frågan i riksdagen?

Varför bad jag internationella organisationer som ville resa ett monument i Genève över Raoul Wallenbergs gärning att skrinlägga denna tanke?

Varför undanbad sig Raouls anhängiga energiskt den mötes- och presskampanj som planerades av amerikanska organisationer med anledning av 10-årsdagen?

Och varför begränsade jag till några få personer kretsen av dem som jag informerade om nya vitnesmål från 1951 till 1954 och om demarcherna för Raouls hemsändande?

Det var inte lätt för Raouls mor att vara förrengen t.o.m. mot Raouls släkt på fädernet. Det var inte lätt för mig att låta mig kallas »kverulant i arbetarpressen och av funktionärer i arbetarpartiet som jag tillhör som medlem. Det var inte lätt för fru Bellander när hon som ordförande i Raoul Wallenberg-aktionens måste ge undvikande svar när organisationernas representanter frågade henne varför vi var så överksamla. Också vårt stillastående var ett slags aktivitet, kanske den svåraste.

Vi räknade med att de myndigheter i SSSR, vars mistroende väckts genom de Mohr-reportaget, äntligen skulle förstå att vi menar allvar med vårt löfte att inte använda Raouls befrielse som bricka i maktstriden mellan öst och väst.

Kanske vi räknade fel.

Därför alla närmaste framtiden kommer att ge besked.

Gottgörelse ökar regeringens prestige. Huvudmotivet för att Raoul alltså repatrierats torde vara — den enligt vår mening felaktiga — uppfattningen hos de Sovjetmyndigheter som bestämmer över hans öds status quo skulle vara bättre för Sovjets stige än frigivandet av Raoul.

I våra ansträngningar att övertyga Sovjetregering om motsatsen är även denna Vis-kel en länge och noga övervägd faktor. *experiment till vars framgång också den svenska opinionen kan bidra.*

Jag är övertygad om att alla som med i Raouls befrielse ser en oivillkorlig förutning för goda relationer mellan det lilla rike och den stora Sovjetunionen med glatt tar fasta på att vår regering och utrikesdepartementet efter mångårig tvekan låtit sig övertalade genom fakta och gjort befrielsen av en svensk medborgare till sin egen sak. Också Österns motståndare kommer inte att tyda det som en svaghet utan som ett på att vi här i Norden har en äkta demokrati vars fel det lönar sig att på uttan rädsla för överheten.

Om de män som i sina händer har Raoul Wallenbergs liv och frihet ser att vår regering och utrikeslednings prestige inte lider av de min öppna framställning av Tage Erlan och Östern Undéns ändrade uppfattning, kommer, hoppas jag, de maktbävande i Moskva att dra denna analoga slutsats: att Raoul hemsändande endast kan gagna Sovjets prestige.

För mig gäller inga andra inskränkningar friheten att tala och skriva än de som ses i tingslagen stadgar för alla medborgare. Där har jag inhämtat endast mina närmaste arbetares medgivande att publicera detta. UD säkerligen är mot varje publicitet i Raoul-sak, kan inte vara avgörande för mig, om n medarbetare tillsammans med mig hyser i sats uppfattning. Vår lojalitet är den medborgarens, ej tjänstemannens. Och lojalitet mot regering och parti slutar där den kollar med lojalitet mot humanitet och männighet. Och illojalt skulle det vara av oss helt i tyshet låta 10-årsdagen för Raoul Wallenbergs frihetsförlost gå förbi, desto mera vi ju satte munlås på dem, som ville tala eget initiativ. Att helt tuga still skulle trolvis vantolkas i Moskva, ses som bevis på svensk opinion har glömt denne humanitet förkampe och att familjen och författaren

detta har resignerat. Och det skulle säkert inte vara till Raouls fördel.

Vi är övertygade att Malenkov, Molotov och Krusjtjov — om de inte visste det förut — nu inser det naturliga i att det numera råder samförstånd mellan Raouls familj och UD, som ju själv hade skickat ut honom till Budapest som förste legationsskreterare med det svåraste uppdraget en svensk diplomat fått under kriget.

Vi är slutligen också övertygade om att detta samarbete av Sveriges opinion kommer att betraktas som en naturlig sak och mer meningsfull än vår mångåriga polemik mot den mängd UD-kommunikéer som jag alltför lätt kunde påvisa vara intessägande eller direkt felaktiga.

Varför häktades just Raoul Wallenberg av Berijas polis i Pest?

Budapest består av två städer, det urgamla *Buda* (jämförbart med Gamla stan i Stockholm) och den nyare miljonstaden *Pest*. Mellan Buda och Pest flyter Donau i 2 km bred. Kungaborgen och legationerna låg i Buda, i de »fina» kvarteren uppe på kullarna. Budapests många judar bodde på andra sidan floden, i Pest. Här fanns i januari 1945 nära 100 000 dödsdömda sammanförda i ett ghetto på ett litet område kring synagogan, där tidigare på sin höjd ett tusental familjer hade bott. Avspärrat av ett högt plank och under veckor i sträck utan tillförelse av vatten och livsmedel blev ghetto skådeplatsen för bottenlöst elände. Inom »internationella ghetto» som Raoul hade organiserat vid Phönixgatan — 1946 fick den i stället namnet Raoul Wallenbergsgatan — levde omkring 13 000 judar under mera människovärdiga förhållanden och något säkrare i de s.k. svenskhusen med Tre Kronor som sköld mot pilkorsnazisterna. Buda — på Donaus västra strand — hölls ännu i januari 1945 besatt av tyskarnas Wehrmacht, vilket inte hindrade, att också de neutrala legationerna blev plundrade av lösläppta pilkorsgangsters, men dock innebar ett visst skydd för diplomaternas säkerhet till liv och lem. Sedan både den svenska legationsbyggnaden och andra hus i diplomatstaden, som vår legation hade tillsyn över som skyddsmakt, blivit upplundrade och delvis bombadade hade de svenska legationstjänstemännen dragit

till ghetto, och om och om igen räddade Raoul grupper av judar som av unga ligister med pilkorsarmband drevs ned till Donau för att där möjas ned med kulsprutor. I dessa dagar var floden röd av de mördades blod. Rädda Bar-nens barnhem tömdes, och varken Sveriges Tre Kronor, Röda Korset eller påvens sigill respekterades längre.

Nu var Raoul inte längre diplomat. Han var en humaniterens partisan bland en kvarts miljon dödsdömda, av vilka han under dessa dagar trots allt lyckades rädda omkring hälften. Så, och endast så, kan man förstå att ortodoxa judar har kallat honom sin Messias, sin frälsare. Unga judar, i går ännu fridsamma skrivbordsmäniskor eller metallarbetare, följde i dessa dagar Raouls exempel och blev »rädda och hänsynslösa kämpar. Utklädda till »ser eller pilkorsmän — uniformerna hade Raouls bundsförvanter bland polisbefäl och i pilkorspartiet skaffat fram liksom också automatar — susade de i »lånade» bilar genom Pests brinnande gator och sköt ned bödlarna, där det var möjligt, och befrjade dödsdömda judar på väg ned till Donau.

En dylik judisk partisanavdelning höll till på Benzurgatan 16, camouflerad som »Röda Korsets transportavdelning». I detta »T-avdelningens» hus inrättade Raoul den 10 januari 1945 »Sveriges legation för det av Röda armén befriade Ungern». Raoul hade kort dessförinnan skickat en judisk partisan över Donau till minister Danielsson med anhängan att få lämna den ännu av pilkorsarna hållna delen av Pest och flytta till T-avdelningen för att där möta Röda armén. Ryska ingenjörser hade nämligen vid den tidpunkten redan nått utkanten av ghetto. Ministern hade gett Raoul »fria händer».

Raoul hos NKVD

Den 13 januari kom de första ryska patrullerna till Sveriges nya legation. Särskilda legationsskoldar med rysk text och Svenska flaggan hade Raoul sedan månader fört med sig i sin Sudebaker. Raoul presenterade sig som chargé d'affaires för Sverige, som ju var SSSR:s skyddsmakt i Ungern. En rysk löjtnant och två soldater avdelades till skydd för den svenska legationen och av en major Demtsjinkov fördes Raoul tillsammans med sin chaufför, livvakt och handskreterare, civilingenjören Langfelder, till högkvarteret för kommanderande ge-

neralen i Pest Tjernisjov, som i sin nästa rapport meddelade att han omhändertagit riges chargé d'affaires. Judiska vittnen m lade oss senare att de den 14 januari sett i ghetto i upprörd diskussion med ryska cerare. Han kom till ghetto och åkte där i en rysk bil med Langfelder vid ratten eskorterad av ryska officerare.

Inte förrän den 17 januari kom Raoul med NKVD-eskort — tillbaka till legat vid Benzurgatan 16. Han hämtade där e av sina väskor och fortsatte sedan till sit vudkontor vid Tétragatan som under tide friats av ryssarna. Raoul fick dock inte i huset, utan den judiska vakten fick kalli byråföreståndaren Müller och kassören Bir vakad av en rysk major och två militärp (vars namn är kända för oss) berättade i för sina medarbetare att han sedan den januari upphällit sig i olika av NKV Berijas politiska polis — bevakade hus, at och Langfelder behandlades väl men ej röra sig fritt. — Nu skulle han resa till skalk Malinovskis högkvarter i Debrece mil öster om Pest, »om som gäst eller få jag inte». Eskorterad av de motorcykländ liäpolicerna fortsatte Raoul Wallenberg mot Pests utkanten.

Den 16 januari underrättade ryske vice kesministern Dekanosov vår Moskva Staffan Söderblom om att Raoul och hans dom i Budapest ställts under ryskt beskydd. Fyra veckor senare försäkrade SSSR:s rande stockholmsambassadör Madame Kottay Raouls mor att hennes son befann sig behållen i ryskt förvar.

Tre veckor senare: Madame Kollontay sjuk och fick söka vård på ett sjukhu Salsjöbaden. Kort före sin hemresa hon i telefon dåvarande utrikessekre Gühners maka att söka upp henne. Hon ett viktigt meddelande från Moskva till ther personligen, vilken hon dock tyvärr kunde söka upp. Madame Kollontay hade order att underrätta Gühner om att R befann sig välbehållen på ryskt område oc han skulle komma hem desto snabbare, ju n re man bråkade i Sverige.

I mitten på september 1946 förklarad medlem av sovjetbeskickningen i Stockhol ryske militärrättshövdingen i Stockholm lenberg lever och har det bra. Han är direkt häktad, men man måste omhänderta nom, eftersom han gjorde några dumheter

Pests befrielse. Men det skrivs så mycket smörja om honom, och det försvårar lösningen av problemet. Hölle man tyst, så skulle han en dag dyka upp i Stockholm.»

Det är intressant och betydelsefullt att både vice utrikesminister Dekanov, som lämnade det första officiella kvittot på Raouls frihetsförlost, och även den ryske ambassadjäntemannen, som gjorde nyssnämnda uttalande för en person som enligt vad han mycket väl visste stod i kontakt med oss, var Berija-funktionärer. Dekanov var den som för den nära nog allsmäktige Berijas räkning kontrollerade Moskvans UD.

Varför misstänkte ryssarna Raoul?

Berijas militärpolisbefäl i Pest var förbryllade. Ett dylikt »fall» hade de aldrig förtut träffat på under 44 månaders fronttjänst. I de hitills erövrade huvudstäderna hade de ingenstans träffat på några neutrala diplomater. Och här kommer en ung svensk till dem i solig trenchcoat, beter sig ingalunda undfallande utan ställer frimodigt en rad *krav*. Man skulle sörja för att beskjutningen av legationskvarteren i Buda, där neutrala diplomater befann sig, omedelbart inställdes! Att både det stora allmännat och det internationella judeghettot genast ställdes under militärt skydd, så att det blev ett slut på marödörernas övergrepp mot hans skyddslingar! Att alla judeskyddspass genast skulle erkännas som giltiga och att judarna inte skulle drivas från ghettot och gatorna till fronten som tvångsarbetsare.

NKVD-cheferna förklarade för Raoul att större delen av hans »krav» var oantagbara, och beträffande det begärda skyddet för diplomaterna i Buda, så sträckte sig deras kompetens inte väster om Donau, där marskalk Tolbuchin var högste chefen. Var hade Raoul f.ö. dokumentariska underlag med sovjetiska stämplat för att han var officiell representant för Sovjets skyddsmakt i Ungern? Så frågade Berijas ombud och tillade att de under de senaste dagarna hade träffat på hundratals »svenska diplomater», ja t.o.m. stött på nazistförbrytare och högställda fascistfunktionärer som kunde visa fram svenska dokument. Allt detta föreföll dem synnerligen mistänkt.

Günthers omdömeslöshet

Svensk opinion har hittills inte blivit informerad om två svåra missgrepp, begångna av

av Ungern stod ryssarna nu utanför Buda och Pest, och det var en fråga om veckor, kanske dagar, när dubelstaden skulle falla. Men fram till mitten på december 1944 reste svenska diplomatiska kurirer fram och tillbaka mellan Arvfurstens palats och Budapestbeskickningen.

Att Günther hade ringt upp Sovjetambassadören Kollontay, det hade kanske varit tillräckligt för att samtliga medlemmar i vår Budapestbeskickning, speciellt kvinnorna, hade fått en sovjetrisk legitimation såsom funktionärer av SSSR:s skyddsmakt i Ungern. Dylka dokument hade med säkerhet besparat de svenska diplomaterna i Buda interneringen genom marskalk Tolbuchins NKVD, och Berija hade knappast vågat sig på att låta Raoul föras till Moskva.

Inte ond vilja utan UD:s slarv är en av huvorsakerna till Raouls öde.

Medan nu vice utrikesminister Dekanov och madame Kollontay via excellens Günther sökte lugna ned Raouls familj och svensk opinion, arbetade Berijas ombud i Pest med största energi på att konstruera några bevis för att Raoul stått i nazistspionagens tjänst. Hundratals av Raouls ungerska medarbetare häktades och förhöordes. De flesta av dem släpptes snart igen, några av dem försvann för alltid. I februari 1945 utsattes också attaché Lars Berg — chefen för beskickningens B-avdelning (skyddsmaktsuppdrag) — för ett regelrätt förhör i Pest dit han hade flytt och ställdes under NKVD-bevakning i lektor Valdemar Langlets hus. Också vid detta förhör sökte Berijas ombud pressa fram att Raoul (tillsammans med Berg) varit ledare för spionageverksamhet.

Tämligen snart insåg emellertid Berija, att var omöjligt att hitta ens det minsta bevis för att Raoul och beskickningen i övrigt bedrivit spionage. Därför gav Berija nu också order om att de svenska legationstjänstemän, som i mitten på februari 1945 hade tagits om hand i Buda av marskalk Tolbuchins militärpolis och sedan hållits internerade i Dunavecse, skulle skickas hem via Moskva. De nådde Sverige i april 1945.

Att Raouls häktning varit ett missgrepp var Berija trungen att inse. NKVD:s undersökning var mycket grundlig. T.o.m. Gestapo-officerare, som ryssarna tillfångatagit i Finland och Tyskland, förhöordes i Moskva om de visste något om Raoul Wallenberg. En Gestapoman, som under några år varit tilldelad tyska legationen i Stockholm och som »händelse-

vis» flera gånger hade bort i ett pensionat Strandvägen i samma hus där Raouls kvar beläget (det var innan han utnämndes till första legationsssekreterare i Budapest), förhörde i Moskva ingående om Raouls person och eventuella spionageaktivitet till Hitlers förfrågningar, som vårt UD riktade till honom och besvarades av honom — negativt.

Ännu den dag som idag är har jag inte vit klok på vilka avsikter Berija hade med hålla kvar Raoul och hans chaufför. Det gaste år kanske att NKVD överhuvud hade någon bestämd avsikt. Det var bara att man inte hade någon anledning att sluta, när det officiella Sverige upprepade genom UD-kommunikéer och i riksdagsarterationer hade förklarat: inte det minsta bevis förelåg för att Raoul överhuvud blivit häktad av Sovjetmyndigheterna, och nu mindre för att han förts till SSSR och tatts i fångelse!

Så sent som 1951 meddelades detta »i strid förtroende» för flera chefredaktörer av en Sjöborg, som under sekretessplikt av excentrisen Undén hade fått arvodesuppdraget av honom och ordna UD:s dossier om Raoul.

Att Günther hemlighöll Madame Kollors officiella meddelande om att Raoul befann sig i välbefärd på ryskt område t.o.m. för rikschefen Per Albin Hansson, för sina maste medarbetare i UD och Raouls fa det var en tredje ödesdigert omdömeslöshet. Utan betydelse kan det väl inte helle varit, att vår moskvaminister Söderblom deles på egen hand hittade på hypoteser. Raoul skulle ha mördats av nazisterna på gen mellan Pest och Debreceen. Eller att i en kommuniké förklarade »Raoul hade va UD:s eller minister Danielssons tillstånd att sig till general Tjernisjov som chargé d'affaires han hade sålunda handlat egenmäktigt».

Allt detta skulle emellertid för länge vara glömt och förlästat, om inte det forts dröjsmålet med Raouls befrielse tvingar tro att dessa tidigare officiella svenska grepp alljämt hindrar Moskva att ta Un demärcher på allvar.

Vi har anledning att vara tacksamma vår regering och utrikesledning för att U och hans närmaste man sedan 1952 till den i dag är gjort mycket för att skaffa fram aktuella, ovedersägliga bevis genom att

nyttja den bästa expertisen Sverige förfogar över. UD har visat sinne för fair play. Tyvärr hade jag under många år varit tvungen att ut-sätta vår utrikesledning för besk kritik. Men utan avoghet på grund av vad som varit gjorde utrikesledningen *sitt bästa* för att gottgöra be-gångna fel: sitt bästa, som inte räckte till.

Ty det kvarstår som faktum att Sverige intill denna dag misslyckats med att för en bevisligen aktivt antinazistisk diplomat uppnå vad andra regeringar lyckats med till förmån för sovjetfientliga nazist- och fascistdiplomater.

Det står utom all diskussion att det inte finns många utrikesministrar som skulle kunna uppträda med mer pondus i Moskva än Östen Undén. Alla Moskvakännare är ense om att vår nuvarande Moskvaambassadör Sohl-man — inte bara som den diplomatiska kårens doyen (talesman) — är den som har de inti-maste förbindelserna av alla Moskvas beskick-ningschefer med just dem, som genom ett te-lefonbesked skulle kunna återge Raoul friheten. Vår utrikesledning bör helt enkelt inte kunna misslyckas med att göra det klart för Moskva hur allvarligt Sveriges regering och folk ser på denna fråga. Vi kommer aldrig att resigne-ra. Raouls sak kan inte längre tigas ihjäl. Och det finns endast *en* lösning: hans hemkomst.

För kort tid sedan förklarade Undén inför Oslostudenterna att hans utrikespolitik främst går ut på att minska friktionen mellan öst och väst. Är det då inte en hedersplikt för honom och regeringen att göra allt för att den anled-nings till friktion äntligen skaffas ur världen som utgöres av en svensk diplomats tioåriga isolering?

Raouls befrielse är en prövosten för frågan hur Sveriges konsekventa vänskapspolitik upp-

fattas i Moskva. Ser man överhuvud taget nå-got positivt däri eller tolkar man den endast som en reaktion under nödsvång? Inte bara enskilda människor emellan är vänskap en myc-ke ömtålig sak, som båda parterna måste vård-a sig om och ständigt förvärva på nytt, all-tid redo att frimodigt erkänna och gottgöra varje oförrätt man råkar tillfoga den andre. Detta gäller i ännu högre grad stater emellan, även när den ena är det lilla Sverige och den andra den stora Sovjetunionen.

På kungens 70-årsdag dekorerades Raoul Wallenberg på UD:s förslag med Illis quorum meruere labores såsom erkänsla för hans gär-nings i Budapest. På pressens förfrågan för-klarade UD den gången, att denna hedersbe-visning *icke var postum*. Vilket betydde: Icke en död man, utan en av Sveriges bästa levande söner, Raoul Wallenberg, som en dag åter s-leva som en fri man, hade sent — men inte för sent — fått ett officiellt tack för sin hjäl-temodiga insats.

Vi har utan att fästa oss vid bakdanteri och insinuationer under mer än tre år visat lojalitet intill självutplåning. Vi har därmed bevisat att det från vår sida inte var fråga om taktik utan om uppriktig tacksamhet för utrikesledningens helomvändning. Men för oss kan *démarcher*, ens på allra högsta plan, inte te sig som den sista utvägen, om de trots överväldigande och ovedersägligt bevismaterial förblir resultatlösa. Det måste för vårt demokratiska lands diplo-mati finnas en väg ut ur denna återvändsgränd.

Ännu lever Raoul Wallenberg!

Låt honom inte en enda dag för länge känna sig förgäten och förrädd av oss alla.

Ps. S. 3
sid 2.
N:r 4; den 14 januari 1955.

SVENSK PRESSÖVERSIKT

för svenska beskickningar och konsulat.

Generalsekreterare Hammarskjölds hemresa från Peking följdes i pressen lika noggrant som utresan. Från hans mellanlandning i Tokio rapporteras dock endast ett uttalande av hans följeslagare Per Lind, enligt vilken "de elva amerikanska flygarnas familjer måste ge sig till tåls ännu en tid". - Tio städer i Costa Rica har enligt Reuter utsatts för flyganfall, och Costa Rica har begjärt hjälp från USA. En femmaktsdelegation från den panamerikanska organisationen har flugit till San José för att undersöka läget. - Från Ankara meddelas, att turkiska staten beslutat stämma Nabolands rederi med ytterligare skadeståndskrav på 26,8 miljoner turkiska pund för förluster orsakade vid kollisionen med Dumlupinar. - Enligt uppgift i SvD kommer norska regeringen att ombildas med Einar Gerhardsen som statsminister. - DN:s New York-korrespondent uppger, att de svenska flygplan som sålts till Nicaragua fortfarande är inpackade på det lartyg med vilket de möjligen just anlänt till bestämmelseländet. Även sedan de monterats, torde det enligt DN dröja tre kvarts år innan de kan tas i bruk, bl.a. beroende på att t.v. ingen kan flyga dem.

Uppgifter om att riksdagen inbjudits att sända en delegation till Sovjet, som publicerades i SvD och middagstidningarna den 12, föranleder ett uttalande av statsministern i SvD den 13. Statsministern uppger, att frågan ännu befinner sig på ett förberedande stadium. Tankar har förts fram om att svenska riksdagen liksom förut det

brittiska parlamentet och finska riksdagen skulle sända en studiedelegation till Moskva. Saken har diskuterats inom de politiska partierna, men någon officiell rysk inbjudan föreligger inte, heter det i uttalandet. Enligt DN har ryska ambassaden hört sig för huruvida en rysk inbjudan skulle accepteras. - Stockholms stads kollegium har med sex röster mot sex och ordförandens, f. borgarrådet Ber. vall, utslagsröst tackat nej till en inbjudan att sända representanter till Warszawas firande av 10-årsminnet av befrielsen. - Enligt ett uttalande av överste Carl Hamnström i handelsdepartementet kommer ingen ytterligare vapenexport att äga rum till Centralamerika, så länge nuvarande oroliga förhållanden är rådande. - Norska regeringen föreslår i proposition, att 1,2 miljoner kronor skall anvisas för en norsk nationalgåva till Sverige i form av ett centrum för norskt-svenskt kulturellt samarbete. Det finns redan en på liknande sätt åstadkommen norsk-dansk institution. - Vid sin återkomst till New York förklarade generalsekreterare Hammarskjöld, att han ansåg besöket i Peking ha varit till nytta för det avsedda ändamålet. Vi kan nu fortsätta kontakten, och dörren kan hållas öppen, om man visar behärskning på alla håll, sade Hammarskjöld enligt SvD. - Irak och Turkiet har överenskommit att snarast ingå en ömsesidig försvarstraktat. Italien väntas få en inbjudan att ansluta sig till Balkanpakten, uppger SvD:s Londonkorrespondent.

Artikeln om Raoul Wallenberg

i tidskriften Vi n:r 2 för i år har föranlett en rad tidningar att i sina ledarspalter ånyo ta upp frågan. Dagens Nyheter (12.1.) påminner bl.a. om de uppgifter den publicerat i början av 1953, då en förutvarande italiensk diplomat, Claudio de Mohr, redogjorde för sina kontakter med Wallenberg i Lefortovskafängelset i Moskva, och de kompletterande uppgifter som i DN lämnades av en annan, likaledes till Italien återvänd diplomat, som ansåg, att Wallenberg funnits kvar i Lefortovskaja 1949.

Dagens Nyheter fortsätter:

Det måste rimligtvis främst vara de av dessa diplomater lämnade, till tid och plats nog preciserade uppgifterna som legat till grund för de efterforskningar som det får tas för givet att det svenska utrikesdepartementet bedrivit - och alltså bedriver. Samtidigt kan man inte undgå att ställa frågan vad som från svensk sida kan göras för att Sovjet inte skall nonchalera de svenska önskemålen så totalt som hittills skett. Förra året besökte utrikesminister Undén Moskva - vad gjorde han för att vinna klarhet? Till tioårsminnet av Raoul Wallenbergs försvinnande har i tidskriften Vi publicerats en lång artikel; i en redaktionell kommentar heter det att "ingen uppgift kan vara mera angelägen för svensk diplomati än att antligen utverka Raoul Wallenbergs befrielse". Under hand antyds att "UD gör allt vad det kan" liksom att "fallet är ytterligt ömtåligt". Detta får inte hindra en stark opinion från att inskräpa nödvändigheten av att inge medel skys, inga utvägar lämnas oprövade när det gäller att nå ett resultat i efterforskningarna efter Raoul Wallenberg.

Det är befriande att höra, att allt tyder på att Wallenberg efter tio år alltså befinner sig i livet, och att utrikesdepartementet försöker få honom frigiven, skriver Stockholms-Tidningen (13.1.) och tillägger:

Det har ju tyvärr varit litet si och så med UD:s ansträngningar härvidlag under de första åren efter hans mystiska försvinnande i en rysk militärbil. Omdömeslöshet

kan då sägas ha varit ett adekvat ord för högsta utrikesledningens behandling av denna affär.

Men det är inte bara UD som visat omdömeslöshet i detta ömtåliga fall. Det har även på sina håll bedrivits en sensationsjournalistik kring Wallenberg, som skadat försöken att få honom frigiven. Det värsta av alla var enligt Philipp Dagens Nyheters intervjuserie med den från Ryssland återvändande italienske diplomaten Claudio de Mohr i febr. 1953. Det vållade Wallenbergs sak stor skada hos de makttagande i Moskva.

Raoul Wallenberg sitter fången i Ryssland som ett offer för Berijas en gång så mäktiga polissystem. Det är okänt vilka anklagelser som riktats mot honom, men det behövs ju inte ens anklagelser för att en människa skall försvinna i Sovjets fångelser.

Nu är Berija-systemet slaget i spillror, och de nya makthavarna har visat intresse av att knyta allt fastare vänskapsband med Sverige, fortsätter tidningen:

Klimatet tycks alltså vara gynnsamt för en verklig kraftfull svensk insats i Moskva för att antligen få Raoul Wallenberg frigiven. Massor av utlännningar har släppts ut från ryska fångelser och koncentrationsläger efter Stalins död. Varför behåller då ryssarna just Wallenberg? Vill Moskva verkligen allvarligt förbättra Sovjets goodwill i Sverige, då kan man inte välja en bättre början än att frige Wallenberg. Detta bör i klara verba ännu en gång understrykas i Moskva även om det kanske redan gjorts tidigare men under sämre psykologiska betingelser.

Nya Wermlands-Tidningen (13.1.) önskar en intensifiering av efterforskningarna och framhåller, att "tystlåten diskretion är något som ej imponerar på herrarna i Kreml". - Östergötlands Dagblad (13.1.) skriver att inga medel får lämnas oprövade när det gäller att vinna klarhet i Wallenbergs öde, och att man får förutsetta, att utrikesledningen gör vad den kan. - Södermanlands Nyheter (12.1.) anser, att Sovjet genom att släppa Wallen-

berg visserligen inte kunde utplåna den skedda oförrätten men i varje fall gottgöra den i mycket:

Den skulle visa att Rysslands nuvarande ledare är allvarligt besjälade av en önskan att komma i ett gott förhållande till den svenska opinionen. Så länge Raoul Wallenberg kvarhålls i fångenskap saknas förutsättningar härför. Från svensk sida har man i många år beflitat sig om att uppträda lojalt och korrekt mot vår östra granne trots olikheterna i uppfattning och trots många oförklarliga handlingar från ryskt håll. Vi har därför rätt att vänta att man i Moskva handlar rättvist. Vi begär därigenom inga favörer.

Från svensk sida måste således utan onödiga utmaningar i Moskva klart tillkännages, att Sverige fordrar att fallet Wallenberg uppkläras på det enda sätt som kan tillfredsställa vårt land: Raoul Wallenbergs snara frigivande.

Övertygelsen om att han lever har blivit allt starkare, skriver Ny Tid (13.1.) och tillägger:

Under alla förhållanden måste det anses klart att han levde ännu år 1949.

Sverige har gjort flera framställningar till Moskva för att få saken uppklärad. Hittills har det lett till intet. Nu har den på nytt förts fram till offentligheten.

Kanske kommer hemligheten kring hans försvinnande att avslöjas. I Ryssland kan allt hända, det kanske också kan hända att de ryska myndigheterna bekvämar sig till att ge Wallenberg fri. Då och då återvänder från Ryssland människor, som vistats i tvångsarbetsläger under lång tid.

Raoul Wallenberg får inte glömmas.

Utrikesministrarnas tystlåtenhet och försiktighet i denna fråga är begriplig, framhåller Dala-Demokraten (13.1.):

Om det skulle slås på trummor och, som det på något håll föreslagits, föras en stor offentlig kampanj skulle Wallenberg, om han lever i ett ryskt fängelse, endast sändas längre mot öster och hans frigivande förskjutats mot framtiden - om det någonsin skulle bli av. Kommunisterna, både i Sovjet och andra länder, är själva så vana med kampanjer och resolutioner att de själva föraktar dem. Det är riktigt som "Vi" skriver att ingen diplomatisk uppgift är viktigare än att försöka få Wallenberg fri. Men då måste det också få förbli en diplomatisk uppgift.

Det eventuella riksdagsbesöket i Sovjet

föranleder Dagens Nyheter (14.1.) att beröra en rad frågor, som enligt tidningens mening först bör klaras upp:

Man får hoppas att det redan från början göres klart för de ryska myndigheterna att man i svenska riksdagskretsar inte är intresserad av något konventionellt runtfraktande, begränsat till museibesök, mottagning i Kreml, visit på en mönsterkolchoz, resa till ett par mönster-sanatorier vid Svarta havet etc. Ett sådant, i enlighet med ryska propagandasyften arrangerat kringfösande à la "kultur-delegation" bör givetvis inte komma i fråga.

Skall det vara någon mening med ett svenskt riksdagsbesök måste en grundläggande förutsättning vara att resenärerna får röra sig fritt: att de t.ex. får söka bilda sig en föreställning om situationen i Baltikum - där i Sverige bosatta flyktingar har tiotusentals släktingar - och om förhållandena vid kolgruvorna i Vorkutaområdet med dess enligt FN:s utredning miljoner tvångsarbetsare. Att full klarhet måste vinnas i fallet Wallenberg innan riksdagen accepterar den ryska inbjudningen borde också vara en given sak. Det vore förnedrande och ovärdigt om den svenska riksdagen utöver fjolårets flottbesök gav de ryska myndigheterna prestigevinsten av en parlamentsvisit utan att man på svensk sida lyckades få se någonting utöver det rutinmässiga eller lyckades utverka att ryska regeringen efterkom ett elementärt svenskt krav.

"Hr Bergvalls utrikespolitik"

är rubriken på en andreledare i Morgon-Tidningen (14.1.), vari Stockholms stadskollegiums beslut att inte acceptera en inbjudan att delta i Warszawas firande av tioårsminnet av befrielsen kritiserats:

Att inte förolämpa sina grannar är en elementär regel för god sammanlevnad. Det borde den borgerliga halvan av Stockholms stadskollegium ha tänkt på då den med hr Bergvalls utslagsröst nyss avvisade en inbjudan från Warszawa att sända ett par representanter till festligheter med anledning av den dag som räknas såsom stadens befrielsedag från den tyska ockupationen. ...

Om ett par medlemmar av stadsfull-

måktigepresidiet reser på en dylik tillställning eller inte kan väl i och för sig inte ha någon större betydelse. Men ett avslag kan kännas sårande för inbjudaren och leda till ett långvarigt avbrott i normala förbindelser om det motiveras så som skett genom några borgerliga tidningar, där det huvudsakliga skälet angetts vara ryssarnas passiva uppträdande inför den av tyskarna nedslagna resningen 1944 i det ockuperade Warszawa. Om ryssarnas hållning den gången kan man hysa kritiska meningar utan att detta behöver läggas till grund för en standpunkt till frågan om Stockholm 1955 skall besvara en inbjudning från stadsstyrelsen i den polska huvudstaden på samma positiva sätt som Warszawa 1953 besvarade den svenska huvudstadens inbjudan. Det verkar tyvärr högst malplacerat att just nu börja driva en sorts renlevnadsprincip i förhållande till denna stad, sedan man tidigare icke funnit något hinder för att bjuda hit dess representanter för att framföra sin stads hövlighetsbetygelser vid vår egen 700årsfest. Över huvud taget har det väl hittills inte varit brukligt att pröva andra länders nationaldagar.

PS. Enligt DN den 14.1. upphävde Oslo stadsfullmäktiges presidium den 13 sitt tidigare beslut att skicka en representant till Warszawa. Även Köpenhamn har enligt tidningen avböjt, medan Helsingfors tackat ja.

Aftontidningen (14.1.) finner att ärendet rörande Stockholms stads representation i Warszawa fick en sällsynt olycklig behandling:

Konsekvenserna av den utrikespolitik hr Bergvall och hans blockvänner tycks ha övergått till kan bli i hög grad egenomliga, fortsätter Morgon-Tidningen:

Vi har ju en svensk beskickning i den polska huvudstaden. Det kan väl antas att den svenske ministern får en inbjudan till 10-årsfesten. Skall han då sitta där som svensk representant i medvetande om att hans lands huvudstad anser det i högsta grad olämpligt att visa en sådan hövlighet eller skall han under samma motivering avböja att komma? Vi kanske rent av inte alls skulle ha några förbindelser med Polen och andra länder, vilkas historia i något viktigt avseende inte tilltalar oss?

Avslaget på inbjudan får förmodligen förstås som uttrycket för en dimmig önskan att sent omsider uppträda som frihetshjälte. I själva verket har man bara blämerat sig och sin stad och visat hur vårdslöst man på den kanten i ansvarsställning anser sig kunna handlägga en fråga.

Både Helsingfors och Oslo har tidigare fattat positiva beslut med anledning av den polska inbjudningen.

Redan innan ärendet kom upp i stadskollegiet anlade borgerliga tidningar politiska synpunkter på frågan, om det kunde anses lämpligt att Stockholm lät sig representera, då Warszawa firar 10-årsdagen av befrielsen från den tyska ockupationen. Därmed skapades i realiteten bakgrunden för den reservation som kommunisten Knut Olsson avgav, när stadskollegiet med hr Bergvalls utslagsröst tackade nej till inbjudan. Avslaget har därigenom fått en skärpa, som säkerligen inte ens nejsigarna i stadskollegiet och absolut inte majoriteten av invånarna i Stockholm önskat. Om Stockholms stad ville acceptera just denna inbjudan till Warszawa eller inte borde ha fått bli en lämplighetsfråga och inte ett politiskt avgörande.

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM
Stockholm den 19 januari 1955.¹⁹

Personligt och
strängt förtroligt.

1 bil.

BIL

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL

Eu^I

Broder,

./.

Jag översänder härmed en promemoria av kommissarie Danielsson och vore Dig tacksam, om Du ville undersöka möjligheterna för att kontrollera de uppgifter den innehåller och eventuellt höra ytterligare personer.

(Gunnar Jarring)

Envoyén K u m l i n ,

B o n n .

- - - - -

exp. 19/1-55
93.

Jarring/DS.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM
Stockholm den 19 januari 1955.¹⁹
~~Personligt och strängt förtroligt.~~

1 bil.	N:o	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Fotofat "en face" ränt.

Broder,

Med anledning av Ditt brev till Lundberg den 18 november 1954 rörande en viss Francisc Hadobas vill jag meddela Dig, att vi misstänka, att han är identisk med en viss Vas, som uppträdde i olika Wallenberg-sammanhang och lämnade bevisligen felaktiga uppgifter. Det skulle emellertid vara av intresse att få konstaterat om Hadobas och Vas verkligen äro identiska, varför jag medsänder ett fotografi, vilket Du kanske på något sätt kan få översänt till Trieste för verifiering.

•/•

(Gunnar Jarring)

Envoyén Friherre Beck-Friis,

R o m .

— — —

*exp. 19/1-55
95.*



KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *Jerring*
» 3 »
» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Moskva

Avsänt den 20 / 1 1955 kl. 09.00

Inkom den 20 / 1 1955 kl. 10.55

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 38:13		30
Avd. P	Gr. 2	M. <i>Eu</i>
<i>hw HLP</i>	39	<i>J (a)</i>

röd lapp

aa
ly.

h *A9*
30

W
410

Personligt och strängt förtroligt för
Kabinettssekreteraren.

Braadland förklarat sig hoppas återstå-
ende tre norska här kvarhållna medborga-
re snart frigivas, vårt chiffer 26. Han
bekräftat alla hittills frigivna tillfrå-
gats angående RW dock utan resultat. Är
detta riktigt?

Sohlman

27/1 Mr. Winters,
Madrid

21/1

ST

3 ex.

Ex.nr 2

P.M.

i anslutning till envoyé Winters brev av den 7/1 1955.

Med hänsyn till dels att inga säkra underrättelser föreligga om Wallenbergs öde efter den omvittnade perioden i Lefortovskaja-fängelset och dels de i brevet förekommande uppgifterna från hemkomna spanska fångar om att svenskar befunnit sig i koncentrationslägret n:r 158 i Makarino under 1943 - 1947, vilket läger betecknas som ett hemligt läger, torde det vara lämpligt, att fotografier av Wallenberg visas för de spanjorer, som sagt sig ha träffat på svenskar där. Det vore önskvärt, att ifrågavarande spanjorer ombedjas lämna så detaljerade uppgifter om svenskarnas ifråga, d.v.s. namn, ålder, språkfärdigheter, och andra färdigheter, yrke, utseende m.m. Fotografier över Wallenberg bifogas.

Stockholm den 20 januari 1955.

Otto Jannich

Philipps artikel i "Vi"
om Raoul Wallenberg.

Moskva den 21 januari 1955.
Förtroligt.

PH

an

G. J.

Broder,

Har besvarat
dessa brev i
Ett brev till
jag på en gång
dela Saken
förlägn. Det
har dock inte
varit möjligt
att avstyra
publikationen.
H. J.

Philipps artikel om Wallenberg fruktar jag, trots att den icke var så illa upplagd som jag hade befarat, kommer att skada saken bl.a. av följande skäl.

Med den för honom personligen liksom i övrigt för hans stamfränder säregna egocentriciteten verkar hans uppläggning säkerligen på ryssarna - liksom på mig själv - som om hans befattnings med ärendet var det viktigaste och Raoul Wallenbergs öde, ehuru betydelsefullt, dock av en mindre angelägenhetsgrad. Dessutom förefaller det mig oklokt att, som han gör, servera tvärsäkra påståenden, där mera försiktighet hade varit på sin plats. Man får ju nämligen icke underlåta att räkna med den möjligheten, i allt fall från Philipps utgångspunkt, att ryssarna äro i tillfälle kontrollera hans påståenden. Själv kan jag ju inte annat än i ett avseende konstatera, att han har begått ett dylikt av ryssarna fastställt misstag, nämligen i fråga om vad han skriver om mig själv. Skulle det nu dessutom visa sig, att svensk offentlighet inte reagerar med samma energi som tidigare, kommer detta att försvaga våra möjligheter att här agera. Å andra sidan bleve resultatet säkerligen detsamma, om reaktionen bleve mycket häftig - ryssarna ge som bekant mycket ogärna efter för vad de betrakta som påtryckningar. Hur man än vrider och vänder på saken hade det därför varit bäst, om han hade hållit tyst, men det var väl för mycket begärt.

Njättliga hälsningar!

Sin tillgiven

Rolf Wahlberg

Kabinettssekreterare Lundberg,
Utrikesdepartementet.

3/2

Danielsson

f.k.

u:Jarring

24/55

*Jfr. Hbr. Gustafsson -
Munk 17/2-57
(Samlad m. Schmuck)*

*exp. 3/2-58
AS*

The following story was received after the interrogation of a returned P.O.W. - a German, who was in Russian hands from 1945 to 1954.

"In July 1950, while at a transit camp in KUBISHEV awaiting onward transit to TAYSHET, Informant made the acquaintance of a young man by the name of ANDERSEN or ANDRESEN (f.n.u.) who stated that he was a Swede. Informant described him as being 1.75 to 1.80 tall, very fair with blue eyes and at the time wearing a Soviet Officer's uniform without rank or insignia. Informant could not explain how he came to be wearing this. This man claimed that his father was a Swedish Baron and industrialist and that his mother was English born and the sister of a General RICHARDSON. He related the following story.

"About 1947/48 he was working as a Swedish officer with the Swedish diplomatic mission in BERLIN. He possessed a diplomatic pass enabling him to move freely in all the sectors of BERLIN, and was apprehended in the Soviet sector one evening while visiting a German lady friend. He was taken to the Russian Military HQ under the pretext that his papers were not in order and from there, sent to a town which Informant thinks was FINSTERWALDE, where he was very comfortably accommodated. Here he was visited by a Russian officer who referred to a newspaper article written by ANDERSEN, one of many articles of a pacifist nature calling for closer cooperation between East and West, which had attracted the attention of the Russians, and asked ANDERSEN if he was prepared to work for the USSR along these lines. He was told that he would be instructed in the Russian language also in Marxism and Leninism, and once he had become convinced that the Communist ideal was the right one he could then acquire Soviet nationality. ANDERSEN refused to comply and demanded to be set at liberty, but his request was refused. During the next few months he was given tuition in Russian and political instruction but he continued to object and was eventually sent to MOSCOW.

In MOSCOW, where he was given comfortable accommodation, the same procedure was used. ANDERSEN protested again and demanded an audience of STALIN, but this was refused as the latter could not receive him owing to ill health. He was allowed to speak to VISHINSKY, then Foreign Minister, however, who renewed the offer already made, but ANDERSEN demanded his immediate release. VISHINSKY then told him that the Swedish authorities had in fact instituted enquiries as to his whereabouts, but that the Russian authorities had denied any knowledge of him. After a stormy interview ANDERSEN was taken to prison.

He was not interrogated but one day called before

the MGB Minister, A.B.KUROV, who read to him the decision reached by a special commission of the MGB to the effect that he had been sentenced to 20 years for espionage. A.B.KUROV told him that owing to the special nature of his case, he would be sent to a labour camp but would not be expected to work. He would receive the rations reserved for the best workers and 100 Rubels pocket money a month.

ANDERSEN was then sent to KUBISHEV where Informant met him. He did not know to which camp he was to be sent and asked informant to remember his name and to report the affair to the proper authorities should he be released first.

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

frisläppta fångar från
Ryssland.

Helsingfors den 25 januari 1955.
HP 1.

Förtroligt.

Ch. Tel. Engeström
reg.

Int.		
Avdel.		

AL

4 Broder,

Friherre Ernst von Born ringde mig i går och sade att han haft besök av en av de från Sovjetunionen frisläppta fångarna från kriget, vid namn Boman. Denne hade berättat, att han råkat i Ryssland en Freiherr Rudolf Wetsch från Ungern, som omtalat, att han sommaren 1945 suttit i ett fängelse i Leningrad tillsammans med Raoul Wallenberg. Det fanns inga tvivel om sanningen häri.

Om Du anser att jag skall forska vidare, har jag möjlighet få tag i Boman.

Min vänliga
Hälsning
Erik Engeström

Utrikesrådet G. Jarring,
Utrikesdepartementet.

395

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN
artikel om Raoul Wallenberg



Tel Aviv den 22 januari 1955.

Nr. 26

2 bil.

I 1

INK. UTRIKES DEP:T		
D. N:o 55 26		
26 JAN. 1955		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	ku I

M
an
Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

./.

Härmed får jag vördsamt i urklipp insända en artikel om Raoul Wallenberg, vilken publicerats i den socialdemokratiska kvällstidningen "Hador" den 16 januari 1955.

./.

Leg
Ett sammandrag på svenska av den hebreiska texten närslutes.

Jens Malling

P. J. M. I

artikel om Raoul Wallenberg

Tel Aviv den 22 januari 1955.

Nr. 26

2 bil.

I 1

3-1

PN

409

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

..

Handwritten signature

Härmed får jag vördsamt i urklipp insända en artikel om Raoul Wallenberg, vilken publicerats i den socialdemokratiska kvällstidningen "Hador" den 16 januari 1955. Ett sammandrag på svenska av den hebreiska texten närslutes.

Jens Malling

נציל את האיש שהציל
אלפי יהודים בגיטו בודאפשט!

על הקק פעולתו של וואלפ-
בר' תעיד העובדה שבטקף
מלחמה העסיק לא פחות משש
מאות איש. לא ידע פחד מהו.
ניהל קרב בלתי פוסק, פעמים
התקשו בחייו, אך לא נרתע.
סרב לאצות את בוראפסע, ונתן
זמן של אונג'ר לו ערובות
לגורל היהודים. לשם השגת
מטרה זו נסע ב-18 בינואר
1945 בלוז' שני קציני

חוש ששי. הודיע לו חמיד
היכן נזקקים לעזרתו. באחד

1944. השמדת יהודי הונגריה ומשכת במלוא הקצב. ערי השדה "סוהר" מיתוהים הם נמצאים רק עוד בויטו בראפשט. יום יום וערכים חשובים. יום יום יוצאים ה"משלוחים" למחנות המות וההשמדה. והאישיונות המודאגת באה במגע עם שוודיה הנוי טרלית וראול והאלנברג. סוחר שוודי אמיד בן אהה המשפחות המיוחסות ביותר בממלדה. התנדב ללכת אל אות הגיהנום ההונגרי ולחלץ את כל אשר ניתן להציל. הוא סופח לבני רות כשליה מיוחד וגדל מיום ליום. ביחד עם תפקידו הוא נעשה למלאך ההצלה המפיע ברצו המסוכן ביותר. הוא הורצא "מיתדות הגנה" שוודיות ליותר מעשרות אלפים יהודים שעמדו תחת חסות הצירות. מכיון שהיכו להחזרתם ל"מור דלתם השוודית".

Översättning i sammandrag
från hebreiskan.

Bil. 2 titl Besk:s i Tel Aviv
skr. nr. 26 den 22.1.55

P 2 Gen I

"Hador"

16.1.55

LÅT OSS RÄDDA MANNEN, SOM RÄDDAT TUSENTALS JUDAR UR
GETTOT I BUDAPEST.

Fallet Raoul Wallenberg har åter blivit aktuellt. Från Parisagenturen S.T.A. meddelas, att konversationer pågå mellan Sverige och Sovjet för att befria Wallenberg ur rysk fångenskap.

De ungerska judarna i Israel, vilka leva tack vare Wallenbergs hjälp, kunna vittna om hans gärning under kriget.

Alla kulturstater, och främst av alla Israel, böra göra allt för att hjälpa Wallenberg och befria honom från ryssarna.

Wallenbergs räddningsaktion, varigenom tusentals judar i Budapest erhöilo svenska skyddspass, kan aldrig glömmas. Han skaffade åt de räddade 32 fastigheter, där de bodde under svenska beskickningens skydd för att, som det förklarades för de tyska myndigheterna, där avvakta möjlighet att resa tillbaka till sitt svenska fosterland.

Den 18 januari 1945 åkte Wallenberg i sällskap med två N.K.W.D.-officerare till ett möte med en hög rysk militär. Sedan dess är han försvunnen. Det svenska UD gjorde stora ansträngningar för att befria Wallenberg, men förgäves. 1952 hörde världen åter om Wallenberg genom italienska diplomater, vilka befriats ur rysk fångenskap. De hade varit i förbindelse med Wallenberg i Lefortovskaja-fängelset. Ryssarna sågo i Wallenberg endast en spion, för de kunde inte tänka sig, att hans räddningsaktion hade haft ett humanitärt syfte och inte ett politiskt. Det är möjligt att hans arrestering beror på ett misstag av någon rysk tjänsteman, men ryssarna vilja icke erkänna detta numera. Hela världens ingripande skulle kunna rädda Wallenberg, vi ha flera exempel på liknande fall -

Vogler och Orenstein. Det viktigaste är att inte upphöra
med ansträngningarna, inte tillåta att fallet glömmes bort.
Kulturvärlden, och framför allt Israel, har en stor skuld
till den modige och ädle svensken.

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM			26/1	1955
N:o	11	BUD Chiffer	BIL.	
INK. D. N:o				
AVD.	GR.	MÅL.		
P	2	Eu ^I		

Svensk

Helsingfors

Från Jarring för Engzell. Du bör kontakta Boman
och införskaffa alla detaljer.

Cabinet

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM		
Stockholm den 27 januari 1955 ¹⁹		
Personligt och Strängt förtroligt.		5 bil. BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Broder,

Under återopande av Ditt handbrev den 7 januari 1955 ber jag att få översända en promemoria från statspolisen jämte 4 fotografier av Wallenberg. Jag vore tacksam, om Du ville söka anskaffa de uppgifter som nämnas i promemorian.

(Gunnar Jarring)

Envoyén W i n t h e r ,
M a d r i d .
- - - - -

exp. 27/1-55
OK

28/1
Kommer
Wallenberg
snart
tillbaka?



8 I lever Raoul Wallenberg? Det finns tecken som tyder på det. Tidningen Vi har repeterat de rön och synpunkter som Wallenbergs makens hetaste förkämpe, Rudolph Philip har kommit fram till under ett oavlatligt sökande efter spår. Hans mål här i livet är detta enda: att få Raoul Wallenberg tillbaka till Sverige, till de sina, som väntar och svävar och hoppas, kanske rentav också till UD, som väl åtminstone förväntar.

Rudolph Philip har åtminstone en sak att säga för sej: Det gäller att lösa saken härifrån på vänskapligaste sätt. Det går inte att ryta och skälla och skälla sej till en lösning. Sovjets situation är den enklaste. Tycker man att det är obehagligt att lämna Wallenberg tillbaka efter så lång tid, så är det bara att skaka beklagande på huvudet och säga att man inte har en aning om var han finns, i Sovjet finns han i varje fall inte. Då det ett och annat som ter sej klart, men det är ändå bara en detaljgåta i det stora mysteriet Sovjet.

Det gör UD åt saken medan den kontinental flykten Philip ligger i selen med en energi som inte anställt en landsman till Wallenberg? Inte mycket, vill det sägas. Frågan är, om inte UD redan har sovit över det gyllene ögonblicket i fallet Wallenberg, om stora chansen att få hem honom.

Vi förstår kanske redan vad jag menar? Den närmaste tiden efter polischefen Berias fall. Varför fick inte då läsa i våra tidningar hemställan från UD till Sovjet om att få tillbaka Wallenberg? Vi följer med nöd

På officiellt sovjetiskt håll har i dagarna meddelats, att polischefen Beria har tvingats lämna sin post sedan han enligt tillgängliga officiella aktstycken misskött polisväsendet på olika sätt. Det ger Sveriges UD anledning att fråga, huruvida det finns skäl att vänta att de myndigheter som nu sätts att röja upp i de missförhållanden som den avsatte polischefen skapat, även skall kunna påträffa ett fall, som i högsta grad intresserar den svenska opinionen, nämligen fallet Raoul Wallenberg. Sveriges UD uttrycker sin fasta förvisning om att därest så blir fallet, skall den nyutnämnda högsta polismyndigheten i Sovjet finna det angeläget att omedelbart rätta till vad en — enligt officiella ryska källor — inkompetent polisledning försummat till skada för det goda förhållandet mellan våra länder.

Om en sådan not hade avgått och om den hade gett önskat resultat, vilken propaganda det hade varit för den regim som avskaffat Beria, vilket slående bevis på att man hade skäl att rensa ut honom, vilken fin press man hade kunnat räkna på över hela världen!

Men man har inte hört talas om en sådan hänvändelse från Sveriges sida och skälet därtill torde tyvärr ha varit att den aldrig har gjorts.

Men frågan är om det är för sent? Det var ju inte mycket mer än ett år sedan Beria rensades ut. Om han efterlämnade ett sådant Auglasstall som hans banemän beskrev, så är det klart att det tar en rundlig tid innan man har kommit till botten. Det måste man ju förstå. Men det finns vittnena som

Kanske det trots allt finns anledning att hoppas. Kanske den nya polisledningen en dag är framme vid en packe gulnat papper med namnet Wallenberg. Vi skulle vara fullt beredda att acceptera den förklaringen, att det har varit så oerhört mycket att klara upp inom Berias efterlämnade fögderi, att man först nu har varit i tillfälle att ta itu med fallet Wallenberg. Vi kan ju tänka ett slag på vilken tid våra egna utredningar tar för att förstå den saken.

En sak är i varje fall klar. Om Sovjet önskar vinna svenska folkets förtroende, om landet anser att den saken skulle vara värd en liten ansträngning, så finns det ingenting som skulle göra tiondelen så stor effekt i önskad riktning som om Raoul Wallenberg sändes tillbaka. Gärna med några ord till förklaring över dröjsmålet — och vi är som sagt beredda att gå mycket långt i förståelse för den tid det tar att reda upp ett polisärt bankruttho. Ingenting skulle visa Sovjets goda vilja tydligare — och inte bara för oss utan för hela världen. Wallenberg har blivit en internationell fråga, ett irritationmoment, en kläda på världssamvetet.

Kampen går vidare. Rudolph Philips kamp med dess märkliga biprodukter i form av artiklar om Rudolph Philip och Raoul Wallenberg och Rudolph Philip igen. Även SE gav honom svängrum på sin tid. Han har med sin specifika läggning lite främmande och skrämmande för svenskt kynne, gjort mer än någon annan för att Wallenberg skulle bli kvar i Sverige.

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Raoul Wallenberg.

Helsingfors den 27 januari 1955.

Nr. 108.

HP 1.

Strängt förtrolig.

3/2 Mr. Wallenberg
besöksdag Sov-
jetunionen i
Stockholm 29.1.
29.



INK. UTRIKES DEP:T		
D. N:o 231/08		
9 JAN 1955		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	Eu I

A9

31 Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Jag har till chefen för politiska avdelningen meddelat att en finsk från Sovjetunionen frisläppt fånge haft kännedom om Raoul Wallenbergs vistelse i Leningrad. Tyvärr har denna man varit bortrest från Helsingfors, men jag hoppas inom kort få kontakt med honom.

Sedan jag erfarit, att en annan från Sovjetunionen återkommen finsk medborgare skulle kunna ha upplysningar om Wallenberg, har jag i dag haft besök av en här boende affärsman, direktör Wilhelm Dahm, som berättat följande:

Hans broder Richard Dahm hörde till den grupp finnar, som vid krigsslutet på rysk begäran utlämnades till Sovjetunionen. Han hade nu jämte den förste av mig antydde personen frigivits och återkommit till Helsingfors efter att hava under nio år suttit i elva olika ryska fängelser och upplevt fantastiska händelser bl.a. i Sibirien. I slutet av maj 1945 hade Richard Dahm suttit Hel. 27.1.55 108/1.

396

A4

tit i Ljublanka-fängelset i Moskva. Från granncellen hade han fått knackningar i värmeledningen vilka efter en tid avstannat. En dag hade fångvaktaren från att ha varit i granncellen kommit med en matbricka till Dahm och under en tallrik återfann Dahm en papperslapp, på vilken stod "Raoul Wallenberg, Stockholm." Dahm hade aldrig sett Wallenberg men var övertygad om att det var han, som satt i granncellen. Fångarna fingo aldrig råka varandra där.

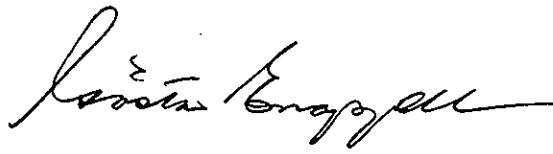
1948 hade Dahm hört av en annan fånge, att denne råkat en tysk fånge, major Hinkeldaj i fängelset i Wladimir, c:a 165 km nordost om Moskva. Hinkeldaj hade berättat, att han i disciplinfängelset Le Forte (?) i Moskva under hösten 1947 råkat Wallenberg. Wallenberg hade sagt, att "han ej blivit förhörd" intill dess. Troligen menade han, att han ej varit inför domstol.

Hinkeldaj hade blivit dömt till 25 års fängelse. Kanske, menade min sagesman, hade han återkommit till Tyskland eller kunde väntas återkomma dit, då han säkert ville berätta om Wallenberg.

Brodern Richard Dahm hade uppgivit, att han och ett par andra finska fångar skrivit direkt till Vorosjilov och begärt att bli hem-sända. En avskrift av ansökan hade sänts till Molotov. Min sagesman framkastade förslaget - vilket jag här refererar för intressets skull - att Wallenbergs mor skulle skriva direkt till Vorosjilov, som enligt broderns åsikt hade ett bestämmande inflytande, och an-hålla om Wallenbergs återsändande. Det skulle, menade han, hjälpa bättre än diplomatiska framställningar.

Jag hoppas inom kort kunna återkomma om den andre frigivne fången, Bomans upplysningar. Om möjligt skall jag också söka få kontakt med Richard Dahm själv. Han är f.n. sjuk och hade därför
Hel. 27.1.55. 108/2.

lämnat uppgifterna till sin broder.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Gösta Engzell'. The script is cursive and fluid, with a long horizontal stroke at the end.

Gösta Engzell

Hel. 27.1.55. 108/3. .

LÉGATION ROYALE DE SUÈDE

m. artikel om Raoul Wallenberg.



Nr. 37.

1 bil.

I 4.

INK. UTRIKES DEP:T		
D. N:o 3		37
31 JAN. 1955		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	ku I

aa

h-j.

./.

Beskickningen i Athén har härmed äran i klipp översända en i tidningen "Estias" den 25 januari publicerad artikel om Raoul Wallenberg.

Artikeln anknyter till Rudolf Philipps i "Vi" den 14 januari publicerade reportage och skildrar Wallenbergs räddningsarbete i Budapest och de svenska myndigheternas ansträngningar att få honom repatrierad.

Athén den 26 januari 1955.



Kungl. Utrikesdepartementet,

Stockholm.

ΕΣΤΙΑΣ

25.1.1955.

ΜΕΤΑ ΔΕΚΑ ΕΤΗ

ΔΙΑΤΙ ΚΡΑΤΕΙΤΑΙ Ο ΣΟΥΗΔΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΗΣ ;

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει δεκαετίας ἀπὸ τῆς συλλήψεως ὑπὸ Σοβιετικῶν στρατευμάτων τοῦ ἐξαφανισθέντος ἐκτοτε Σουηδοῦ διπλωμάτου Ραούλ Βάλλενμπεργ, αἱ ἐφημερίδες τῆς Στοκχόλμης συζητοῦν ἐκ νέου καὶ διὰ μακρῶν τὴν πολυκροτον αὐτὴν ὑπόθεσιν. Μάλιστα, ἡ μεγαλειτέρα Σκανδιναυικὴ ἐπιθεώρησις, ὄργανον τῶν Σουηδικῶν συνεταιρισμῶν «Βί», δημοσιεύει πεντάστηλον ἄρθρον τοῦ συγγραφέως Ρούντολφ Φίλιπ, ὁ ὁποῖος ἐπὶ ἐννέα ἔτη ἀγωνίζεται διὰ τὴν ἐπιτύχην τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Βάλλενμπεργ.

Ὁ Σουηδὸς διπλωμάτης εἶχεν ἀποσταλῆ, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944, ὡς πρῶτος σύμβουλος τῆς πρεσβείας τῆς χώρας του εἰς τὴν Βυδαπέστην, μετὰ τὴν διαταγὴν νὰ καταβάλῃ κάθε προσπάθειαν πρὸς διάσωσιν τῶν ἐπιζώντων Ἀκόμη τότε ἐν Οὐγγαρίᾳ 250.000 Ἑβραίων.

Πράγματι, ὁ Βάλλενμπεργ, κατόπιν σκληρᾶς προσπάθειας, ἐπέτυχεν νὰ ἀναγνωρισθῇ ἐπισήμως ἡ νὰ εἶδος «διαβατηρίου προστασίας», διὰ τοῦ ὁποῖου ἐφωδίαζε τοὺς Ἑβραίους καὶ τὸ ὁποῖον ἐξισφάλιζεν εἰς αὐτοὺς τὸν «ἐπαναπατρισμόν» εἰς τὴν Σουηδίαν. Διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου ὁ Βάλλενμπεργ κατάρθωσε νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τῶν πλείστων ἐναπομεινάντων Ἑβραίων, ἂν καὶ ἀπὸ τῆς 15ης Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους ἐκείνου, ἡ Κυβέρνησις τῆς Οὐγγαρίας εἶχε περιέλθει ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Χίτλερ καὶ τοῦ Χίμλερ. Φυσικῶς τῷ λόγῳ δέ, αἱ προσπάθειαι τοῦ Σουηδοῦ διπλωμάτου ἐνετάθησαν, μετὰ δὲ τὴν 24ην Δεκεμβρίου, ὅτε ἐτράπησαν εἰς φυγὴν οἱ Γερμανοὶ μετὰ τῶν Οὐγγρῶν συνεργατῶν των καὶ ἡ ἐξου-

σία περιήλθεν οὐσιαστικῶς εἰς τὸν ὄχλον.

Τὸν ἀγῶνα τοῦ Βάλλενμπεργ ἐτίμησεν ἀργότερον ἡ πόλις τῆς Βυδαπέστης, διὰ τῆς ἀνεγέρσεως ἀνδριάντος εἰς μνήμην τοῦ «πατριζάνου τοῦ ἀνθρωπισμοῦ».

*

Τὴν 10ην Ἰανουαρίου 1945 ὁ Βάλλενμπεργ ἤνοιγε τὰς πύλας τῆς νέας Σουηδικῆς πρεσβείας «διὰ τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν Οὐγγαρίαν» ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἡμέρας, συνελήφθη ὑπὸ ἀνδρῶν τῆς μυστικῆς ἀστυνομίας τῶν Σοβιέτ. Ἐκτοτε δέ, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ πολυαριθμῶν ἐξηκριθέντων πληροφοριῶν καὶ καταθέσεων μαρτύρων, ὁ Σουηδὸς διπλωμάτης εὐρίσκεται ὑπὸ Σοβιετικὴν αἰχμαλωσίαν.

Μέχρι τοῦ 1952 ἡ Σουηδικὴ Κυβέρνησις ἠρκεῖτο εἰς τὸ νὰ ζητῇ ἀπὸ τὴν Μόσχαν, ὅπως τὴν πληροφορήσῃ πού εὐρίσκεται ὁ Βάλλενμπεργ. Ἐν συνεχείᾳ, ὁμῶς, δι' ἐπανειλημμένων διαδημάτων τῆς ζητεῖ ὅπως ἐπιστραφῇ ὁ διπλωμάτης τῆς. Λέγεται μάλιστα, ὅτι εἰς τὸν ἴδιον σκοπὸν ἐπέβλεπε τὸ ταξίδιον τοῦ Σουηδοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Οὔντεν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Ἀλλὰ, μέχρις ὧρας, ὅλα αὐτὰ τὰ διαδύματα ἀπέμειναν χωρὶς ἀποτέλεσμα. Διότι τὸ Κρεμλῖνον, χωρὶς νὰ διαφεύδῃ τὴν ἀχρηματωσίαν τοῦ ἀτυχοῦς Σουηδοῦ διπλωμάτου, ἀπαντᾷ διὰ τῆς σιωπῆς του εἰς οἰανδήποτε σχετικὴν παράκλησιν τῆς γείτονος καὶ οὐδετέρας χώρας...

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

utlägg i Prag för Müller-
ärendet.

Wien den 31 januari 1955.

1 bil.

Strängt förtroligt.

5/2 Givle, Prag

*Ans. hav. av UD
att utgå p. detta utslag.
se rätts. kopier skrivt i
Broder, *Prag* hos. *Prag* hos. *Wartburg* p.
95
12/2-55*

Pragbeskickningen har just tillfrågat mig an-
gående ett utlägg den 1 mars 1952 om gamla Kcs 1.000.-
"för chefen för politiska avdelningen", vilket ännu ej av-
förts ur beskickningens räkenskaper. Jag får därför med-
dela att det avsåg kostnaden för en av Dahlman begärd ef-
terforskning i samband med Müller-ärendet - rörande tjeck-
oslovakiska medborgaren Karel Sporka i Pilsen. Anmälan
av utlägg i detta ärende skulle enligt handbrev Dahlman:-
Allard den 23 maj 1952 anstå, tills utläggerna i nämnda fall
i sin helhet verkställes. En P.M. om Sporka, som jag upp-
rättade innan jag lämnade Prag, närslutes för kännedom.
Då upplysningarna gävo vid handen att Sporka då måste betrak-
tas som en tillförlitlig partiman, måste en eventuell app-
rochering uppskjutas till en senare tidpunkt.

Utlägget ifråga sammansätter sig av följande pos-
ter:

Järnvägsbiljett II klass Prag-Pilsen-Prag	Kcs 600.-
traktamente	" 250.-
taxis	" 150.-
	<u>Kcs 1.000.-</u>

Utrikesrådet G. J a r r i n g,
Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Hjärtliga hälsningar!
din tillgivne
Gunn Rothberg

Bil. till Hbr Rosborg-Jarring
den 31.1.1955.

Strängt förtrolig.

P.M.

Efterforskningar rörande den tidigare omnämnde
Karel Sporka ha givit vid handen:

Sporka är, som angivits, bosatt i Pilsen V, Gulde-
nerova 58, där han i våningen I trappa upp hyr en våning,
som han delar med en inneboende.

Sporka är ca 60 år gammal och änkeman. Han har
en dotter bosatt i Brno(Brünn).

Sporka var tidigare skomakare, men är, då detta
hantverk icke längre är så inkomstbringande, numera port-
vakt vid ett större bilreparationsföretag i Pilsen, (f.d.
Brožiks bilkarosseriverkstäder), Pilsen V, Sirova ulice.

Enligt vad som inhämtats, skall Sporka vara med-
lem av kommunistpartiet. Detta styrkes även av den omstän-
digheten, att till portvakter i industriföretag normalt en-
dast sådana personer utses, som särskilt prövats ur regimens
synvinkel och därvid befunnits vara i besittning av nödiga
politiska kvalifikationer.

Prag den 25 juni 1954.


(Gillis Rosborg)

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöbergsärendet.

STOCKHOLM		
Stockholm den 5 februari 1955. 19		
<u>Personligt och strängt förtroligt.</u>		
1 bil. N:o		BIL
INK. D. N:o 23/108		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	Bu ^I

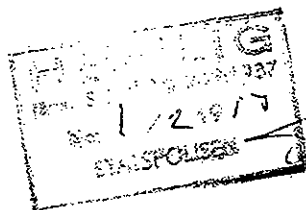
Broder,

Åberopande 108 B. 27.1.55 ber jag att få översända ett frågeformulär, som ger Dig ledning hur förhör med Richard Dahm lämpligen bör föras. Jag antar att exempelvis Petersén skulle kunna göra utfrågningen, men jag vore Dig tacksam, om Du ville för honom särskilt framhålla vikten av att hela ärendet icke diskuteras med någon utanför beskickningen och helst med så få personer som möjligt även inom densamma. Jag vore vidare tacksam om svaret kunde adresseras endera till mig eller Lundberg, eftersom vi ha lagt upp ett särskilt arkiv för Wallenberg-ärendet och vi vill undvika att det går till det stora arkivet.

(Gunnar Jarring)

Ambassadören Engzell,
Helsingfors.

exp. 3/2-55
98.



ad 3/2-55

5 ex.
Ex.nr 3.

Frågeformulär
vid förhör med Richard Dahm.

- 1) Dahm ombedes först försöka angiva så exakt som möjligt i vilka fängelser resp. läger han hållits internerad samt om möjligt tiderna för vistelsen i de olika fängelserna, resp. lägren.
- 2) Kan han rita en skiss över Lubianka-fängelset eller i varje fall över den del, vari han hölls inspärrad i maj 1945. Skissen må vara hur enkel som helst. På skissen bör angivas numret på Dahms egen cell samt numret där Dahm säger sig förstå, att W. suttit.
- 3) Vilka fångar sutto i granncellerna intill?
- 4) Kunde "knack"-förbindelse hållas med cellgrannar rakt ovanför resp. nedanför den egna cellen?
- 5) Lärde sig Dahm själv att kommunicera medelst knackningar?
- 6) Vilket system - morse eller "idiot"-systemet?
- 7) Vilket system begagnade i så fall D.?
- 8) Kan han beskriva "idiot"-systemet?
- 9) Vet han namnet på någon av fångvakterna i Lubianka? Särskilt då den som medförde lappen?
- 10) Var lappen skriven med latinska eller kyrilliska bokstäver?
- 11) Har D. den uppfattningen, att fångvaktaren medvetet överbringade lappen för D:s kännedom?

- 12) Under hur lång tid hörde D. knackningarna från granncellen?
- 13) När började resp. slutade knackningarna?
- 14) Vilken typ av knackningar i detta särskilda fall?
- 15) Besvarade D. dessa knackningar.
- 16) Vad kan D. erinra sig beträffande Hinckeldey?
- 17) Känner D. till att majoren Heinz-Helmut von Hinckeldey hade en broder Joachim-Hans von Hinckeldey, som är direktör för Rhein-Ruhr-Banks filial i Solingen? (Jag har här medtagit fullständigt namn på dir. H., om D. ev. vill skriva och lämna uppgift om brodern Heinz-Helmut).
- 18) Avses med "Le Forte" männe Lefortovskaja-fängelset i Moskva?
- 19) Kan D. männe erinra sig, huruvida von Hinckeldey uppgav någon bestämd tidsperiod beträffande vistelsen i Lefortovskaja-fängelset?
- 20) Är Dahm säker på, att det var hösten 1947 som von Hinckeldey uppgav sig ha träffat R.W.?
- 21) Nämnade v. Hinckeldey något om hur länge R.W. skulle ha befunnit sig i Lefortovskaja? Man skulle kunna tro, att v. Hinckeldey verkligen nämnt en avsevärd tidsperiod, enär han säger "ej blivit förhörd intill dess".
- 22) Erinrar sig D., huruvida v. Hinckeldey själv preciserat tiden för vistelsen i Lefortovskaja?
- 23) Hade v. Hinckeldey uppgivit i vilken cell han suttit i Lefortovskaja?

- 24) Hade han nämnt namnet på medfångar i Lofortovskaja?
- 25) I så fall, känner Dahm till om några av dessa medfångar återvänt från Sovjetunionen?
- 26) Hörde D. von Hinkeldey berätta, om några ^{fångar} ~~typer~~ vid namn Roedl, Supprian, Laarmann, Wallenstein, Poertzgen, Zoltan Rivo, de Mohr, Hille, Wilhelm Langfelder, Bergemann?
- 27) Överhuvudtaget bör Dahm anmodas söka erinra sig så många namn som möjligt på medfångar som han själv lärt känna eller hört andra personer tala om.
- 28) Vad vet han om olika fångar s.k. straff?
- 29) Kan en bestämd tidsperiod fastställas, då massdömmar började fällas?

Stockholm den 1 februari 1955.

Off. an

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM
Stockholm den 5 februari 1955¹⁹
~~Strängt förtroligt.~~

N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Broder,

Skulle Du kunna låta mig få en avskrift av
handbrev Dahlman-Allard den 23 maj 1952, vilket icke
kunnat beläggas i arkivet här.

(Gunnar Jarring)

Envoyén G i s l e ,
P r a g .
- - - - -

exp. 5/2-55
K.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsaffären

STOCKHOLM den 5 februari 1955. ¹⁹		
Personligt och strängt förtroligt.		
N:o		/ BIL
INK. D. N:o		
AVD. P	GR 2	MÅL Eu ^I

Broder,

Sedan Du hos Semenov påminde om Wallenberg-ärendet har nu så pass lång tid gått, att han borde ha hunnit "sätta sig in i det", och därför vore det kanske möjligt att på nytt föra saken på tal. Man kan väl också förut-sätta, att den här i januari förda tidningskampanjen, som varit mycket omfattande men i stort sett av godartad karaktär, har hunnit rapporteras av Stockholm-ambassaden, så att Semenov, om han vill, kan säga något ord om detta. Familjen är som vanligt ytterligt otålig.

Ett nytt vittne har anmält sig. Detta vittne har lämnat vissa uppgifter, som vederbörande omöjligen kan ha fått annat än i rysk fångenskap och som bekräftar våra tidigare vittnesmål. Vittnet styrker vad vi förut fast-ställt beträffande Wallenbergs vistelse såväl i Ljubljanka som Lefortovskaja-fängelserna.

Om Du vill försöka locka Semenov in i en diskussion är Du oförhindrad nämna vad jag ovan sagt om detta vittnesmål. Skulle det falla sig lämpligt, kan Du också säga, att omdömet i Stockholm är, att bevisningen är så stark, att den måste betecknas som fullständig, även om några av de säkraste vittnesmålen slopades. Om Du finner det nyttigt, kan Du också säga, att UD icke önskat utan tvärt-om sökt motverka den publicitet, som förekommit i januari. Det är emellertid intressant att iakttaga, att tidningar-na med få undantag icke gjort bittra kommentarer utan understrukt, att Wallenbergs återvändande skulle skänka good will för Sovjetunionen i Sverige.

Det ovannämnda vittnet hade benådats och hemsänts,

Ambassadören S o h l m a n ,
M o s k v a .

- - - - -

exp. 10/2-55
TS.

4/ verstoun
med ⁱⁿ klatsanden
ploepd selan
oanstaende
slueses / H. G.

Familjen yrkar på att Excellensen i ett interpellations-
svar skall meddela, vilka framställningar vi gjort i Moskva
samt att ryssarna lovat granska vårt material. Däremot skulle
man inte nämna de negativa svaren. Jag har avböjt med motive-
ring, att detta skulle leda till att pressen oavbrutet frågar,
om vi fått svar. Vi vill inte bli forcerade att begära svar
igen utan vill nöja oss med att fråga, om något nytt föreligger.
En annan motivering för avböjandet är, att ett sådant inter-
pellationssvar skulle utlösa en Sovjet-fientlig kampanj, som
inte kan gagna saken. Emellertid tycks familjen börja luta åt
att just en sådan kampanj är vad som behövs. De hotar sålunda
att försöka påverka riksdagsmännen att inte resa till Moskva, om
inte Wallenberg-saken är uppklarad. Några mindre tidningar har
varit inne på denna tanke, och det skulle inte förvåna mig, om
familjen lyckades skapa en opinion av denna karaktär i den
borgerliga pressen, ja, rent av inom riksdagen. De har lovat

att tills vidare ingenting göra. Detta är bara ett exempel på den belastning på förbindelserna affären dock innebär. När som helst kan något hända. Om bara ryssarna kunde inse detta.

Jag har framhållit, att det vore ett ytterst betänkligt steg att lägga om vår taktik från nuvarande till någon slags utpressning, på vilken ryssarna förmodligen skulle reagera rent negativt. En sådan omläggning av taktiken vore definitiv, och familjen kunde komma att djupt ångra den.

Detta hot från familjens sida kan bli aktuellt, men de nöjer sig tills vidare med brevet till Vorosjilov och löfte om en ny påminnelse.

Jag vågade naturligtvis inte nämna för familjen, att Du träffat några av de högsta Sovjet-funktionärerna på en mottagning. De har nog svårt att förstå, att omständigheterna vid ett sådant tillfälle kan vara sådana, att det vore olämpligt att röra vid Wallenberg-affären. Självfallet behöver Du inte - om ett lämpligt sådant tillfälle skulle erbjuda sig - avvakta instruktion hemifrån för att ta upp frågan.

Tills vidare har jag också lyckats avstyra familjens idé, att jag skulle åka till Moskva, dels genom att hänvisa till att jag icke vill försvaga intrycket av Undéns aktion, dels genom att jag framhållit, att det ingalunda är säkert, att jag skulle få träffa någon av de inflytelserikaste. Jag tror ju inte ett dyft på nyttan av en sådan resa.

Det vore av stort värde, om Du ville kommentera allt i detta brev, som föranleder reservationer från Din sida eller som kan behöva klarläggas för familjen, så att den förstår, varför Du bestämt Dig för det ena eller andra sättet att agera.

A-2

(Arne Lundberg)

Avskrift.

Fru Maj von Dardel

h. h. h. 8/2-55

Stockholm den 10 februari 1955.
Sveavägen 88

Ordföranden i Högsta Sovjets Presidium
Marskalcken Klementi Jefremovitsj Vorosjilov.

Under krigets sista år skickade Svenska regeringen min son Raoul Wallenberg såsom förste legationssekreterare till vår legation i Budapest för att organisera och leda en räddningsaktion för dem, som av nazisterna hotades med deportering till förintelseläger.

Sedan januari 1945 befinner sig min son bevisligen i sovjettrysk fångenskap. Detta var ett fruktansvärt miss- tag. Enligt vad jag vet, har den Svenska regeringen gjort upprepade framställningar hos Sovjetunionens rege- ring om hans frigivande och därvid klarlagt alla omstän- digheter angående min sons öde. Jag vet också, att man son i Budapest förhoppningsfullt väntade på Röda Armén såsom befriare för honom och hans skyddslingar.

Jag vädjar nu till Eder att sörja för att min son Raoul Wallenberg, en antifascistisk svensk diplomat, äntligen får tillbaka sin frihet och återsändes till sitt hemland och sin mor. I tio år har jag dag och natt läng- tat efter min älskade son och oroat mig för honom. Han föddes faderlös, då jag blev änka tre månader före hans födelse.

Jag ber Eder vara övertygad om att jag aldrig skall glömma vad Ni kommer att göra för att återförena mig med min son.

Förhoppningsfullt tackar jag Eder på förhand för Eder insats.

Eder Maj von Dardel.

Helsingfors den 7 februari 1955.
Personligt och strängt förtroligt.

Jarring/DS a
11/2 Danielsson f.k.
u.Jarring.

12/2 Kamling Rom.

h.j.

Broder,

Ditt brev den 3.2. återöpas.

Jag har i dag haft besök av herr Richard Dahm, som i närvaro av sin broder, direktör Wilhelm Dahm, mycket välvilligt berättade om sina äventyr i Sovjetunionen. Dahm (Richard) är född 1886, har troligen varit av tyskt eller baltiskt ursprung och blivit finsk medborgare redan 1919. Han är liksom sin bror affärsman. Han gör ett vederhäftigt intryck och verkar att ha bra reda på data och fakta. Mångfalden av intryck och upplevda händelser kanske orsakade att jag icke kunde få utförliga svar på en del av de uppställda frågorna, men Dahm är gärna redo besvara nya frågor om vi behöva hans hjälp. Han betonade ett par gånger, att försiktighet vore av nöden beträffande namn och t.ex. fångvaktares beteende.

Jag utgår från frågeformuläret och uppger följande.

1) Dahm hade kommit till Moskva den 23 april 1945. Han hade där, efter ren polisvistelse, först varit i Le Forte (vilket han bekräftade var det samma som Lefortovskaja-fängelset, se pkt 18). I maj 1945 hade han kommit till Lubianka, därifrån åter till Le Forte. Han hade sedan varit på ett stort antal platser, vilka jag icke kunde anteckna men som jag, om så anses nödvändigt, torde kunna få uppräknade av D. Jag ansåg icke möjligt att för mycket pressa D. med så ingående redogörelser. Han nämnde bl.a. Botirchi (30.000 fångar) Krasnaja Priecha (?), Marinsk och olika platser i

Utrikesrådet Jarring,
Utrikesdepartementet.

398

At

norra Sibirien. Han hade först blivit dömd till 5 års tvångsarbete, sänts till Sibirien, därifrån sänts till fängelset i Wladimir, enär straffet ändrats till fängelse, och slutligen efter avtjänandet förvisats till Sibirien.

D. uppgav, att fångarna ofta måste byta celler för att ej lära känna varandra. Han hade suttit i celler med 2, 3, ända till ett hundratal fångar. Man fick ej komma inför domstol eller försvara sig. En kommission på 3 medlemmar bestämde ens öde.

När D. i slutet av maj 1945 överförts till Lubianka i Moskva hade han som cellkamrater fått två personer:

a) Adolf Schmidt, tysk eller möjligen rumänsk medborgare. Enligt uppgift hade han varit ledare för tysarna i Rumänien,

b) en vid namn Richter, som varit å passavdelningen vid tyska beskickningen i Bukarest. Förnamnet erinrade han sig ej.

Dessa båda personer omtalade för D. att de något tidigare i Lubianka råkat Wallenberg och suttit i samma cell som han, d.v.s. tillsammans med honom. D. kunde tyvärr härom icke ge närmare upplysningar men var alldeles övertygad om riktigheten därav.

D. själv satt ungefär 3 veckor i cellen i Lubianka. Då han (i slutet av maj) kom dit, där de två andra då voro, pågick knackningarna från cellen bredvid. Efter tre eller högst 4 dagar upphörde de, troligen därför att fången förflyttats. Knackningarna förekom ej så mycket, det var egentligen på morgonen och när fångvaktaren ej var i närheten eller ej uppmärksammade dem. I Dahms cell var det Schmidt, som mottog och avsånde knackningar. Han använde morsesystemet. "Idiot"-systemet kände ej D. till (pkt 6-8). D. lärde sig ej själv knacka (pkt 5).

D. visste ej om några knackningar från andra celler än den ifrågavarande (pkt 4). De knackningar som gjordes, rörde sig endast om enkla alldagliga frågor t.ex. när kommer maten? o.dyl.

På begäran om skiss av cellen i Lubianka sade D., att hans egen cell var en vanlig fängelsecell, där tre bäddar funnos. Den cellen bar nr 45. Till vänster eller höger därom (vilket minns han ej säkert) var den cell, där han menar Wallenberg satt. D. hade en gång varit inne i den cellen, men då var den tom. I denna cell, som var ganska smal och enmanscell, var en enkel

brits vid ena väggen och ett fönster mitt emot.

D. kunde ej upplysa om fångarna i granncellerna (pkt 3). Fångarna fingo gå ut 20 minuter om dagen men alltid cellvis utan att se cellgrannarna.

En av fångvaktarna, som visat sig i smyg tillmötesgående, hade en dag sagt D. att det satt en finne i cellen bredvid (Wallenbergs cell). D. hade sagt sig ej tro detta. Vid ett tillfälle, då fångvaktaren burit in maten och kommit från cellen intill hade å brickan funnits en lapp, som fångvaktaren kände till. På denna lapp stod Raoul Wallenberg, Stockholm. D. kände ej namnet å fångvaktaren men var av den uppfattningen att denne medvetet överbringade lappen för D:s kännedom (pkt 11). Namnet var skrivet med vanliga skrivbokstäver, ej ryska. D. hade omedelbart åtit upp lappen av oro för att han eller fångvaktaren skulle bli upptäckta, då de fått minst 5 års straff därför.

Den 1 oktober 1947 kom D. till fängelset i Wladimir. Detta är ett fängelse för bättre politiska fångar och där satt bl.a. en del tyska diplomater och högre militärer. Dessa syntes över lag ha dömts till 25 års fängelse. Wladimirfängelset var enligt D. det bästa av de ryska fängelserna.

Under senare delen av 1948 satt D. i Wladimir tillsammans med 3 tyskar:

- a) amiralen Hasso von Bredow,
- b) Oberregierungsrat dr Joachim Vorwerk från tyska beskickningen i Bukarest,
- c) majoren Heinz-Helmut von Hinckeldey.

Beträffande c) kände D. till att han hade två bröder, troligen också i rysk fångenskap. Heinz-Helmut själv hade dömts till 25 års fängelse. D. ville nu skriva ett brev till brodern i Solingen.

Vorwerk och Hinckeldey berättade för D., att de båda i september 1947 suttit i fängelset Le Forte i Moskva. Där hade de båda råkat Wallenberg i september 1947 och även någon tid suttit i samma cell som Wallenberg. D. kunde tyvärr icke uppgiva närmare data om sammanträffandet mellan nämnda tre eller hur länge Wallenberg suttit där. Vorwerk och Hinckeldey hade i oktober 1947 förflyttats till Wladimir. Hinckeldey hade ej sagt vilken cell han suttit i, endast att det varit på nedre botten, där en stor del av tyska beskickningen i Bukarest satt.

D. kände ej till om några av fångarna där återvänt från Sovjetunionen. Troligen ej, då de fått långvariga straff (pkt 2)

Pkt 26. D. kände ej något av de upptagna namnen.

Pkt 27. D. har råkat flera personer på olika platser men kunde ej precisera några andra än förut nämnda, som skulle kunna tänkas vetá något om W. Han nämnde bl.a. en känd tysk gynekolog, professor Glauber från Kiel, som också fått 25 år och satt i Wladimir. *Skulle vilja vara i Wladimir* 2

Dinckeldey och Vorwerk hade berättat, att Wallenberg sagt att han blivit "tagen" av ryssar på gatan i Budapest. Han hade varit irriterad för att han aldrig togs till förhör. Han hade nog förhörts men förhören fullföljdes ej.

Pkt 28 och 29. D. uppgav att ryska emigranter, som återkommit till Sovjetunionen, i allmänhet dömts till 10 års fängelse eller tvångsarbete. 5 år gavs sådana, som ej hade något direkt ofördelaktigt, eljest varierade straffen mellan 5 och 25 år. Om massdomar kunde han ej säga något.

D. nämnde vidare, att den nyligen enligt pressen frigivne engelske kaptenen James Kelly (?) också satt i Wladimir. Kanske kunde han ha några upplysningar, menade D. ||

D. var helt och hållet övertygad om att uppgifterna om Wallenberg voro riktiga. Om Wallenberg nu var i livet, vore sannolikt att han funnes i Wladimir. Moskva-fängelserna användes som förhörsfängelser. Le Forte var dessutom ett strängt disciplinfängelse med ständigt starkt ljus i cellen och hård behandling.

D. tillät sig föreslå att följande försök gjordes för att kanske få fram klarhet. Wallenbergs moder skulle genom svensk banks förmedling och via rysk bank sända ett belopp t.ex. 50 å 100 rubel till Herr R. Wallenberg, Wladimir, och banken skulle begära mottagningsbevis. D. visste att sådana penningförsändelser befordrats till fångar. Det bör ej gå genom beskickningen, påpekade han, utan helt neutralt via bankerna. Brev få ej mottagas i fängelserna och därför bör inget skrivas. Kanske kan beloppet nå fram och kanske kan ett mottagningsbevis erhållas rent rutinmässigt. Detta får stå för D., som uppgav följande adress:

R. Wallenberg,
Turma (fängelset)
(postowo jaschik) Postbox 21 (
Wladimir (staden)
(oblast) Wladimir (provinsen)

Mina dåliga försök ange de ryska beteckningarna må ursäktas.

D. hade i övrigt mycket att berätta om upplevelser, särskilt i norra Sibirien, där han varit flera år under stora strapatser. Han hade hört av en rysk fånginspektör, att man räknade med cirka 30 miljoner fångar och förflyttade i Sibirien. Däribland en stor del tyskar, särskilt i fiskerikolchoser vid Ishavskusten, balter och förvisade ryssar. Förhållandena voro svåra. Självt hade han två gånger varit alldeles nära hungerdöden. Efter råd av en tysk läkare-fånge hade han en tid livnärt sig på kolen i elden i lägret.

D. hade på rätt underliga vägar slutligen medgivits hemresa tillsammans med den i mitt brev till Dig den 25.1. omnämnde Boman. Denne, som ännu vore bortrest, visste ej mer än vad han uppgivit för von Born.

Efter besöket ringde mig emellertid D. och uppgav, att han frågat Boman om vad han visste och detta var, att den ungerske Freiherr Rudolf Wetsch sagt Boman, att han (Wetsch) kommit till Moskva våren 1945 i en fångtransport, däri Wallenberg också medföljt. Mitt nyssnämnda brev upptog ett fängelse i Leningrad men detta beror på ett missförstånd och skall vara Moskva. Boman har till D. sagt, att han ej hade mer att uppgiva. Jag skall ändå söka få ett samtal med Boman, som tycks vara ovillig besöka mig.

Hin Tuzigina
Jesöta Engzell

HUGO LINDBERGS ADVOKATBYRÅ

ADVOKAT HUGO LINDBERG

ADVOKAT RAGNAR GOTTFARB

ADVOKAT HERBERT LINDBERG

ADVOKAT INGRID HÖKERBERG

KONTORSTID: 9-12 och 13-17

LÖRDAGAR och HELGDAGSAFTNAR 9-13

SOMMARTID 8.30-12 och 13-16

LÖRDAGAR 8.30-12

TEL. VÄXEL 23 33 15

POSTGIROKONTO: 52034

Stockholm Eden
KUNGSGATAN 4 B

8 febr. 1955

Kabinettssekreterare

Arne Lundberg

Utrikesdepartementet

Stockholm.

Enligt överenskommelse med författaren Philipp
ber jag härmed att få översända det nummer av Evidences
som jag i går erhöll. Jag vill emellertid betona att
American Joint Distribution Committee icke har något
som helst med tidningen att göra och icke något som
helst ansvar för i tidningen intagna artiklar. Nu är
kanske inte Wallenberg-artikeln så uppseendeväckande.
Den innehåller ju i huvudsak en redogörelse för av oss
kända förhållanden, som tidigare har varit publicerade.

Högakttningsfullt

RAOUL WALLENBERG

par Alexandre GROSSMAN

LE nom de Raoul Wallenberg appartient désormais à l'histoire de la population juive de Hongrie, bien que la mission du diplomate suédois à Budapest n'ait duré que six mois à peine. Il prit possession de son poste d'attaché à l'Ambassade de Suède le 9 juillet 1944, et il fut aperçu pour la dernière fois dans la capitale hongroise libérée, il y a exactement dix ans, le 17 janvier 1945. Depuis, le mystère de son destin n'a jamais pu être éclairci.

Il est impossible de comprendre toute la portée de l'action de cet homme exceptionnel, sans connaître les conditions qui ont régné en Hongrie au moment de son arrivée.

LA HONGRIE EN 1944.

Par une journée radieuse de printemps, les Allemands occupèrent la Hongrie de Horthy, le 19 mars 1944, sans rencontrer la moindre résistance. Bien au contraire. Des manifestations d'enthousiasme et une pluie de fleurs accueillirent les occupants. Les bas-fonds du peuple hongrois communiquaient avec les fonctionnaires incapables, les officiers véreux, les bourgeois antisémites et les aristocrates tarés, dans la même explosion de joie.

Il faut chercher loin dans le passé pour comprendre ce phénomène. Son origine remonte à l'erreur tragique des puissances victorieuses dont la politique permit à Nicolas Horthy de faire son entrée à Budapest, le 16 novembre 1919, et de prendre le pouvoir qu'il ne devait plus quitter pendant un quart de siècle. Son chemin fut jalonné d'atrocités et de massacres, tout au long de la fameuse marche de Szeged à Budapest. Les assaillants de Juifs et de démocrates ont continué pendant les longues années de la « terreur blanche ». Le sang juif rougissait les eaux du Danube à une époque où le monde entier ignorait encore le nom d'Hitler.

Les principes idéologiques du régime se réduisent à une collection de mots d'ordre patriotards destinés à camoufler le but réel : assurer la domination des classes féodales. L'antisémitisme devint un instrument politique en Hongrie et, sous le couvert de cette idée directrice, le pays tomba sous la terreur des officiers de Horthy, des divers détache-

Les années de propagande et d'atrocités prennent fin avec le gouvernement du comte Etienne Bethlen. Une ère dite de consolidation commence et les politiciens antisémites sont relégués à l'arrière-plan. Le chef du gouvernement s'efforce de rétablir l'égalité de tous devant la loi. Les représentants de la population juive siègent même au Parlement. Les dirigeants juifs, bornés, pensent trouver des assurances dans ces quelques mesures trompeuses. Et pourtant, le sort des Juifs hongrois est scellé justement dans cette période de « consolidation ». L'égalité des droits leur est garantie sur le papier, mais la société et les institutions hongroises poursuivent inlassablement leur travail de sape contre « la juiverie internationale, sans patrie ». D'autre part, le comte Bethlen commet une erreur fatale en refusant de toucher à la grande propriété. Trois millions de paysans hongrois attendent la distribution des terres et, avec elle, la fin du chômage. Etienne Bethlen se contente de laisser confisquer une petite partie des propriétés qui se trouvent entre des mains juives, pour les distribuer aux « preux » de Horthy. Le mécontentement règne dans le pays et avec lui prolifère le virus de l'antisémitisme.

L'intermède est fini en 1932. En septembre de cette année, Jules Gömbös prend le pouvoir, ramenant avec lui la garde raciste et les politiciens de l'antisémitisme. Les « preux » déçus de Horthy retrouvent leur arrogance et le gouvernement est entre les mains de ceux qui, comme Gömbös lui-même, ont noué des contacts personnels avec Hitler dès 1923. Sous le gouvernement Gömbös, la Hongrie connaît une floraison des partis fascistes hongrois qui s'organisent et se raffermissent selon le modèle et avec l'aide financière du parti national-socialiste allemand. C'est l'époque où se constitue la cinquième colonne en Hongrie. L'espionnage économique ne suffit pas ; la Gestapo elle-même crée sa propre organisation clandestine.

En 1935, les « croix fléchées » — les nazis hongrois — ont leurs représentants officiels au Parlement de Budapest. Pendant les deux dernières années de son gouvernement, Gömbös n'est plus qu'une marionnette entre les mains d'Hitler. La Hongrie glisse sur la pente, pendant que se multiplient dans le pays les admirateurs passionnés du nazisme.

La joie délirante de tous les éléments fascistes salue en Hongrie et dans les pays environnants le jour de l'Anschluss, le 11 mars 1938. La « sage » politique hongroise sert en

toute occasion les desseins allemands. Elle sacrifie volontiers la population juive au nazisme. La première loi antijuive est présentée au Parlement hongrois le 5 avril 1938, par le chef du gouvernement, Coloman Daranyi. Les spoliations juridiques se multiplient. La population juive est livrée sans défense aux masses hongroises élevées dans l'antisémitisme. Les gouvernements se succèdent et avec eux les lois d'exception qui rejettent les Juifs au moyen âge.

La deuxième guerre mondiale éclate le 30 août 1939 et la vague d'agitation des « croix fléchées » emporte le président du conseil, Paul Teleki, l'auteur de la troisième loi antijuive. Après son suicide, la politique de discrimination se réclame officiellement des principes racistes, sous le gouvernement de Lászlas Bárdossy. Résultat : environ 40.000 Juifs qui « ne disposent pas de documents attestant leur citoyenneté » sont internés et refoulés. La plupart seront massacrés sur place par les Allemands ; les autres iront périr dans les camps de concentration.

C'est encore sous le gouvernement Bárdossy que l'armée territoriale hongroise s'est rendue coupable du plus atroce massacre de son histoire. Malgré les protestations du Ministre de l'Intérieur et des éléments modérés du régime, les officiers supérieurs Fekete-halmi-Czeydner, Grassy, Zoldi et le préfet du comitat de Ujvidék, Pierre Fernbach, ont ordonné et dirigé l'assassinat de plus de 3.000 personnes dans la région de Batcka « conquise » par la Hongrie sur les dépouilles de la Yougoslavie. Hommes, femmes, enfants et vieillards périrent ainsi, sans distinction, entre le 4 et le 30 janvier 1942. Le bain de sang eut plus de mille victimes juives.

Il est significatif qu'il ait fallu un an pour traduire les responsables devant la cour martiale, en dépit de toutes les protestations. D'ailleurs les principaux coupables réussirent à s'échapper en Allemagne, sous la protection de l'Archiduc Albrecht.

Le 7 mars 1942, Nicolas Kallay prend la présidence du Conseil. En apparence, il suit les traces de ses prédécesseurs pour ce qui est de la question juive, mais en réalité il joue un double jeu. Les chances de victoire diminuent pour le Troisième Reich, ce qui explique le refus du Régent Horthy d'accéder aux demandes allemandes relatives à la déportation des Juifs.

Le sort de la population juive, déjà privée de tous ses droits, est définitivement réglé le 19 mars 1944. L'occupation allemande enlève tout pouvoir aux Hongrois : le Régent

est impuissant, le gouvernement Kallay doit démissionner et plusieurs de ses membres prennent la fuite. La Gestapo ne perd pas son temps. Elle vole, pille et massacre les Juifs, avec l'assistance des autorités hongroises. Quant aux dirigeants juifs, en dépit de tous les avertissements, ils croient aux mensonges hypocrites de la Gestapo. Ils s'imaginent sérieusement que les nazis feront une exception en faveur des Juifs hongrois. Ces douces illusions ne tardent guère à recevoir un démenti sanglant. La Gestapo allemande, aidée par le gouvernement « croix fléchée » de Sztojay, accomplit en Hongrie l'espace de quelques semaines ce qui a demandé plusieurs années en Allemagne et dans les autres pays occupés.

Le 30 juin 1944, la déportation des Juifs hongrois de province était terminée. 500.000 personnes furent ainsi arrachées à leurs foyers, après avoir subi les tortures les plus sauvages. La gendarmerie hongroise, sous prétexte de rechercher des fortunes cachées, commit des atrocités inconnues même au moyen âge. Le sadisme se déchaîna au point que les réactionnaires eux-mêmes, qui avaient pourtant commencé en 1919 la campagne de haine contre les Juifs, en furent écorchés. En été 1944, Horthy tenta de réparer l'irréparable. Mais il était trop tard. On ne pouvait plus ressusciter les morts. Les Juifs de province étaient partis aux camps d'extermination : les jeunes luttèrent pour leur existence, au loin, dans les détachements de travail obligatoire. Seule la déportation des Juifs de Budapest fut empêchée.

Il faut cependant relever que l'immensité des pertes subies en si peu de temps ne s'expliquerait pas sans le manque de caractère et la dénationalisation des couches dirigeantes juives. L'événement confirme d'une manière tragique que, dans chaque pays, les Juifs valent ce que vaut le peuple qui les entoure. Les Hongrois n'ont manifesté aucune résistance à l'influence allemande et les Juifs de Hongrie n'ont pas été davantage capables de constituer la moindre organisation d'auto-défense. En Hongrie, il n'existait aucun mouvement de solidarité digne de ce nom. Tout au plus quelques tentatives de sauvetage isolées, dont les résultats furent variables.

Lors de l'arrivée à Budapest de Raoul Wallenberg, le 9 juillet 1944, il restait dans la capitale hongroise environ 250 à 280 mille Juifs : habitants de la ville, fuyards venus de province, étrangers réfugiés. Pour la plupart, c'étaient des personnes officiellement reconnues, mais d'autres se cachaient avec de faux

papers. A la libération complète de Budapest, vers le milieu de février 1945, quelque 150.000 victimes de la terreur des « croix fléchées », devaient encore manquer sur ce nombre.

Personne ne savait qui était Wallenberg, mais la nouvelle de sa mission s'était répandue.

LA MISSION DE WALLENBERG

On se perdait en conjectures. Cet envoyé extraordinaire à l'Ambassade de Suède n'était-il qu'un bureaucrate ou un chargé de mission ? A cette époque, il n'était pas rare, en effet, de rencontrer aux ambassades neutres des diplomates qui appliquaient leurs instructions avec une extrême rigueur et préféraient la bienveillance des officiers de la Gestapo à la protection des persécutés. Dans ce milieu dont il faudra un jour écrire l'histoire, se détachait comme autant de figures lumineuses l'attaché suédois Wallenberg et Lutz, le Consul de Suisse. Ces deux hommes ont accepté tous les risques, bien au-delà des termes de leur mission, pour aider les persécutés.

Raoul Wallenberg est issu d'une vieille famille suédoise. Ses ancêtres comptent aussi bien des banquiers que des diplomates, des marins et des chefs de l'Eglise protestante. Son grand-père avait représenté la Suède au Japon et en Turquie. Peut-être les ancêtres marins et diplomates expliquent-ils ce mélange unique de courage, de ténacité, de courtoisie exquise et de fermeté, d'assurance inébranlable et de don de persuasion qui ont permis les succès incroyables de Wallenberg, qu'il s'agit de démarches auprès des hauts fonctionnaires nazis les plus enragés ou d'efforts pour provoquer la protestation communale de toutes les ambassades neutres.

Les origines de la carrière diplomatique de Wallenberg ressemblent à un épisode romanesque. Après des études de droit en France, il acquit son diplôme d'ingénieur aux Etats-Unis et s'engagea dans une carrière commerciale. Au début de la deuxième guerre mondiale, il entra dans une compagnie d'exportations et d'importations à Stockholm. Son partenaire dans cette affaire était un Juif d'origine hongroise, Coloman Lauer. La question juive préoccupait Wallenberg depuis ses années d'étudiant. Il avait visité la Palestine et il suivait avec une grande sympathie les efforts des pionniers juifs.

Une série de hasards bouleversent cette existence paisible. Les beaux-parents de M. Lauer habitent la province hongroise et le

danger de leur déportation fournit le sujet de conversations constantes. Raoul Wallenberg décide de partir pour la Hongrie ; il communique sa décision à Lauer qui, à son tour, en avise le Gouvernement suédois et les dirigeants des organisations juives en Suède. Or l'Ambassadeur de Suède à Budapest vient justement de réclamer à son gouvernement l'envoi d'un chargé de mission pour apporter toute la diligence souhaitable à la solution des nombreuses demandes qui affluent à l'Ambassade. Cependant, les choses traînent en longueur, Wallenberg étant appelé au service militaire.

Le hasard intervient encore. Le représentant personnel du Président Roosevelt, qui dirige le service suédois du bureau spécial pour la défense des réfugiés — le *War Refugee Board* — s'installe dans l'immeuble même où se trouve la compagnie Lauer-Wallenberg. Devenu l'ami de Lauer, le diplomate américain Olsen apprend les projets de Wallenberg et passe à l'action immédiate. Grâce à son intervention, le Gouvernement suédois décide d'envoyer Wallenberg en Hongrie, avec la mission de mener à bien les plans de secours du *War Refugee Board*.

WALLENBERG A BUDAPEST

DES son arrivée en Hongrie, l'attaché suédois s'attache à l'organisation systématique de son travail. Les Juifs de province n'existent plus. La jeunesse souffre et meurt dans les camps de travail. Reste la population juive de Budapest. Wallenberg constitue la « Section C » de l'Ambassade de Suède, chargée spécialement des affaires juives. Les formalités bureaucratiques disparaissent et des milliers de Juifs reçoivent des passeports suédois et des certificats attestant que les détenus « se trouvent sous la protection de l'Ambassade, en attendant qu'ils puissent être rapatriés en Suède ».

Wallenberg décide de tenter l'impossible. Au chef du gouvernement fantoche, Dome Sztojay, il promet le raffermissement des relations hungaro-suédoises ; devant Horthy, il fait miroiter l'espoir que son nom sera rayé de la liste des criminels de guerre s'il repousse les exigences allemandes concernant la déportation des Juifs. Les fonctionnaires hongrois qui collaborent à l'exécution des plans de sauvetage reçoivent des papiers de protection. Pour Wallenberg, toutes ces promesses sont justifiées, puisqu'il s'agit de sauver des vies humaines. Après la défaite, les responsables n'échapperont de toute façon pas au châtiement.

Là où les promesses diplomatiques ne suffisent pas, Wallenberg ouvrait les caisses. Malgré son inexpérience, le jeune diplomate comprit très vite l'étendue de la corruption du régime. La plupart des anciens fonctionnaires avaient d'ailleurs conservé leur poste et les mêmes parasites servaient les nouveaux « conquérants ». Leur vénalité offrait un moyen facile de les circonvenir.

Attentif à tout, Wallenberg organisa un véritable appareil d'Etat à l'Ambassade de Suède. Parmi les nombreux services qu'il avait ainsi créés, ceux du « contre-espionnage » et de « l'information » jouaient un rôle particulièrement important. Leurs membres, choisis personnellement par Wallenberg, se recrutaient surtout parmi les déserteurs du service de travail, pourvus de certificats avec photo et cachet de l'Ambassade Royale de Suède, qui étaient généralement respectés.

Une lutte serrée s'engagea pour sauver ce qui restait encore de la population juive de Hongrie. Les ambassades neutres participaient à cette action, mais les organisations de jeunes sionistes y jouaient le rôle principal. Elles créèrent la section « A » de la Croix-Rouge Internationale, sous la présidence d'Otto Komoly, chef de l'Organisation Sioniste de Hongrie. Une série de foyers, constitués dans le cadre de la nouvelle Section Enfantine de la Croix-Rouge Internationale, ont permis de sauver environ 3.000 enfants de la mort certaine. Wallenberg était partout présent et assurait par ses interventions personnelles le respect de l'immunité des établissements placés sous l'égide de la Croix-Rouge.

Les nazis insistent pour continuer les déportations, mais l'intervention des pays étrangers et, surtout, les pertes allemandes de plus en plus lourdes, incitent le Gouvernement hongrois à la résistance. L'été 1944 passe donc sans nouvelle tragédie pour les Juifs. Geza Lakatos remplace d'ailleurs Sztojay au Gouvernement.

LE TOURNANT

DANS une proclamation radiodiffusée le 15 octobre 1944, Horthy annonça que la Hongrie se retirait de la guerre. Informés par leurs espions, les Allemands savent que le Régent s'appretait à changer de camp et ils avaient préparé à l'avance le régime de Szalasi. Si le geste du Régent fut courageux et bien intentionné, autour de lui tout n'était que désordre.

Nicolas Horthy manqua sa dernière chance de racheter les crimes d'un quart de siècle de gouvernement : l'élimination des masses ou-

vières et paysannes de la vie politique hongroise ; le maintien du système féodal par des méthodes fascistes ; les campagnes antisémites permanentes qui ont livré sans défense des millions de chômeurs et de paysans misérables aux partis extrémistes « nationaux ». En automne 1944, Horthy eût pu mobiliser une force suffisante pour tenir tête aux Allemands en pleine débâcle et à leurs associés hongrois, les « croix-fléchés ». Il eût suffi de rassembler les éléments modérés de l'armée, les masses ouvrières hongroises anti-allemandes et les quelque quarante mille jeunes Juifs du service de travail stationnés à Budapest. En refusant d'organiser la résistance de la capitale, Horthy a perdu l'occasion unique de hâter la fin de la guerre et de sauver ainsi des centaines de milliers de vies humaines.

Personne ne doutait plus de la défaite allemande, sauf les « croix-fléchés » qui croyaient aux armes secrètes d'Hitler. Tous les bas instincts se déchaînèrent quelques heures après l'allocution du Régent, et la terreur du régime Szalasi s'installa avec l'appui complet des Allemands. Les Juifs demandèrent la protection des ambassades neutres. L'affaire était urgente, car « la liquidation du problème juif » fut le premier souci du régime. On ne s'occupait plus de religion. Il s'agissait d'éliminer la race juive, et les bandes de Szalasi ne reconnaissaient ni protection neutre, ni intervention étrangère.

Le Ministre de l'Intérieur décrète l'état de siège, car « personne ne doit juger les Juifs arbitrairement, la solution de ce problème étant une affaire d'Etat ». Ces paroles visent à rassurer les puissances neutres, mais en réalité la population juive est abandonnée à la meute surexcitée. Les maisons marquées de l'étoile jaune restent fermées pendant dix jours, avec interdiction d'entrer ou de sortir. Bon nombre de personnes meurent faute de nourriture, de médicaments et de médicaments. Les représentations diplomatiques neutres — suédoise et suisse en tête — essaient de mettre fin à cette situation intolérable.

Bien que la Suède n'ait reconnu ni le gouvernement de Sztojai, ni celui de Szalasi, l'Ambassadeur Danielson soutient Wallenberg de toute son autorité. L'adjoint de Wallenberg, le secrétaire d'Ambassade Per Anger, libère un groupe de Juifs du service de travail, bloqués dans la Synagogue de la rue Aréna, le jour même du putsch Szalasi.

L'œuvre de Wallenberg prend des proportions considérables. Il crée un service de ravitaillement et organise les sections d'auto-

défense, en leur procurant des uniformes de l'armée hongroise, grâce aux relations qu'il a pu nouer par l'entremise des membres du service de travail. Il dispose même d'uniformes de SS et de « croix-fléchés ». Son action diplomatique ne se relâche pas pour autant : le gouvernement Szalasi est inondé de « notes verbales ». La situation angoissante exaspère la nervosité de la population juive. En excellent psychologue, Wallenberg sait qu'il est inutile de discuter longtemps avec des hommes dont la vie est menacée. Les meilleurs se laissent influencer par les dangers qui planent sur leur propre sort et sur le destin de leurs familles. Dans l'intérêt de la communauté, il prend donc des décisions nettes et demande qu'elles soient promptement exécutées.

Les « notes verbales » de cette époque, dont les originaux ont été conservés, portent témoignage du sens psychologique de Wallenberg. Il recherche les contacts personnels et apprend, grâce à son service d'information, que la femme du Ministre de l'Intérieur, le baron Gabriel Kemény, est d'origine juive. Il se rend donc chez le Ministre et insinue que la bienveillance des puissances neutres pourrait être précieuse au baron, et particulièrement à la baronne Kemény. Le résultat ne se fait pas attendre. Au nom du Gouvernement « croix-fléchés », le Ministre de l'Intérieur annonce par radio que la pleine validité des certificats de protection issus par les puissances neutres est désormais reconnue.

Wallenberg savait également exploiter le désir du régime Szalasi de se faire reconnaître par la Suède. Sous certaines conditions, il consentit à transmettre des dépêches en ce sens et, s'il le fallait, il était prêt à promettre tout ce que l'on voulait — toujours au nom du Gouvernement Royal de Suède... L'Ambassade de Suisse obtint d'ailleurs des résultats par des moyens similaires.

Dans les rues livrées aux bandes « croix-fléchés », Wallenberg multiplie les interventions. Avec un courage indomptable, il fait face aux hordes fanatisées qui conduisent leurs victimes à la mort ; il affronte la populace qui s'apprête à chasser les Juifs des maisons placées sous protection suédoise ; il ne recule ni devant les détachements allemands spéciaux, ni devant les SS, et la Gestapo elle-même ne l'effraie pas lorsqu'il s'agit de leur arracher leurs proies.

A mesure que la situation militaire des nazis se détériore, s'aggrave la terreur à Budapest. Les ordonnances se succèdent qui sanctionnent le pillage et l'extermination de

ce qui reste encore de la population juive. C'est l'unique affaire où le gouvernement Szalasi agit avec ordre et persévérance, selon les méthodes — et probablement les instructions — allemandes. Une ordonnance ministérielle installe le ghetto, le 29 novembre 1944. Le rassemblement de la population juive est l'occasion de nouveaux excès meurtriers. Le 24 décembre, le même Ministre, Vajna, ordonne aux Juifs cachés dans la capitale d'entrer au ghetto de leur plein gré ; ceux qu'on découvrirait en ville après le 31 décembre, seraient massacrés sur place. Pendant que l'anneau des armées libétrices se resserre autour de Budapest, commence la phase la plus atroce de la terreur « croix-fléchée ».

LA FIN

EN représailles pour le massacre des parlementaires russes abattus au mépris du drapeau blanc, la capitale hongroise subit un bombardement incessant. La racaille de Szalasi laisse détruire Budapest plutôt que de renoncer au pillage. Dans ces jours sanglants qui vont du 24 décembre 1944 au 10 janvier 1945, Budapest est complètement encerclée. Il n'est plus possible de continuer les marches de la mort de colonnes interminables de Juifs, conduits à pied depuis Budapest jusqu'à la frontière allemande, marches qui ont permis aux bandes de Szalasi de « prêter » aux nazis près de cent mille Juifs en l'espace de quelques semaines. Reste la ressource des assassinats sur place, des victimes précipitées dans le Danube, et cela fera encore dix mille morts, pendant que l'armée russe est aux portes de la ville. Les Allemands trouvent le moyen de s'enfuir dès le 23 décembre, mais leurs mercenaires hongrois tiennent la ligne de défense. De cette époque date la fameuse déclaration de Paul Vago, l'un des chefs « croix-fléchés » de sinistre mémoire : « Budapest sera défendue jusqu'au dernier homme. Chaque maison, chaque fenêtre se transformera en forteresse meurtrière. Les Allemands reviendront avec leurs armes secrètes. La victoire finale nous appartient. »

Les seuls vaincus de ces faufaronnades furent les malheureux Juifs désarmés. Les Ambassades neutres avaient transféré leurs quartiers sur la rive opposée du Danube. Un seul diplomate demeura à Pest : Raoul Wallenberg. L'homme qui engageait ainsi délibérément sa vie, pour venir en aide aux Juifs hongrois abandonnés, ne pouvait être qu'un adversaire passionné du fascisme.

Le peuple juif a suscité, lui aussi, des héros dans ces temps apocalyptiques, et bien des martyrs connus et inconnus ont sacrifié leur existence au service de la communauté. Mais Raoul Wallenberg n'était pas juif. Il s'était chargé volontairement d'une mission humanitaire au service d'un membre de la grande famille des peuples et il puisait sa force dans la conviction intime de remplir un devoir historique. Nous ne pouvons le comparer qu'à l'une des plus pures héroïnes de l'histoire juive. Hanna Szenes a combattu avec une détermination farouche pour sauver les Juifs de Hongrie. Condamnée par une cour maritale hongroise, elle tomba sous les balles d'un peloton d'exécution, dans la cour d'une prison militaire de Budapest. Le sort de Wallenberg reste inconnu jusqu'à ce jour...

Mais il demeure le fait historique incontestable que l'on doit au courage et à l'acharnement de Wallenberg. Les Juifs entassés dans les immeubles protégés et dans le ghetto de Budapest ont survécu, en dépit de l'anarchie « croix-fléchée ». A peine quarante-huit heures avant la libération de la capitale, 500 SS armées de mitraillettes, aidées par 200 policiers et par les détachements « croix-fléchés », préparaient encore l'extermination du ghetto. Instruit de ce projet, Wallenberg fit comprendre au seul général allemand responsable demeuré dans la ville que lui, Wallenberg, s'emploierait personnellement à le faire prendre par les Alliés victorieux, si ce forfait était perpétré. Le général Schmidthuber avertit immédiatement le chef « croix-fléchée » Ernest Vajna et le capitaine des SS Muni qu'il engagerait sa division blindée pour empêcher leur action.

PEST fut libérée dans la nuit du 17 janvier 1945. La tâche de Wallenberg était accomplie. Les habitants du ghetto et des maisons protégées purent saluer l'aube d'une nouvelle vie.

Mais où était Wallenberg ? Les recherches commencèrent immédiatement. Des versions contradictoires circulaient. Certains de ses collaborateurs affirmaient que, d'accord avec l'Ambassadeur de Suède Danielson, il se serait préparé dès le 10 janvier à prendre officiellement contact avec l'armée soviétique et que le 13 janvier il se serait rendu à la Maison de la Croix-Rouge Internationale, pour se rapprocher des Russes qui occupèrent effectivement le secteur le même jour.

(Suite page 43)

de familles qui ont abandonné leurs vieilles maisons européennes pour faire fortune dans les forêts d'Amérique, et il est, sans doute aucun, bien dur de se résigner à cela. Mais les Etats-Unis représentent aussi ce que des gens venus, pour la plupart, d'Europe pourraient accomplir dans de nouvelles conditions, et ceci pourrait nous valoir un certain intérêt et un encouragement pour nos activités. C'est un Français qui remarquait un jour : « Pour commencer à comprendre un pays, il faut l'aimer un peu. » On souhaiterait que M. André Siegfried puisse vivre parmi nous assez longtemps

pour nous aimer peut-être et, par là, nous connaître un peu mieux, car il est un autre élément dans ses observations, une lamentation sur l'Europe qui s'exprime dans sa conclusion : « *Ce sera toujours la civilisation occidentale, ce ne sera plus la civilisation européenne, et l'homme du vieux monde pense avec mélancolie au vers de Corneille : Un grand destin finit, un grand destin commence.* » Mais un échange sincère entre l'Europe et l'Amérique a à peine commencé, et la destinée finit et commence sans cesse, aussi bien pour l'Amérique que pour la France.

RAOUL WALLENBERG

(Suite de la page 27)

Wallenberg aurait sollicité et obtenu la protection du commandement russe et, selon les informations de la même source, on l'aurait aperçu pour la dernière fois, le 17 janvier, dans les bureaux du n° 6 de la rue Tatra, en compagnie de trois soldats russes. Il aurait dit alors qu'il se rendait au quartier-général de Malinovsky, mais qu'il ignorait si c'était en qualité de diplomate ou de prisonnier.

Cette version est d'ailleurs quelque peu contredite par le fait que l'avertissement donné au général allemand Schmidhuber est postérieur au 13 janvier ; cependant Wallenberg pouvait très bien avoir déjà obtenu la protection russe à la même époque...

Une version différente émane d'un ancien président de la communauté juive de Ujpest, Ladislav Kertai. Wallenberg se serait trouvé en compagnie du témoin, le 16 janvier 1945, lorsque — apercevant un groupe de Juifs conduits sous escorte sur les quais du Danube — il renvoya son compagnon à l'Ambassade et partit pour essayer de les sauver. On ne l'aurait pas revu depuis...

Ces périodes d'angoisse expliquent les er-

reurs commises, même par les personnes douées de sang-froid qui essaient de reconstituer les événements. Peut-être ne connaîtrons-nous jamais la vérité, à moins que Raoul Wallenberg ne réapparaisse un jour, s'il faut accorder quelque crédit aux rumeurs mises en circulation dans la presse internationale par un inconnu, libéré d'une prison sibérienne. Quoi qu'il en soit, les investigations et les démarches diplomatiques nombreuses n'ont abouti à aucun résultat.

Il est peut-être hasardeux de tirer des conclusions d'un incident quelque peu troublant qui s'est produit en Hongrie. Sur l'initiative de partisans reconnaissants, une rue de la ville de Saint-Etienne et un pavillon de l'hôpital juif regurent le nom de Raoul Wallenberg. Un comité s'était constitué pour lui faire ériger un buste et l'œuvre de l'artiste hongrois Paul Patzay était achevée lorsque, à la suite d'une intervention russe, les autorités retirèrent subitement la permission déjà accordée et interdirent la cérémonie d'inauguration, trois jours avant la date prévue. Le comité fut dissous et la rue Wallenberg débaptisée. La raison de ces mesures reste inexpliquée.

Avskrift.

Fru Maj von Dardel

Stockholm den 10 februari 1955
Sveavägen 88

Ordföranden i Högsta Sovjets Presidium,
Marskalken Klementi Jefremovitsj Vorosjilov.

Under krigets sista år skickade Svenska regeringen min son Raoul Wallenberg såsom förste legationssekreterare till vår legation i Budapest för att organisera och leda en räddningsaktion för dem, som av nazisterna hotades med deportering till förintelseläger.

Sedan januari 1945 befinner sig min son bevisligen i sovjettrysk fångenskap. Detta var ett fruktansvärt miss- tag. Enligt vad jag vet, har den Svenska regeringen gjort upprepade framställningar hos Sovjetunionens regering om hans frigivande och därvid klarlagt alla omständigheter angående min sons öde. Jag vet också, att min son i Budapest förhoppningsfullt väntade på Röda Armén såsom befriare för honom och hans skyddslingar.

Jag vädjar nu till Eder att sörja för att min son Raoul Wallenberg, en antifascistisk svensk diplomat, äntligen får tillbaka sin frihet och återsändes till sitt hemland och sin mor. I tio år har jag dag och natt längtat efter min älskade son och oroat mig för honom. Han föddes faderlös, då jag blev änka tre månader före hans födelse.

Jag ber Eder vara övertygad om att jag aldrig skall glömma vad Ni kommer att göra för att återföreنا mig med min son.

Förhoppningsfullt tackar jag Eder på förhand för Eder insats.

Eder Maj von Dardel.

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM			11/2	19 55
N:o	9 ✓	BUD Chiffer	BIL.	
INK. D. N:o				
AVD.	P	GR.	2	MAL. Eu ^I

(Pol.)

S. J.

Svensk
Bonn

Kan de båda från Ryssland återvända generalerna
Schoerner och Voss möjligen ha någon uppgift om
Wallenberg?

Cabinet

Exp 11/2 1345 CUS

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM 11/2 19 55		
N:o 12 ✓	BUD Chiffer	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I

(Pl.)

Swedish Embassy
London

sq.

Kan några närmare uppgifter erhållas om fullständigt namn och adress på en för någon tid sedan från Sovjetunionen frigiven engelsk kapten James Kelly (?). Han lär ha suttit i fängelset i Wladimir och kan eventuellt ha uppgifter om Wallenberg.

Cabinet

Exp. 11/2 1345008

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM		
Stockholm den 11 februari 1955.		
Personligt och strängt förtroligt		
N:o bil.		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Broder,

Jag återkommer till Ditt handbrev av den 4 november 1954. Jag skulle vara Dig tacksam, om Du på något sätt kunde på nytt taga kontakt med Moser och fråga om han möjligen någon gång kommit i kontakt med en österrikisk kapten Martin Weiss. Om svaret blir jakande, vore vi tacksamma för alla uppgifter han kan ha angående denne Weiss. Jag bifogar ett utdrag ur ett handbrev från Hammarskjöld till Dahlman av den 16 augusti 1951, av vilket framgår hur Weiss kommit in i bilden.

./.

(Gunnar Jarring)

Envoyén K u n l i n ,

B o n n .

— — — — —

sep. 4/2-55
73.

ad 11/2-55

Utdrag ur personligt och strängt förtroligt handbrev från
t.f. Chargé d'Affaires Hammarskjöld, Wien, till Utrikesrådet
Dahlman, Utrikesdepartementet, dagtecknat den 16 augusti
1951. (Överlämnat till komm. Danielsson för kännedom
den 23 augusti 1951.)

=====
:

H. (= Holzhausen) hade under slutet av kriget tillfångatagits och så småningom i januari 1946 hamnat i ett läger i Tjerepowitz (norr om Wolodka), där han stannat till september 1947, då han överfördes till Ivanowo. Under sin vistelse i Tjerepowitz hade han ofta talat med en österrikisk reservkapten Martin Weiss, född 1898, vilken tillhört en hög stab (Oberfeldkommendantur) i Lublin och där tillfångatagits i mitten av sommaren 1944. Han hade tillsammans med sin chef, en general Moser, under 1944 förts till Butirka-fängelset i Moskva, där han stannat i 9 månader till omkring mitten av 1945. I Butirka hade han sammanträffat med en svensk diplomat, Holzhausen ville t.o.m. minnas, att han nämnt namnet Wallenberg. H. hade enligt egen uppgift särskilt fäst sig vid denna Weiss' berättelse, då han ej kunnat för sig förklara vad en neutral svensk diplomat hade att göra i ett sovjetiskt statsfängelse. Weiss har troligen inte återvänt ur fångenskapen - detta skall jag dock söka kontrollera. Av Holzhausen har jag fått namnet på ytterligare en person, Strobele, son till presidenten för högsta domstolen, för vilken Weiss kan ha berättat sin historia och med vilken jag skall söka kolla uppgifterna.

=====
:

Carl. P. Bergström

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Köln

Avsant dentelex 19 kl.

Inkom den 14 / 2 1955 kl. 1550

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr	10: B	7
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	hu I

R. J.
AL
7.

Edert chiffer 9. Med hänsyn Schörners oklara ställning österut och nuvarande intensiva publicitetsintresse hans förehavanden, torde med kontakttagande böra anstå. Vi söka utröna amiral Voss' nuvarande uppehållsort.

Kumlin

W. H. H. H.
Danielsson muntligen
16. 2 R. J.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Moskva

Avsant den 14/ 2 1955 kl. 1300

Inkom den 14/ 2 1955 kl. 1615

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 38: B		72
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	E. I

72.

Personligt och strängt förtroligt för Kabinettssekreteraren. Delar Din i brevet den 8 dennes utvecklade syn på taktik, erkännerligen hot från familjens sida interpellation etc. Anser brevet utmärkt med undantag för sista styckena där mindre personlig adress syns mig att förorda. Exempelvis efter "ni" bör inskjutas "och edra kollegor" och motsvarande tillägg sista raden. Med tanke på vår erfarenhet fallet Mattson vårt chiffer 79 bäst brevet postas av oss på ryska. Förslag rysk text översändes snarast för utskrift Stockholm. Avser påminna när lämpligt tillfälle erbjuder sig före eller efter brevets avsändande. I allmänhet omöjligt på allmänna mottagningar taga upp ärende som detta, då man som regel omgiven av utlänningar, tidningsmän etc., varför risk föreligger man provocerar rysk reaktion för galleriet. Därest chance skulle erbjuda sig sådant sammanhang utan olägenhet beröra saken, skall jag givetvis så göra.

Sohlman

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Wien

Avsant den 17/2 1955 kl. 1845

Inkom den 17/2 1955 kl. 2025

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 60:B		Y
Avd. P	Gr. 2	Mål. Eu I

18/2 Ch. Wien

ly.

Hg

4.

Edert chiffer 5. För Jarring. Polispresidenten, som igår besökte mig i annat ärende, meddelade att han anser sig ha grundad anledning tro att Hellman sedan någon tid befinner sig i Frankfurt. Telegrafer om jag i trots härav bör upptaga saken med österrikiska polisen. Föreslår eljest att GK, New York anmodas anskaffa intyg från första fru Balcar eller att Anita Biörnstad uppmanas själv skriva till henne med bifogande mannens foto.

Allard.

Ch. tel.

Wien

18/2 1.1.

AMBASSADE ROYALE DE SUÈDE

förslag t. översättning
av fru v. Dardels brev.

17/255
Moskva den 15 februari 1955.

R 18. 1 bil. i 2 ex.

Strängt förtroligt.

b. j. A2
Broder,

./.
Under hänvisning till meddelande i särskild
ordning får jag härmed översända förslag till över-
sättning till ryska av fru von Dardels brev. Såsom
därav framgår har vårt förslag om tillägg i texten
beaktats i denna översättning.

Värmliga hälsningar

En Tjänst

Rolf Sohlman

Rolf Sohlman.

Kabinettssekreterare A. Lundberg,
Utrikesdepartementet.

Перевод.

Стокгольм, 10 февраля 1953 года.

Маршалу ВОРОШИЛОВУ, Клементу Ефремовичу,
Председателю Президиума Верховного Совета СССР.

В последний год войны Правительство Швеции послало моего сына, Рауля Валленберга, в качестве первого секретаря в нашу миссию в г. Будапешт с тем, чтобы организовать и руководить делом спасения лиц, находящихся под нацистской угрозой ссылки в лагеря уничтожения.

С января 1945-го года, мой сын, по доказательству имеющихся данных, находится в заключении в пределах Советского Бюкса. Это была ужасная ошибка. Как мне известно, Правительство Швеции неоднократно обращалось к Правительству Советского Союза с просьбой о его освобождении, раз'ясняя при этом ^{все}/обстоятельства относительно судьбы моего сына. Мне также известно, что мой сын, будучи в Будапеште, полный надежд ожидал прихода Красной Армии как освободителя его самого и им покровительствуемых.

Теперь я обращаюсь к Вам и к Вашим коллегам с просьбой позаботиться о том, чтобы мой сын, Рауль Валленберг, антифашистский шведский дипломат, наконец был освобожден и смог вернуться на свою родину и к своей матери. В течение десяти лет я день и ночь тосковала по своему любимому сыну и беспокоилась о нем. Он родился сиротой, так как я за три месяца до его рождения стала вдовой.

Прошу Вас быть уверенным в том, что я никогда не забуду того, что Вы сделаете для возвращения мне моего сына.

Полна надежды, я Вас заранее благодарю за Ваш вклад в это дело.

С уважением,

Ваша Май фон Дардель

Strängt förtroligt.

17/2-55

PM.

8/1. Bifogade PM rörande Joint har tillställts mig av advokat
Gottfarb på uppmaning av Philipp. Så vitt jag vet är det
första gången en exakt uppgift givits om det belopp Joint
ställde till Wallenbergs förfogande. c/

Bakgrunden till PM är följande. Jag påpekade för Philipp
att Joint-pengarna till Wallenberg måste ha väckt ryssarnas
synnerligen misstänksamhet, inte endast emedan de var ameri-
kanska utan också emedan de var judiska. Judiska ryska emigranter
i USA hörde till Sovjetunionens hätskaste fiendet under de ameri-
kanska interventionerna i Sibirien och vid Murmansk, och amerikanska
judar spelade en inga ringa roll under de många år, då USA vägrade
erkänna kommunistregimen i Ryssland. Den antisemitism, som finns
i Sovjet, är ~~framförallt utpräglad i förhållande~~ utpräglad i förhållande
till de amerikanska judendomen. Den omständigheten, att Joint -
som framhålles i Gottfarbs PM - inte såsom organisation spelat
någon direkt politisk roll, kan tyvärr inte skingra misstanken,
att Joint-pengarna kan vara en av de viktigaste "bevis" den ryska
polisen anser sig ha för Wallenbergs "spionage".

Sthlm 17/2 55

Arne S Lundberg

Ua

ad 17/2 55

AL

P.M.

American Joint Distribution Committee, som sedan mer än 40 år har en synnerligen omfattande humanitär verksamhet, fick under år 1944 anmodan att medverka vid räddningen av de ungerska judar, som i Budapest sammanförts för transport och avrättning. Den organisation, som de allierade och framförallt USA använde för flyktingverksamheten var War Refugee Board, som genom sin representant i Stockholm Ivar Olsen fick kontakt med Raoul Wallenberg, vilken då var affärsman och hade sin verksamhet delvis förlagd till Budapest. Wallenberg var mycket intresserad av förslaget och ställde sig till förfogande. Joint anmodades att ekonomiskt medverka och ställde en summa av 100.000 dollars till Wallenbergs förfogande. Ingen av de ledande inom Joint hade personlig kontakt med Wallenberg och arbetet organiserades genom War Refugee Board.

Joint har aldrig haft någon politisk inställning eller några politiska uppgifter. Joints ledning bestod 1944 såsom nu av en elit av socialt intresserade amerikanska medborgare i USA och dess tjänstemän ha i huvudsak rekryterats bland socialarbetare. Givetvis har organisationen ingen anledning att välja sin styrelse eller sina tjänstemän efter politiska grunder och utöver självklart inget åsiktsförtryck, men jag tror mig kunna säga att jag personligen känner flertalet av dem som i dag står i Joints ledning och ingen av dem har politiskt utpräglad inställning och jag vet heller icke någon som är aktivt antisovjetiskt intresserad.

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

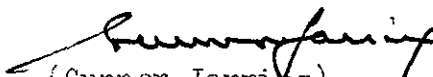
2 bil.

17/2 55

P.M.

- ./.. Bifogade text utgör den reviderade avfattningen
av fru von Dardels brev till Voroshilov. Svensk översättning
./^ av den ryska texten bifogas likaledes.

Stockholm den 17 februari 1955.


(Gunnar Jarring)

Vad Wallenbergs aktion 1944 beträffar, är man i Joint givetvis utomordentligt tacksam för Wallenbergs beundransvärda insats och man har alltid visat sig angelägen och intresserad att Wallenberg skulle återvända, därest han skulle befinna sig i livet. Joint är mycket glad över att man beredes tillfälle att medverka i denna stora räddningsaktion och man är stolt över att man fick tillfälle därtill. Joint har ingenting att dölja och de beskyllningar som kunna riktas mot Joint i detta sammanhang är lika världsfrämmande som t.ex. påståendet att Joint skulle ha inspirerat ett antal ryska läkare att missköta framstående ryska patienter. Man borde t.ex. påpeka, att USA:s regering, som helt offentligt arbetade genom sitt organ War Refugee Board, knappast kunde ha någon anledning att engagera Joint för någon illegal verksamhet i detta sammanhang. Jag utgår emellertid ifrån att påståendet är så absurt att ingen tar det på allvar, även om man skulle kunna bortse ifrån det otänkbara i att USA vid den tidpunkten i Budapest skulle driva spionageverksamhet mot sin dåvarande allierade, när de gjorde sitt bästa för att underkuva Ungern.

Jag står till förfogande med alla upplysningar som kunna önskas och Joint's nuvarande ledning är väl insatt i detta ärendet och kommer att på begäran skriftligen och uttryckligen besvara varje förfrågan, som kan komma att framställas.

Stockholm den 15 februari 1955

Lag O'Hare

Стокгольм, 17 февраля 1955 года.

Маршалу ВОРОШИЛОВУ , Клементу Ефремовичу,
Председателю Президиума Верховного Совета СССР.

В последний год войны Правительство Швеции послало моего сына, Рауля Валленберга, в качестве первого секретаря в нашу миссию в г. Будапешт с тем, чтобы организовать и руководить делом спасения лиц, находящихся под нацистской угрозой ссылки в лагеря уничтожения.

С января 1945-го года, мой сын, по доназательству имеющихся данных, находится в заключении в пределах Советского Союза. Это была ужасная ошибка. Как мне известно, Правительство Швеции неоднократно обращалось к Правительству Советского Союза с просьбой о его освобождении, разъясняя при этом все обстоятельства относительно судьбы моего сына. Мне также известно, что мой сын, будучи в Будапеште, полный надежд ожидал прихода Красной Армии как освободителя его самого и им покровительствуемых.

Теперь я обращаюсь к Вам и к Вашим коллегам с просьбой позаботиться о том, чтобы мой сын, Рауль Валленберг, антифашистский шведский дипломат, наконец был освобожден и смог вернуться на свою родину и к своей матери. В течение десяти лет я день и ночь тосковала по своему любимому сыну и беспокоилась о нем. Он родился сиротой, так как я за три месяца до его рождения стала вдовой.

Прошу Вас быть уверенным в том, что я никогда не забуду того что Вы сделаете для возвращения мне моего сына.

Полна надежды, я Вас заранее благодарю за Ваш вклад в это дело.

С уважением,

Ваша

Моя мать

Till Marskalk Klement Efremovitj Vorosjilov,
President i Sovjetunionens Högsta Råds Presidium.

Under krigets sista år sände svenska regeringen min son Raoul Wallenberg till vår beskickning i Budapest i egenskap av förste sekreterare med uppdrag att organisera och leda räddningsarbetet för människor som befundo sig under ett nazistiskt hot att sändas till förintelsläger.

Sedan januari 1945 befinner sig min son, enligt vad föreliggande uppgifter utvisa, i fångenskap inom Sovjetunionens gränser. Detta är ett fruktansvärt miss- tag. Så vitt jag har mig bekant vände sig svenska re- geringen för icke länge sedan till sovjetiska regeringen med anhängan att han måtte befrias och förklarade härvid alla omständigheter kring min sons öde. Det är mig även bekant att min son, under den tid han vistades i Budapest, full av förhoppningar motsåg Röda Arméns in- tåg som en befriare för honom själv och dem han be- skyddade.

Jag vänder mig nu till Eder och Edra kolleger med en bön att ni måtte bemöda er om att min son Raoul Wallenberg, en antifascistisk svensk diplomat, måtte äntligen befrias och kunna få återvända till sitt fos- terland och sin moder. Under löppet av tio år har jag dag och natt längtat efter min Älskade son och oroat mig för honom. Han föddes faderlös, eftersom jag tre månader före hans födelse blev änka.

Jag ber Er vara försäkrad om att jag aldrig skall glömma vad ni gör för att återsända min son till mig.

Full av hopp, tackar jag er på förhand för eder insats i denna angelägenhet.

Med utmärkt högaktning

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Stockholm 17 februari 1955.
Personligt och strängt förtroligt.

2 bil.		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Broder,

./.

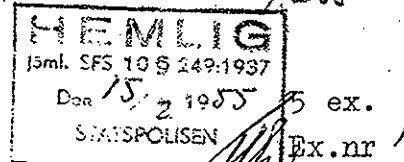
./.

Jag översänder en kopia av ett handbrev från Engzell av den 7 februari 1955, vari han redogör för en från Sovjetunionen återvändande finsk medborgares uppgifter om Wallenberg. Samtidigt översänder jag en av kommissarie Danielsson upprättad promemoria med kommentarer till Dahms utsago. Jag skulle vara Dig tacksam, om Du på grundval av dessa två dokument ville delgiva mig Dina synpunkter på möjligheterna att få ut ytterligare uppgifter om Wallenberg från någon eller några av de i Danielssons promemoria nämnda tyskarna. Såvitt Lundberg och jag kan se borde det väl lämpligen vara Walter Schmid, som skulle kunna tänkas sitta inne med ytterligare uppgifter. Beträffande Richter är det väl antagligt, att han ännu icke återkommit från Sovjetunionen, men även härom borde man väl förvissa sig. Vorwerk och Glanber ha ej heller tidigare hörts av oss, men det återstår ju att konstatera, om de verkligen finnas i Tyskland. Den i Danielssons promemoria sist nämnde James Kelly efterforskas av beskickningen i London.

(Gunnar Jarring)

Envoyén K u m l i n .
B o n n .
- - - - -

up 4/2 55



Kommentarer till Richard Dahms utsaga.

Å sidan 2 har Dahm berättat, att han i slutet av maj 1945 överfördes till cell 45 i Lubianka och att han där blev cellkamrat med

Adolf Schmidt, tysk eller möjligen rumänsk medborgare samt;

Richter, som varit anställd å passavdelningen vid tyska beskickningen i Bukarest.

Kommentar: Någon Adolf Schmidt finnes icke tidigare omnämnd i handlingarna angående Raoul Wallenberg. Däremot har en Walter Schmid, Ursprung/Krs. Ulm, Kirchstr.49 tidigare hörts och lämnat uppgifter om att han i Vladimir före januari 1948 sammanträffat med Erhard Hille. Berättelsen lämnar tyvärr inga andra uppgifter om Walter Schmid än att han varit i Vladimir.

Joachim-Hans von Hinckeldey har uppgivit, att Walter Schmid - samme som ovan - borde tillfrågas. Ej heller von Hinckeldey nämner något om Schmidts föregående.

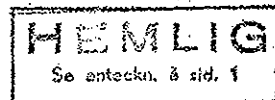
Joachim-Hans von Hinckeldey har även talat om en Rudolf Schmidt, Generaloberst. I Vladimir sedan 1950. Dömd till 25 års fängelse. Togs 1947 eller 1948 i Öst-Berlin av ryssarna. Hustrun, Frau Friedel Schmidt, Krefeld, Friedrich-Ebert- Str. 73.

von Hinckeldey nämner även en Hans Schmidt, Nürnberg, Freystr.11¹ men då denne är född 21/9 1925 så kan han väl knappast ifrågakomma, då ju den av Dahm nämnde skulle ha varit "ledare för tyskarna i Rumänien".

Richter.

Enligt von Hinckeldey befann sig en Polizeiatattaché an der Deutschen Gesandtschaft i Bukarest Richter år 1948 i undersökningsfängelse i Moskva. Han var bördig från Würtemberg. Ingen underrättelse efter 1948.

Enligt Willi Bergemann fanns det i cell 164 i Lefortovska-fängelset en polisattaché Gustav Richter från Bukarest. Richter kom till denna cell någon gång efter 17/6 1945.



Han satt i denna cell tillsammans med Gesandter Beckerle och General von Pannwitz. Man torde väl kunna antaga med tämligen stor visshet, att den av Dahm nämnde Richter är identisk med Gustav Richter.

Betr. amiralen Hasso von Bredow.

(Hörd genom beskickningens i Köln försorg. von Hinckeldey har lämnat uppgift om namnet och att han återkommit).

Oberregierungsrat Dr. Joachim Vorwerk. (Omnämnd av von Hinckeldey).

Professor Glauber från Kiel. (Ej nämnd tidigare.)

James Kelly (Ej känd tidigare).

Stockholm den 15 februari 1955.

O. Danielsson
(Otto Danielsson)
kriminalkommissarie

Lundberg/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM 17/2 1955		
N:o 521	BUD Chiffer	BIL
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

h.j.

Svensk
Moskva

För Sohlman från kabinettsssekreteraren.

Familjen hotar övergå till kampanj världspresen om inte inom någon månad positivt besked Wallenberg. Om vid samtal Semenov denne ej ger någon antydning om ny utveckling bör han varskos om att UD saknar möjligheter att under längre tid hindra ogynnsam publicitet.

Cabinet

Rep. 17.2.44.1245.80

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM 17/2 19 55		
N:o 5v	BUD Chiffer	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Svensk
Wien.

Från Jarring för Allard.

Anita Biörnstad hotar nu att tillsammans med barnet resa till Wien för att återuppta samlevnaden med Hellman. Det enda som skulle kunna få henne att avstå härifrån vore om säkerhetspolisen här kunde förete ett intyg från österrikiska polisen på att Hellman erkänt sig vara Balcar. I så fall skulle hon avstå från resan. Tacksam Du på nytt tar upp saken med österrikarna. Intyget kan ersättas med utdrag ur polisförhör men måste ha helt officiell prägel. Telegraferas snarast.

Cabinet

402

63

exp. 17/2 bel 1300 G

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Från Moskva

Avsant den 18/2 1955 kl. 1300

Inkom den 18/2 1955 kl. 1510

19/2 Ch. Moskva
Huskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 38: B		82
Avd. P	Gr. 2	Mål. Lu ^I

82.

Personligt för Kabinettssekreteraren.

Innan jag som jag hoppas får samtal med Semenov 21 dennes önskvärt erhålla besked om familjen avser övergå linjen Edert chiffer 52 vilket fall föga idé skriva brev Vorosjilov. Dylikt brev förutsätter jag följer linjerna Ditt handbrev 8 dennes samt svensk pressreaktion på Philipps artikel och undviker sådant som ryssarna kunna uppfatta som hot exempelvis hänvisning startande tidningskampanj. Redan Bismark lärde ju att ej smickra och hota samtidigt. Brevlinjen förutsätter vidare man ger sig till tåls. Personligen vill jag avråda från hot och påtryckning jämför Molotovs tal vår 100 in fine. Sådant skulle här särskilt i dagens läge antagligen misstolkas som uttryck önskan bröderna Wallenberg via denna affär påverka allmänna opinionen icke blott Sverige i antisovjetisk riktning och säkerligen mer skada än gagna Raoul Wallenberg samt dessutom försvåra för att ej säga omöjliggöra vårt fortsatta arbete hans befriande. Observera för övrigt det med hänsyn hans förflutna ryssarna torde vara särskilt misstänksamma mot Philipp och i viss mån obenägna göra något som han kan inkassera som framgång. Tacksam besked var och när Raoul Wallenberg senast avhördes i livet.

Sohlman.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

18/2-55 2
Bonn, p.t. Köln, den 16 februari 1955.
Strängt förtroligt.

Jarring/DS a HEMLIG.
18/2 Danielsson, f.k.
u.Jarring.

21.

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 19 nästlidna januari och den bifogade promemorian av Danielsson ber jag få meddela, att då den i promemorian omnämnde Thiede enligt senast tillgängliga uppgifter var bosatt i Kiel vi anmodat Ekblad, vid ett besök denne nyligen avlade här i Köln, att söka få kontakt med Thiede.

Beträffande fallet Gēntz (Genz) skall vi återkomma så snart vidare besked erhållits från de tyska myndigheterna.

Din tillgivne
W. Danielsson

Herr Utrikesrådet Jarring,
Stockholm.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

18/2 55
Budapest den 15 februari 1955.
Strängt förtroligt.

Jarring/DS
25/2
a + b
Danielsson, f.k.
u.Jarring
HEMLIGST.

BR
Bröder,

29
Beskickningen har nyligen kommit i kontakt med en ungrare, som i slutet av 1953 återvänt från ett arbetsläger i Sibirien. Han hade på sin tid efter ryssarnas intåg i Budapest blivit ådömd 15 års straffarbete, vilken dom efter Stalins död annullerats.

./.
Närslutet översänder jag en uppteckning med diverse uppgifter som lämnats av ifrågavarande ungrare rörande bl.a. två svenskar och estlandssvenskar som skulle befinna sig i lägret. Tyvärr hade han icke reda på deras namn.

Uppteckningens näst sista stycke ger en ledtråd med hjälp av vilken man eventuellt skulle kunna kontrollera itali-
enaren de Mohrs uppgifter angående Wallenberg. Vi skola nu försöka få kontakt direkt eller indirekt med där omnämnd person.

Med de partliga beaktningar,
Jas. L. Jarring
Stenlund

Utrikesrådet Jarring,
Utrikesdepartementet.

1. Jarring
2. Fö. sk. B. L. J.

Handwritten: 2
Handwritten: 2
Um die Stadt Tajset (zwischen Krasnojarsk und Irkutsk) befindet sich ein grosser Lagerkreis. Im Frühling 1950 ist auf dem s.g. "Lagerpunkt" 049 ein junger, damals 27-28 jähriger Schwede gewesen, dessen Namen der Erzähler sich nicht gemerkt hat. Er war ein geborener Stockholmer, ein Geschäftsmann und hatte in Tallin (Estland) Verwandte und geschäftliche Beziehungen. Er wurde in Estland gefangen-genommen, annehmbar in 1939-40 und wegen Spionage auf 25 Jahre verurteilt. (Auf Grund § 58 Punkt 6. des Russischen föderativen Strafgesetzbuches). Der Betreffende war damals drei Monate mit dem Schweden zusammen und hat über ihn noch in 1952 gehört.

Handwritten: 2
Ein anderer Mann, ein Bäckermeister, welcher erzählte schwedischer Staatsbürger zu sein und lange Zeit hindurch in Tallin gelebt zu haben, wurde auch wegen Spionage auf 20-25 Jahre verurteilt. Dieser war im Lagerpunkt 034.

Von finnischen Verurteilten hat er nie gehört.

Der letzte Gesandte des III.Reichs in Finnland, Dr. Erich Zechlin, war bis Juli 1953 im Lagerpunkt 043. (Während einer Zeit im Spital 049). Dieser ist im September 1944 nach Stockholm gereist, von wo ihn Ribbentrop nach Berlin bestellte, wo man ihn gleich verhaftete und neben Dresden internierte, wo ihn dann später die Russen gefangen und wegen Spionage auf 10 Jahre verurteilt haben.

Zechlins Bruder war seinerzeit Hitlers Gesandter in Spanien, nach dessen Sturz kam er nach Deutschland zurück und soll in den letzten Jahren in Hannover tätig sein. Der gefangene Zechlin hat von seinem Bruder aus Hannover einmal eine Verständigung erhalten.

Der gewesene ungarische Gesandte in Bulgarien, Mihály Arnóthy-Jungert, ist in *Vladyimir* im Jahre 1953 gestorben. Ein anderes Mitglied der Gesandtschaft, der Handelsattaché János Szakács, ist im Dezember 1953 nach Ungarn heimgekehrt und soll jetzt in sehr schweren Verhältnissen leben. Letzterer war angeblich im Gefängnis "Lubjanka" mit dem inzwischen freigelassenen italienischen Diplomaten de Mohr zusammen. Der gewesene Militärattaché, Generalstabsoberszt Endre Szöke, wurde bisher noch nicht freigelassen.

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

18/2-55
Hamburg den 16 februari 1955.

Jarring/DS a HEMLIGST.
23/2 Danielsson, f.k.
u. Jarring

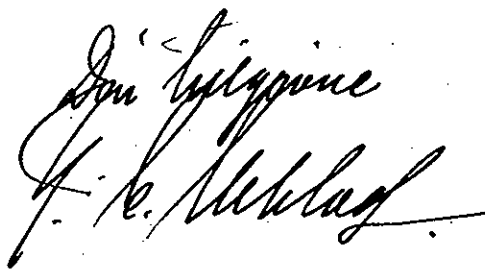
Förtroligt.

5/3 ch. Hamburg

h. | A-2
Broder,

För c:a 10 dagar sedan sammanträffade jag med Hertig Christian Ludwig av Mecklenburg, vilken återkom till Tyskland för knappt ett år sedan efter 9½ års rysk fångenskap. Vi hade ett flera timmar långt samtal, och under detta frågade jag honom givetvis, om han hört någonting om R.W. Han förnekade detta, men sade, att han stod i vidlyftig korrespondens med hemvändande tyskar, och att det icke vore uteslutet, att han, därest han fick någon P. M. om R.W., skulle kunna hjälpa. Han gav mig med detsamma adressen till den nyligen hemkomne Vizeadmiral a. D. Hans-Erich Vöss, Hintersee bei Berchtesgaden/Obb., Forstheim, vilken adress jag vidarebefordrat till beskickningen.

Naturligtvis vill jag icke agera på något sätt utan Er välsignelse, och jag undrar fördenskull, om jag från Er skulle kunna få en P.M., vilken jag kunde överlämna till den hjälpvillige hertigen.



(N.-E. Ekblad).

Herr Utrikesrådet G.V.Jarring,

S t o c k h o l m .

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram
Jarring/AA.

ang. Sjöborgsutredn.

STOCKHOLM 18 februari 1955.		
N:o 6 ✓	BUD. Chiffer.	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I

ky.
Besk. Wien.

Edert 4. Saken bör upptas med
österrikiska polisen.

Cabinet

Rep. 18/2 1445000

Cd.

Lundberg/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM		19/2	19 55
N:o 57. ✓	BUD CHIFFER	BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I	

Rj.
Svensk
Moskva

För Sohlman från kabinetssekreteraren.
Familjen säger sig efter någon månads väntan ämna övergå till kampanj. Delar Dina synpunkter att det hot olämpligt. Då läget är att UD söker undvika kampanj men att moderns nerver knappast håller längre är frågan om icke uppriktigheten i kontakterna nödvändiggör att detta förhållande klarlägges. Kan det icke framföras utan att det uppfattas som utpressning är det måhända bäst uppskjuta framförandet tills kampanjen omedelbart förestår. Om Semenov icke antyder utveckling av något slag, kan familjen knappast hållas tillbaka. Kan Du säga någon åtgärd som UD då skulle kunna föreslå. Modern ämnar per post sända utdrag på ryska ur artikeln i Vi till olika sovjetledare vilket möjligen kan göra viss skada men dock medför tidsvinst. Wallenberg avhördes senast 17 januari 1945.

Cabinet

E xp 19/2 KL 1320 Boh CLK

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Moskva

Avsant den 21/2 1955 kl. 0900

Inkom den 21/2 1955 kl. 1055

Utskrivet i 3 ex. Deffa är originalet.

Dnr	38:B	90
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	2 ^I

cl. 21.2

90.

Personligt för Kabinettssekreteraren. Edert chiffer 57.

Primo. Då hot om påtryckningar antagligen utsikts lös linje - i allt fall om möjlighet till uppgörelse på basis av för ryssarna värdefull compensation saknas - syns mig bäst fortsätta hittillsvarande politik. I dagens läge skulle detta innebära, dels fortsatta samtal här och eventuellt i Stockholm, dels brev till Vorosjilov, dels slutligen att ledaren för svenska riksdagsmännen med Vorosjilov eller/och Volkov berör saken. Delar Din mening om tanken att översända stycken av Phillips artikel. Då vi näppeligen böra tjänstgöra som mellanhand, komme brev per post antagligen aldrig nå adressaterna.

Secundo. Tacksam omgående besked huruvida Wallenbergs nu definitivt uppgett tanken på att skriva till Vorosjilov och i övrigt avse med brytande av överenskommelsen med Dig starta egen aktion.

Tertio. Min fråga, vårt chiffer 82 in fine, avsåg när RW enligt våra vittnen senast kommunicerade med någon av dem och då alltså var i livet.

Sohlman

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Wien

Avsant den tel/ex 19 kl.

Inkom den 21/2 1955 kl. 1750

Utskrivet i 4 ex. Denna är originalet.

Dnr 60: B		S
Avd. P	Gr. 2	Mål. Eu I

h-j. *AG* *aa*
5
Edert chiffer 6. För Jarring. Polispresidenten
tillställer beskickningen officiell skrivelse
med redogörelse för sin befattning med fallet.
Denna skall bl. a. innehålla uppgift att veder-
börande vid förhör erkänt riktiga namnet Balcar.

Allard

Coll.: *h*

403

CS

Lundberg/Salwing
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöbergsutredningen

Telegram

STOCKHOLM den 21 febr. 1955		
N:o 59	Chiffer BUD	BIL
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL Eu I

A 2
Svensk Moskva

Edert chiffer 90. Sohlman från kabs. Brevet till Vorosjilov avsänt av modern och har enligt posten anlänt till Moskva i lördags. Familjen har hotat efter en månad övergå till kampanj. Detta kan hindras endast om något nytt inträffar. Har framfört Din idé om riksdagsbesöket, varpå svaret blev, att man "inte kan vänta så länge". Full bevisning finns att Wallenberg var i livet 1947. Två vittnen för 1948. Årtalen bör ej meddelas Semenov.

Cabinet.

Rep. d. 21/2 kl. 15.20 LF

Höbörghinstruktioner

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD.)

Från Moskva

Avsant den 22/ 2 19 55 kl. 1300

Inkom den 22/ 2 19 55 kl. 1510.

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 38: B		94
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	2m I

sy. *A2*
94.

Edert chiffer 59.

Personligt för Kabinetssekreteraren

Skulle man icke kunna tänka sig att
Excellensen om någon tid skreve personligt
brev i saken till Molotov att överlämnas
av mig eller via Rodionov?

Sohlman.

Wachtmeister/AH

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

A.I. Georgiades'
medfångar.

STOCKHOLM 22 februari 19 55		
N:o		2 BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	I Eu

Bröder,

Åberopande Leiflands handbrev till mig den 5 sistlidne januari rörande grekiske medborgaren A.I. Georgiades får jag be Dig låta Leifland på nytt ta kontakt med denne och för honom uppvisa här närslutna båda fotografier och fråga om de möjligen påminna om den svensk med vilken Georgiades sammanträffat i det ryska fånglägret. Fotografierna föreställa en person vid namn Anshelm Henning Frösth, som vid den aktuella tidpunkten avtjänade fängelsestraff i samma trakt av Sovjetunionen som Georgiades, och som möjligen kan vara identisk med dennes svenske olycksbroder. Sedan G. uttalat sig rörande fotografiet kan Leifland gärna fråga honom, hurvida namnet Frösth säger honom något.

Jag får be Dig återställa fotografierna i personligt brev till mig.

(Gunnar Jarring)

T.f. Chargé d'Affaires, Greve B o n d e,
Athen.

EXP. 23/2-55

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. A.I.Georgiades.

STOCKHOLM 22 februari 19 55

N:o

2 BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL.

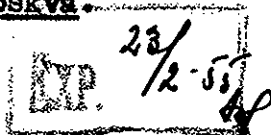
Eu^ISträngt förtroligt.

Broder,

Med anledning av Hammarskjölds handbrev den 8 december 1954 angående hans samtal med grekiske medborgaren A.I. Georgiades ber jag få meddela, att attachén Leifland i Athen på instruktion härifrån uppsökt vederbörande i hans bostad. Rörande vad som förekommit vid detta samtal ber jag få hänvisa till Leiflands här i avskrift närslutna handbrev den 5 januari jämte bilaga.

Georgiades' uttalande att hans svenske fängelsekamrat icke blott skulle ha försökt utan även lyckats brevledes komma i kontakt med beskickningen - som skulle ha besvarat brevet - för närmast tanken på att svensken ifråga kunde vara identisk med Frösth. Då emellertid denne hade frigivits redan i augusti 1947 och - såvitt framgår av hans härvarande dossier - någon korrespondens mellan honom och beskickningen icke synes ha ägt rum före nämnda tidpunkt, stämmer Georgiades' uppgifter ej väl på Frösth. Ej heller övriga av Georgiades lämnade upplysningar synas tyda på identitet med Frösth. Jag skriver emellertid samtidigt härmed till Bonde i Athen och ber honom konfrontera Georgiades med två passfotografier av Frösth som vi fått från kriminaltekniska anstalten.

Ambassadören S o h l m a n,

Moskva.

Som Du finner av fotografikartan utpekade Georgiades ett foto av Wallenberg såsom möjligen företeende vissa drag påminnande om Georgiades' svenske fängelsekamrat. Av Leiflands brev framgår likväl, att detta skedde först efter avsevärd tvekan och att Georgiades ej reagerade inför de övriga fotografierna av Wallenberg.

Jag vore tacksam därest Du ville till mig personligen återställa fotokartorna.

(Gunnar Jarring)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Moskva

Avsant den 22/2 1955 kl. 22.30

Inkom den 23/2 1955 kl. 07.45

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 38: B		96
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	Eu ^I

(Pol.)

KL

96

4/

M

Personligt för Kabinettsssekreteraren.
Får träffa Semenov tidigast den 24 dennes.
Eventuellt tillägg vårt chiffer 94 in fine.
Dylikt brev skulle kanske möjliggöra, att
Du finge tala med Molotov, om Du personligen
överbragte det. Härom borde i förekommande
fall uppgörelse träffas på förhand. Tilläggas
må dock, att Bohlen säger sig tro Molotov
på fallrepet. Själv vågar jag härom icke ha
någon mening, även om man ju icke kunde und-
gå observera Chrustievs intervjuuttalande om
Molotov.

Sohlman

Coll. 1/

LÉGATION DE SUÈDE

23/2
Prag d. 22 febr. 1955

Förtroligt

Bröder,

Den i ditt handbrev den
5 innevarande månad efterlysta
arkivsten av handbrev Dahlman
Allard av den 23 maj 1952 kan
jag icke hjälpa dig med. I diariet
finnes icke något spår, och genomgång
av sådana dossierer (Bendelaffären
m.m.), som kunde tänkas ifrågakomma,
har icke lett till något resultat.

Allard, som jag vid besök i Wien
frågade, kommer icke i huj brevet.

Om du låter mig veta, vad
brevet rör, skall jag gärna försöka
vidare, men det förfaller mest
sannolikt, att det bränts.

Din tillgivne
Carl Woffhse

Emmygen Janning.
Stockholm.

artikel om Raoul Wallenberg.

Haag den 22 februari 1955.

I 4

1 bil.
(2 ex.)

138

Ink.	25/2	1955
Avd.	P 2	Mål
		ku ¹

Broder,

Den 29 januari innehöll den oberoende, socialistiska tidningen Het Parools lördagsbilaga en längre artikel om Raoul Wallenberg, varigen utförligt redogöres för hans verksamhet i Budapest och arbetet på hans befrielse. Efter att ha berört de Mohrs i "Dagens Nyheter" publicerade skildring av kontakten med Wallenberg, slutar Het Parool: "Och detta är hittills den sista nyheten om Raoul Wallenberg, Budapests hjälte, räddaren av 130.000 människoliv, som med sin uppoftande verksamhet utförde en gärning som gick mycket längre än Röda Nejlikan någonsin kunnat drömma om. Man har rött upp himmel och jorä för att återföra honom till hans land, en miljon sexhundratusen svenskar sände en petition

Utrikesrådet Jarring,

S t o c k h o l m.

Haag 22.2.55 SD-GJ/1

till Stalin för att få honom fri. Det sägs att marskalken redan tidigare själv hade tagit hand om utredningen. Men sedan lång tid låter ryska regeringen icke längre höra någonting. Nästan tio år ha gått. Raoul Wallenberg förblir borta."

Jag ber att få översända artikeln i två exemplar. ./.

Min tillgång

Sven Dahlman

Sven Dahlman

De naam van de Zweedse bankiersfamilie Wallenberg circuleert nogal eens door de pers. Nog onlangs behoorde het huwelijk van een telg uit dit geslacht tot de society-gebeurtenissen in Stockholm. Dan was er kort geleden het gerucht, dat de 49-jarige Gustav Wallenberg ("Gustav Wally") — vroeger revue-artist en theater-directeur en nu reder te New York — binnenkort in het huwelijk zal treden met Greta Garbo. Een andere naam duikt ook van tijd tot tijd in het nieuws op. De jonge diplomaat Raoul Wallenberg verdween bijna tien jaar geleden, maar hij zou nog steeds in leven zijn. Hierbij vindt u iets over zijn geschiedenis, beschreven door Hans Ykema.

WAAR IS



RAOUL WALLENBERG?

Mysterieuze verdwijning van de grote „Pimpernel” uit de tweede wereldoorlog

Het Zweedse ministerie van Buitenlandse Zaken laat niet af periodiek in Rusland te informeren naar de verblijfplaats van de diplomaat Raoul Wallenberg, die bijna tien jaar geleden verdween. Naar verluidt is onlangs voor de tiendaalste keer (!) om inlichtingen verzocht, zonder dat tot nu toe echter een bevredigend antwoord werd verkregen.

Toch duiken er geregeld geruchten op, die staande houden, dat de fameuze diplomaat nog in leven zou zijn. De zaak kreeg het vorig jaar een bijzonder actueel tintje door een serie artikelen, die een zekere dr. Claudio de Mohr in het Stockholms blad Dagens Nyheter schreef. De Mohr, voormalig adviseur van de Italiaanse legatie te Sofia, was kort tevoren uit Russische gevangenschap teruggekeerd en hij verklaarde Wallenberg tot buurman te hebben gehad.

Duister

De redenen voor Wallenbergs gevangenschap blijven vrij duister, al mag men aannemen dat hij veel wist of weet, waar de Russen belang in stelden. Tijdens het schrikbewind, dat de Duitsers in 1944 in Boedapest voerden, beschermde en redde hij de levens van 130.000 mensen — en soms waakte hij ook over hun eigendommen.....

Men gaf Wallenberg in Boedapest een standbeeld, een straat werd naar hem genoemd en jaarlijks werd hij door tienduizenden herdacht. Tot voor kort kwam men hier toe samen in de Academie voor Muziek.

Tot 1944 was Raoul Wallenbergs leven tamelijk comfortabel geweest, al had de Internationale achtergrond er van mee te maken niet aan ontbroken. De Wallenbergs zijn bankiers van allure; zij vormen de grote macht achter de bekende Eskidbank. Zij hebben flair voor handel en diplomatie.

Op de grens van een oorlog — in 1913 — werd Raoul Wallenberg in Stockholm geboren. Zijn vader was voor die tijd overleden en zo werd zijn opvoeding door zijn grootvader ter hand genomen. Deze was eerst Zweeds gezant in Tokio, later in Japan. De kleinzoon diende talen te kennen en hij leerde dan ook vloot Frans, Duits, Engels, Spaans en Russisch. Na een jaar studie aan een Franse universiteit ging hij naar de universiteit van Michigan, waar hij in 1935 een graad als architect haalde. Wij vinden hem daarna terug in Kaapstad en dan in Haifa, waar hij bij een bank werkte en voor het eerst iets over het Zionisme aan de weet kwam. In het begin van de oorlog leerde hij terug naar het neutrale Zweden, waar hij opklimt tot directeur van een grote internationale export-import firma. Deze deed veel zaken met het Zuiden van Midden-Europa en Raoul reisde heel wat rond in deze landen. Met name Boedapest en Hongarije leerde hij als zijn binnenzak kennen.

De tijd draaide verder. Men schreef 1941, '42, '43, '44..... het fatale jaar, waarin de Nazi's zich ook in Hongarije van de macht meester maakten. Dit land en in het bijzonder zijn Joodse bewoners waren lange tijd de ergste terreursontploffing. Maar na Maart 1944 ging dit veranderen. Van de 800.000 Hongaarse Joden waren er in juni al 600.000 voor dwangarbeid naar Duitsland getransporteerd of doorgezonden naar de Poolse gaskamers.

Wenk uit V.S.

Zo stonden de zaken toen Herschel Johnson, de gezant van de V.S. in Stockholm van het State Department de wenk kreeg ten behoeve van de Hongaarse Joden te trachten het neutrale Zweden in te schakelen. Johnson had iets over Wallenbergs relaties schoot en hij benaderde hem met een gedurfde plan: naar Boedapest vertrekken als Zweeds diplomaat, voorzien van Amerikaanse fondsen en trachten Hongarijs ten dode opgeschreven Joden te redden. Het risico zou groot zijn, want als de Duitse of de Hongaarse regering deze maskerade zouden doorzien, kon wellicht hem meer helpen.

„Als ik kan helpen, als ik maar een enkel leven kan redden, zal ik gaan,” zei Wallenberg. En luttele dagen later vertrok hij..... met de heimelijke goedkeuring van de oude koning Gustav en zijn regering.

Zijn bagage bestond uit een paar rugzakken, waarin hij lijsten had opgeborgen van alle Hongaarse vorzetschrijvers, pro-geallieerde ambtenaren en anti-Nazi Scandinaviërs, die maar te vinden waren. Hij had voldoende geld om in dringende gevallen te helpen en bovendien lag in Stockholm nog een fonds van 65.000 dollar klaar, dat ter beschikking werd gesteld door het Amerikaanse bureau voor oorlogsvluchtelingen en het Amerikaans-Joodse distributie comité.

Toen Wallenberg in juli 1944 in Boedapest aankwam merkte hij, dat aan een aantal Joden een Zweeds paspoort was uitgereikt, waardoor zij in theorie onder Zweedse soevereiniteit vielen. Maar het waren er nog geen 700.... Direct opende hij dan ook onderhandelingen met Hongaarse ambtenaren, wie hij de meesten overhaalde clandestiene hulp te verschaffen en volledige bescherming te geven aan houders van Zweedse paspoorten. Hij aarzelde niet in de naaste toekomst geallieerde bescherming in het vooruitzicht te stellen, maar vooral zijn persoonlijke invloed gaf meestal de doorslag. Zijn werk had direct succes: zelfs wist hij de deportatie van Joden tijdelijk te doen eindigen. Rust gunde hij zichzelf niet; sommige dagen werkte hij 20 uur achtereen.

Wallenberg had dadelijk begrepen dat een veilig onderdak voor zijn beschermelingen de ruggespraak van zijn actie moest zijn. Hij huurde 32 huizen, die tot dependances van de Zweedse legatie werden verklaard en alle Joden, die hij in onmiddellijk gevaar wist, werden hier verzameld.

Deze actie was nauwelijks een paar weken aan de gang toen op een dag in alle vroegte Raoul's telefoon ging. Een angstige stem fluisterde, dat honderden Joden naar het Josephstädter station waren gebracht voor transport naar Polen. Hij spoedde zich er heen en zag zijn weg door Duitse bajonetten versperd. Maar een stroomvloed van Duitse krachttroepen deed de soldaten in de houding en opzij springen. Hooghartig riep hij de bevelvoerende Duitse kapitein ter verantwoording. Wist die niet, dat de meesten van deze Joden onder Zweedse bescherming stonden?

De Hauptmann wist niets... doch het zou hem duidelijk worden, dat deze lange, resolute Zweed niet van gekschieren hield: in het Duits commandeerde die, dat alle gevangenen met een Zweeds paspoort moesten aantreden.

Aarzeland kwamen er een paar dozijn naar voren. „U schijnt mij niet te begrijpen!” riep Wallenberg; „Ik bedoele iedereen, die een voorlopig Zweeds certificaat in de Hongaarse taal heeft!”

Dit werkte, want men wist, dat de Duitsers slecht Hongaars lasen. Men begon om hem heen te dringen en hem de meest uiteenlopende briefjes aan te reiken: belas-

sen ongeduldig. Toevallig bleek echter, dat de nieuwe minister van Buitenlandse Zaken — baron Gabor Kemeny — een Joodse vrouw had. Door haar bemiddeling wist Wallenberg binnen 48 uur gedaan te krijgen, dat het veto weer opgeheven werd. Doch Szalasi probeerde al gauw een ander plan uit te voeren.

Op een nacht werden duizenden Joden, die nog niet onder bescherming stonden, van hun bed gelicht en in lange colonnes te voet naar de Oostenrijkse grens gedirigeerd. Hun bestemming leek niet twijfelachtig: de dood, door uitputting, in een kamp of in de gaskamers. Maar nauwelijks had dit beklagenswaardige leger zich in beweging gezet, of Wallenberg daagde in het besneeuwde land op. De officieren, die het transport leidde, protesteerden, want, doch de onverschrokken Zweed liet zich hierdoor allerminst afleiden: wie had een Zweeds pas? Of voorlopige certificaten in het Hongaars of Duits? Dagenlang, tot de Oostenrijkse grens, bleef hij de troep volgen. Zijn „oorst” was aanzienlijk: 4000 gelukkigen bracht hij naar Boedapest terug!

De Russen waren Boedapest nu zo dicht genaderd, dat de stad onder hun vuur lag. Op dat tijdstip — begin Januari 1945 — vaardigde de Duitse bevelhebber, generaal Schmidt-Huber, een order uit tot het opblazen van de stad. Het gerucht hiervan had nog niet de ronde gedaan of Wallenberg was al bij hem op bezoek en beloofde hem, er werk van te maken, dat de Russen hem voor een dergelijke schanddaad zouden ophangen. Het bevel werd toen ingetrokken.....

De Russen...

HALF Januari leefden er, dank zij Wallenberg, nog een 130.000 Joden in de brandende Hongaarse hoofdstad. Hun redder kon de geweren horen schieten in de kelder, die nu zijn geheime hoofdkwartier was. Hij besloot door de linies te breken, om de Sowjet-troepen aanwijzingen te geven tot uiteindelijk bevrijding van de Joden. Na zijn terugkomst van deze missie vertelde hij op 16 Januari aan György Gergely, van het Internationale Rode Kruis, dat hij naar Maarschalk Malinovsky, de Russische bevelhebber, die zich in Debreceen ophield, wilde, om teruggave van geconfiskeerd Joods bezit te bepleiten. De volgende morgen bezocht hij met drie Russische NKVD-officieren zijn eigen hoofdkwartier. Op een onbewaakt ogenblik fluisterde hij een van zijn vrienden in: „Ik ga met deze officieren mee, ofschoon ik niet weet of ik gast of gevangene ben!” Hij schudde nog enkele handen en verdween..... tot nu toe voor goed.

Op 17 Januari zond de Russische regering een officieel telegram van Malinovsky door aan de Zweedse legatie te Moskou. Het luidde: „De diplomaat Wallenberg is levend en gezond in Boedapest aangekomen. Er zijn maatregelen genomen om hem en zijn bezittingen te beschermen.” Een paar weken later verklaarde de Russische gezant in Stockholm, mevrouw Kolontay, tegenover Wallenbergs moeder, dat „haar zoon in goede handen was”. Maar bij dit officiële nieuws bleef het: een paar jaar later, in 1947, deelde Moskou zelfs aan Stockholm mee, dat de verdwenen diplomaat volkomen onbekend was!

Andere berichten duiden er echter op, dat hij, tot voor kort, nog in leven was. Na zijn verdwijning schreef een Hongaars blad, dat hij zou hebben getracht grote bedragen aan juwelen, geld en andere Joodse bezittingen voor de Russen te verkopen. Dit klinkt waarschijnlijk dat het gerucht dat hem als een Duitse spion bestempelde. Hongaren en teruggekeerde gevangenen hebben inmiddels in Stockholm verklaard dat de Russische geheime politie Wallenberg eerst in de Hongaarse stad Raab en later in een kamp in Roemeens Besarabie gevangen hield. Daarna zou hij naar Rusland zijn gebracht.

De geschiedenis van de Italiaan dr. Claudio de Mohr verschaft aan het laatste indertijd een waarschijnlijke achtergrond.

Tijdens zijn Russische gevangenschap werd De Mohr een tijdlang opgesloten in cel 152 van de Moskouse Lefortovskaya-gevangenis. „Op een dag”, zo vertelde hij het vorige jaar in „Dagens Nyheter”, „hoorde ik, dat er in cel 151 nieuwe gevangenen kwamen. Een poosje later probeerde ik door kloepelen contact met hen te krijgen.” Het systeem is eenvoudig en vrij algemeen bekend: één tik voor een A, twee voor een B enzovoort. Spoedig wist De Mohr dat zijn buuren Wallenberg de toenmalige secretaris van het Zweedse gezantschap in Boedapest — en Ridel — secretaris van de Duitse legatie aldaar — waren. Wallenberg vertelde zijn geschiedenis, die vrijwel met het ook uit andere bron bekende verhaal overeenstemde en hij voegde er aan toe, dat hij gearresteerd was zonder enige beschuldiging, en zelfs zonder dat er bezwarende getuigenverklaringen tegen hem ingebracht waren. De gedachtenwisseling tussen hem, Italianen en zijn twee buuren ging ongeveer door tot de Russen er op een kwade dag de lucht van kregen. De Mohr kreeg straf, Wallenberg een andere cel.....

... zeggen niets

EN dit is dan, tot nu toe het laatste nieuws over Raoul Wallenberg. Hield van Boedapest, een redder van 130.000 menselijke levens, die in zijn opoffering en bravuur veel verder ging dan de Rode Pimpernel ooit heeft kunnen dromen. Hemel en aarde werden bewogen om hem naar zijn land terug te brengen, een miljoen zeshonderdduizend Zweden zonden een petitie aan Stalin, met het verzoek hem vrij te laten. En naar verluidt had de Maarschalk al eerder persoonlijk het onderzoek ter hand genomen. Maar sinds lange tijd laat de Russische regering niets meer horen.

Bijna tien jaren zijn verlopen, Raoul Wallenberg blijft wez



RAOUL WALLENBERG
held van Boedapest, redder van 130.000 mensen

tingbiljetten, vrachtbrieven, pokkenbriefjes... Alles werd geaccepteerd en terwijl hij nog even tegen de Duitsers buiderde drigderde Wallenberg zijn beschermelingen naar zijn helpers — nu ruim 300 in getal — die zich bejverden de reddende passen uit te schrijven.

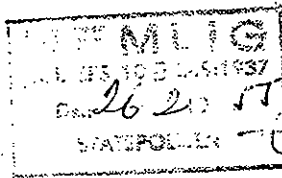
Natuurlijk was de Duitse bezetters niet ontgaan, wat er gaande was. Openlijk durfden zij Wallenberg niet te attaqueren, maar er begon een soort spel van kat en muis. Men stal zijn auto, hij werd geschaduwed, en er werden vernuftige hinderlagen opgesteld. Overvalploegen trachten zijn geheime instructies te bemachtigen. Tevergeefs: zijn wonderlijk gesternte deed hem alle gevaren ontlopen. Doch in de legatie voelde hij zich niet langer veilig en hij wisselde voortdurend van verblijfplaats.

Intussen had hij een geniale organisatie opgebouwd. Over heel Boedapest strekte zich zijn spionage-net uit. Overvallen op opslapplaatsen leverden wapens en munitie op; nachtelijke hinderlagen vulden zijn voorraad Duitse en Hongaarse uniformen aan. Wallenberg voorzag een deel zijner helpers van vervalste Duitse en Pijlkruisers (Hongaars „NSB's”) — papieren en liet hen de buitgemaakte pakjes aantrekken. Zij redden Joden uit Pijlkruiser-kazernes, uit treinen en zelfs uit politiebureaus.

Privé ghetto

HET oorspronkelijk plan tot hulp aan vervolgde Joden groeide uit tot grootser omvang: met de pauselijke nuntius in Hongarije en Zwitserse diplomaten stichtte Wallenberg een internationaal ghetto, waar 130.000 Joden worden gevoed en gehuisvest.

Intussen voelde admiraal Horthy zich zo benauwd door het naderend oorlogsgeweld, dat hij in October 1944 de Russen een onvoorwaardelijke overgave aanbod. Maar de Pijlkruisers wensten de zaak op de oude voet voort te zetten en maakten zich van de macht meester. Szalasi werd nu premier en hij verklaarde alle beschermende pas-



5 ex.

Ex.nr 2

P.M.

Torsdagen den 24 februari 1955 meddelade författaren Rudolph Philipp - homme d'Affaire för familjen von Dardel beträffande Raoul Wallenberg - att familjen uppvaktats av en "byråsekreterare" Sigurd Hansell, som ville hjälpa dem att få ut Raoul Wallenberg från Ryssland. Jag uppmanade Philipp att vara försiktig med mannen.

Senare meddelade Philipp, att besöket ägt rum och att Hansell under samtalet, som fördes mellan Hansell och Philipp, påstått, att han hade mäktiga vänner, som skulle kunna hjälpa honom. På fråga av Philipp, vilka dessa vänner voro uppgav Hansell:

- 1/ Ario, indonesisk beskickningstjänsteman i Moskva, f.t. på besök i Stockholm;
- 2) Sobiekov, vice handelsminister i Moskva. Denne hade Hansell lärt känna under sin anställning vid F.N. i New York; och
- 3) "Konabajeff", bitr. mil.att. och major, anställd vid sovjetryska beskickningen i Stockholm.

Med den sistnämnde hade Hansell ätit lunch, och han ville först göra troligt, att denna lunch ägt rum nyligen, men på direkt fråga av Philipp uppgav han, att det kanske var för ett år sedan.

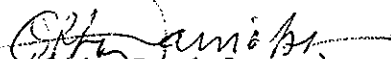
Hansell ville, att Philipp som medarbetare i tidningen "Vi" skulle lägga sig ut för Hansell, så att han som tidningens representant kunde besöka Moskva. Någon svårighet att erhålla sovjetrisk visering skulle inte föreligga, enär Hansells gode vän "Konabajeff" lovat hjälpa honom med den saken. Otvivelaktigt ville Hansell göra troligt, att han diskuterat planen med "Konabajeff" (= identisk med bitr.militärattachén Vladimir Konobeev) men på den direkta frågan, när lunchen ägt rum, måste han vidgå, att lunchen ägt rum "kanske för ett år sedan". Man skulle alltså kunna draga den slutsatsen, att det var genom Philipps artikel i "Vi" som Hansell fått uppslaget till sin plan.

Philipp hade genmält, att han icke alls reflekterade på att sända Hansell till Moskva och påpekade, att han icke trodde att indoneserna i Moskva hade större möjligheter än vad diplomatiska kårens doyen - vår egen ambassadör - hade. Hansell hade smålett och gjort någon antydning om sina mäktiga vänner. Som motiv för sitt handlande förnekade han pekuniärt intresse och påstod, att han ville göra det blott för att rehabilitera sig inför svenska myndigheter. Han förklarade, att statspolisen agerat mot honom på grund av att han gjort några översättningar åt en polsk firma "Centrotrade" och det hade kostat honom alla hans penningar att rehabilitera sig. Nu trodde dock statspolisen, att han var oskyldig. Ävenså trodde statsrådet Eriksson på honom, men det var närmast för att övertyga sin f.d. chef generaldirektören Gjörres, som han ville företaga räddningsaktionen för Wallenbergs räddning.

På fråga, hur Hansell kommit i förbindelse med Ario, uppgav han, att denna kontakt ordnats genom Hansells fru, som är anställd på Indonesiska beskickningen. Om sina personliga angelägenheter uppgav Hansell, att hans hustru var engelskfödd, att de nyligen fått tillökning i familjen och att kinesiska beskickningen helt oväntat uppvaktat med en dyrbar gåva med anledning av barnets födelse. Hansell sade sig icke förstå av vad anledning kinesiska beskickningen sänt denna gåva.

Jag är något oroad av kombinationen Ario-Konobeev, enär det under övervakning av Konobeev framkommit, att han den 7/8 1952 på restaurant Trianon sammanträffade med legationssekreteraren vid indonesiska legationen Baron Sutadisastra.

Stockholm den 25 februari 1955.


(Otto Danielsson)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD.)

Från Moskva

Avsant den 26 / 2 19 55 kl. 0026

Inkom den 27 / 2 19 55 kl. 1000.

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

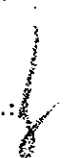
Dnr 38:B 103	
Avd. P	Gr. 2
Mål. Lu I	

103.

Personligt och strängt förtroligt för Kabinett
sekreteraren.

Vid timplågt med Semenov den 26 dennes om
R. W.- affären sade sig denne, under åberopande vår
snart 14-åriga bekantskap våga hoppas, att jag trod-
de han själv övertygad om riktigheten av vad han
hade att säga mig. Uttalande sin fulla förståelse
för vår inställning och mina synpunkter, samt den
betydelse saken kunde ha hemma, betonade han att
om man här kunde tillmötesgå svenska regeringens
önskemål att R. W. överlämnas till svenska myndig-
heter, då skulle lösningen av denna fråga icke
ställa sig svår för Sovjet. I så fall skulle intet
kunna hindra regeringen att gå oss till mötes. Men
ingen regering i världen kunde göra det omöjliga.
Tyvärr måste Semenov därför upprepa vad han redan
sagt mig den 17 december, jämför vårt chiffer 356
i fjol. På tal om pressreaktionen hemma vilken jag
berörde på tal om artikeln som han läst och funnit
moderat skriven, deklarerade han, att detta vore en
sak som endast anginge oss. Jag argumenterade en-
ligt våra tidigare genom handbrevet den 8 dennes
kompletterade linjer, insisterade på nya undersök-
ningar samt åberopade norska fall där vederbörande
återfunnits trots MID länge förnekat hans härvaro.
Brev följer.

Sohlman.

Coll.: 

Moskva den 26 februari 1955.

Personligt och
strängt förtroligt.AL
4/1
Broder,

I anslutning till meddelande i särskild ordning ber jag att nedan få ge ett kort referat av mitt samtal idag med ambassadören Semenov. Dessförinnan vill jag likväl förutskicka, att Semenov, som under snart en vecka låtit mig vänta på företräde, tydligen väl förberett sig på det ärende som jag upptog. I allt fall hade jag en stark känsla av att hans uttalanden voro noga över- och avvägda, vilket här nog innebär att han därom talat med sin chef, ja, att det dryftats i regeringen. Detta intryck stärktes för övrigt av hans upprepade tal om regeringen och dess inställning. Anmärkas må likväl, att jag olyckligtvis begärde få Semenovs första antagligen memorerade uttalanden översätta och gjorde mina anteckningar i detta stycke från Malgins nu som tidigare formellt svaga prestation som tolk.

Jag inledde konversationen med att - efter att ha lämnat och kommenterat en note i fråga om sjöräddningen - säga att jag enligt mottagna instruktioner ville fråga om något nytt föreläge i det gamla ärendet rörande Raoul Wallenberg. Semenov svarade - i det han tittade mig rakt i ögonen - att han ville be mig vara förvissad om att han helt trodde varje ord han komme att säga mig. I snart fjorton år hade vi känt varandra och han höppades att arten av våra personliga förbindelser under denna långa tid berättigade honom att be mig om detta. "Om vi kunde tillmötesgå svenska regeringens begäran att överlämna Raoul Wallenberg till de svenska myndigheterna, då skulle

Kabinettssekreterare Lundberg,
Utrikesdepartementet.

lösandet av denna fråga icke bli svårt för Sovjetunionen. Jag förstår och känner Sverige väl, fortsatte min interlokutör, jag har mig bekant, vilken betydelse familjen Wallenberg har i Sverige, Jag är därför ledsen att icke kunna säga något som kunde vara tillfredsställande för Wallenbergs. Jag kan icke säga, att vi kunna göra något här i denna sak. Jag måste endast upprepa vad jag sade Eder nyligen och har intet att tillägga."

Till svar härpå sade jag först, att jag icke betvivlade, att Semenov själv vore övertygad om vad han sagt. Icke förtyville jag konstatera, att man i Stockholm hade sådana bevis för att Wallenberg befunnit sig i Sovjetunionen, att något tvivel härom icke förelåge. Även alldeles nyligen hade ett nytt vittnesmål i sådant hänseende avgivits och efter noggrann prövning befunnits trovärdigt. Att märka vore att dessa olika vittnesmål komme från personer av olika nationalitet och att de alla bekräftade ett och samma faktum. För oss stode det alltså fast, att Wallenberg varit här i landet. Fortsatta undersökningar skulle säkert, därom vore jag övertygad, visa detta. Det hade ju för övrigt förekommit, bl.a. i förhållande till Norge, att vederbörande sovjetiska fackmyndigheter, på vars utsago MID säkerligen byggde sina meddelanden, sedan de först förnekat en viss persons härvaro, efter nya undersökningar återfunnit honom.

Eftersom man å svensk sida hade denna övertygelse, måste vi bl.a. i de gemensamma svensk-sovjetiska förbindelsernas intresse fortsätta att begära, att nya undersökningar måtte göras, så att Wallenberg återfinnes och kan återbördas till sitt fosterland. Såsom utrikesminister Undén framhållit för såväl vice utrikesminister Zorin som för vice premiärminister Mikojan - och som han för övrigt hade haft för avsikt att säga herr Molotov, om denne varit i Moskva - utgjorde denna sak en allvarlig belastning av våra förbindelser. Det borde därför ligga även i sovjetiskt intresse, att densamma uppklarades. Å svensk sida hade man, som Semenov säkerligen skulle finna om han ginge igenom dossiern i ärendet, först återkommit till detsamma, sedan det genom olika vittnesmål blivit styrkt, att Wallenberg verkligen varit i Moskva.

Såsom förhållandena vore i vårt land kunde herr Semenov

med sin kännedom därom säkerligen förstå den betydelse en sak som denna ägde i det svenska folkets ögon. Det vore av vikt, att detta icke, mot bakgrunden av andra folks helt olika historiska erfarenheter, förbisåges liksom ej heller att Raoul Wallenberg för flertalet svenskar icke var endast en diplomat utan något av en nationalhjälte. Hans insatser för att rädda tusentals judar undan fascisterna framstode i en sådan dager för dem. Detta vore kärnpunkten - icke familjen Wallenbergs allmänna ställning i svenskt samhälle.

Just med hänsyn till sagda betydelse vågade jag påstå, att intet skulle i dagens läge kunna gynnsammare påverka de svensk-sovjetiska förbindelserna än om Wallenberg återfunnes och tillätes återvända hem. Ur denna synpunkt ville jag rikta uppmärksamheten å en artikel, som en av fru Wallenbergs rådgivare nyligen offentliggjort i den bekanta tidskriften "Vi". Från myndigheternas sida hade man sökt undvika presskriverier i saken, men man saknade givetvis möjlighet att förhindra dylik publicitet. Anledningen till att jag nämnt artikeln vore emellertid mindre vad däri säges än den svenska pressens reaktion. Av denna trodde jag man kunde draga tvenne slutsatser, nämligen dels att svenska folket fortfarande hyser samma brinnande intresse för Wallenbergs öde som tidigare, dels att de redaktionella uttalandena i flertalet fall fått formen av vädjanden till Sovjetunionen att befria Wallenberg.

Semenov svarade härpå - delvis genom inpass under min framställning - att han som varit i Sverige väl förstode vår inställning och de allmänna synpunkter jag framfört. Likaledes hade han klart för sig den betydelse saken kunde äga hemma, även om han för sin del ansåge, att våra förbindelser icke kunde få baseras på så att säga en kriminal sak. Man måste dock betänka, att sovjetfolken förlorat mer än 7 miljoner människor i kriget och att detta säkerligen kostat många svenskar livet. Emellertid ville han än en gång konstatera, att intet skulle hindra sovjetregeringen, om den ägde möjlighet att återbörda Wallenberg till fosterlandet. Även i saker som denna måste man emellertid vara realistisk och hålla sig till de faktiska förhållandena. Ingen regering i världen skulle kunna göra mera än vad som låge i dess makt. Han beklagade sålunda ånyo att nödgas återropa vad han sagt

mig den 17 december ifjol.

På tal om "Vi"-artikeln, vilken han förklarade sig ha läst, sade han att han funnit densamma moderat skriven. Vad som skrevs i svensk press vore dock helt vår sak. Här hade man intet därmed att skaffa och Sovjet låte sig icke därav påverkas.

I anledning av ett uttalande från Semenovs sida att man omöjligen kunde komma längre i denna sak och att det bästa vore att realistiskt finna sig häri, upprepade jag ännu en gång fastän i andra ordalag vad jag redan sagt och hemställde enträget, att nya undersökningar måtte göras, så att Wallenberg snart repatrierades. Samtidigt sade jag mig komma att till Stockholm inberätta hans ovan återgivna uttalanden.

Då Semenov herefter övergick till att tala om våra allmänna förbindelser, vilka han sade sig anse utvecklas gynnsamt i de båda ländernas intresse och bl.a. annat nämnde riksdagens besök, betonade jag på nytt den belastning som Wallenberg-saken utgjorde.

2. Semenov underströk sålunda nu starkare omöjligheten för sovjetregeringen att föranstalta om Wallenbergs återvändande än det förhållandet att han icke befunnit sig i Sovjetunionen. Detta kan ju ha varit en tillfällighet. Men jag frågar mig dock - särskilt som Semenovs personliga appell till mig icke direkt tog sikte på hans tidigare förnekande av Wallenbergs härvaro - om Semenovs uppläggning möjligen kan antyda att Wallenberg numera är död. I sådan riktning skulle även kunna tolkas hans slip of the tongue om kriminalaffär - en uppenbar blunder, som jag tror bäst icke göra ett nummer av. Ett ytterligare skäl varför jag ställt mig denna fråga är att den numera i kommunistisk journalistik engagerade, f.d. Timeskorrespondenten Parker vid ett sammanträffande, vartill han för någon tid sedan tog initiativ, för första gången under alla dessa år - under återopandande av "Vi"-artikeln - förde Wallenberg-saken på tal och sade att denna kanske om han, som jag hävdade, befunnit sig här numera vore död. På mitt inpass att han som andra människor kunde dö i lunginflammation, cancer eller dylikt svarade Parker litet mångtydigt, att man här i landet kunde sluta livet på olika sätt, icke nödvändigtvis av sjukdom.

Även om jag sålunda under samtalet hade smått på känn, att

det eventuellt kunde föreligga viss anledning att fråga om Raoul Wallenberg numera avlidit, avhöll jag mig givetvis från att utan direkta instruktioner leda in våra resonemang på en sådan ny linje. För egen del skulle jag för övrigt vilja avråda från att på nuvarande stadium välja en sådan utväg. I stället ansåg jag, som framgår av ovan lämnade referat, mågböra förnya vår begäran om fortsatta undersökningar. Härför trodde jag föreligga så mycket starkare skäl som vi ju numera fått ryssarna att förklara, icke blott att de, om Raoul Wallenberg funnes här, skulle låta honom resa hem utan även - det var ju det nya vid mitt senaste samtal med Semenov - att han förstår familjen Wallenbergs och våra synpunkter på saken. Skulle vi i den sålunda uppnådda positionen kunna, såsom norrmännen i fallet Harjio, verkligen ange var Wallenberg befunnit sig under senare år borde alla förutsättningar finnas att få honom loss. Mig synes därför, att alla ansträngningar böra inriktas på att här överlämna sådana uppgifter. Huruvida man i avvaktan därpå eventuellt bör taga fasta på Semenovs uttalanden och än en gång hemställa om nya undersökningar, anser jag bör övervägas. I så fall borde detta väl ske i den formen, att man tager ad notam, att sovjetregeringen, därest Wallenberg återfunnes här i landet, genast skulle överlämna honom till oss. Under hänvisning härtill och till det faktum, att vi äro övertygade om att han varit i Moskva, skulle vi samtidigt i de svensk-sovjetiska förbindelsernas intresse hemställa om förnyade efterforskningar. Under alla förhållanden tror jag, att det skulle vara oklokt att nu börja en kampagne i pressen mot sovjetregeringen. Resultatet skulle i bästa fall bli, att man härifrån svarade med ett offentliggörande av de tillmötesgående uttalanden man här nu gjort. I värsta fall skulle på här klassiskt sätt inställningen hårdna - och med denna möjlighet måste man nog realistiskt räkna.

Till slut vill jag säga, att Semenovs tal om familjen Wallenberg, som först föreföll mig egendomligt och måhända något tvetydigt torde ha sin förklaring i det brev som fru von Dardel skrivit till Vorosjilov. Semenovs uttalanden på denna punkt utgjorde sålunda säkerligen även ett slags svar på hennes framställning.

Kjällejs tillnärman!

Sin tillfröjan

Dagf. Sahlin

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD.)

Från Moskva

Avsant den 3 / 3 19 55 kl. 1300

Inkom den 3 / 3 19 55 kl. 1225.

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr	38.8	110
Avd.	P	Gr.
	2	Mål.
		En

110.

För Kabinettssekreteraren.

Handbrev Jarring 1 mars. Bulganin mot-
tager mig som döyén hövlighetsvisit 4 mars
klockan 12 i Kreml. Avser att om tillfälle
erbjuder sig - vilket icke säkert, helst
som jag icke därom talat med Molotov- beröra
R.W.-saken.

Sohlman.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Moskva

Avsant den 3 1/2 1955 kl. 1815

Inkom den 3 1/2 1955 kl. 1700

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 38: B		111
Avd. P	Gr. 2	Mål. E. I

111.

Vårt chiffer 110. Visiten uppskjuten
till lördag den 5 dennes "på grund av
ministerrådets arbete".

Sohlman.

(G. P.)

3/3

AMBASSADE ROYALE DE SUÈDE

Moskva den 28 februari 1955.

Strängt förtroligt.

2 bil.

Georgiades

Rib. finns i arbets-
papperen.

Chiffer Arthur 11.3

Broder,

h. f.

h.

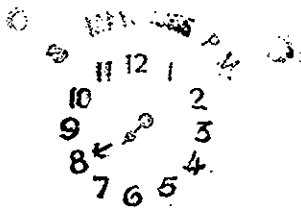
Med anledning av Ditt handbrev den 22 februari rörande samtal med den grekiske medborgaren A.I. Georgiades samt försök att identifiera den svensk, med vilken denne sammanträffat i fångsläget i Inta, vill jag som vår reaktion nämna, att vi anse mycket tyda på att den "svensk" greken avser är Arthur Tamvelius. Icke minst uppgiften att svensken hade arbetat i Leningrad som ingenjör motsvarar ju rätt nära vad vi känna till om Tamvelius. En jämförelsepunkt kan ju vara postboxnumret av norrmannen Guneriussen uppgivet som 388/14. Georgiades bör kanske även konfronteras med Tamvelii fotografi.

./.

Fotokartorna återgå härjämte.

Sin tillgång
Oscar Sahlén

Utrikesrådet Jarring,
Utrikesdepartementet.



any. pers. d

55

11/3 chtel Athén

ORIGINAL TELEGRAM

Kopia till

t

cabinet sthlmk

telegrafen sth 1350/238

lt120 athina 22w 3/3 1600 imperial



INK UTRIKES DEPT		
Dnr 3: A 1 //		
- 4 MRS 1955		
AVD	GR.	MÅL.
7ep	2	Eu

elt = cavinat stkm

11 handbrev jarring bonde tjuguandra

februari vederboerande numera bosatt trakten

dramma macedonien hemstaeller instruktioner

huruvida tjaensteresa boer foeretga e e e boer foeretagas

bonde +

1350/238 11 +e

telegrafen sth

cabinet sthlm

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD.)

Från Moskva

Avsändt den 5 / 3 19 55 kl. 1935

Inkom den 5 / 3 19 55 kl. 2110.

Utskrivet i 4 ex. Deffa är originalet.

Dnr 38: B		117
Ayd. (HP P)	Gr. 1 2	Mål. E E ^I

117.

Personligt för Excellensen.

Bulganin vårt en-clair 56 inledde samtalet som fördes på ryska men på enskilda ord med hjälp av tolken Alexandrov, med en del personliga på bl.a. Mikojans uttalanden byggda älskvärdheter. Då jag erinrade om Bulganins besök i Stockholm utlät han sig en längre stund i lovord över vad han sett där och i Uppsala kommunala inrättningar, vår standard, vårt husbygge, vår kultur, etc. Jag framhöll att svensk-sovjetiska ömsesidiga förbindelserna utvecklats sig gynnsamt och erinrade om flottbesöken, sjöräddningsavtalet, handels- sport- och kulturutbytet nu senast genom kraftingenjörer och Röda korsets representanter. För innevarande år dock ovisst om handeln, men vi hoppas på ökning. Dessutom fråga om utbyte konstutställningar. Möjligen föreläge här några för mig okända svårigheter. Bulganin sade sig vilja låta undersöka. I sommar skulle svensk parlamentarisk delegation besöka Sovjet. Bulganin sade sig fästa stor vikt härvid liksom vid utbyten överhuvudtaget, då dessa ägnade leda till bättre ömsesidig kännedom och förbättrade förbindelser. Som utrikesminister Undén framhållit vid sitt besök Moskva- varöver Bulganin uttalade sin tillfredsställelse- fanns dock en sak som utgjorde belastning av förbindelserna, fortsatte jag: Här avbröt mig Bulganin och sade "Wallenberg". Som statsminister kan jag säga Er att han icke finns här och att vi intet kunna göra i saken. Jag vet få saker som skulle kunna gynnsammare påverka våra förbindelser än om Wallenberg återfunnes och då, därom vore jag övertygad, finge återvända hem, tillade jag. Fanns han här skulle han få resa hem, bekräftade Bulganin. Redan som v. statsminister har jag tagit del av Vysjinskys och andras uppteckningar av samtal med Eder i saken och i regeringen befattat mig därmed. Men han finns icke här. Krig är krig och där omkommo många människor, antagligen även svenskar.

Coll.: 8

Jag sade mig icke hava kommit för att diskutera ärendet utan endast velat begagna tillfället rikta statsministerns uppmärksamhet på de gynnsamma återverkningarna Wallenbergs hemkomst skulle ha på våra förbindelser. Han sade sig förstå. Jag sade mig härnäst våga utgå från att man här förstode den svenska på alliansfrihet i fred och neutralitet i krig inriktade utrikespolitiken. Vår högsta önskan och främsta mål vore givetvis att krig undveks. Svenska folket liksom alla små- och även stora folk så vitt jag förstod- vore vitalt intresserade av freden. Bulganin sade sig med stor tillfredsställelse ha hört dessa mina uttalanden och betonade att Sovjet önskade goda förbindelser med Sverige och att det utbyte på olika områden varom jag talat därför här tillmättes stor betydelse. Bulganin slutade med en serie personliga frågor och älskvärdheter, även till min hustru, och bad mig besöka honom så fort jag hade ärende som jag ansåg mig böra underställa honom.

Sohlman..

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM			5/3	1955
N:o 5.	BUD Chiffer	BIL.		
INK. D. N:o				
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I		

Svensk

Budapest

tf.

Handbrev Lundborg-Jarring 15 februari.

Anser ni er kunna erhålla upplysningar upp-
teckningen näst sista stycket? Ur vår syn-
punkt angeläget detta sker.

Cabinet

Exp. 5/3 V. 13¹⁰ Bde.

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen.

Telegram

STOCKHOLM 5/3 19 55		
N:o /	BUD CHIFFER	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

GK

Hamburg

1/

För Ekblad från Jarring. Vi se icke gärna att hertigen direkt frågar efter Wallenberg. Alla "ledfrågor" måste undvikas. Skulle han däremot kunna förmås att fråga sina bekanta bland de hemvända eller hemvändande tyskarna om de någon gång någonstans träffat någon svensk i de olika läger de vistats eller annorstädes i Ryssland vore detta välkommet. Om någon skulle besvara en sådan fråga positivt vore det önskvärt få alla upplysningar om och beskrivning på personen i fråga - här bör ju namnuppgift följa spontant om vederbörande verkligen hört namnet Wallenberg nämnas - samt tidpunkt, ort, läger etc. Sådana uppgifter bör därefter omedelbart inberättas hit var- efter vi avgöra om vederbörande skall närmare höras.

Cabinet

Exp. 5/3 10 30 Rhur

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från London

Avsändt den TELEX 19 kl.

Inkom den 7/3 1955 kl. 1850

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 32: B		11
Avd.	Gr.	Mål.
<i>P</i>	<i>2</i>	<i>2^I</i>

af
ML
11.

Sj. Edert chiffer 20. Påminnelser gjorda men ännu
intet svar.

Hägglöf.

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM			7/3	19 55
N:o 20 ✓	BUD Chiffer	BIL.		
INK. D. N:o				
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I		

Sj. Swedish Embassy
London

Vårt ch 12. Kan något sägas?

Cabinet

Recp. 7/3 1345ccas

Löbryskedningen

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

XXXXXXXXXX
Chiffertelegram (Täckord)

Från Wien

Avsänd den TELEX 19 kl.

Inkom den 8 / 3 1955 kl. 1645

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 55: A 14	
Avd. P	Gr. 2
Mål. Cu I	



ly
Enclair 14.

Edert chiffer 10 besvaras med ja.

Allard

Karlsson Thulin

per. fält.

8/3 51.

Utskrift AST
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från Moskva

Avsant den 8/3 1955 kl. 1300

Inkom den 8/3 1955 kl. 1550

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr

3

INK. UTRIKES DEP.		
D. N:o 38. B/123		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	7

ANG. ÅTGÄRD SE ORIG. Å

Hp 1 Ser
123.

Efter att ha funderat över älskvärda mottagandet Bulganin beredde mig och de uttalanden han gjort vårt chiffer 117 har jag kommit till följande preliminära resultat.

1. Redan det faktum att han mottager diplomatiska corpsen syns tyda på att man här dels ej vill avskärma sig från västern, dels anantya Bulganin eventuellt redo deltaga stormaktsmöte högsta nivå. Bulganins älskvärdheter om Stockholm, hans tal om halv svensk torde kunna uppfattas såsom tecken att man för dylikt möte skulle föredraga vårt land.
2. Viktigaste skälet hans älskvärdheter torde dock givetvis vara man här uppskattar vår alliansfria på neutralitet inriktade politik samtidigt som man befärar att västtysklands upprustning kan komma påverka vår hållning i en ur sovjetisk synpunkt ogynnsam riktning. Observera för övrigt att man nu känner sig för direkt med Österrike antagligen i syfte bländ annast se om möjlighet föreligger verkligen hålla detta land utanför blocken.
3. Ur under två berörda synpunkter förefaller beskedet R.W. svårt för att ej säga oögräpligt om han alltjämt är i livet. Bulganins reaktion visade tydligt saken honom väl känd antagligen har regeringen nyligen beslutat vad som skulle svaras oss. Observera personligt för Kabinettsssekreterären.

Sohlman.

14
(Utdrag)

Avskrift av chifffertelegram från
beskickningen i Moskva till UD, inkom
den 8 mars 1955.

Nr. 123.

2. Viktigaste skälet hans älskvärdheter torde dock givetvis
vara man här uppskattar vår alliansfria på neutralitet in-
riktade politik samtidigt som man befarar att västtysklands
upprustning kan komma påverka vår hållning i en ur sovjetisk
synpunkt ogynnsam riktning. Observera för övrigt att man
nå känner sig för direkt med Österrike antagligen i syfte
bland annat se om möjlighet föreligger verkligen hålla detta
land utanför blocken.

3. Ur under två berörda synpunkter förefaller beskedet R.W.
svårt för att ej säga obegripligt om han alltjämt är i livet.
Bulganins reaktion visade tydligt saken honom väl känd antag-
ligen har regeringen nyligen beslutat vad som skulle svaras
oss. Observera personligt för Kabinettssekreteraren.

STATSPOLISINTENDENTEN
STOCKHOLM 2

Tel. lokalsamtal 23 73 00
rikssamtal 23 73 60

D.nr S 423/55.

Till

Utrikesrådet m.m. Gunnar Jarring,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m

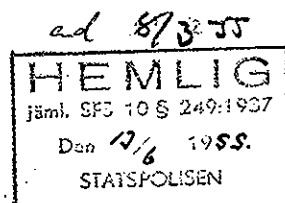
Bilagda såsom lån bekomna handlingar angående Jaronçir

./. Balcar får jag härmed återställa.

Stockholm den 13 juni 1955.


(Georg Thulin)

404



KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

8/3 JS a.
Wien den 23 februari 1955.

Personligt och strängt förtroligt.

2 bil.

af
Broder,

./.

Åberopande tidigare meddelande i särskild ordning
ber jag härmed få överlämna en från polisdirektionen i Wien
emottagen s.k. "Aktenvermerk", innehållande uppgifter angående
polisförhören med Jaromir Balcar, varunder denne medgivit,
att detta är hans riktiga namn. Jag hoppas, att detta proto-
koll är till fyllest, då jag icke har utsikter att erhålla
något bättre. För min del tycker jag, att detta borde över-
tyga även den mest klentrogne. Jag bifogar tvenne avskrifter
./.

liksom ett nummer av "Zentralpolizeiblatt" för den 7 december
1954, då jag utgår ifrån, att dessa handlingar även kunna
intressera den svenska säkerhetspolisen.

Sven Allard

Sven Allard

Utrikesrådet G. Jarring,
Utrikesdepartementet.

a

POLIZEIDIREKTION WIEN
ABTEILUNG I

Zahl: I - 1581/54 res

Wien, den 22. 2. 1955

Betreff: B a l c a r Jaromir;
Information

A k t e n v e r m e r k

Die in Wien in den Jahren 1953 und 1954 unter dem Namen Marcel R o h a n aufgetretene und unter diesem Namen und mit den Geburtsdaten: 26. 6. 1919 in Prag, polizeilich gemeldete Person wurde von Österreich, der Bundesrepublik Deutschland und Frankreich mit Ausschluss jeglichen Zweifels als Jaromir B a l c a r, am 7. 5. 1920 in Prag als Sohn des Josef und der Adele J u n d r o v a geboren, ehemals Staatsbürger der CSR, heute ungeklärter Staatszugehörigkeit, identifiziert.

Die Interpol bestätigte durch ihre Recherchen das Ergebnis der Erhebungen der Polizeidirektion Wien.

Gegen Jaromir B a l c a r wurde mit rechtskräftigem Bescheid der Polizeidirektion Wien vom 6. November 1954, Zahl I - 11571-FrB/54, ein dauerndes Aufenthaltsverbot für das Bundesgebiet Österreich erlassen. Die allen Staaten, soweit sie in der Interpol vertreten sind, wozu Schweden gehört, zugängliche Ausschreibung des Jaromir B a l c a r, fälschlich Marcel R o h a n, im Zentralpolizeiblatt der Bundespolizeidirektion Wien erfolgte in der Nr. 89 vom 7. Dezember 1954 unter Artikel 6146.

Jaromir B a l c a r hat das Bundesgebiet Österreich am 29. Dezember 1954 in Richtung der Bundesrepublik Deutschland verlassen. Sein derzeitiger Aufenthalt ist den österreichischen Behörden nicht bekannt.

Mit der Ausserlandschaffung ist die Angelegenheit des Jaromir B a l c a r für die österreichischen Behörden als erledigt anzusehen.

Jaromir B a l c a r, der alle Angaben über seine Person zunächst hartnäckig verweigerte, bequeme sich letzten Endes

unter dem Drucke der ihm vorgehaltenen Beweise die mit ihm am 19. November 1954 aufgenommene Niederschrift und in der Folge am 11. 12. 1954 den Antrag auf Ausstellung eines Fremdenpasses zwecks Ausreise aus Österreich mit "Dr. B a l c a r " eigenhändig zu unterschreiben.

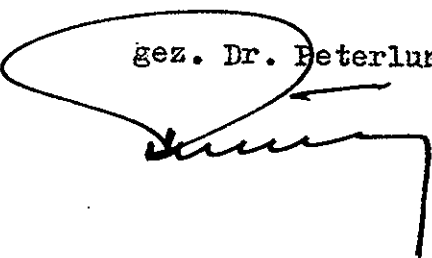
Frau Anita B i j ö r n s t a d t , die anfangs September 1954 mit Jaromir B a l c a r unter dem fälschlichen Namen Marcel R o h a n die Ehe schloss, aber weiterhin in Wien unter ihrem Mädchennamen gemeldet war, sowie deren Mutter Frau S t a n g e n - b e r g , ferner der Legationssekretär der schwedischen Gesandtschaft L o r e n t z o n wurden vom Sachreferenten Pol. Koär Dr. J ä g e r und vom Leiter der Abteilung I der Bundespolizeidirektion Wien mehrmals und zwar unter Bekanntgabe detaillierter Erhebungsergebnisse und letzten Endes unter Bezugnahme auf sein Geständnis und eigenhändige Unterschrift in Kenntnis gesetzt, dass es sich bei Marcel R o h a n um den auch in der Bundesrepublik Deutschland und in Frankreich mehrfach beschriebenen Jaromir B a l c a r handelt, was Frau Anita B i j ö r n s t a d t schliesslich veranlasste, mit ihrer Mutter, Frau S t a n g e n - b e r g , noch vor der Enthftung des B a l c a r aus Wien abzureisen und nach Stockholm zurückzukehren.

Wenn trotz erfolgter, amtlicher Ausschreibung im Zentralpolizeiblatt Stellen oder Staaten der Ansicht sind, in dem eindeutig identifizierten Jaromir B a l c a r einen Marcel R o h a n sehen zu sollen, so muss ihnen dies zu ihrem eigenen Nachteil überlassen bleiben.

In Österreich wird Jaromir B a l c a r im Falle einer verbotenen Rückkehr gemäss § 14 Fremdenpolizeigesetz verhaftet und bestraft.

Das Zentralpolizeiblatt Nr. 89/54 wird angeschlossen.

gez. Dr. Peterlunger m.p.



Avskrift.

unver.

POLIZEIDIREKTION WIEN
Abteilung I
I-1289/6/55 res

Wien, den 1. 3. 1955

Betr.: B a l c a r Jaromir, alias
R o h a n Marcel

HEM 110
erfolgt 30. September 1955
den 8/3-85
Kriegs- und
Polizei-
Dienst-
sachen

A k t e n v e r m e r k
für Herrn Polizeipräsidenten.

In der Anlage ein weiteres Ergebnis der Interpol über Jaromir B a l c a r , fälschlich Marcel R o h a n , das sich mit den Erhebungen der Polizeidirektion vollinhaltlich deckt.

Die Polizeidirektion Wien darf für sich wohl als einzige Behörde des In- und Auslandes buchen, dass sie dem Genannten nicht auf den Leim gegangen ist, bzw. die Erhebungen vom ersten Augenblick an in einer bestimmten Richtung geleitet hat. Aus dem nunmehr vorliegenden Erhebungsergebnis deutscher Sicherheitsbehörden ergibt sich, dass B a l c a r es auch während seiner Haft, die im übrigen nie wegen Spionageverdacht verhängt wurde, sondern wegen simpler Betrugssachen, meisterhaft verstanden hat, die Verbindungen mit allen möglichen Stellen und hochgestellten Persönlichkeiten aufrechtzuerhalten. Die Ausforschungen in Deutschland insbesondere des D o u s a u.a. erfolgten auf Grund der Tätigkeit der Polizeidirektion Wien. Alle diese Personen erkennen den ehemaligen fälschlichen Marcel R o h a n als den wirklichen Jaromir B a l c a r. Interessant allerdings ist, dass nach diesem neuen Erhebungsergebnis B a l c a r sich bis zu dieser Zeit, also bis zum Jahre 1953, nicht als R o h a n ausgab. Diesen Namen dürfte er sich tatsächlich erst in Schweden beigelegt haben. Hätte es noch eines Beweises über die Persönlichkeit des B a l c a r bedurft, so läge er jetzt vor. Für die Polizeidirektion ist das Erhebungsergebnis deutscher Behörden also nichts anderes

407

als eine Bestätigung der Richtigkeit ihrer Erhebungen.

Bemerkenswert aber erscheint, dass B a l c a r und der früher beschriebene Miroslav S v o b o d a sich tatsächlich sehr gut kennen müssen. Dies hat die Polizeidirektion Wien bereits im Frühjahr vergangenen Jahres festgestellt und behauptet.

S v o b o d a gab dies auch zu, B a l c a r leugnete, diesen Mann überhaupt zu kennen. Auch bei Gegenüberstellungen kam nichts Gescheites heraus, da Angabe gegen Angabe stand, wobei die Angaben des S v o b o d a zwar äusserst präzise aber doch so phantastisch waren, dass bei den ebenso präzisen gegenteiligen Behauptungen B a l c a r's das Urteil nur lauten konnte: Aussage gegen Aussage. Nach den nun bei der Kriminalhauptstelle Nordbaden gemachten Angaben des Jaroslav D o u s a wird die Polizeidirektion zweifellos die Angaben des S v o b o d a neuerlich zum Anlass von Untersuchungen nehmen.

B a l c a r hält sich nach den hier vorliegenden, nicht überprüfbaren Angaben, in München auf. Es muss angenommen werden, dass er auch jetzt wieder im Besitze irgendwelcher gefälschter Papiere ist. Auch ergibt sich aus den Erhebungsberichten aus Deutschland nicht, wo sich die ebenfalls gefälschten Sparkassenbücher schweizerischer Banken befinden.

Das Erhebungsergebnis wird, soweit dadurch keine staatspolizeilichen Belange berührt werden, der Abteilung 13 zwecks weiterer Verwertung übermittelt werden.

Die Schlussfolgerung der Kriminalhauptstelle Nordwürttemberg kann ho. nur unterstrichen werden, nämlich, "dass es sich bei B a l c a r um einen äusserst intelligenten Menschen mit einer ausgeprägten Kombinationsgabe handelt. Zugeben tut er grundsätzlich nichts, es sei denn, dass ihm etwas einwandfrei bewiesen werden kann." Darüber hinaus zu sagen ist, dass er ebenso skrupellos wie intelligent ist und dadurch zu einem sehr gefährlichen Agenten oder Hochstapler wird.

Avskrift.

Landespolizeidirektion
Nordbaden
Kriminalhauptstelle

entf. 3 2 20.10.1955

dat. 8/3-55

Kriegsgericht
Landespolizeidirektion
Kriminalhauptstelle

Vorgeführt erscheint in der Landesstrafanstalt
Bruchsal der dort einsitzende ledige Kellner

Jaroslav D o u s a ,

geb. 24.7.1927 in Bruch/CSR,

und gab an:

Auf Vorzeigen der beigelegten Lichtbilder:

"Von den vorgezeigten Lichtbilder erkenne ich zu-
nächst nur den Jaromir B a l c a r. Die anderen dargestell-
ten Personen glaube ich schon gesehen zu haben, nur wiederum
kann ich nicht sagen, wie sie heissen und wo ich sie gesehen
habe.

Ich entsinne mich jetzt, dass ich auch den auf dem einen
Lichtbild dargestellten Miroslav S v o b o d a kenne. Dieser
Mann ist Arzt, aber auch morphiumsüchtig. Persönlich habe ich
ihn kennen gelernt im Gefängnis in Ludwigsburg, als ich noch
die 4 Monate Gefängnis absitzen musste. Damals war Svoboda
vom Amerikaner wegen Rauschgiftvergehen eingesperrt. Es war
dies im Spätjahr 1951. Svoboda ist ein guter Bekannter von
B a l c e r und beide kennen sich schon von Prag her."

Frage: Wie lernten Sie Balcar kennen?

Antwort: "Balcar lernte ich erstmals kennen im Jahre 1948 in
Paris anlässlich meiner schon angegebenen ersten Reise nach
dorthin. Er nannte sich damals Dr. Balcar und zwar hatte er
angeblich den Dr.jur. und schien über grössere Verbindungen
zu verfügen. Als Journalist ist er mir damals nicht bekannt
geworden. Ich lernte ihn kennen durch tschechische Emigranten,
deren Namen ich nicht mehr nennen kann. Es war dies in einem
Café in Paris und Balcar kam an unseren Tisch. Nach kurzer
Zeit ging er wieder weg und ich kam damals in kein intimes

Gespräch. Von den anderen Tschechen am Tisch erfuhr ich dann, dass Balcar gut leben würde und anscheinend über gute Beziehungen zu den Exilttschechen verfüge. Damals kümmerte ich mich nicht mehr um ihn.

Ich traf dann Dr. Alexander Jaromir B a l c a r wieder-um im Spätjahr des Jahres 1951 im Gefängnis in Ludwigsburg. Er war damals von einem amerikanischen Gericht wegen irgendeiner Passangelegenheit - Genauerer hierüber weiss ich nicht, aber es handelte sich, soviel er mir erzählte, um argentinische Pässe - zu 18 Monaten Gefängnis verurteilt. Hiervon hat er 15 Monate etwa verbüsst, während ihm der Rest wegen guter Führung erlassen wurde. Ich lag damals mit Balcar zusammen auf einer Zelle und ich weiss auch, dass er sogar noch im Gefängnis Verbindung mit höchsten amerikanischen Stellen, u.a. mit der Gattin des damaligen Hochkommissars John Mc Cloy, und auch deutschen Persönlichkeiten hatte."

"Während der Haft hat mir Balcar verschiedene Angebote gemacht, ohne sich jedoch näher auszusprechen. Aus seinen Reden musste ich aber schliessen, dass es auf dem Gebiete der Verbreitung von falschen Pässen und Falsifikaten verschiedener Art liegen würde. Näheres würde ich erfahren, wenn er auf freiem Fuss sei. Ich musste ihm versprechen, dass ich alleine nichts unternehmen würde. Ausserdem versprach ich ihm zu schreiben, was ich auch getan habe, und war so ständig in Verbindung mit ihm bis zu seiner Entlassung.

Diesselbe erfolgte anfangs März 1952. Sofort nach seiner Entlassung suchte er mich in Stuttgart-Vaihingen, Böblingerstr. 217, auf und blieb 3 Tage bei mir. Während dieser Zeit war er dauernd unterwegs, um seine Bekannten in Stuttgart aufzusuchen. Nach diesen 3 Tagen sagte er mir, er sei nunmehr so weit und er müsse nach München fahren. Von dort aus würde er mir schreiben. Ich sollte seine Briefe sofort beantworten und er würde zusehen, dass das versprochene Geschäft bald zustande komme. Sobald er soweit sei, würde er mich in Stuttgart besuchen und die nötigen Anweisungen geben. Um was für ein Geschäft es sich handelte, hat er nicht gesagt. Ich sollte mich gedulden, da er zuerst den verlorenen Kontakt mit seinen Bekannten in München wiederherstellen

müsse. Von seinen Bekannten kenne ich niemand. Weder aus Stuttgart noch aus München. Zwar hat er mir damals verschiedene Namen genannt, jedoch sind mir die Namen alle entfallen, weil sie mir nichts besagten.

Bevor Balcar nach München abfuhr, übergab er mir ein Aktenbündel in Verwahrung. Es handelte sich dabei um ca. 6-8 Leitzordner, die mit verschiedenen Briefen, Abschriften und Notizen gefüllt waren. Dabei sagte er mir, er würde die Akten entweder selbst abholen oder abholen lassen. Tatsächlich kam nach einiger Zeit auch eine Frau und hat die Akten in einem Koffer verpackt und nach München geschickt. Es handelt sich um eine Frau namens Lina B u l a c h, die aus Pfullendorf in Baden stammt, aber in Stuttgart als Kellnerin im Hindenburg tätig war. Balcar hatte diese Frau vorher schriftlich angemeldet. Er schrieb mir dann noch einige Male aus München und hat mir immer versichert, es würde bald klappen. Hierbei hat er verschiedene Absender benutzt. Diese Briefe sind alle beschlagnahmt worden von der CIC-Dienststelle in Stuttgart und später an die Landeskriminalpolizei in Stuttgart, Cannstatterstrasse, weitergeleitet worden. Ich hatte damals ein Verfahren bei den Amerikanern anhängig und im Verlaufe dessen wurde eine Durchsuchung gemacht, wobei man auch die erwähnten Briefe fand.

Kurz vor dieser Durchsuchung hatte mir Balcar geschrieben, er würde nach Stuttgart mit zwei schweizer Sparbüchern kommen. Ich sollte inzwischen versuchen, Interessenten für diese Sparbücher zu finden. Wir wollten uns in einem Café in Stuttgart treffen.

Balcar kam auch und wir wurden damals von der Polizei beobachtet. Hierbei wurde Balcar auch festgenommen und zwar am folgenden Tage. Man fand bei ihm nur ein schweizer Sparbuch, während er aber tatsächlich am Tage vorher zwei solcher Sparbücher und einen falschen Pass hatte. Alle diese Vorgänge sind der Polizei in Stuttgart genau bekannt und ich wurde zu diesem Fall mehrmals eingehend vernommen."

Die Vernehmung des im Landesgefängnis Bruchsal einsitzenden
led. Kellners

Jaroslav D o u s a ,

geb. 24.7.1927 in Bruch,

wurde fortgesetzt. Er gab weiter an:

"Als in dieser Sache die amerikanische Polizei bei mir eine Haussuchung vornahm, wurden die bereits benannten Akten des Balcar und seine Briefe an mich gefunden. Dies war etwa Mai oder Juni 1952. Die amerikanische Polizei hat zunächst eine Untersuchung gegen Balcar aufgrund des bei mir vorgefundenen Materials eingeleitet, aber später die ganze Sache an die deutsche Polizei abgegeben. Balcar wurde verhaftet und vor ein Gericht gestellt. Das Schöffengericht Stuttgart verurteilte ihn zu 18 Monate Gefängnis, in zweiter Instanz wurde er jedoch vom Landgericht Stuttgart wegen der gleichen Sache freigesprochen. In beiden Verhandlungen trat ich als Zeuge auf. Seit der letzten Verhandlung vor dem Landgericht Stuttgart im März 1953 habe ich Balcar nicht mehr gesehen.

Seitdem habe ich auch keine Verbindung mit Balcar mehr gehabt. Ich selbst war bis Dezember 1953 in Haft und habe keinerlei schriftliche Nachricht von Balcar während dieser Zeit erhalten. Nach meiner Entlassung aus dem Gefängnis im Dezember 1953 habe ich auch nicht den Versuch gemacht, mit Balcar wieder in Verbindung zu kommen. Da ich auch nur etwa 1 Monat in Freiheit war, konnte ich auch nichts von Balcar erfahren. Auch von dritten Personen habe ich über Balcar nichts gehört.

Was mir über Balcar bekannt ist, habe ich bereits in früheren Vernehmungen angegeben. Es ist für mich sehr schwer zu sagen, womit Balcar sich eigentlich befasst. Nach meiner Meinung handelt er mit falschen Papieren aller Art. Aber auch das kann ich nicht hundertprozentig behaupten. Alles, was ich von Balcar wusste, habe ich bereits in mehreren Protokollen angegebenen. Ich glaube, dass Balcar nicht selbst die Fälschungen macht, sondern Verbindung zu irgendwelchen Personen hat, die dieses besorgen. Diese Personen kenne ich nicht, auch nicht namentlich.

Ebenso ist mir unbekannt, welche Namen Balcar sonst

noch führte. Mir gegenüber hat er sich immer nur Balcar genannt.

Auf die meisten der mir gestellten Fragen kann ich keine Antwort geben, weil mir die genannten Namen mit Ausnahme von Balcar persönlich nicht bekannt sind und die auf den Lichtbildern dargestellten Personen mit Ausnahme von Balcar und Svoboda, den ich nur flüchtig im Gefängnis in Ludwigsburg kennen lernte, nicht identifizieren kann. Die Frauenamen sind mir vollkommen unbekannt. Ich bin mit keiner Frau mit einem solchen Namen zusammen gekommen."

Landespolizeidirektion
Nordwürttemberg
~~Kriminalhauptstelle~~
Tgb.Nr. K 6/ 3776/54 M/01.

Stuttgart, den 30.12.1954
Neckarstr.195
Tel. 41 141-45, App.114

E r m i t t l u n g s b e r i c h t

in Sa. Internationaler Rechtsbrecher B a l c a r , Jaromir, geb. 7.5.1920 Prag, alias Rohan, Marcel, geb. 26.6.1919 Prag.

Nach Eingang des Ergebnisses der bei der Polizeidirektion Wien am 19.11.1954 durchgeführten Vernehmung des B a l c a r wurde die Julia D'A v i s hier am 28.12.1954 zur Sache gehört. (Siehe Anlage.) Wie aus dieser Vernehmungsniederschrift ersehen werden kann, sind die von Balcar bei der Polizeidirektion Wien gemachten Angaben vollkommen aus der Luft gegriffen. Nach Auffassung des Unterzeichneten sucht der Genannte jetzt eben nach einer Ausrede, nachdem das zweite Sparbuch und der Reisepass aufgefunden wurden.

Den Besitz eines gefälschten Sparbuches mit einer angeblichen Einlage von 4 260.- sfr, ausgestellt auf René G ä r t n e r, Zürich, hatte B. bei seiner hier am 27.6.1952 durchgeführten Vernehmung nicht in Abrede gestellt. Er behauptete jedoch, von der Fälschung keine Ahnung gehabt zu haben. Auch dieses Sparbuch wollte B. von G s ü r ö s erhalten haben. Auffallend ist, dass sowohl das auf den René G ä r t n e r als auch das auf den Armand K ö r n e r lautende Sparbuch als Ausstellungsdatum den 16.4.1952 trägt. Mit ziemlicher

Sicherheit wurde die Ausstellung beider Sparbücher durch den angeblichen Dr. jur. Deszö K o v a c s veranlasst, der sich zu der fraglichen Zeit in der Schweiz aufhielt. (Siehe Bericht der Kriminalhauptstelle Stuttgart an das Bundeskriminalamt vom 4.11.1952, Tgb.Nr. K 6/2192/52, mit welchem auch Lichtbilder des B a l c a r übersandt wurden.) Von Kovacs, geb. 26.1.1922 in Lentenye ist ein Lichtbild beim Bundeskriminalamt vorhanden und zwar in dem Reisepass, den Balcar bei der Frau D'Avis versteckt hatte. Der Reisepass wurde nach Begutachtung vom Bundeskriminalamt einbehalten. (Siehe Schreiben des BKA vom 27.6.1954, Az. NA/B-IK 32 353 f. A. - B 48 276 f. A., Tgb.Nr. 6899/54)

Dass die beiden Gegenstände (2. Sparbuch und Reisepass) unzweifelhaft von B a l c a r bei der Frau D'Avis versteckt wurden, geht deutlich aus der Vernehmung des D o u s a vom 20.10.1953 hervor. (Siehe Anlage.) Dousa konnte z.B. den Reisepass sehr gut beschreiben, obwohl er diesen bei der Kriminalhauptstelle nicht zu Gesicht bekam.

Ueber D o u s a sind bei der Kriminalhauptstelle Stuttgart keine wichtigen Vorgänge vorhanden. Es kann lediglich gesagt werden, dass er hier bei einer Vernehmung als Zeuge angab, B a l c a r in der Landesstrafanstalt Ludwigsburg kennengelernt zu haben, wo er in der Zeit vom September 1951 bis Januar 1952 eingesperrt ist. Lichtbilder von Dousa dürften beim LKA Baden-Württemberg vorliegen, da der Genannte beim Polizeipräsidium Stuttgart anhängig war und dort auch erkenntungsdienstlich behandelt worden sein dürfte. Bei der Kriminalhauptstelle hat D o u s a seine Personallien wie folgt angegeben:

Jaroslav D o u s a, geb. 24.7.1927 Bruch bei Brüx/CSR. Ueber die Beziehungen des D o u s a zu dem Miroslav S v o b o d a, geb. 17.8.1922 Prag, alias Franz K a r a s, geb. 29.11.1921 Bilina/CSR., ist hier nichts bekannt. Svoboda hat hier bei seiner Vernehmung vom 18.9.1950 u.a. zugegeben, rauschgiftsüchtig zu sein. Nach seinen Angaben kam er am 1.9.1949 als politischer Flüchtling nach Deutschland. Am 22.9.1949 will er in das IRO-Lager Ulm/Donau gekommen sein und dort das Amt des Medical Officers versehen haben. In dieser Eigenschaft war es ihm ohne weiteres möglich, sich Betäubungsmittel zu verschaffen.

D o u s a konnte von hier zu der Sache nicht gehört

werden, da er z.Zt. eine mehrjährige Zuchthausstrafe verbüsst. Die Strafanstalt, in der er sich befindet, könnte beim Sachbearbeiter seines letzten Falles bei der Kripo Stuttgart nicht erfahren werden.

Bei dem erwähnten C s ü r ö s handelt es sich um den angeblichen Dr. jur. Csaba C s ü r ö s, geb. 15.9.1924 in Segesvara/Ungarn. Csürös will sich im September 1949 von Ungarn illegal nach Österreich begeben haben und dort bis Dezember 1950 geblieben sein. Zu diesem Zeitpunkt will er sich nach Deutschland abgesetzt haben. Nach kurzem Aufenthalt in Bad Reichenhall will er nach München verzogen und dort immer aufhältlich gewesen sein.

S c ü r ö s will den B a l c a r im April 1952 in München kennengelernt und mit diesem verschiedene Geschäfte gemacht haben. Eine Auskunft über die getätigten Geschäfte wurde von Csürös verweigert. Nachdem Balcar am 30.6.1952 wegen Verdachts der Falschgeldverbreitung, Urkundenfälschung u.a. in Stuttgart festgenommen worden war und behauptet hatte, das gefälschte Sparkassenbuch von Csürös erhalten zu haben, wurde Letzterer auf Grund eines Haftbefehls des Amtsgerichts Stuttgart am 31.7.1952 in München festgenommen. Da die von Balcar ausgesprochene Behauptung, das gefälschte Sparbuch von Csürös erhalten zu haben, nicht bewiesen werden konnte, wurde Cs. Ende September 1952 wieder auf freien Fuss gesetzt und das Verfahren gegen ihn eingestellt.

Zu der Person des B a l c a r ist zu sagen, dass es sich bei ihm um einen äusserst intelligenten Menschen mit einer ausgeprägten Kombinationsgabe handelt, die er auch immer für seine Zwecke anzuwenden sucht. Zugaben tut er grundsätzlich nichts, es sei denn, dass ihm etwas einwandfrei bewiesen werden kann.

(Mühle)
Kriminalkommissar



Zentralpolizeiblatt

Herausgegeben von der Bundes-Polizeidirektion Wien

Jahrgang 1954

Wien, am 7. Dezember 1954

Nr. 89

Verhaftungen (Festnehmungen)

6091 Arner Johann, nennt sich auch Antoniazzi Johann u. Warner Hans, 25./4. 21 Bozen, It., g., ang. dt. StAngeh., ang. Elektrotechn., Wasserburg, Dtschld., whg., 169 cm gr., schl., br. H., sehr hohe Stirn, Stirnglatze, br. Aug., lk. Glasaue, Brillenträger, spr. Südtiroler Mundart, u.

6092 Berloffia Kurt, nennt sich auch Knoll Kurt, Pellermann Walter u. Hoffmann, Eltern Johann u. Rosa, 12./7. 32 Innichen g., it. StAngeh., l., Hotelangest., ang. Stud., Wasserburg, Dtschld., whg., 178 cm gr., schl., ov. Kopf, lgl. Ges., hohe Stirn, br. zurückgek. gewellte H., gr. Aug., über der Nasenwurzel 5 cm lg. Narbe, spr. Südtiroler Mundart, weg. Verd. des Vr. § 171 ff StG. (BG. Sillian) GPK. Sillian, T., 18./11. 54 (E. Nr 823).

6093 Forthuber Johann, Eltern Johann u. Kreszenz, 31./7. 31 Altheim g., öst. StAngeh., k., l., HA., Oberach Nr 17 whg., z. Stvollz. (6 W. schw. Krk.). KG. Ried i. I., OOe., 25./11. 54 (4 E Vr 557).

S. auch WTF., Art. 5328 u. 5855/54.

6094 Gütthner Berthold, Eltern Johann u. Therese, 15./1. 10 Wien g., öst. StAngeh., k., gesch., Buchbinder, Wien, Salzerg. 38, whg., z. Stvollz. (2 M. str. Arr.). LG. W., 20./11. 54 (1 c E Vr 6522).

6095 Haidinger Franz, 17./12. 35 Wels g., öst. StAngeh., k., vh., Kfz-Mech., Steyr, Wokralstr. 11, whg., weg. Verd. des Vr. § 171, 173, 174 Id, IIa, 176 II b StG. KG. Steyr, OOe., 12./11. 54 (5 Vr 144).

6096 Hoffmann Hermann, 24./1. 30 Danzig g., staatenlos, k., l., weg. Verd. des Vr. § 129 I b StG. (BG. Hallein) GPK. Hallein, Sbg., 17./11. 54 (E. Nr 8623).

S. auch ZPB., Art. 7924/51.

6097 Lamparter Hubert, Eltern Otto u. Rosa, 6./12. 19 Graz g., öst. StAngeh., k., vh., Provisionsvtr, Graz, Kärntnerstr. 161, whg., u.

6098 Petelinschek (Peterlinschek) Herbert, Eltern Franz u. Mathilde, 3./9. 23 Leoben g., öst. StAngeh., k., vh., Mech., Graz, Maiffredyg. 12 a, whg., weg. Verd. des Vr. § 197, 200 StG. (StA. Salzburg) GPK. Wals, Sbg., 24./11. 54 (E. Nr 2507—2510).

6099 Pinton Oskar, 19./12. 19 Mira g., it. StAngeh., ang. Fabrikant, Grado, It., whg., weg. Verd. des Vr. § 8, 171, 173 StG. (StA. Klagenfurt) PD. Klagenfurt, 17./11. 54 (II—10.632/1).

S. auch ZPB., Art. 4051/54.

6100 Simon Leopold, 25./4. 17 Hollabrunn g., öst. StAngeh., k., gesch., ang. Kfm., Wien, Mittersteig 21, gem., jedoch nicht aufhältlich, an r. Hand Narbe u. 4 gekrümmte Finger, am r. U-Arm Narbe, weg. Verd. des Vr. § 197 ff StG. Wechselbetrug auf chlfener Art. (StA. Graz) PD. Graz, 9./11. 54 (II—604/5/20).

Fahndungen des Auslandes

a) Aufenthaltsermittlung

6101 Jacobovic Hasib, Eltern Mujo u. Djula, 16./4. 15 Kevljani g., jugosl. StAngeh., alias Jakupovic Hasib, 16./4. 15 Selo Kewlani g., alias Wehabovic Mischko, 16./4. 20 Suchaig, Jugosl., g., alias Galic Aco, alias Dimitrof Moris, 22./11. 18 Nic, Jugosl., g., ug. 170 cm gr., schl., dklbild. H., bl. Aug., ev. Bart, am lk. O-Arm Narbe, spr. gebr. dt. m. slav. Akzent, weg. mehrfacher Anzahlungsbetrügereien, beg. in Dtschld. (OSTA. beim LG. Mannheim) BMfl., Abt. 13, 19./11. 54 (Zl 157.997—15/54).

b) Abgänglich

6102 Kraus g. Hölzl Katharina, 18./8. 88 Wien g., ug. 160 cm gr., kräftig, grmel. H., grbl. Aug., O. u. U-Kieferprothese, trug hgr. Mantel, rt. Winterdirndl, br. Stoffweste, gr. Stoffsch. m. Gummisohlen, seit 14. od. 15./6. 45 aus Passau, Ostuzzistr. 7. Selbstmord im Inn od. in der Donau infolge Geisteszerrüttung wahrscheinlich. BMfl., Abt. 13, 6./8. 54 (Zl 99.280—15/54).

c) Richtigstellung

6103 Im ZPB., Art. 5560/54: Volker Johannes, 2./7. 32 Hamburg g., heißt richtig Schüler Johannes Volker. BMfl., Abt. 13, 19./11. 54 (Zl 138.522—15/54).

Aufenthaltsermittlungen

6104 Altmann Alfons, Eltern Johann u. Rosa, 25./12. 34 Wien g., öst. StAngeh., k., l., Elektromech., Wien, Schroederweg 3, whg., weg. Verd. des Vr. § 197, 200 StG. (StA. Wien) PD. Wien, 9./10. 54 (K. 12, B—173).

6105 Bauer Emilie, 18./11. 35 Wien g., öst. StAngeh., l., Landarb., Ameis 39 whg., weg. Verd. des Vr. § 171, 176 II a StG. (BG. Poysdorf) GPK. Poysdorf, NOe., 17./11. 54 (E. Nr 1791).

6106 Blase Norbert, Eltern Erich u. Alwine, 4./2. 37 Breslau g., dt. StAngeh., ev., l., HA., Wien, Mariahilferstr. 97, whg., weg. Verd. der Ue. § 460 StG. JG. Wien, 10./11. 54 (5 U 961).

6107 Dambachmair Karl, 28./4. 30 Sippachzell g., öst. StAngeh., k., vh. (getrennt), Schlosser, Timelkam 5 whg., weg. Verd. der Ue. § 1 UG. (BG. Wels) U 961). BPK. Wels, OOe., 22./10. 54 (Kr 469).

6108 Knoll Otto, Eltern Arnold u. Anna, 22./10. 11 Wien g., öst. StAngeh., m., vh., Kfm., Wien, Erlingg. 7, whg., weg. Verd. der Ue. § 461 (197) StG. (BG. Wien) PD. Wien, 24./11. 54 (K. 1, B—458).

6109 Kornfeind Johann, 18./1. 24 Wr-Neustadt g., öst. Angeh., Graphiker, Wr-Neustadt, Mießelg. 37, whg., weg. Verd. der Ue. § 17 PreßGes. BG. Wr-Neustadt, NOe., 11./10. 54 (U 1244).

6110 Marchart Gerda, 24./4. 24 Celle, Niedersachsen, g., öst. StAngeh., ev., vh., Köchin, Garsen 19 bei Celle, Dtschld, whg., weg. Verd. der Ue. § 464 StG. (Verhehlung gestohlener Fahrräder.) KG. Wr-Neustadt, NOe., 15./11. 54 (Vr 37).

6111 Muhr Johann, Eltern Franz u. Theresia, 25./6. 32 Neuberg g., öst. StAngeh., k., l., Landarb., Neuberg 156 whg., weg. Verd. des Vr. § 152 StG., beg. 7./9. 32 durch Messerstiche, die zu schweren Verletzungen führten. LG. W., 22./10. 54 (12 b E Vr 2108).

6112 Reiterer Franz, 16./2. 92 Erlach bei Wr-Neustadt g., öst. StAngeh., k., vw., BauHA., Wien, Angererstr. 7, whg., zur Zust. des Beschlusses weg. Hafikosten. JG. Wien, 28./10. 54 (5 U 570/53).

S. auch WTF., Art. 8456 u. 8869/54.

6115 Revol Gabriel, 24./9. 11 Lyon g., frz. StAngeh., vh., HA., Lyon 55, Rue de Cuire, Frkch, whg., weg. Verd. der Ue. § 333 StG. In Begleitung seiner Gattin Revol Albine. (BG. Ybbs) GPK. Neumarkt, NOe., 11./11. 54 (E. Nr 1151).

6114 Roth Vinzenz, Eltern Franz u. Kreszentia, 1./2. 35 Deutschlandsberg g., öst. StAngeh., k., l., Bäcker, dzt HA., Imsterau-Arge, T., whg., weg. Verd. der Ue. § 461 (197) StG. (BG. Leibnitz) GPK. Leibnitz, Stm., 23./11. 54 (E. Nr 5665).

6115 Schopf Josef, 2./3. 24 g., Fohnsdorf, Rattenberg-Landstr. 15, whg., weg. Ue. § 1 UG. BG. Neumarkt, Stm., 13./11. 54 (U 429).

S. verm. auch ITF., Art. 5289/54 u. GTF., Art. 6089/54.

6116 Stampfer Eduard, 31./1. 37 Wien g., öst. StAngeh., k., l., HA., Wien, Engerthstr. 99 od. Othmarg. 42, whg., weg. Verd. der Ue. § 8, 460 StG. JG. Wien, 23./11. 54 (7 U 1099).

S. auch ZPB., Art. 5485/54.

6117 Thorsteinson Thorstein, 9./5. 32 Reykjavik g., isländ. StAngeh., l., Kunstmaler, Wien, Wiederhoferg. 3, whg., ug. 177 cm gß, schl., hbl. H., weg. Verd. des Vr. § 197, 200 u. 96 StG., beg. im Apr. 54 durch Herauslockung von 2500 S u. Entführung der Sedlacek Georgine, 25./5. 35 Wien g. LG. W., 18./11. 54 (26 b Vr 4569).

6118 Toff Richard, Eltern Josef u. Anna, 15./5. 13 Gritschach g., öst. StAngeh., k., vh., Baumeister (Ing.), Villach, Italienerstr. 17, whg., besitzt RP., ZI PA 143, ausgest. 2./2. 49 vom BPK. Villach, gültig bis 1./2. 54 für alle Staaten der Welt, weg. Ue. § 461 (197) StG. BG. Villach, Kt., 17./11. 54 (U 1219/51).

6119 Tschernitz Heinrich, Eltern Anton u. Elisabeth, 15./10. 01 Borbeck, Dtschld, g., öst. StAngeh., k., vh., HA., Hohenems, Holzbaracke, whg., weg. Ue. § 1 UG. (BG. Bleiburg, GZ. 248/54). GPK. Aich, Kt., 12./11. 54 (E. Nr 866).

6120 Urošević Milorad, Eltern Michael u. Maria, 9./2. 08 Belgrad g., Volksdt. aus Jugosl., orth., gesch., kfm. Angest., Wien, Königslosterg. 5, whg., ug. 170 cm gß, schwächig, lgl. Ges., dklbr., gewellte H., etwas meliert, weg. Verd. der Ue. § 460 StG. (BG. Wien) PD. Wien, 26./11. 54 (K. 5, D 286).

Personenbeschreibungen

Einbrecher:

6121 Ang. Appel Ewald, 5./5. 28 Zöllnei bei Grulich, Dtschld, g., dt. StAngeh., Landarb., ug. 165 cm gß, schl., bld. H., u.

6122 ang. Dreisik Herbert, 21./11. 28 Andersdorf bei Bern, Dtschld, g., dt. StAngeh., Landarb., ug. 165 cm gß, schl., dklbld. H., entw. zw. April 45 u. März 46 dem Josef Planer, O-Hautzenhal 16, nach Aufspr. des Kellerschlusses aus Keller Pretiosen, uz.: 2 gold. neue H-Taschenuhren m. Doppelmantel, Marke unbk., an beiden Uhren je eine gold. Uhrkette, gold., ältere H-Taschenuhr, Marke unbk., 2

gold, 14 kar. Eheringe m. Grav. „Poldi u. Pepsch GGG 26. 7. 1923“, gold, 14 kar. D-Armband, kleingliedrig, s. Sicherheitsverschluss, gold., 14 kar. D-Armbandkette m. ov. Gliedern, nach außen gewölbt, nach innen flach, m. kl. Gliedern zusammengehalten, s. Uhrkettenverschluss, gold., 14 kar. D-Armband m. doppelten, ov. Gliedern u. Sicherheitskette, 1 P. gold., 14 kar., kleinförm. Steckohrgehänge, 1 gold., 14 kar. Manschettenknopf m. bl. Verzierung (gold-blau-gold), gold., 14 kar., feingliedrige D-Halskette, gold., 14 kar. Krawattennadel, 20 Goldkronen, Jahrgang unbk., gold., 14 kar., feingliedrige D-Halskette, verlaufend m. einem größ. u. zwei kl. Gliedern s. Anhänger in Quadratform, zum Einschieben von Photos, an der Außenseite des Anhängers ist ein wß. Brill. ganz flach angebracht, gold., 14 kar. D-Ring m. Rubin, ug. 10–20 verschd. Münzen, 1 Maria-Theresien-Thaler, eine 5 cm lg. Brosche, 2 gold., 14 kar. Manschettenknöpfe, Trachtenarmband, gold., 14 kar., ganz feingliedrige D-Halskette s. Anhänger m. Schutzengel, zusw. ug. 10.000 S. Der Schmuck befand sich in einer Pappeschachtel. Eine genauere Beschreibung der entw. Pretiosen ist unbk. GPK. Sierndorf, NOe., 2./11. 54 (E. Nr 1062).

Abgängige

6123 Irschik Anton, Eltern Anton u. Maria, 22./11. 34 Piesling, Csl., g., öst. StAngeh., k., l., zuletzt HA., gelernter Bäcker, Wien, Reinprechtsdorferstr. 18, whg., ug. 176 cm gß, schl., lgl., blasses Ges., lbd. H., hlgr. Aug., gsd. Z., spr. Wr-Dialekt, trug dklbr. Anz., br. Wollweste, hat Personalausweis f. Ausl. u. Staatenlose bei sich, ist erst seit 26./8. 54 öst. StAngeh. u. hat hievon noch keine Kenntnis, seit 25./7. 54 aus Wohnung seiner Tante, Wien, Josefstädterstr. 25. Wurde von seinem Dienstgeber weg. Vernachlässigung seiner Arbeit am 25./7. 54 entlassen. Will sich zur Fremdenlegion od. zu seinem Onkel nach Westdeutschland begeben. PD. Wien, 23./11. 54 (K. 5, Abg. 51).

6124 Liebert Johann, Mutter Maria, 3./4. 33 Eitendorf g., öst. StAngeh., k., l., HA., ug. 167 cm gß, rd. rtl. Ges., bld., zurückgekämmt H., stehenden Blick, schadh. Z., trug lichten Staubmantel, dklbr. Anz., br. Halbsch., seit 20./10. 54 aus Villach bezw. Wernberg 11. Äußerte sich, in die frz. Fremdenlegion einzutreten. GPK. Wernberg, Kt., 18./11. 54 (E. Nr 1471).

6125 Zenz Harald, 10./1. 32 Donawitz g., öst. StAngeh., k., l., HA., ug. 175 cm gß, ov. Ges., stk röt. Ges., br., zurückgek. H., gr. Aug., aufgeworfene Lippen, gsd., vollst. Z., trug dklbl. Wollstoffhose, schz. Pullover m. wß. Spitz vom Hals zur Brust, beigen Schnürsamtrock, grünl. kar. Flanelhemd, kz., schz. Chlothose, br. Sporthalschuhe, seit 14./11. 54 aus St Michael, Liesingtal 115. Vrb. od. verm. Eintritt in die frz. Fremdenlegion. GPK. St Michael, Stm., 24./11. 54 (E. Nr 2973).

Sachbeschreibungen

Diebstahl:

6126 Schecks, uz.: 2 DM-Reiseschecks, Nr 267.595 u. 267.596, zu je 100 DM, lautend auf Erna Gurke, Rheinisch-Westfälische-Bank-Bielefeld; Travellerscheck, Nr 72/5272, zu 2 £ der Barclays-Bank-Limited-London, lautend auf E. N. Watson; 55 Reiseschecks, davon 29 St. m. den Nrn 34.556–34.584, zu je 50 DM, der Oesterr. Nationalbank, 4 Reiseschecks, davon 3 St. m. den Nrn 102.735–102.737, zu je 100 DM, von den restl. Schecks sind die Nrn nicht bekannt. Zw. 21. u. 23./8. 54 am Postwege vom Postamt Saalbach zum Postamt Salzburg 2, zum Nacht. der Raiffeisenkasse, Saalbach-Viehofen. ErhGrp. des LandGendKdo. f. Salzburg, 22./11. 54 (ZI 2769).

Diebstähle aus Autos:

6127 Br. Lederbrieftasche m. Paßfutteral, enth. Fremdenpaß, Serie F, Nr 074851, 15/54, ausgest. 10./2. 55 vom Landratsamt Wolfratshausen, Obb., gültig bis 9./2. 55, MZ., Bescheinigung des amerikanischen Kon-

sulates über Registrierung, bzw. Auswanderung, verschd. Briefe u. 180 S, 10./8. 54 aus unersp. park. PKW. in Wien, Praterstr. 58, dem Fried Leopold, 14./6. 15 Beregas g., Wien, Bechardg. 23. PD. Wien, 12./9. 54 (K. 2, D 565).

6128 Gr. Bauernjoppe (aus gr. Decke) m. grünen Aufschlägen, Manschetten u. grünem Kragen, enth. Etui m. Führerschein, Nr 9595, ausgest. 19./5. 54 für die Gr. a, c1 u. c2, von der PD. Wien, lfd auf Terbeznik Johann, 11./10. 01 Wien g., Wien, Treustr. 18, etabliert, Zulassungsschein f. LKW., Kennz. W 18885, lfd auf Theresia Terbeznik, Wien-Stammersdorf, Weberstr. 49, wh., Steuerkarte, gültig bis Februar 1955, Starter- u. Absperrschlüssel für diesen LKW., schz. Lederbrieftasche, zweifächrig in br. Chromlederumhüllung, 15./10. 54 in Wien, Hamburgerstr. zw. den Häusern 1—5, dem Johann Terbeznik, Wien-Stammersdorf, Weberstr. 49. PD. Wien, 25./11. 54 (K. 5, D—590).

Gasthausdiebstahl:

6129 Br. Knnstleder-D-Handtasche, enth.: Bried. Brieftasche m. Dokumenten, uz.: RP., Nr 43514, ausgest. 2./6. 49 von der PD. Wien, Taufschein, ZI 189/26, Tom. 1926, Fol. 67, ausgest. 14./8. 26 vom PfarrA. St Johann, Wien X., Auszug aus der Heimatrolle, Nr 57667, ausgest. 15./5. 49, vom Magistrat Wien, I-Ausweis, Nr 205750, ausgest. 1./9. 52 von der PD. Linz, 17./7. 54 während Gasthausbesuches im „OP“-Keller, Linz, Landstr. 71, der Threadgill g. Kochmanowitsch Maria, 1./8. 26 Wien g., Linz, Wr Reichsstr. 3. PD. Linz, 19./11. 54 (D—1157).

Geschäftseinbruch:

6150 Pelzwaren, uz.: 12 dklbr. canad. Nerze, ug. 75 cm lg, männl.; 5 dklbr. Nerze, ug. 60 cm lg, weibl.; 16 Wildnerze, schwach dklbr., ug. 55 cm lg, weibl.; canad. Nerz, beige, wfl. Flecken am Bauch, ug. 55 cm lg, weibl.; 4 dklbr. schwed. Nerze, ug. 45 cm lg, weibl.; 4 Nerze, Fertigware, dklbr., 55 cm lg, weibl.; Murnelnerz, pastellfarbig, 120×50 cm (3-teilig), m. 4 cm Streifen eingestrichen; 4 dklbr. Murnelnerze, 120×50 cm; 69 Persiane, ug. 60×50 cm, innen bl. m. Silberaufdruck „George Riceltd London“. Der Stempel besteht aus einem Innenkreis u. außen am Rande ebenfalls in Kreisform aus 11 verschd. lg. Strichen, Wert 82.650 S, nachts z. 28./9. 54 nach Nachsp. aus Geschäft der Adele Rajcher, Rohwaren u. Felle Import-Export Großhandel, Wien, Burgg. 28—32. PD. Wien, 22./11. 54 (II—9987/SB).

Handtaschendiebstahl:

6151 Br. Lederhandtasche, ug. 40×30 cm gß, Lederbügel, 1 Henkel alt, beschädigt, enth. Dokumente, uz.: RP., Serie A, Nr 826327, PA 21474, ausgest. 16./4. 52 von der PD. Wien, I-Ausw., Nr 4705, ausgest. 12./5. 46 von der PD. Wien, Mitgliedskarte der Gewerkschaft, 5 tosische Wohnungsschlüssel, u. 1000 S, zusw. 1020 S, 15./10. 54 in der Fleisch-Großmarkthalle in Wien, III. Bez., der Jatsch Emma, 11./1. 91 Ma Enzersdorf g., Wien, Bäckerstr. 2. PD. Wien, 22./11. 54 (K. 5, D 829).

Motorraddiebstähle:

6152 Motrd, „Puch 125 TL“, Mot.- u. FahrgestNr 416867, Kennz. W 51957, bl. lack., 8000 S w., 22./10. 54 in unersp. Zustande vor dem Eingang des Schottenringkino in Wien, Hessg., dem Edmund Rainer, Wien, Franz Hochedlingerg. 6. PD. Wien, 24./11. 54 (K. 1, D—1296).

6153 Motrd, „Puch 250 TF“, Mot.- u. FahrgestNr 1055511, Kennz. W 15889, Bauj. 1954, schz lack., am Lenker kl. Windschutz, schz. Gepäckträger, am vord. Kotschützer 10 Abziehbilder (Schwarzwald, Schweiz, Arlberg), r. Seite des Benzintanks eingebault, ug. 9900 S w., 11./11. 54 im unersp. Zustande vor dem Schottenringkino, Wien, Hessg., dem Josef Brenner, Wien, Währingergürtel 103. PD. Wien, 25./11. 54 (K. 1, D—1375).

Taschendiebstahl:

6154 FSch., Nr A 22885, ausgest. 25./8. 47 von der PD. Wien für die Gr. a u. b, 15./8. 54 in Innsbruck

aus äußerer Rocktasche dem Tober Johann, 11./1. 95 Hofstetten g., Wien, Schadinag. 14, wh. PD. Innsbruck, 19./11. 54 (Abt. II—5/1072/2).

Wohnungseinbruch:

6155 Mann, ug. 40—45 J., mgß, unts., dklbld. schüttere H., trug dkl. Mantel, entw. 21./11. 54 nach Nachsp. aus Wohnung der Henriette Schaffgoth, Vöcklabruck, Dr Schererstr. 4, aus unersp. Kasten 20.000 S. GPK. Vöcklabruck, OOe., 25./11. 54 (E. Nr 5138).

Funde, Verluste

Gefunden:

6156 Autoreifen, „Semperit“, Special-Servic, Made in Austria, 552, 2047 A, T 165, 14.00—20, Super-Transport, Extra H. D., 02 GR 01184, Tragfähigkeit 3450 kg, gebraucht, Wert ug. 1000 S, 2./11. 54 in Hadersdorf, Stm., von Walter Konrad u. Helmut Pichler, Hadersdorf 18 gefd. GPK. Kindberg, Stm., 17./11. 54 (E. Nr 2274).

6157 Zylinderförm. Pappenhülle, enth. 2 Pläne, uz.: Stadtplan, glaublich von einem Teil der Stadt Würzburg in Dtschld, Plan (Innenansicht) von einer Domkirche verm. ebenfalls von Würzburg u. Photographie, 60×75 cm gß, darst. ein Schloß od. Gutshof, im Vordergrund ein Fluß od. See u. dahinter liegende Weingärten, Wurde Ende Okt. 54 in Judenburg in der Grünhübl-Allee nächst dem Gasth. Schaffer aufgefd. StPA. Judenburg, Stm., 9./11. 54 (ZI P 170—01/F—120).

Verloren (Abhandengekommen):

6158 Dokumente, uz.: I-Ausweis, Nr 52957, ausgest. 18./7. 46 von der BH. Ried i. L. u. Führerschein, L Nr 1475, ausgest. 23./11. 50 von der PD. Salzburg f. d. Gr. b u. c2, verl. 6./11. 54 zw. Ried u. Salzburg von Aigner Josef, 31./12. 31 Ried i. L. g., Ried i. L., Stelzhamerstr. 19, wh. PD. Salzburg, 10./11. 54 (Fa 1067).

6159 Dklbr., dreiteil. Kalblederbrieftasche, enth. Dokumente, uz.: Führerschein, Gr. a, b, c1 u. c2, Nr 1041, ausgest. 24./6. 47 von der BH. Hallein, Zulassungsschein f. „Mercedes“, MotNr 20366055/8045, FahrgestNr S 989, u. 530 S, verl. 29./10. 54 St Koloman—Seewald od. in Hallein von Neureiter Anton, 24./9. 25 St Koloman, Taugl 30, wh. GPK. St Koloman, Sbg, 14./11. 54 (E. Nr 555).

6140 RP., Serie A, Nr 235.714, 116.454, ausgest. 29./10. 48 von der PD. Wien, verl. 4./11. 54 unbk. wo von Exner-Ewarten g. Lohn Josefine, 24./2. 20 Wien g., Wien, Dreimarksteing. 3, wh. PD. Wien, 20./11. 54 (III/8068/FA).

6141 RP., Serie A, Nr 575.445, ZI 662, ausgest. 6./7. 51 vom BPK. Leoben, gültig bis 5./7. 56 für alle Staaten Europas, verl. zw. Juli 54 u. 17./11. 54 in Leoben von Jäger Gottfried, 2./10. 26 Leoben g., Leoben, Veitschbergweg 19 wh. BPK. Leoben, Stm., 20./11. 54 (V 208/1).

6142 RP., Serie A, Nr 902262, 4 Pa 67465, ausgest. 30./6. 52 von der PD. Wien, verl. unbk. wann u. wo von Krumbacher Walter, 4./9. 92 Leoben g., Wien, Rechte Wienzeile 247, wh. PD. Wien, 25./11. 54 (III/8256/FA).

6143 RP., Serie B, Nr 597874, III 97816, ausgest. 11./10. 54 von der PD. Wien, verl. unbk. wann u. wo, von Rief Josef, 23./5. 35 Wien g., Wien, Laimgrubeng. 6, wh. PD. Wien, 20./11. 54 (III/8180/FA).

6144 RP., Serie B, Nr 513972, 6922, ausgest. 16./6. 54 vom BPK. Urfahr, verl. 3./11. 54 auf der Fahrt von Graz nach Linz von Mittermayer g. Schuler Wilhelmine, 29./11. 26 Bludenz g., Urfahr, Gstötnhofstr. 21, wh. BPK. Urfahr, OOe., 9./11. 54 (ZI Pa 2164).

6145 RP., Serie A, Nr 500517, 67985, ausgest. 16./8. 50 von der PD. Wien, verl. i. J. 52 unbk. wo. von Töpfer Karl, 28./7. 18 U-Loisdorf g., Wien, Favoritenstr. 63, wh. PD. Wien, 20./11. 54 (III/8169/FA).

Aufenthaltsverbote f. das ganze Bundesgebiet

6146 Balcar Jaromir, Eltern Josef u. Adele, 7./5. 20 Prag g., nennt sich auch Rohan Marcel, Dr. 26./6. 19 Prag g., StAngeh., ungeklärt, Journalist, gem. § 3 (2) lit. b u. g. FremdPolGes. f. bstg. PD. Wien, 20./11. 54 (I-11571/FRB).

6147 Baranyai Istvan, Eltern Istvan u. Anna, 6./10. 25 Duna-Haraszti g., ung. StAngeh., k., l., Feinmech., gem. § 3 (2) lit. a u. b FremdPolGes. f. bstg. Hat Vollstreckungsaufschub bis 12./1. 55. PD. Linz, 18./11. 54 (Fr. Pol. 915).

6148 Siteri Sandor, Eltern Sandor u. Sophie, 17./2. 32 Biharkerestes g., ung. StAngeh., ev., l., Maurer, m. Bescheid vom 10./11. 54 gem. § 3 (1 u. 2) lit. a FremdPolGes. f. 5 J. PD. Klagenfurt, 22./11. 54 (I/1859/6/FR).

6149 Skendrovic Mijo, Eltern Andrija u. Jelica, 6./10. 54 Braslovje g., jugosl. StAngeh., k., l., Eisendreher, gem. § 3 (1 u. 2) lit. a FremdPolGes. f. bstg. Hat Vollstreckungsaufschub bis 1./2. 55. PD. Klagenfurt, 16./11. 54 (I/1854/5/FR).

6150 Smajla Josef, Eltern Anton u. Bara, 16./8. 27 Velika-Jelsa g., jugosl. StAngeh., k., l., Automech., gem. § 3 (1 u. 2) lit. a FremdPolGes. f. bstg. Hat Vollstreckungsaufschub bis 15./1. 55. PD. Klagenfurt, 15./11. 54 (I/1846/5/FR).

6151 Sucur Marijan, Eltern Jure u. Matija, 17./4. 29 Bjakovsko g., jugosl. StAngeh., k., l., Eisendreher, gem. § 3 (1 u. 2) lit. a FremdPolGes. f. bstg. Hat Vollstreckungsaufschub bis 15./1. 55. PD. Klagenfurt, 20./11. 54 (I/1844/5/FR).

6152 Vukas Djuro, Eltern Mileta u. Soka, 20./10. 31 Janja-Gora g., jugosl. StAngeh., orth., vh., Kraftf., gem. § 3 (1 u. 2) lit. a FremdPolGes. f. bstg. Hat Vollstreckungsaufschub bis 5./2. 55. PD. Klagenfurt, 17./11. 54 (I/1842/6/FR).

6153 Wehrauter Massimo, Eltern Alois u. Marianne, 17./4. 32 StMichael g., it. StAngeh., k., l., HA., gem. § 3 (2) lit. e FremdPolGes. f. bstg. Ist 5./11. 54 nach Italien ausgereist. BH. Innsbruck, 17./11. 54 (II/4587/10).

Nachträge

6154 Zum ZPB., Art. 3434/49: Allmasy Paul, 29./12. 27 g., nennt sich auch Farkas Laszlo Pat, 29./12. 28 Pilisvörösvár, Ung., g., u. Fiath Paul. PD. Wien, 11./9. 54 (I-10734-FRB).

6155 Zum ZPB., Art. 5670/54: Karalic Nuri, 2./8. 28 g., ist 15./11. 54 nach Jugosl. ausgereist. PD. Wien, 26./11. 54 (I-11797-FRB).

6156 Zum ZPB., Art. 375/54: Nestojevic Peter, 17./10. 24 g., ist lt. Erhebungsberichtes des GPK. Asten vom 18./10. 54 im April 54 nach Jugosl. verzogen. BH. Linz-Land, OÖ., 19./11. 54 (Sich/A-1866/53).

6157 Zum ZPB., Art. 905/48: Störk Fritz, 27./4. 15 g., hat sich beim GmdAmt Leonding am 26./7. 54 nach Wolfenbüttel, Dtschld., poliz. abgemeldet. BH. Linz-Land, 19./11. 54 (Sich/A-312/53).

6158 Zum ZPB., Art. 3025/54: Kirchendiebstahl: Tatverd. Borsos Josef, 4./5. 54 Kranziza, Jugosl., g., Goldschmied, Stadl-Paura, Lager 1012, whg. GPK. Asten, OÖ., 19./11. 54 (E. Nr 2974).

Widerrufe

Zentralpolizeiblatt

1954

Sanetnik Felizitas, 18-1198, LG. Wien.
Doubroucky Wilhelm, 58-3838, JG. Wien.
Pauschenwein Karl, 59-3911, u.

Swoboda Reinhold, 61-4047, LG. W.
Grosz Ludmilla, 61-4059, JG. Wien.
Maschler Stefan, 61-4063, KG. Wr-Neustadt, NOe.
Schmoll Hermine, 62-4124, gemäß § 56 StPO., KG. St. Pölten für GPK. Neulengbach, NOe.
Partmann Franz, 63-4195, LG. W.
Pöttinger (Pöttinger) Matthias, 71-4773, GPK. Ma Neustift, OÖ.
Rosenfeld Heinrich, Spitzn.: „Ruppono“, 79-5367, u.
Rosenfeld g. Frost Hildegard, Spitzn.: „Korso“, 79-5368, GPK. Oberndorf a. d. M., NOe.
Twardowski Walter, 79-5371, JG. Wien.
Berger Karl, 81-5467, KG. Krems a. d. D., NOe.
Habeck Karl, 82-5552, LG. W.
Gardnerbauer Johann, 82-5562, PD. Linz.

Hoteldiebe:

Ang. Knoll Kurt, 57-5795, zur Gänze, wegen Neuverlautbarung im ZPB., Art. 6092/54, u.
Ang. Warner Hans, 57-5796, zur Gänze, wegen Neuverlautbarung im ZPB., Art. 6091/54, GPK. Sillian, T.

Abgängig:

Artner Alois, 86-5883, GPK. Gänserndorf, NOe.

Verloren (Abhandengekommen):

RP., von Krainer g. Frick Rautgunde, 49-5245, PD. Salzburg.
RP., von Podlesak Alfred, 81-5515, PD. Wien.

Entwischener Zögling:

Zimmermann Alfred, 75-5086, PD. Wien.

Versagung der Ausstellung eines Reisepasses:

Ekart Franz, 80-5450, BH. Leibnitz, Stm.

1953

Entwischener Zögling:

Huber Ernst, 84-6985, PD. Wien.

Entziehung eines Reisepasses:

Klampferer Hermann, 47-5958, BH. Villach, Kt.

1952

Haugeneder Konrad, 68-5847, zur Gänze, LG. W.

Aufenthaltsverbot für das ganze Bundesgebiet:

Teilwiderruf, nur Huppert g. Rintel Isabella, 14-1194, PD. Wien.

1951

Entziehung eines Reisepasses:

Resch Franz, 90-7425, BH. Judenburg, Stm.

1950

Salat Josef, 86-7275, LG. W.

1948

Strieder g. Prüll Olga, 51-2418 u. 4-300/49, LG. S. für PD. Linz.

Zentralpolizeiblatt und Wiener Tägliche Fahndungsblatt

1947

Fuchs g. Hable Hermine, 98-17919, KG. Steyr, OÖ.

1946

Mallisch Johann, 27-2201, PD. Linz für PD. Wien.

Zentralpolizeiblatt

1937

Singer Benjamin, 151-8472, KG. Wels für PD. Wien.

8/3-55
Wien den 4 mars 1955.

2 bil.

Personligt och strängt förtroligt.

HEMLIG.

Jarring/DS a + b
8/3 Thulin, f.k.
u.Jarring.

M Broder,

kg.

Polispresidenten Holaubek sände mig igår ett antal nya handlingar angående Balcar. Jag har låtit taga avskrift eller göra utdrag av de, som synas mig vara av intresse för Dig eller för den svenska säkerhetspolisen och bifogar härmed dessa. Då Holaubek för närvarande ligger sjuk i influensa och därför sände mig handlingarna med särskilt bud i slutet kuvert, har jag icke kunnat erfara, vad hans avsikt närmast varit. Jag skulle emellertid tro, att han menade, att papperen i lämpliga delar jämväl skulle kunna förevisas för fru Björnstad eller hennes föräldrar, därest detta skulle befinnas erforderligt, för att övertyga dem om Balcars identitet.

Sven Allard
Sven Allard

Sven Allard

Utrikesrådet G.Jarring,
Utrikesdepartementet.

409

C₅

Avskrift.

POLIZEIDIREKTION WIEN
Abteilung I
I-1289/6/55 res

Wien, den 1. 3. 1955

Betr.: B a l c a r Jaromir, alias
R o h a n Marcel

A k t e n w e r m e r k
für Herrn Polizeipräsidenten.

In der Anlage ein weiteres Ergebnis der Interpol über Jaromir B a l c a r , fälschlich Marcel R o h a n , das sich mit den Erhebungen der Polizeidirektion vollinhaltlich deckt.

Die Polizeidirektion Wien darf für sich wohl als einzige Behörde des In- und Auslandes buchen, dass sie dem Genannten nicht auf den Leim gegangen est, bzw. die Erhebungen vom ersten Augenblick an in einer bestimmten Richtung geleitet hat. Aus dem nunmehr vorliegenden Erhebungsergebnis deutscher Sicherheitsbehörden ergibt sich, dass B a l c a r es auch während seiner Haft, die im übrigen nie wegen Spionageverdacht verhängt wurde, sondern wegen simpler Betrugssachen, meisterhaft verstanden hat, die Verbindungen mit allen möglichen Stellen und hochgestellten Persönlichkeiten aufrechtzuerhalten. Die Ausforschungen in Deutschland insbesondere des D o u s a u. a. erfolgten auf Grund der Tätigkeit der Polizeidirektion Wien. Alle diese Personen erkennen den ehemaligen fälschlichen Marcel R o h a n als den wirklichen Jaromir B a l c a r. Interessant allerdings ist, dass nach diesem neuen Erhebungsergebnis B a l c a r sich bis zu dieser Zeit, also bis zum Jahre 1953, nicht als R o h a n ausgab. Diesen Namen dürfte er sich tatsächlich erst in Schweden beigelegt haben. Hätte es noch eines Beweises über die Persönlichkeit des B a l c a r bedurft, so läge er jetzt vor. Für die Polizeidirektion ist das Erhebungsergebnis deutscher Behörden also nichts anderes

410

als eine Bestätigung der Richtigkeit ihrer Erhebungen.

Bemerkenswert aber erscheint, dass B a l c a r und der früher beschriebene Miroslav S v o b o d a sich tatsächlich sehr gut kennen müssen. Dies hat die Polizeidirektion Wien bereits im Frühjahr vergangenen Jahres festgestellt und behauptet. S v o b o d a gab dies auch zu, B a l c a r leugnete, diesen Mann überhaupt zu kennen. Auch bei Gegenüberstellungen kam nichts Gescheites heraus, da Angabe gegen Angabe stand, wobei die Angaben des S v o b o d a zwar äusserst präzise aber doch so phantastisch waren, dass bei den ebenso präzisen gegenteiligen Behauptungen B a l c a r 's das Urteil nur lauten konnte: Aussage gegen Aussage. Nach den nun bei der Kriminalhauptstelle Nordbaden gemachten Angaben des Jaroslav D o u s a wird die Polizeidirektion zweifellos die Angaben des S v o b o d a neuerlich zum Anlass von Untersuchungen nehmen.

B a l c a r hält sich nach den hier vorliegenden, nicht überprüfbaren Angaben, in München auf. Es muss angenommen werden, dass er auch jetzt wieder im Besitze irgendwelcher gefälschter Papiere ist. Auch ergibt sich aus den Erhebungsberichten aus Deutschland nicht, wo sich die ebenfalls gefälschten Sparkassenbücher schweizerischer Banken befinden.

Das Erhebungsergebnis wird, soweit dadurch keine staatspolizeilichen Belange berührt werden, der Abteilung 13 zwecks weiterer Verwertung übermittelt werden.

Die Schlussfolgerung der Kriminalhauptstelle Nordwürttemberg kann ho. nur unterstrichen werden, nämlich, "dass es sich bei B a l c a r um einen äusserst intelligenten Menschen mit einer ausgeprägten Kombinationsgabe handelt. Zugeben tut er grundsätzlich nichts, es sei denn, dass ihm etwas einwandfrei bewiesen werden kann." Darüber hinaus zu sagen ist, dass er ebenso skrupellos wie intelligent ist und dadurch zu einem sehr gefährlichen Agenten oder Hochstapler wird.

Gespräch. Von den anderen Tschechen am Tisch erfuhr ich dann, dass Balcar gut leben würde und anscheinend über gute Beziehungen zu den Exiltschechen verfüge. Damals kümmerte ich mich nicht mehr um ihn.

Ich traf dann Dr. Alaxander Jaromir B a l c a r wieder- um im Spätjahr des Jahres 1951 im Gefängnis in Ludwigsburg. Er war damals von einem amerikanischen Gericht wegen irgendeiner Passangelegenheit - Genauerer hierüber weiss ich nicht, aber es handelte sich, soviel er mir erzählte, um argentinische Pässe - zu 18 Monaten Gefängnis verurteilt. Hiervon hat er 15 Monate etwa verbüsst, während ihm der Rest wegen guter Führung erlassen wurde. Ich lag damals mit Balcar zusammen auf einer Zelle und ich weiss auch, dass er sogar noch im Gefängnis Verbindung mit höchsten amerikanischen Stellen, u.a. mit der Gattin des damaligen Hochkommissars John Mc Cloy, und auch deutschen Persönlichkeiten hatte."

"Während der Haft hat mir Balcar verschiedene Angebote gemacht, ohne sich jedoch näher auszusprechen. Aus seinen Reden musste ich aber schliessen, dass es auf dem Gebiete der Verbreitung von falschen Pässen und Falsifikaten verschiedener Art liegen würde. Näheres würde ich erfahren, wenn er auf freiem Fuss sei. Ich musste ihm versprechen, dass ich alleine nichts unternehmen würde. Ausserdem versprach ich ihm zu schreiben, was ich auch getan habe, und war so ständig in Verbindung mit ihm bis zu seiner Entlassung.

Diesselbe erfolgte anfangs März 1952. Sofort nach seiner Entlassung suchte er mich in Stuttgart-Vaihingen, Böblingerstr. 217, auf und blieb 3 Tage bei mir. Während dieser Zeit war er dauernd unterwegs, um seine Bekannten in Stuttgart aufzusuchen. Nach diesen 3 Tagen sagte er mir, er sei nunmehr so weit und er müsse nach München fahren. Von dort aus würde er mir schreiben. Ich sollte seine Briefe sofort beantworten und er würde zusehen, dass das versprochene Geschäft bald zustande komme. Sobald er soweit sei, würde er mich in Stuttgart besuchen und die nötigen Anweisungen geben. Um was für ein Geschäft es sich handelte, hat er nicht gesagt. Ich sollte mich gedulden, da er zuerst den verlorenen Kontakt mit seinen Bekannten in München wiederherstellen

müsse. Von seinen Bekannten kenne ich niemand. Weder aus Stuttgart noch aus München. Zwar hat er mir damals verschiedene Namen genannt, jedoch sind mir die Namen alle entfallen, weil sie mir nichts besagten.

Bevor Balcar nach München abfuhr, übergab er mir ein Aktenbündel in Verwahrung. Es handelte sich dabei um ca. 6-8 Leitzordner, die mit verschiedenen Briefen, Abschriften und Notizen gefüllt waren. Dabei sagte er mir, er würde die Akten entweder selbst abholen oder abholen lassen. Tatsächlich kam nach einiger Zeit auch eine Frau und hat die Akten in einem Koffer verpackt und nach München geschickt. Es handelt sich um eine Frau namens Lina B u l a c h, die aus Pfullendorf in Baden stammt, aber in Stuttgart als Kellnerin im Hindenburg tätig war. Balcar hatte diese Frau vorher schriftlich angemeldet. Er schrieb mir dann noch einige Male aus München und hat mir immer versichert, es würde bald klappen. Hierbei hat er verschiedene Absender benutzt. Diese Briefe sind alle beschlagnahmt worden von der CIC-Dienststelle in Stuttgart und später an die Landeskriminalpolizei in Stuttgart, Cannstatterstrasse, weitergeleitet worden. Ich hatte damals ein Verfahren bei den Amerikanern anhängig und im Verlaufe dessen wurde eine Durchsuchung gemacht, wobei man auch die erwähnten Briefe fand.

Kurz vor dieser Durchsuchung hatte mir Balcar geschrieben, er würde nach Stuttgart mit zwei schweizer Sparbüchern kommen. Ich sollte inzwischen versuchen, Interessenten für diese Sparbücher zu finden. Wir wollten uns in einem Café in Stuttgart treffen.

Balcar kam auch und wir wurden damals von der Polizei beobachtet. Hierbei wurde Balcar auch festgenommen und zwar am folgenden Tage. Man fand bei ihm nur ein schweizer Sparbuch, während er aber tatsächlich am Tage vorher zwei solcher Sparbücher und einen falschen Pass hatte. Alle diese Vorgänge sind der Polizei in Stuttgart genau bekannt und ich wurde zu diesem Fall mehrmals eingehend vernommen."

Die Vernehmung des im Landesgefängnis Bruchsal einsitzenden
led. Kellners

Jaroslav D o u s a ,

geb. 24.7.1927 in Bruch,

wurde fortgesetzt. Er gab weiter an:

"Als in dieser Sache die amerikanische Polizei bei mir eine Haussuchung vornahm, wurden die bereits benannten Akten des Balcar und seine Briefe an mich gefunden. Dies war etwa Mai oder Juni 1952. Die amerikanische Polizei hat zunächst eine Untersuchung gegen Balcar aufgrund des bei mir vorgefundenen Materials eingeleitet, aber später die ganze Sache an die deutsche Polizei abgegeben. Balcar wurde verhaftet und vor ein Gericht gestellt. Das Schöffengericht Stuttgart verurteilte ihm zu 18 Monate Gefängnis, in zweiter Instanz wurde er jedoch vom Landgericht Stuttgart wegen der gleichen Sache freigesprochen. In beiden Verhandlungen trat ich als Zeuge auf. Seit der letzten Verhandlung vor dem Landgericht Stuttgart im März 1953 habe ich Balcar nicht mehr gesehen.

Seitdem habe ich auch keine Verbindung mit Balcar mehr gehabt. Ich selbst war bis Dezember 1953 in Haft und habe keinerlei schriftliche Nachricht von Balcar während dieser Zeit erhalten. Nach meiner Entlassung aus dem Gefängnis im Dezember 1953 habe ich auch nicht den Versuch gemacht, mit Balcar wieder in Verbindung zu kommen. Da ich auch nur etwa 1 Monat in Freiheit war, konnte ich auch nichts von Balcar erfahren. Auch von dritten Personen habe ich über Balcar nichts gehört.

Was mir über Balcar bekannt ist, habe ich bereits in früheren Vernehmungen angegeben. Es ist für mich sehr schwer zu sagen, womit Balcar sich eigentlich befasst. Nach meiner Meinung handelt er mit falschen Papieren aller Art. Aber auch das kann ich nicht hundertprozentig behaupten. Alles, was ich von Balcar wusste, habe ich bereits in mehreren Protokollen angegebenen. Ich glaube, dass Balcar nicht selbst die Fälschungen macht, sondern Verbindung zu irgendwelchen Personen hat, die dieses besorgen. Diese Personen kenne ich nicht, auch nicht namentlich.

Ebenso ist mir unbekannt, welche Namen Balcar sonst

noch führte. Mir gegenüber hat er sich immer nur Balcar genannt.

Auf die meisten der mir gestellten Fragen kann ich keine Antwort geben, weil mir die genannten Namen mit Ausnahme von Balcar persönlich nicht bekannt sind und die auf den Lichtbildern dargestellten Personen mit Ausnahme von Balcar und Svoboda, den ich nur flüchtig im Gefängnis in Ludwigsburg kennen lernte, nicht identifizieren kann. Die Frauennamen sind mir vollkommen unbekannt. Ich bin mit keiner Frau mit einem solchen Namen zusammen gekommen."

Landespolizeidirektion
Nordwürttemberg
~~Kriminalhauptstelle~~
Tgb.Nr. K 6/ 3776/54 M/01.

Stuttgart, den 30.12.1954
Neckarstr.195
Tel. 41 141-45, App.114

E r m i t t l u n g s b e r i c h t

in Sa. Internationaler Rechtsbrecher B a l c a r , Jaromir,
geb. 7.5.1920 Prag, alias Rohan, Marcel, geb. 26.6.1919 Prag.

Nach Eingang des Ergebnisses der bei der Polizeidirektion Wien am 19.11.1954 durchgeführten Vernehmung des B a l c a r wurde die Julia D' A w i s hier am 28.12.1954 zur Sache gehört. (Siehe Anlage.) Wie aus dieser Vernehmungsniederschrift ersehen werden kann, sind die von Balcar bei der Polizeidirektion Wien gemachten Angaben vollkommen aus der Luft gegriffen. Nach Auffassung des Unterzeichneten sucht der Genannte jetzt eben nach einer Ausrede, nachdem das zweite Sparbuch und der Reisepass aufgefunden wurden.

Den Besitz eines gefälschten Sparbuches mit einer angeblichen Einlage vom 4.260.- sfr, ausgestellt auf René G ä r t n e r, Zürich, hatte B. bei seiner hier am 27.6.1952 durchgeführten Vernehmung nicht in Abrede gestellt. Er behauptete jedoch, von der Fälschung keine Ahnung gehabt zu haben. Auch dieses Sparbuch wollte B. von C s ü r ö s erhalten haben. Auffallend ist, dass sowohl das auf den René G ä r t n e r als auch das auf den Armand K ö r n e r lautende Sparbuch als Ausstellungsdatum den 16.4.1952 trägt. Mit ziemlicher

Sicherheit wurde die Ausstellung beider Sparbücher durch den angeblichen Dr. jur. Deszö K o v a c s veranlasst, der sich zu der fraglichen Zeit in der Schweiz aufhielt. (Siehe Bericht der Kriminalhauptstelle Stuttgart an das Bundeskriminalamt vom 4.11.1952, Tgb.Nr. K 6/2192/52, mit welchem auch Lichtbilder des B a l c a r übersandt wurden.) Von Kovacs, geb. 26.1.1922 in Lentenye ist ein Lichtbild beim Bundeskriminalamt vorhanden und zwar in dem Reisepass, den Balcar bei der Frau D'Avis versteckt hatte. Der Reisepass wurde nach Begutachtung vom Bundeskriminalamt einbehalten. (Siehe Schreiben des BKA vom 27.6.1954, Az. NA/B-F-K 32 353 f. A. - B 48 276 f. A., Tgb.Nr. 6899/54)

Dass die beiden Gegenstände (2. Sparbuch und Reisepass) unzweifelhaft von B a l c a r bei der Frau D'Avis versteckt wurden, geht deutlich aus der Vernehmung des D o u s a vom 20.10.1953 hervor. (Siehe Anlage.) Dousa konnte z.B. den Reisepass sehr gut beschreiben, obwohl er diesen bei der Kriminalhauptstelle nicht zu Gesicht bekam.

Ueber D o u s a sind bei der Kriminalhauptstelle Stuttgart keine wichtigen Vorgänge vorhanden. Es kann lediglich gesagt werden, dass er hier bei einer Vernehmung als Zeuge angab, B a l c a r in der Landesstrafanstalt Ludwigsburg kennengelernt zu haben, wo er in der Zeit vom September 1951 bis Januar 1952 eingesessen ist. Lichtbilder von Dousa dürften beim LKA Baden-Württemberg vorliegen, da der Genannte beim Polizeipräsidium Stuttgart anhängig war und dort auch erkennungsdienstlich behandelt worden sein dürfte. Bei der Kriminalhauptstelle hat D o u s a seine Personalien wie folgt angegeben:

Jaroslav D o u s a, geb. 24.7.1927 Bruch bei Brüx/CSR. Ueber die Beziehungen des D o u s a zu dem Miroslav S v o b o d a, geb. 17.8.1922 Prag, alias Franz K a r a s, geb. 29.11.1921 Bilina/CSR., ist hier nichts bekannt. Svoboda hat hier bei seiner Vernehmung vom 18.9.1950 u.a. zugegeben, rauschgiftsüchtig zu sein. Nach seinen Angaben kam er am 1.9.1949 als politischer Flüchtling nach Deutschland. Am 22.9.1949 will er in das IRO-Lager Ulm/Donau gekommen sein und dort das Amt des Medical Officers versehen haben. In dieser Eigenschaft war es ihm ohne weiteres möglich, sich Betäubungsmittel zu verschaffen.

D o u s a konnte von hier zu der Sache nicht gehört

werden, da er z.Zt. eine mehrjährige Zuchthausstrafe verbüsst. Die Strafanstalt, in der er sich befindet, konnte beim Sachbearbeiter seines letzten Falles bei der Kripo Stuttgart nicht erfahren werden.

Bei dem erwähnten C s ü r ö s handelt es sich um den angeblichen Dr. jur. Csaba C s ü r ö s, geb. 15.9.1924 in Segesvara/Ungarn. Csürös will sich im September 1949 von Ungarn illegal nach Österreich begeben haben und dort bis Dezember 1950 geblieben sein. Zu diesem Zeitpunkt will er sich nach Deutschland abgesetzt haben. Nach kurzem Aufenthalt in Bad Reichenhall will er nach München verzogen und dort immer aufhältlich gewesen sein.

C s ü r ö s will den B a l c a r im April 1952 in München kennengelernt und mit diesem verschiedene Geschäfte gemacht haben. Eine Auskunft über die getätigten Geschäfte wurde von Csürös verweigert. Nachdem Balcar am 30.6.1952 wegen Verdachts der Falschgeldverbreitung, Urkundenfälschung u.a. in Stuttgart festgenommen worden war und behauptet hatte, das gefälschte Sparkassenbuch von Csürös erhalten zu haben, wurde Letzterer auf Grund eines Haftbefehls des Amtsgerichts Stuttgart am 31.7.1952 in München festgenommen. Da die von Balcar ausgesprochene Behauptung, das gefälschte Sparbuch von Csürös erhalten zu haben, nicht bewiesen werden konnte, wurde Cs. Ende September 1952 wieder auf freien Fuss gesetzt und das Verfahren gegen ihn eingestellt.

Zu der Person des B a l c a r ist zu sagen, dass es sich bei ihm um einen äusserst intelligenten Menschen mit einer ausgeprägten Kombinationsgabe handelt, die er auch immer für seine Zwecke anzuwenden sucht. Zugeben tut er grundsätzlich nichts, es sei denn, dass ihm etwas einwandfrei bewiesen werden kann.

(Mäule)
Kriminalkommissar

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Jarring/AA.

Sjöborgsutredn.

STOCKHOLM		8 mars	19 55.
N:o 10 ✓	Bud		BIL.
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I	

Besk. Wien.

4/ Allard från Jarring. Kan vi låta fru Stangenberg läsa bilagan till Ditt handbrev till mig den 23 februari? Tacksam om möjligt svar redan idag.

Cabinet

Wien svarat ja med
tack. Underskrift
Thulin per tel. 9/3
4/.

Recp. 8/3 1300 cels

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Budapest

Avsänd den 10 3 1955 kl. 2126

Inkom den 11 / 3 1955 kl. 0715

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 12: B		6
Avd. P	Gr. 2	Mål. En I

na
6.

8/
Edert chiffer 5.

Vi söka ernå kontakt.

Lundborg

Coll.: *y*

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

*ang. gör beakt.
utredningen*

Wachtmeister/AH

Telegram



STOCKHOLM 11 mars 1955		
N:o 3. <i>✓</i>	BUD chiffer	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. <i>P</i> <i>HP</i>	GR. 2	MÅL <i>I</i> <i>En</i>

g.
Svensk
Athén

Tjänsteresa Edert enclair ll icke erforderlig.
Vi ser intet hinder Ni tillskriver Georgiades i
ärendet. Som alternativt tänkbara namn bör därjämte
anges Arthur Tamvelius jämte några fingerade namn.
Cabinet

Exp. 11/3. Vic. 1840 Pol.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2. till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Köln

Avsänd den TELEX 19 kl.

Inkom den 18 3 1955 kl. 1740

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 10: B		11
Avd. P	Gr. 2	Mål. 3

Pol sk 17/3 ch. Köln

11.

8/1.

Amiral Voß, Edert nio, numera bosatt i södra Bayern, meddelar i skrivelse den 13 dennes: " Ich selbst bin nie mit schwedischen oder skandinavischen Gefangenen zusammengewesen, weiss aber von einem amerikanischen Mitgefangenen Kumish dass 1954 ein Schwede im Gefengnis Wladimir sass. Der Name ist mir leider unbekannt."

Kumlin

*omnärmanes i uppgiften.
10/5-54 a fänger i Wladimir
sid. 11.*

AL/lb

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

ang. Sjöborgsutredningen

STOCKHOLM 17 mars 19 55.		
N:o 16 ✓	<u>chiffer</u>	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. I en

172

Svensk, K ö l n.

Kumlin från kabinettsskreteraren Edert 11. Sök fastställa
amerikanarens identitet och adress, så att förhör snarast kan
ordnas.

Cabinet.

17/3 1345 2L

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

Hamburg den 18 mars 1955.

Strängt förtroligt.

ak
1 bil.

h/ Broder,

I enlighet med Dina instruktioner har jag
nu haft ett samtal med Hertigen. Han lovade att iakttaga
de försiktighetsåtgärder, som Ni önskade, och för att
inget missförstånd skulle uppstå, gav jag honom i av-
skrift närslutna lapp i handom.

./.



(N.-E. Ekblad).

Herr Utrikesrådet G.V. Jarring,

S t o c k h o l m.

Hat jemand unter den Rückkehrern
aus der Gefangenschaft in Russland irgendwann
und irgendwo in Russland irgendetwas über irgend-
einen schwedischen Gefangenen gehört oder einen
Schweden getroffen?

Sollte dieses der Fall sein, sind
folgende Angaben von grösstem Interesse:

- 1) Personalien des Auskunftserteilenden,
- 2) Name, Alter, Aussehen u.s.w. des Schweden,
- 3) Ort, Lagernummer u. dgl. der Begegnung bezw.
des Gehörten,
- 4) Zeitpunkt der Begegnung bezw. des Gehörten,
- 5) Von wem hat der Betreffende etwas über den
Schweden gehört (Name und jetzige Anschrift).

überprüft 16/3/1955
Stal

30/3 Beck-
Fries, Rom. m.
Wien, fide Tiki.

Bordighera, Corso Italia 39

den 22 Mars 1955

Pol.

4

Till Kabinetssekreteraren

i Kungl. Utrikesdepartementet

Stockholm

INK. UTRIKES DEPT	
D. No 232 618	
24 MRS 1955	
AVD. P	GR. 2
BUT	

Herr Kabinetssekreterare,

Under min ministertid i Budapest
arbetade soviska undersåten greve
M. Kortougov-Tolstoy under åren
1944-45 på den under soviska
Beslutsringens överinsende, av lä-
varande lektorn W. Langlet bocka,
Soviska Röda Korsaktionen för bi-
springande av förflydda soviska
judar. Då Tolstoy fullständigt

Freige kan jag väl seer Totator
i en särskild ordoprelse med -
skissa och han i sin bes. lte
mig meddelat mig om Paul
Wallenberg har jag berättat om
all i förts fins rulle - överlämnat
seer Totators rapport. Denne har
skettat de rapporten mätte bekräftat
såsom konfidentuell och under inga
omständigheter publiceras -

3/.

Comme 10 années nous séparent des faits et des événements que je vais relater ici, je crois bien faire, en citant succinctement les étapes de mon propre service au sein de la Légation, et des Croix Rouge de Suède, à Budapest, afin que le lecteur comprenne, comment et pourquoi je fus en général mêlé au cas tragique de Monsieur Raoul Wallenberg:

- 1) De juin à octobre 1944, j'administrerai le "Bureau de Recherches de Juifs Déportés", qui fonctionnait dans le cadre de la Croix Rouge Suédoise à Budapest, sous la guidance de son délégué, le Professeur Waldemar Langlet;
- 2) Parallèlement - et sur les ordres du Ministre, S. Ex. M. Ivan Danielsson - je travaillais pour la Légation, laquelle (comme Schutzmacht des intérêts soviétiques) me demanda de visiter les camps de prisonniers russes en Hongrie, et d'y distribuer du secours;
- 3) Désirant élargir l'activité de la Schutzmacht, esquissée sous 2), M. Danielsson me donna l'ordre (fin octobre 1944), de contacter les Autorités Médicales Royales Hongroises, afin de les convaincre de nous remettre l'Hôpital Militaire No 10, lequel - sous la dénomination "Kgl. Schwedisches Gesandtschaftsspital, Robert Karoly Krut à Ujpest - devait pourvoir aux besoins d'une quarantaine de blessés russes graves et, dans la suite, donna effectivement asile à quelques centaines de blessés de toute nationalité (russes, allemands et hongrois, militaires et civils) durant le siège de la ville. En même temps qu'il me nommait gerant du dit hôpital, M. Danielsson me donna, en novembre 1944, une grande preuve de confiance: il me nomma, pour la durée du siège "Mandataire des Intérêts Suédois pour la ville de Pest, où se trouvait mon hôpital.

Très justement, le Ministre avait prévu que la ville de Pest tomberait plus rapidement au pouvoir des Russes, que la ville de Buda, où il se tenait lui-même avec toute sa Légation. Il jugea donc, qu'il fallait quelqu'un sur la rive de Pest, pour y défendre les intérêts de la colonie suédoise, aussi longtemps que la Légation elle-même serait coupée de ses nationaux. Ce que ni le Ministre, ni moi ne pouvions prévoir, en ce mois de novembre 1944, c'est que les événements du siège allaient aboutir à un chaos, où plus personne ne se retrouvait et, où les pleins pouvoirs, me conférés, auraient un effet très restreint.

RAPPORT DU COMTE KOUTOUZOW-TOLSTOY SUR SES DEMARCHES etc.

DANS L'AFFAIRE DE LA DISPARITION DE RAOUL WALLENBERG.

J'assurai effectivement la Direction de l'Hôpital de la Légation à la mi-novembre 1944. Je pus rendre une dernière visite à mon chef, Mons. Danielsson, à la Légation de Suède, le 22 décembre 1944. Ce jour, les premiers obus russes tombaient sur Pest. Depuis cette date, nous fûmes séparés, et ne nous revîmes jamais.

A la date du 22 décembre - et ceci est important - la Légation de Suède, avec le Ministre, Messieurs Per Anger et Berg, et le Consul Ekmark se trouvaient à Buda. Des sous-sections de la Croix Rouge Suédoise, avec le Professeur Langlet, se trouvaient à Pest (je crois

412

dans la region de la Ulloi Utca). Un bureau de Monsieur Wallenberg était également a Pest, et M. Wallenberg en personne aussi. Il est impossible d'indiquer le domicile personnel de M. Wallenberg à cette époque, puisque - déjà guetté par la Gestapo, il changeait de domicile chaque nuit. Je tiens ceci de son dévoué adjoint, le Dr Fleischmann, qui ne le quittait pas d'un pas durant cette dernière étape.

Mon propre quartier général était à quelques kilomètres de tout cela, dans le faubourg industriel est, de Újpest. Il n'y avait, depuis le 22 décembre 1944, aucun contact possible entre mon secteur et les autres organisations suédoises.

Du 23 décembre 1944 au 10 janvier 1945, le combat faisait rage dans le secteur de la ville, où se trouvait l'Hôpital de la Légation et, durant tout ce temps, aucun membre de mon personnel n'osa monter à la surface. Le 10 janvier, les vagues d'assaut Russes ayant passé pardessus nos têtes, je sortis de ma cave, pour me diriger, avec mon mandat officiel, au poste de commandement de la plus proche division russe. J'y fus traité poliment... mais mis aux arrêts. On me transporta à une vingtaine de kilomètres de Pest, dans une propriété, où se trouvait le Grand Quartier de la 3^{me} Armée Ukrainienne (Maréchal Malinowsky). J'y passais 8 jours, durant lesquels je fus soumis journellement à 6 - 7 heures d'interrogatoire.

Ces interrogatoires visaient avant tout ma propre personne, et mon passé. Cependant, on revint d'une façon répétée sur mon service chez les Suédois, leurs activités récentes et le personnel de leur légation. On dressa, sous ma dictée, une liste complète du personnel suédois de légation et de Croix Rouge que, très manifestement, le Grand Quartier ne possédait pas antérieurement. Bien entendu, je citais aussi l'Attaché Raoul Wallenberg.

Au bout de quelques jours de ce procédé toujours répété, il se dégagait très nettement en mon esprit les points qui suivent:

- 1) Que le Haut Commandement Russe ne nourrissait aucune prévention personnelle contre l'un ou l'autre membre suédois de la légation, et, bien y compris, pas plus contre M. Wallenberg;
- 2) Que le dit Haut Commandement avait une hostilité marquée pour certains personnages magyars (juifs et non-juifs), travaillant pour, ou avec, la légation et la Croix Rouge du Professeur Langlet. Qu'il soupçonnait des dits personnages d'activités,

qui ne me furent point précisées, mais qui avaient l'air d'être basées sur des dénonciations qui lui avaient été faites sur leur compte:

- 3) Que le dit Haut Commandement avait déjà l'intention ferme de rapatrier, à la première occasion, tous les diplomates étrangers, accrédités auprès du gouvernement magyar vaincu, y compris donc les Suédois, et que sa seule préoccupation, en ce qui les concernait, était de mettre ces diplomates, en attendant, dans un endroit sûr, où il ne leur arriverait rien. Eu égard du chaos indescriptible de la ville, ajouté à l'indiscipline effrayante des troupes des Armées Ukrainiennes, ce problème pouvait devenir difficile, et je m'en pénétrais de plus en plus.

Au neuvième jour de mon arrestation, je fus subitement déclaré libre. On me reconnut la validité du plein-pouvoir, signé de Mons. Danielsson, on me munit d'un laissez passer pour contacter le Kommandant Russe de la ville, le General Tchernicheff, et on m'emmena en auto chez lui. Deux jours plus tard, j'étais installé avec ma femme, tant bien que mal, dans un bureau Place Sztowsky. Je devais représenter les intérêts suédois vis à vis la Kommandatura et, de plus - sur la requête des Russes - servir de trait-d'union pour tous les Belges, Anglais, Hollandais etc. qui se trouvaient à Budapest sans légations.

Deux jours plus tard (soit le 21 ou 22 janv.), j'y recevais la visite d'un ancien collègue, du fidèle Dr Fleischmann qui, désespéré, venait m'annoncer la disparition, durant notre période de séparation, de M. Wallenberg.

Je vous donne maintenant le résumé de ce que me raconta Fleischmann:

Depuis la Noël 1944, Raoul Wallenberg vivait à Pesth de cachette en cachette, se sentant poursuivi par la Gestapo. A la fin décembre, il s'était procuré de faux documents SS qu'il portait toujours sur lui, et qui lui permirent de circuler un peu plus librement. Wallenberg restait en contact journalier avec son adjoint Fleischmann. Un soir (je ne me souviens plus maintenant de la date exacte, mais cela devait être dans les premiers jours de janvier 1945), Wallenberg annonça à Fleischmann qu'il allait, cette nuit encore, tenter de franchir les lignes combattantes et d'arriver chez les Russes. Qu'il ne se sentait plus les nerfs pour continuer ainsi derrière les lignes allemandes. Fleischmann, d'après ses dires, chercha à en dissuader Wallenberg, lui faisant remarquer les risques terribles de ce genre de tentative. Wallenberg tint bon. "Daraufhin habe ich Wallenberg geradezu beschworen, wenigstens seine SS Papiere zurückzulassen, damit man ihn nicht noch damit fasst. Aber auch davon wollte er nichts wissen und so verliess er mich zur späten Stunde, die SS Papiere in der Tasche..." Je pense avoir cité le Dr Fleischmann quasi textuellement.

En effet, il est à remarquer que, durant ce terrible siège, la SS fusillait séance tenante tout Russe prisonnier, identifié comme communiste, et les Russes reciproquaient dans la même monnaie pour tout SS, fait prisonnier par eux. Ni vu, ni connu...

Avec la direction prise par lui dans la nuit, Raoul Wallenberg pouvait chercher à franchir la ligne du front, en ville, sur un "à r c", allant des aboutissants sud est de la Ulloi Utca aux abords de la Gare de Keleti. Un arc de quelques 4-5 kilometres!!!

Sur tout ce parcours il était exposé:

- 1) aux risques d'un feu infernal, de tous engins;
- 2) aux risques d'une arrestation et abbatage par les Allemands, si ceux ci le voyait franchir leurs lignes pour passer chez les Russes;
- 3) d'un abbatage par les Russes, au moment où il se rapprocherait de leurs lignes;
- 4) à être fusillé à bout portant par un n'importe quel petit officier ou sous-officier Russe, si Wallenberg était pris par lui, avant d'avoir détruit ses documents SS. Dans cette éventualité, aucune explication ultérieure n'aurait pu le sauver.

Nous convîmes de prime abord avec Fleischmann, que 90 p.c. des chances étaient contre la survie de son pauvre chef. Cependant, je me précipitais chez les Russes et introduisis chez le Kommandant, General Tchernycheff, ma demande d'enquête immédiate. A nouveau, j'eus la très nette impression, comme au Grand Quartier General, qu'on n'avait aucune prévention contre le nom "Wallenberg", et, en ma présence, le Général téléphona ses ordres d'enquête dans plusieurs directions. Pendant les journées à suivre, son Chef d'Etat Major me tint régulièrement au courant des efforts qui avaient l'air de se faire de plusieurs cotés - hélas, toujours avec le même résultat - RIEN! Comme les combats continuaient, que les unités combattantes étaient constamment interchangées sur divers secteurs du front, j'eus très souvent l'impression que l'on recherchait, comme qui dirait, une aiguille dans une meule de foin. D'un autre côté, je n'eus jamais l'impression de mauvais vouloir de la part de l'autorité militaire (ou politico-militaire) Russe dans cette enquête. Or, à force d'intercéder pour beaucoup de personnes à cette époque, je m'étais acquis une certaine expérience dans mon jugement des gens, et des choses! Je vous donne cela pour ce que cela vaut. Disons aussi que, si la Kommandatura est arrivée à localiser l'unité, effectivement atteinte par Wallenberg, et si cette unité l'a abbatue dans la nuit, il est, à mon avis, plus que probable que cette unité:

1) soit aurait oublié l'incident;;

2) soit, voyant une enquête lui arriver d'en haut, l'aurait, le plus probablement, nié

5

Durant toute cette période, je ne pouvais m'empêcher de sentir la Aussichtslosigkeit de mes propres démarches. Mon seul espoir resta pendant longtemps qu'un Wallenberg v i v a n t, serait retrouvé dans quelque camp de prisonniers, comme les Russes en avaient échafaudé à la hâte dans les environs de Pest. Lorsque, au mois d'avril 1945, le Lieutenant-General Z amértseff succéda à Tchernycheff à la Kommandatura, je vis s'évanouir ce dernier espoir.

Z amértseff, très obligeant - je le lui dois de le souligner - m'annonça avec regret que son enquête, dans trois grands camps de prisonniers, à proximité de la ville, n'avait pas révélé la présence d'un Wallenberg. C'était une fin pratique de mes démarches.

Cependant, il est encore un épilogue à tout cela.

En été 1945, ma femme et moi donnions des leçons d'Anglais et d'allemand aux officiers de l'état major du Maréchal Worochiloff, dans le bâtiment de la Commission Russe de Contrôle, à Bucarest. Un beau jour, après une leçon, on me pria de passer dans le bureau d'un personnage civil - manifestement très important - qui me pria de m'asseoir, et me questionna longuement sur tout ce que je pouvais lui dire dans l'affaire Wallenberg. Il m'écouta, plein d'intérêt et de sollicitude, et me congédia finalement avec les mots: "Je crains que nous ne puissions définitivement plus rien faire!..."

Je n'ai jamais connu le nom de cet interlocuteur, mais en ai conclu qu'encore en août 1945, on cherchait, du côté Russe, à élucider l'énigme, sans doute à la suite d'une démarche du Gouvernement Suedois.

Périodiquement, durant les 5 années que nous avons passé derrière le Rideau, ma femme et moi avons entendu des "variantes" sur le thème de la disparition du pauvre Raoul Wallenberg. Du temps, où une Rue de Budapest fut consacrée à sa mémoire, on se chuchotait (parmi ceux qui voulaient tout savoir) qu'il avait été emmené "en auto"...les uns voulaient que ce fut un officier de la Gestapo, les autres lui substituaient un M.V.D. Je n'ai jamais été disposé à y prêter foi, car, après tout, comment s'expliquer que, du temps où l'affaire était encore "chaude" et où l'on savait que je faisais des démarches sur des bases plus ou moins précises, comment se fait-il qu'alors personne ne se soit trouvé pour m'initier à ces variantes? A moins que les lecteurs de ces lignes n'aient eu accès à des documents convaincants en le sens con-

2

traire, j'ai le profond regret de devoir m'en tenir à mes conclusions de la première heure:
que Raoul Wallenberg a péri, entre les lignes, durant sa dernière randonnée, et cela d'une
façon que nous ne connaissons jamais.

Etabli à Collon, County Louth, Eire, d'une façon strictement confidentielle, ce 10 mars 1955.

Michel Rontouyou - Tolatoy

Le texte comporte cinq pages et quatre lignes

» 4 »

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr	10:13	13
Avd.	Gr.	Mäl.
P	2	En ^T

Pol.

13.

Kumlin:

Kenneligen bei W. Abbat,
amst. amb. unterste
Mitglieder der fastischen
amerikanischen Kungsh's
den Litter 30/3 55

S. J.

Coll.: Jay

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

27/3 |
Budapest den 18 mars 1955.

Strängt förtroligt.
R 18

all

4/ Broden,

I anslutning till mitt handbrev den 15 februari och senare utväxlade meddelanden ber jag få meddela, att den i uppteckningens näst sista stycke omnämnda personen vistas på landsbygden, varför det kommer att dröja innan vi få kontakt med honom.

Du till mig
Östen Lundborg

Östen Lundborg

Utrikesrådet J a r r i n g,
S t o c k h o l m.

PM betr. greve Koutouzow-Tolstoys rapport av den 10 mars 1955.

I. Tolstoys hypotes att legationssekreterare Raoul Wallenberg mördades på väg från den av pilkorsarna ännu försvarade delen av Pest till den av ryssarna befriade delen är bevisligen felaktig.

Se den i samråd med Ungerns propagandaministerium av Jenő Lévai utgivna boken "Raoul Wallenberg - hjälten i Budapest" sid. 237 ff.

Lévai anför vittnen på att Raoul den 13 januari hade öppnat en svensk legation för det av Röda armén befriade Ungern på Benzourgatan i Röda korsets T-avdelningens hus.

På sid. 238 heter det: "Dr György Wilhelm och hans kamrater har redogjort för de sista dagar, som Wallenberg tillbringade hos dem: den 13 januari besatte ryssarna yttersta delen av Benzourgatan. Den ryske majoren Dimitrov Demtjenkov ryckte in i spetsen för sina soldater. Béla Révai, som fungerade som tolk, presenterade Wallenberg, vilken i egenskap av svenskarna chargé d'affaires behandlades med yttersta respekt. (Wallenberg visade också sin på ryska utfärdade legationslegitimation.) På Wallenbergs begäran lämnades två permanenta vakter kvar ... Wallenberg tog sina nödvändigaste saker med sig och tillsammans med chauffören Langfelder och den ryske majoren reste han..."

På sid. 241: "Den 17 januari ankom Wallenberg helt oväntat till det internationella ghattot. Om de händelser som föregingo detta besök har György Szöllösi berättat..."

"Den 17 januari anlände Wallenberg tidigt på morgonen till Tatragatan 6."

Levai anför som vittnen dessutom Rezső Müller, Dr László Pető, kassören Jenő Biro och Ödön Gergely. Dessutom änkefru Elemer Milkó och hennes son Julius Milkó.

Hovrättsnotarien Gunnar Lagergren hörde i februari 1946 i Budapest som vittnen för Wallenbergs resa den 17 januari 1945 från Benzourgatan 16 till kontoret i Tatragatan 6 kanslisekreteraren Dr Györgyi Gergely och Dr László Pető.

Raouls förste sekreterare jur. dr Paul Hegedüs förhörde sommaren 1946 alla av mig och senare av Levai anförda vittnen.

Dessa vittnesmål bevisar otvetydigt att Raoul inte dödades på vägen till den av ryssarna befriade delen av Pest.

Den 16 januari 1945 meddelade vice utrikeskommissarie Dekanosov att sovjetiska myndigheter hade anträffat Raoul Wallenberg i Benazurgatan och ställt honom och hans egendom under sovjetiskt beskydd.

II. Tolstoy påstår att han den 21 januari 1945 hos general Tjernisjev fick öppna en utlänningsbyrå och att han där den 21 eller 22 januari förhörde Dr Fleischmann. Ur Valdemar Langlets bok - se bilaga I - framgår emellertid att Tolstoy först några dagar efter den 2 februari sökte denna syssla hos general Tjernisjev.

I detta sammanhang påstår Tolstoy även att han med detta uppdrag ämnade tillvarata de svenska intressena i enlighet med minister Danielssons fullmakt av november 1944. Såväl av Langlets som attaché Bergs - se bilaga II - berättelser framgår emellertid att Tolstoy ingalunda arbetade för svenska intressen utan att han i allt gick ryssarna till handa när det gällde deras efterspaning och förhör av legationens och framförallt Wallenbergs medarbetare. Tolstoy var också den som överlämnade till general T. en fullständig förteckning över legationens svenska medarbetare och över alla icke-svenska vars namn och adress han kände till.

Sedan Tolstoy blivit byråchef hos general T. sökte han aldrig mera kontakt med Langlet eller någon av Raouls närmaste medarbetare. Därför är det anmärkningsvärt att han nu - efter 10 år - påstår att han intensivt arbetat för Raoul och intervenerat hos ryssarna. Vår förtroendemän Dr Hegedüs sökte 1946 upp alla Raouls närmaste medarbetare och ingen av dessa hade byråchef Tolstoy sökt kontakt med.

Psykoanalytikern Dr Fleischmann, i vars mun Tolstoy lägger sagan om Raouls SS-legitimation, spelade till mars 1945 - säkerligen med Tolstoys goda minne - rollen av Wallenbergs ställföreträdare som chargé d'affaires, tills attaché Berg uppsökte honom i hans "legation", tog ifrån honom legationsstämplarna och därigenom stoppade hans egenmäktiga förfarande.

Varken till Berg, som förhörde Fleischmann under flera timmar, eller sommaren 1946 till Dr Hegedüs, hade Fleischmann berättat någonting av det Tolstoy nu anför som dokumentation. Inte heller Lévai, som i årtal samlade material för att befria ryssarna från deras redovisningsskyldighet, anför något liknande.

III. Tolstoys påstående - på sid 2 i hans rapport - att ryssarna aldrig hyste några misstankar mot legationen själv utan blott mot legationens icke-svenska medarbetare motbevisas fullständigt av attaché Bergs rapport och av den väl dokumenterade omständigheten att förhören med dessa medarbetare hade som enda syfte att framskaffa bevismaterial för legationens och framförallt Wallenberg "spionageverksamhet".

Konklusion:

Tolstoy kan inte ha skrivit sin "rapport" i god tro.

Det är inte heller sannolikt att han skrivit på eget bevåg, ty han hade möjlighet att meddela sig med svenska beskickningen i Budapest (resp. varje annat land bakom järnridån) eller sedan 5 år ~~nu~~ - så länge vistas han redan enligt eget påstående hitom järnridån - direkt med UD.

Det måste också varit känt för honom att det i Budapest från februari 1945 till 1949 verkade en Raoul Wallenberg-kommitté, som samlade uppgifter om Raouls öde.

Allt talar därför att han alltjämt står i sovjetisk tjänst.

Att hans hypotes är rent barnslig, kan förklaras på två sätt. Antingen har man givit honom helt fria händer och han har då inte varit i stånd att hitta på något bättre eller också har den som givit honom direktiven själv inte varit insatt i detaljerna och därför tagit för lätt på uppgiften.

Det verkliga syftet kan bara ha varit att pröva hur mycket vi verkligen vet och ~~nu nu~~ dokumentariskt kan bevisa. ~~nu nu~~

Det tycks mig vara nödvändigt att fortast möjligt meddela honom officiellt, att hans - d.v.s. Fleischmanns hypotes - fullständigt motbevisas av övertygande dokument.

Stockholm den 25 mars 1955

Rudolph Philipp

(Rudolph Philipp)

B i l a g a I

Lektor Valdemar L a n g l e t i "VERK och DAGAR i BUDAPEST", Wahlström & Widstrand, Stockholm 1946, s.65 ff resp. s.157 ff:

"Vi (Valdemar och hans hustru) hade räddat honom (greve Michael KUTUSOV-TOLSTOJ) och hans fru ur ett svårt nödläge och introducerat honom hos sv.beskickningen såsom lämplig att intressera sig för ett par hundratal i koncentrationsläger sammanförda ryska krigsfångar ...

Som chefer för denna (Sv.Röda Korsets)avdelning anställdes utländska avlönade arbetskrafter, Tolstoj och en engelsman (John Dickinson).--

...Tolstoj hade med heder skilt sig från uppdraget....Från Rom anlände nämligen vår militärattaché (överstelt. Wester, från april till 23 okt.1944), som självfallet ansåg sig böra övertaga detta verksamhetsområde ... (Efter 15 okt.1944, efter 2:a kuppen, fick ingen tillfälle att besöka interneringsplatsen, och Wester reste hem, Ann.Ph.)

...och från rysk sida gjordes sedermera gällande att vi på denna punkt föga tillvaratagit sovjetmedborgarnas intressen.

Paret Tolstoj övertog nu (d.b.i april 44) med biträde av den förträffliga engelska kontorsmannen John Dickinson ledningen av vår efterforskningsbyrå.....(Langlet ville att T. skulle) ta itu med den verkliga arbetsuppgiften: att införskaffa de önskade ~~uppgifterna~~ ^{uppgifterna}. Men där vägrade min avdelningschef (Tolstoj).....i varje fall sökte han sig nya uppgifter och lämnade mig." (s.65 -66)

"Han (general Tsjernisjov, ryske stadskommendanten i Pest) mottog oss (Langlets och den nye borgmästaren dr Csorba, som godkännts av generalen) välvilligt, och redan den 2 februari legaliserade han vår (Sv.R.K:s) tillvaro och aktion (som företrädare för sv.intresser genom sin stämpel och namnteckning.

Några dagar efter att detta var klart (d.b.efter den 2 febr.1955) infann sig hos oss den rysk-belgiska greven M.Tolstoj och företed en redan i november 44 återad fullmakt från vår envoyé att söka och upprätthålla kontakt med i B-P ev.inmarscherande sovjettrupper. Han undrade nu om jag, som redan hade sådan kontakt, skulle misstycka att han fullföljde sitt uppdrag .. (Alla svenskar med få undantag befann sig i det från Tsjernisjovs område fullständigt avskilda Buda och de få i Pest bosatta skandinaver anlidade i varje fall Sv.R.K., d.b.Langlet).--

För svenska intressen varken behövde eller kunde greven uträtta något, och jag (V.L.) hade ALDRIG NÖJET ATT I FORTSÄTTNINGEN ÅTERSE HONOM." (s.157-158)

B i l a g a II

Jur.kand.Lars G:son Berg (1944/45 attaché vid beskickningen i B-P)
i "Vad hände i Budapest", Forsners Förlag, 1949 ang.greven K.-T.

(Berg hade lämnat Buda i febr.1945 och hade slumpvis fått se ett hus med en svensk och en Röda Kors-flagga, Langlets högkvarter på Ullöi-utca. Herr och fru L.fanns inte hemma, de hade rest till Debre-cen. Men husets ägare h. Heinrich berättade i apotekare Székelys när-varo) "att greve Tolstoj nu var föreståndare för stadskommandaturens byrå för utlänningar".

"Jag (Berg) smög mig längs husväggarna de få kvarteren till Tolstoj. Han var hemma och blev minst sagt överraskad att se mig.... Underligt nog verkade Tolstoj inte glad över att se mig igen. Han hade förändrat sig på något egendomligt sätt. Han var inte längre den vänlige och tillmötesgående medhjälparen (Berg har varit T:s chef som chef för B-avd.). Nervöst frågade han mig, om ryssarna visste om, att jag var hos honom, och om någon hade sett mig gå in i huset.... Så småningom berättade han dock en del Ryssarna hade inte utan vidare tagit Tolstojs uppgifter för goda.... han blev häktad bara några få dagar efter sitt första besök hos Tsjernisjov.... i FLERA DAGAR HADE HAN BLIVIT UTSATT FÖR PRESSANDE FÖRHÖR. Ryssarna hade frågat honom om hans eget och legationens arbete, varför legationen hade så många anställda o.s.v. Därefter hade han fått berätta, VAD HAN VISSTE OM SÄRSKILT WALLENBERGS och mina privatförhållande. LEGATIONEN HADE ANKLAGATS (av gen. Tsj. !Ph.) FÖR ATT VARA EN TYSK SPIONHÄRD, OCH LEDAREN FÖR DET TYSKA SPIONAGET I BUDAPEST MÅSTE VARA WALLENBERG ELLER BERG. Inte hade väl Wallenberg rest ner mitt under brinnande krig för att rädda ungerska judar?" Om och om igen hade ryssarna kommit tillbaka till B-avd:s och WALLENBERGS AVD:s ARBETE. I detalj hade Tolstoj fått redogöra för vad beskickningen gjort för att tillvarata de ryska intressena i Ungern.... om vi på något vis haft hand om de amerikanska eller engelska intressena.... Tolstoj hade vidare FÅTT UPPGIVA NAMNEN PÅ SÅ MÅNGA AV WALLENBERGS ANSTÄLLDA, som han kände till, samt redogöra för deras arbete. HELA TIDEN REPETERADES FRÅGAN: > Har ni inte märkt något på legationen, som kunde antyda spionageverksamhet ? < då ryssarna inte kunde få fler upplysningar från honom, hade de slutligen låtit gå honom.

T. hade därefter blivit uppkallad till general Tsjernisjov och fått i uppdrag att vid stadskommandaturen i Pest leda en byrå för utlänningar, ALLA UTLÄNNINGAR, tillhörande såväl allierade som neutrala nationer, skulle sortera under den byrån, även svenskarna. De främmande legationerna och konsulaten hade att UPPHÖRA med sin ./.

verksamhet samt hänvisa alla till den nya utlänningsbyrån. General Tsj. hade INTE TID ATT TA EMOT NÅGRA DIPLOMATER, UTAN HADE ÄVEN DESSA ATT VÄNDA SIG TILL TOLSTOJ."

"Det var ganska svårt att få alla dessa upplysningar från Tolstoj. Först när han började tala om stadskommandaturens utlänningsbyrå blev han mera värtalig. Jag anade vad som hade skett. Den gode Tolstoj, beskickningens troge medarbetare, hade ... enrollerats bland den ryska ockupationsmaktens tjänstemän. Därav hans ängslan och nervositet vid dett mitt besök. Jag var tydligen minst av alla personerna grata.... Han besvor mig att INTE UPPTÄDA Å LEGATIONENS VÄGVAR OCH INTE GÖRA NÅGONTING, SOM KUNDE RETA RYSSARNA..... Jag bad honom (efter som han övergått i ryssarnas tjänst) till mig återställa den fullmakt ministern givit honom, men han förklarade, att ryssarna behållit denna. (T. hade NKVD=VAKTMANSKAP till sin disposition och en NKVD-MAN följde med Berg till Langlets kvarter och föste undan två berusade underofficerare när dom antastade Berg.)

(Dagen därpå gick Berg till gen. Tsjernisjov) "Tolstoj tycktes vara väl känd, och snart satt vi bland de många väntande utanför gen. T:s ämbetsrum. Tolstoj skulle ha sin dagliga föredragning... andra diplomatiska representanter hade blivit avvisade... och Tolstoj trodde knappast att generalen skulle ta emot mig. TYDLIGEN VAR RYSSARNA SPECIELLT INTRESSERADE AV DEN SV. LEGATIONEN, ty endast en kort ~~XX~~ stund efter.. öppnades dörren.. och en rysk officer vinkade åt mig att komma in. Gen Tsj. var en imponerande person.... Mitt pass synades i sömmarna. Åter skeptiska fråga, varför jag inte hade någon legitimation från ryska beskickningen i Stockholm ... Generalen uppgav sig själv inte kunna annat än ryska. En adjutant tjänstgjorde som tolk..... Svenskarna (d.b. minister D. och övriga personalen) borde alla komma över till Pest ... generalen gav i min närvaro sin adjutant order att ställa en bil och en officer till mitt förfogande för ändamålet (att hämta Danielson etc). Därmed var audiensen slut.. (Berg väntade i väntrummet, slutligen fick Berg ingen bil. Bergs undersättningsexpedition gick ej att realiseras på detta sätt. TOLSTOJ) "vägrade absolut att störa generalen bara för min (Bergs) skull.... På kvällen kom Langlet och hans maka tillbaka från Debrecen.. även de tycktes vara lika rädda som Tolstoj för den ryske kommandanten....."

(Berg uppsökte på Langlets förslag NKVD:s högkvarter) (den 20-2-48)
"Hos NKVD fick jag företräde hos samme officer, som på sin tid hade träffat på Langlet (jfr vittnesmål dr Paul Hegedüs-Holan), en NKVD-löjtnant vid namn Balck..... Balck prickade mitt namn på listan över de sv. beskickningsmedlemmarna....."

B i l a g a II/ s.3

".....Så småningom blev de ryska myndigheterna allt mera intresserade av den sv.beskickningen,...man sökte bevisa någon slags tidigare illegal verksamhet...Till en början attackerade man inte legationen direkt utan arresterade den ene efter den andre av beskickningens f d anställda.Särskilt talrika var ryssarnas häktningar bland B=avd. och WALLENBERGS PERSONAL. (Febr - mars 1945) ...De flesta frågorna hade rört de sv.diplomaterna,deras arbete,deras privatliv...Vem ~~var~~ av svenskarna var tyskarnas spionchef? Var det Wallenberg eller Berg? Mest misstänkt syntes vara WALLENBERG.....Fortfarande sökte man samla bevismaterial mot WALLENBERG.Besöken av GPU blev allf talrikare (i Langlets kvarter,som bevakades av NKVD)...Även stadskommendaturen skickade sina representanter för att få upplysningar.

En dag blev jag kallad till GPU.Nu var det min tur,tänkte jag. FÖRUT HADE GREVE TOLSTOJ OCH LANGLET VARIT HÄKTADE AV DEN HEMLIGA POLISEN OCH HÅLLITS I FÖRVAR ETT PAR DAGAR UNDER STÄNDIGA FÖRHÖR..... Jag tog med mig Langlets närmaste man,dr Josefovits (Ung.R.K:s generalsekreterare)." (Berg förhördes i dr J:s närvaro av en NKVD=officer) "Redan nästa dag fick jag åter kallelse att omedelbart infinna mig hos NKVD,"...

"Även den dagen fick jag lämna huset men med tillsägelse att återkomma två dagar senare med en skriftlig redogörelse för beskickningens verksamhet..."Samma morgon som PM:et skulle överlämnas av Berg kom ministern D.och ~~von Mezey~~ Anger och Ekmark till Langlets hus,och när de dagen därpå under bevakning av marskalk Tolbudins NKVD-män skulle fortsätta resan, passade Berg på - trots att han inte hade tillstånd att lämna huset - och hoppade upp på lastbilsflaket sedan han först hjälpt upp fröken Margareta Bauer på den redan körande bilens flak. Malinovskis NKVD-folk var helt överrumplade och gjorde ingenting.

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM 26/3 1955		
N:o 19. ✓	BUD Chiffer	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Svensk
Bonn

Edert 13 Kan inte Voss erinra sig några ytterligare
detaljer som kunde möjliggöra någon identifiering?
Kan han inte erinra sig om några andra fångar som
nu återkom till Tyskland kan ha haft kontakt med
amerikanen ifråga?

Cabinet.

Rev. 26/3 16.15 CUB

Jarring/DS
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM 26/3 1955		
N:o 24. ✓	BUD Chiffer	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I

41

Swedish Embassy
London

Edert ll Ytterst angeläget erfara om någonting
kunnat utrönas angående engelsmannen ifråga.

Cabinet

Exp. 26/3 1525 Cus

Avskrift.

26/3 55

6/4 H. Sohlman

P.M.

Under samtalet med Gromyko den 25/3 fick jag tillfälle beröra Wallenbergsfallet.

Han frågade om jag fått meddelande om samtalet mellan Bulganin och Sohlman. Jag bekräftade detta och tillade att under detta samtal Sohlman tagit upp fallet Wallenberg. Jag undrade om G. vore förtrogen med denna sak. Han sade att han kände till den. Enligt premiärminister Bulganin skulle W. bli återskickad till Sverige, påpekade jag, men B. hade också sagt att han inte finns i Sovjetunionen. Vid tidigare samtal i denna sak hade från rysk sida förklarats att W. inte hade funnits på ryskt territorium. Detta vore svårförklarligt. Vi hade ett bevismaterial som utvisade, att han hade funnits i Sovjetunionen. Åtskilliga av varandra oberoende personer - krigsfångar som återvänt från Sovjetunionen - hade lämnat oss uppgifter i saken. G. svarade, att han ingenting hade att tillägga utöver vad marskalk Bulganin sagt. Uppgifterna som jag nämnt stämde inte med fakta.

Härefter lämnades detta ämne.

Stockholm den 26 mars 1955.

Östen Undén

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

*I slutet. Kuvert utan
adress med brevet
till Beck-Friss 30/3-55.*

Herr Envoyé,

Stockholm 18 mars 1955. 19

Strängt förtroligt.

N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Edert meddelande i brevet den 22 mars var av synnerligen stort intresse. Tyvärr finns det mycket starka skäl antaga, att sagesmannen handlat i ryskt uppdrag. Man har velat finna ut, om vår bevisning i ärendet är hållfast. Om vi på minsta sätt skulle visa intresse för uppgifterna, drar man därav slutsatsen, att vi icke tror på vår bevisning. Det är tvärtom önskvärt, att Eder sagesman får ett besked, som han med all sannolikhet för fram till ryssarna, att UD blankt avvisar hans teori. Självfallet bör man emellertid icke ge sagesmannen någon antydning om att han misstänkes vara rysk agent. Skulle vi låta vår legation på Irland ta direkt kontakt med honom för att ge honom ett besked, skulle ryssarna misstänka, att vi genomskådat honom. Jag vore därför tacksam, om Ni ville skriva ett brev till honom, som gärna må innehålla personliga vänligheter men som skulle innehålla en passus av ungefär följande lydelse:

"Jag har vidarebefordrat Eder rapport rörande iakttagelserna i Budapest. Från mitt utrikesdepartement erfar jag emellertid, att Eder teori om R.W:s öde är felaktig. Det är fullt tillfredsställande styrkt, att R.W. icke omkom utan bortfördes som fånge. Jag har velat meddela Eder detta, så att Ni icke till äventyrs - om t.ex. någon journalist skulle utfråga Eder - råkar ut för malören att framställa en teori, som kan före-

Envoyén Ivan Danielsson,

Bordighera.

Corso Italia 39.

*exp. 30/3-55
95.*

falla sannolik utifrån Edra personliga upplevelser men
söm likväl icke överensstämmer med verkligheten."

Slutligen vill jag be Eder bränna detta brev och
behandla hela episoden med strängaste diskretion. Skulle
Eder sagesman återkomma med kommentarer eller frågor, vore
jag självfallet mycket tacksam att få ta del av dem.

Med hänsyn till förekomsten av italiensk brevcensur
förmedlas detta brev av beskickningen i Rom.

Med utmärkt högaktning

(Arne S. Lundberg)

Paris den 26 mars 1955.

Förtroligt. 2 bil.

29
all
41
Broder,

./.
./.
För Din kännedom ber jag härmed få översända avskrift av ett brev jag erhållit från Henrik Beer jämte Strömbergs svarsbrev beträffande en bok, som en herr J. Sabille, Centre de Documentation Juive Contemporaine, Paris, avser publicera rörande den svenska hjälpen till judarna - bl.a. Wallenbergs insats - under kriget.

Sabille står tydligen i korrespondens med Philipp, som fått tillfälle att göra de ändringar han funnit påkallade i kapitlet om Wallenberg (själv har jag för kännedom tidigare fått mig tillställt direkt från Philipp avskrifter av de ändringsförslag han skickat Sabille). Någon kontakt med bemälde Sabille ha vi emellertid icke haft förrän efter Beers brev, då Westman ansåg att Strömberg i egenskap av pressattaché kunde ringa upp ifrågavarande "Centre de Documentation" för att höra sig för hur långt författandet av boken framskridit och samtidigt söka lista ut vad som skrivits om Bernadotte. Framför allt ville vi ju undvika att giva något som helst sken av att vilja censurera boken.

De tillgiven
Per Anger
(Per Anger)

Utrikesrådet Jarring
Stockholm

AVSKRIFT

ÖVERSTRYELSEN
FÖR
SVENSKA RÖDA KORSET

Stockholm den 16 mars 1955.

Förste sekreterare Per Anger

Svenska Ambassaden

25, rue de Bassano

Paris 8e

France

Du känner ju väl till författaren Rudolph Philipp och hans arbete i fråga om Raoul Wallenberg. Han ringde mig idag och påpekade, att en herre vid namn Jacques Sabille, knuten till Centre de Documentation Juive Contemporaine, 27, Rue Guénégaud, Paris 6e, skulle ge en skildring av hjälpen till judarna från svenskt håll under kriget med titeln "Lueurs dans la Tourmente". Philipp hade lyckats få tag på korrekturet till kapitlet om Raoul Wallenberg och gjort så mycket ändringar i detta, att författaren nu inte ville ha mer med honom att göra. Författaren hade bl.a. gjort Wallenberg till en stor motståndsledare, som med vapen utrustade 1000-tals judar i Budapest! Sabille försäkrar sedan bl.a. att Wallenberg är död! Han hade dessutom påpekat, att en insats för dessa judar hade gjorts av Rudolph Hess, 1944, då han ju rimligen befann sig i någon engelskt krigsfängeläger. Enligt Philipp var detta kapitel både tokigt och skadligt.

/Denna bibliografi/

Ett annat kapitel skulle handla om Folke Bernadotte och detta hade Philipp ej fått se korrekturet på, endast en bibliografi hade tagit upp Kerstens och Masurs arbeten, men icke ett enda av Folke Bernadottes egna böcker eller böcker om honom utgivna i Sverige. Han var därför ytterst angelägen om att man om möjligt skulle försöka kontrollera korrekturet, innan utgivandet. Han påpekade, att ett stort antal franska personligheter med den nuvarande premiärministern i spetsen jämte vår egen stats- och utrikesminister ingick i en hederskommitte för ovannämnda

"Centre" och man hade deras namn på sitt brevpapper. Philipp ansåg, att man skulle kunna vända sig till Judiska organisationer i Sverige och till Franska röda korset för att stoppa boken. Jag ville emellertid i första hand vända mig till Dig och höra, om Du tycker att någonting är att göra.

Med hjärtliga hälsningar!

Din tillgivne

57

Henrik Beer

Paris den 23 mars 1955.

Personligt

Broder,

Ditt brev till Anger av den 16 dennes Åberopas, Jacques Sabille, som besökt mig idag, har tidigare skrivit om Raoul Wallenberg i Le Figaro Littéraire den 22.9.51, vilken artikel på sin tid insänts till UD:s pressbyrå. Han gör personligen ett mycket hyggligt intryck och har själv - genom hr Guy von Dardels förmedling - tagit initiativet till ett samarbete med hr Rudolph Philipp, vilket denne genom sitt - även av företedd korrespondens att döma - minst sagt olämpliga uppträdande på allt sätt synes ha förevarat. Hr Philipp förefaller bl.a. ha varit upprörd över att Sabille icke satt det svenska utrikesdepartementet i skottgluggen utan endast en passant refererat vad som åtgjorts därifrån efter Wallenbergs förevinnande.

Något särskilt kapitel om Folke Bernadotte finnas ej i Sabilles bok, som redan föreligger i korrektur, endast en neutral notis om honom i samband med en redogörelse för Himmels mellanhavanden med andra Röda-Kors-representanter.

Korrekturet till bokens ifrågevarande avsnitt har spontant erbjudits beskickningen för kontroll. Vi ha emellertid - Anger och jag - ansett oss icke kunna taga något ansvar för innehållet genom att göra rättelser. Vad jag hastigt genomgått, har synta mig ur svensk synpunkt oantastligt om också ibland något utbroderat, dock mindre än i förut publicerade Figaroartiklar.

Herr Generalsekreteraren Henrik Beer
Överstyrelsen för Röda Korset

(Kjell Strömberg)

Hamburg den 29 mars 1955.

30/3 -

Jarring/DS
6/4

Hemlig.
a + b
Danielsson, f.k.
u. Jarring

2 bil.

Strängst förtroligt.

exp. 6/4-55
B.

AK

Broder,

h/

Jag överlämnar härmed två brev från Hertigen av Mecklenburg, som verkligen har visat sig utomordentligt hjälpsam och älskvärd. Huruvida de innehålla någonting av värde, undandrar sig mitt bedömande.

Prin Frederik
H. E. Ekblad
(N.-E. Ekblad).

Herr Utrikesrådet G.V.Jarring,

S t o c k h o l m.

Avskrift.

CHRISTIAN LUDWIG
Herzog zu Mecklenburg.

Hemmelmark den 26.3.1955.

Sehr geehrter Herr Generalkonsul,

Heute erhielt ich einen Brief des im Januar aus sowjetischer Gefangenschaft heimgekehrten Vizeadmirals a.D. Hans-Erich Voss aus Hintersee bei Berchtesgaden in Oberbayern, Forsthaus. Er war bis zuletzt im Gefängnis Wladimir und schreibt, er habe einmal durch den Amerikaner Kumisch gesprächsweise gehört, dass auch ein Schwede dort sitzen solle. Namen und nähere Umstände weiss Herr Voss nicht.

Immerhin ist es interessant, dass er etwas von einem Schweden gehört hat. Wer dieser Kumisch ist, weiss ich nicht, kann mich aber jetzt erinnern, dass Mitgefangene in Wladimir diesen Namen nannten. Ich könnte mir denken, dass er halb Russe halb Amerikaner ist, der dort als Amerikaner gilt, denn mir erzählten Mitgefangene, es gäbe dort einige dieser Art.

Da Herr Voss gehört hat, dass auch ein Schwede dort (also in Wladimir) sässe, würde ich einmal die Probe auf das Exempel machen und ein Paket durchs Rote Kreuz hinschicken. Dabei wird ein beliebiger Absender angegeben. Das Gefängnis Wladimir hat die Nummer 51 10/49.

Bei den mir bekannten deutschen Gefangenen in Wladimir habe ich das auch gemacht. Kommt das Paket nicht zurück, bedeutet das mit ziemlicher Sicherheit das der Betreffende dort ist, auch wenn er nicht gleich oder überhaupt nicht antwortet. Einige erhielten bald nach Erhalt des Paketes Schreiberlaubnis, einige erst nach langer Zeit, einige erst, wenn als Absender ein naher Verwandter angegeben war, einige überhaupt nicht, obwohl die Pakete sie regelmässig erreichten.

Kommt das Paket zurück, ist der Betreffende höchst wahrscheinlich nicht dort. Doch erst, wenn weitere Versuche mit Paket-sendungen immer wieder negativ ausfallen, d.h. dass die Pakete immer zurückkommen, kann man daraus schliessen, dass er nicht dort ist.

v.g.v.

Meines Erachtens kann ein solcher Versuch dem Betreffenden nicht schaden. Ich halte es für günstig, wenn als Absender ein naher Verwandter angegeben wird. Denn es hat den Anschein, dass dann leichter Schreiberlaubnis erteilt wird.

Die Herzogin und ich sahen uns neulich in Hamburg die Bilder von Hill an, auf die Sie uns freundlicher Weise aufmerksam gemacht hatten. Ich fand sie, mit Ausnahme einiger Landschaften, nicht sehr schön, aber die Herzogin fand alles sehr interessant und ist daher besonders Dankbar für das hübsche Album, welches Sie so freundlich waren uns zu schicken.

Mit herzlichen Grüßen

Ihr

ergebener

/u/ Christian Ludwig

Herzog zu Mecklenburg.

Avskrift.

CHRISTIAN LUDWIG
Herzog zu Mecklenburg.

Hennelmark den 28.3.55.

Sehr geehrter Herr Generalkonsul.

Soeben erhalte ich einen Brief von Herrn Hermann Meyer, Bad Harzburg, Ilsenburgerstr. 11 part., der mit mir am 31.XII.1953 aus sowjetischer Gefangenschaft zurückkam und auch im Gefängnis Wladimir sass.

Herr Meyer war früher bei der Deutschen Gesandtschaft in Sofia und dort zusammen mit einem Fred Felchner, der z. Zt. beim Referat 501 des Auswärtigen Amtes in Bonn tätig ist. Jener wohnt in Bad Godesberg, Denglerstr. 23.

Während Herr Meyer selber nie etwas von Schweden gesehen oder gehört hat, die in sowjetischer Gefangenschaft seien, hat Fred Felchner ihm vor einigen Tagen erzählt, er habe nach seiner Verurteilung in einem Lager bei Workuda zwei schwedische Kameraden gehabt. Auf die Namen der beiden konnte er sich nicht besinnen, will aber darüber nachdenken.

Herr Felchner ist z. Zt. auf einer Urlaubsreise und soll erst in einem halben Monat wieder erreichbar sein.

Mit der Bitte mir mitzuteilen, ob Sie sich selber mit Herrn Felchner in Verbindung setzen werden oder ob es Ihnen lieber ist, wenn ich das tue, grüsst Sie herzlichst

Ihr ergebener
/u/ Christian Ludwig
Herzog zu Mecklenburg.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Jarring/AA.

Sjöborgsutredn.

STOCKHOLM		30 mars	19 55
N:o	21	✓ Chiffer.	BIL
INK. D. N:o			
AVD.	P	GR.	2
		MÅL	Eu ^I

Besk. Bonn.

Kan något göras hbr Jarring-Kumlin
11 februari och Edert ch 7?
Cabinet

Lundberg/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM 30 mars 1955. 19

1 bil.

Strängt förtroligt.

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL.

Eu^I

Broder,

./.

Bifogade brev bör på säkert sätt vidarebefordras
till f.envoyén Ivan Danielsson, vars adress är
Bovdighera, (Bordighera ?)
Corso Italia 39.

Brevet innehåller en strängt förtrolig upplysning
i Wallenbergaffären och sändes denna väg för att inte
innehållet skall komma till eventuell italiensk brev-
censurs kännedom.

(Arne L. Lundberg)

Envoyén Friherre Beck - Friis,
Rom.

exp. 30/3-55
TS.

15.3.55.

7.10. 31/3 55.

aa
7
AL
Betrifft: Nachforschungen nach dem schwedischen
Legationsrat Raoul WALLENBERG.

41
1. Ein Spätheimkehrer aus der SOWJETUNION, 48 Jahre alt, von Beruf Diplom-Kaufmann, ungedient, der im Januar 1945 in BUDAPEST, wo er sich im Auftrag der deutschen Regierung zur Beschaffung von Rohstoffen aufhielt, von den Sowjets verhaftet und nach MOSKAU transportiert wurde und bis zu seiner Entlassung im Dezember 1953 in verschiedenen Gefängnissen in MOSKAU und WLADIMIR inhaftiert war, machte auf Befragen folgende Angaben :

2. Der Befragte lernte WALLENBERG 1944 in BUDAPEST kennen. Am 13.1.1945 begab sich WALLENBERG zum Gefechtsstand des sowjetischen Generals SCHIRNOW, um sich für die Angehörigen der neutralen Staaten in der Festung BUDAPEST zu verwenden. Von diesem Gang kehrte er nicht zurück. Der Befragte stellte im Einvernehmen mit der schwedischen Gesandtschaft persönliche Nachforschungen nach WALLENBERG an und gelangte ebenfalls bis zu General SCHIRNOW, wo er sich als schwedischer Diplomat namens THOMSEN ausgab. Die notwendigen Papiere hatte die Schwedische Gesandtschaft besorgt. Vom sowjetischen General erfuhr er, daß WALLENBERG bereits nach MOSKAU transportiert worden sei. Auch der Befragte wurde trotz des Diplomatenpasses verhaftet und ebenfalls nach MOSKAU gebracht. Die dort folgen-

den Verhöre leiteten Generaloberst MAKLAKOW, Leiter der V. Sektion des MGB und der Abteilung für Konterspionage, und Oberst Abram Isakowitsch WEINDORF, V. Sektion des MGB und Leiter der Abteilung für die Vernehmung von ausländischen Diplomaten. Die stets wiederkehrende Frage war: Welche Aufträge der Befragte von der schwedischen Regierung bekommen hat und in welchem Zusammenhang er mit WALLENBERG steht? Verschiedene Redewendungen der Vernehmer liessen den Befragten vermuten, dass WALLENBERG in der Regel stets vor ihm verhört wurde. Einige Tage vor Weihnachten 1951 liess sich Oberst WEINDORF zu folgenden Worten hinreissen: "Wenn Sie jetzt nichts aussagen, so gebe ich Euch beiden Schweden die Versicherung, dass Sie hier verfaulen werden". Und kurze Zeit darauf: "Was werdet Ihr wohl draussen in der Welt sagen, wenn Ihr hier einmal herauskommen solltet?" Während dieses Verhörs gestand der Befragte, kein schwedischer Diplomat, sondern Deutscher zu sein. Nach Überprüfung seiner Angaben wurde er im Dezember 1951 zu 25 Jahren Zwangsarbeit verurteilt.

3. Im Entlassungslager TAPIAU im Juli 1953 traf der Befragte den ehemaligen Journalisten Helmut HILLE, der behauptete, mit WALLENBERG in einer Gefängniszelle gesessen zu haben. HILLE sei zurzeit in FRANKFURT/Main ansässig, und er sei bereit, einen Treff mit ihm zu arrangieren. HILLE und er hätten nämlich vereinbart, bezüglich der Person WALLENBERG allein keine entscheidenden Aussagen zu machen. Der Befragte wies in diesem Zusammenhang darauf hin, dass er von der Mutter WALLENBERGs erfahren habe, dass die Familie WALLENBERG für eine positive Nachricht über den derzeitigen Wufenthaltort des Legationsrates 1 Million schwed. Kronen Belohnung ausgesetzt habe. Verschiedene Gruppen in Europa unternähmen auf Grund der Prämie jede nur erdenkliche Anstrengung, greifbare Nachrichten über

WALLENBERG in Erfahrung zu bringen.

4. Personen, deren Befragung in Sachen WALLENBERG zweckmässig wäre:

- a. Franco TRANDAFILOV in ROM, ehem. stellv. italienischer Gesandter in BUKAREST, wurde 1945 von den Sowjets verschleppt und im Herbst 1951 nach ITALIEN entlassen. Dort soll er ein Buch herausgegeben haben mit dem Titel: "Tragödie zweier schwedischer Diplomaten, WALLENBERG und THOMSEN" (letzterer ist der Befragte).
- b. Herzog Heinrich Christian zu Mecklenburg, wohnhaft Gut HEMMELMARK-ECKERNFÖRDE. Der Herzog war mit WALLENBERG zusammen in verschiedenen Gefängnissen und kannte ihn gut.

HADOBAS and Georghe VAS.

It has been ascertained from the officer who interrogated HADOBAS in Trieste in July/August 1954 that HADOBAS is definitely not identical with VAS. We are now trying to ascertain if H. is still in the British Zone of Austria and if so to question him again.

(He gave information about a Swede who was in a forced labour camp on the Danube Black Sea Canal. Had been in Swedish Embassy. Budapest until 1945)

fr PAP